

МОНГОЛУЛС: АЙМГУУДЫН ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРЫН ТАЙЛАН 2023

МОНГОЛ УЛС:

АЙМГУУДЫН ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРЫН ТАЙЛАН 2023

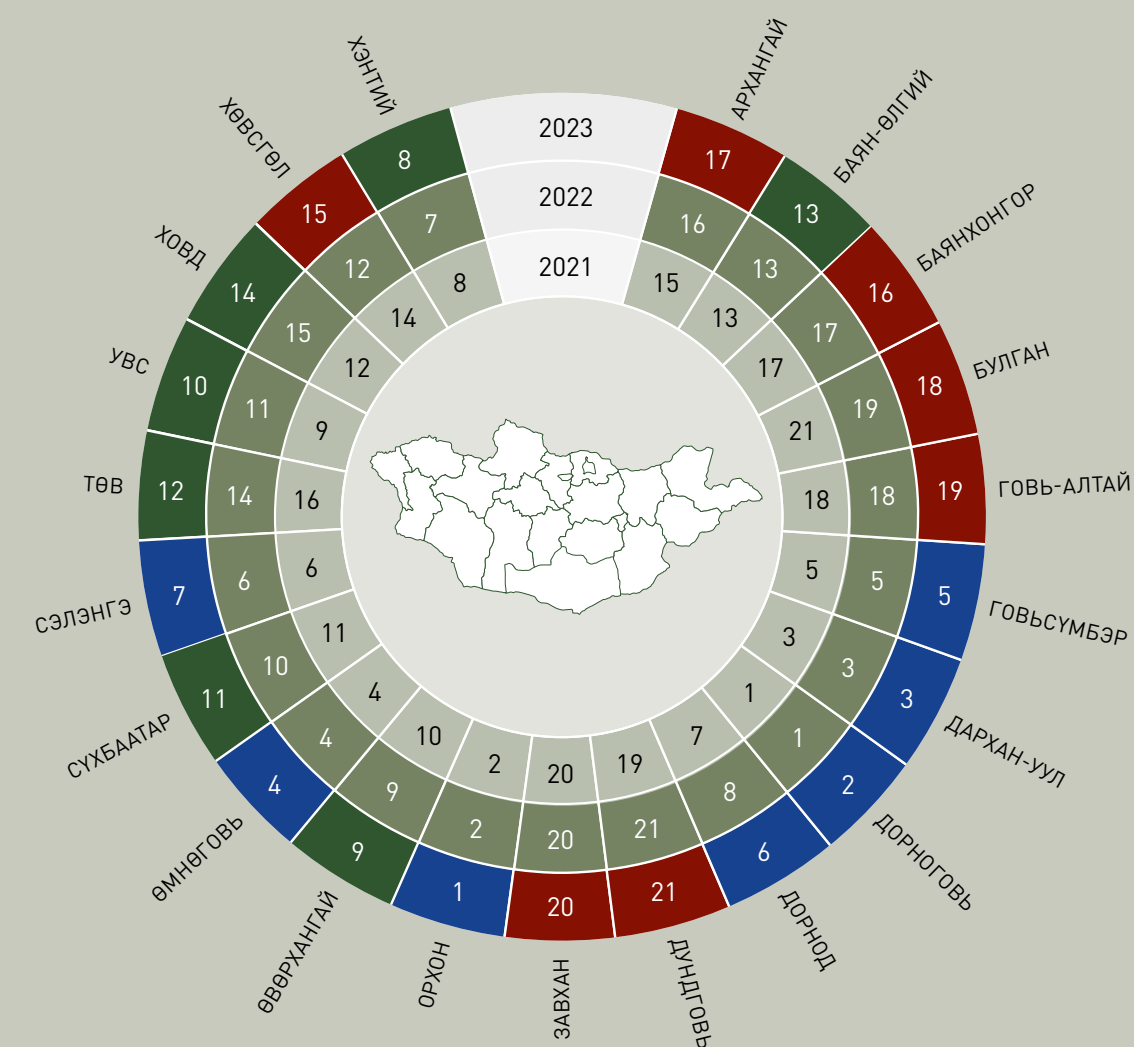
ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО, ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРЫН СУДАЛГААНЫ ТӨВ

Сан бизнес центр 9-р давхар,
Ерөнхий сайд Амарын гудамж 29,
Сүхбаатар дүүрэг,
Улаанбаатар хот 14192,
Монгол Улс

Утас: 976-11-321927
Факс: 976-11-321926

Аймгуудын өрсөлдөх чадварын тайлангийн цахим хуудас: www.aimagindex.mn
Цахим шуудан: info@ecrc.mn
Цахим хуудас: www.ecrc.mn
www.nogoonhutuch.mn

Фейсбүүк хуудас: <https://www.facebook.com/Ursulduhchadvar>
Твиттер хуудас: <https://twitter.com/ursulduhchadvar>
Инстаграм хаяг: [ecrc.mn](https://www.instagram.com/ecrc.mn)

МОНГОЛ УЛС: АЙМГУУДЫН ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРЫН ТАЙЛАН 2023

(2022 оны статистик мэдээлэл ашиглав)

www.aimagindex.mn

Энэхүү судалгааны тайланг Конрад-Аденауэр-Сангийн санхүүжилтээр хэвлэв.

ННА 65.012.1
ДАА 338.5
М-692

АЙМГУУДЫН ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРЫН ТАЙЛАН

УЛААНБААТАР ХОТ
2023

ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО, ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРЫН СУДАЛГААНЫ ТӨВ

Сан бизнес центр 9-р давхар,
Ерөнхий сайд Амарын гудамж 29,
Сүхбаатар дүүрэг,
Улаанбаатар хот 14192
Монгол Улс
Утас: 976-11-321927
Факс: 976-11-321926

Аймгуудын өрсөлдөх чадварын тайлангийн цахим хуудас: www.aimagindex.mn

Цахим шуудан: info@ecrc.mn

Цахим хуудас: www.ecrc.mn
www.nogoonhutuch.mn

Фейсбүүк хуудас: <https://www.facebook.com/Ursulduhchadvar>

Твиттер хуудас: <https://twitter.com/ursulduhchadvar>

Инстаграм хаяг: [ecrc.mn](https://www.instagram.com/ecrc.mn)

ISBN 978-9919-9722-6-4

BCI ХХК-д эхийг бэлтгэж хэвлэв.

© Зохиогчийн эрх хуулиар хамгаалагдсан. Бүтээлийг зөвшөөрөлгүйгээр бүтнээр болон хэсэгчлэн хувилах, нийтлэх, ямар нэг хадгалах системд оруулахыг хориглоно.

ӨМНӨХ ҮГ

Эрхэм Та бүхний энэ өдрийн амар амгаланг айлтгая!

Дэлхий нийтийг цочирдуулсан “Ковид-19” цар тахал олон хүнийг хөл хорионд оруулж, үүнтэй холбоотой нийгэм, эдийн засагт олон сөрөг үр дагавар авчирсан. Монгол Улсын хувьд 2023 оны 1 дүгээр сар хүртэл худалдааны гол түнш БНХАУ-тай хилийн хаалттай байсантай холбоотой бизнес эрхлэлт жигдэрч, эдийн засаг “сэргэх” замдаа ороход нэлээдгүй хугацаа шаардагдсан. Цар тахлын нөхцөл байдлаас дөнгөж гарч байтал дэлхий дахинаа дараагийн сэтгэл зовнисон үйл явдлууд (геополитикийн хурцадмал байдал, уур амьсгалын өөрчлөлт гэх мэт) эхлэв.

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдэж буй сөрөг үр дагаваруудтай тэмцэж байгаа ийм үед бид “Аймгуудын өрсөлдөх чадварын тайлан”-гаа танилцуулж, уламжлалаа даган 2013 оноос жил болгон та бүхний хүртээл болгож байгаадаа баяртай байна. Эдийн засгийн багтаамж хумигдмал, уур амьсгалын өөрчлөлтөд эмзэг орон нутгийн хөгжилд анхаарах нь тэгш, хүртээмжтэй хөгжлийг хангахад чухал.

Бидний 2013 оноос бүсчилэн зохион байгуулсан Өрсөлдөх чадварын чуулганууд үр дүнгээ өгч эхэлж байна гэж харж байна. 2014 онд бид Аймгуудын өрсөлдөх чадварын анхдугаар чуулганыг 21 аймгийн удирдлагыг Улаанбаатар хотноо авчирч зохион байгуулж байсан бол 2015 онд “Хөгжлийн төлөөх түншлэл” уриан дор Зүүн бүсийн өрсөлдөх чадварын чуулганыг Сүхбаатар аймгийн Баруун-Урт хотод, 2016 онд Говийн бүсийн өрсөлдөх чадварын чуулганыг “Нэг говь нэг зорилго” уриатай Дундговь аймгийн Мандалговь хотод, 2017 онд Хангайн бүсийн өрсөлдөх чадварын чуулганыг “Бодлогын уялдаа – Байгальд ээлтэй бүс” уриатай Хөвсгөл аймгийн Мөрөн хотод мөн 2018 онд Дархан-Уул аймгийн Дархан хотод Төвийн бүсийн өрсөлдөх чадварын чуулганыг “Өнөөдрийн шийдвэр – Ирээдүйн хөгжил” уриатай тус тус зохион байгуулав. Эдгээр арга хэмжээнүүд нь аймаг, орон нутгийн түвшинд өрсөлдөх чадварын давуу, сул талаа хэлэлцэх талбар болсон юм.

Жил бүр танилцуулж буй тайланд өмнөх онтой харьцуулахад тодорхой өөрчлөлтүүд гардаг. Энэ жилийн судалгааны зарим нэг үр дүнгээс тольдовол, сүүлийн хоёр жил 21 аймгаас өрсөлдөх чадварын түвшнээр Дорноговь аймаг тэргүүлж байсан бол энэ жил Орхон аймаг 2.04 онооны илүүгээр тэргүүлээ. Өмнөх жилийнхээ ерөнхий эрэмбийг Дархан-Уул (3-т), Өмнөговь аймаг (4-т), Говьсүмбэр аймаг (5-д) тус тус хадгалсан бол Дорнод аймаг 2 байр ахиж 6-д, Сэлэнгэ аймаг 1 байр ухарч 7-д эрэмбэлэгдэв. Өрсөлдөх чадварын оноогоор сул Дундговь аймаг 21-т, Завхан аймаг 20-д, Говь-Алтай аймаг 19-д, Булган аймаг 18-д, Архангай аймаг 17-р байрт тус тус орсон байна. 21 аймгийн өрсөлдөх чадварын ерөнхий онооны дундаж өнгөрсөн онд 65 байсан бол

энэ жил 66.6 болж өнгөрсөн оноос 1.6 оноогоор өслөө. Үндсэн 4 бүлгийн хувьд 21 аймгийн дундаж оноо бүгд өссөн үзүүлэлттэй байна. Бизнесийн үр ашиг үндсэн бүлгийн дундаж оноо 17.65-аар, Засаглалын үр ашиг үндсэн бүлгийн дундаж оноо 10.49, Эдийн засгийн тамир тэнхээ үндсэн бүлгийн дундаж оноо 7.9, Дэд бүтэц үндсэн бүлгийн дундаж оноо 1.64-өөр тус тус өслөө.

Уур амьсгалын өөрчлөлттэй холбоотой сөрөг үр дагавар нь хамгийн ихээр хөдөө орон нутагт мэдрэгддэг. Ган, зуд, үерийн давтамж ихэсч орон нутгийн эдийн засаг, аж амьдралд томоохон гарз хохирлыг учруулж байна. Үүнийг бид даван туулахын тулд зөв бодлого тодорхойлж, хэрэгжүүлж чадвал нөлөөг нь үе шаттайгаар бууруулах боломжтой. Гагцхүү үүнийг ажил хэрэг болгоход 21 аймгийн бодлого, оролцоо, сэтгэл, хэрэгжүүлэлт чухал.

“Аймгуудын өрсөлдөх чадварын тайлан”-г боловсруулахад тусалж дэмжсэн бүх байгууллага, хувь хүмүүст талархал илэрхийлэхийн сацуу энэхүү судалгааны үр дүн аймаг, орон нутгийн хөгжилд хувь нэмэр оруулна гэдэгт итгэлтэй байна.

Боожоо овогтой Лакшмий
Ерөнхий захирал

СУДАЛГААНЫ БАГ

Эдийн засгийн бодлого, өрсөлдөх чадварын судалгааны төв

Удирдах зөвлөлийн дарга	П.Цагаан
Ерөнхий захирал	Б.Лакшмий
Дэд захирал	И.Одончимэг
Судлаач	Б.Мөнгөнжигүүр
Судлаач	Э.Тунгалаг
Судлаач	Ч. Ганбат

ДЭМЖИГЧ БАЙГУУЛЛАГУУД

Конрад-Аденауэр-Сан

Монголын үндэсний худалдаа аж үйлдвэрийн танхим
Орон нутаг дахь салбар танхимууд

СТАТИСТИК МЭДЭЭЛЛИЙН ЭХ СУРВАЛЖ

Үндэсний статистикийн хороо

Монголбанк

ГАРЧИГ

ТОВЧИЛСОН НЭРСИЙН ЖАГСААЛТ	9
МОНГОЛ УЛСЫН НОГООН ХӨГЖЛИЙН 21 АРГА ЗАМ.....	10
СУДАЛГААНЫ ЗАРЧИМ, АРГАЧЛАЛ.....	13
АЙМГУУДЫН ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРЫН ҮНЭЛГЭЭ	19
Өрсөлдөх чадварын хүчин зүйлс	20
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ 2023.....	21
Өрсөлдөх чадварын амжилтын хүрээ	27
АЙМГУУДЫН ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРЫН ТӨЛӨВ БАЙДАЛ.....	31
СТАТИСТИК ХҮСНЭГТҮҮД.....	117
1. Эдийн засгийн тамир тэнхээ	119
2. Засаглалын үр ашиг.....	131
3. Бизнесийн үр ашиг	143
4. Дэд бүтэц	153
ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН ИЛ ТОД БАЙДЛЫН ҮНЭЛГЭЭ.....	175
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ЭМЗЭГ БАЙДЛЫН ОЛОН ХУВЬСАГЧТАЙ ХЭМЖҮҮР...	183
ХАВСРАЛТ	193
Өрсөлдөх чадвар судлалын тухай ерөнхий ойлголт	194
Мэдээллийн эх сурвалж, тайлбар	196

Аймгуудын өрсөлдөх чадварын төлөв байдал

АРХАНГАЙ	32
БАЯН-ӨЛГИЙ	36
БАЯНХОНГОР	40
БУЛГАН	44
ГОВЬ-АЛТАЙ	48
ГОВЬСҮМБЭР	52
ДАРХАН-УУЛ	56
ДОРНОГОВЬ	60
ДОРНОД	64
ДҮНДГОВЬ	68
ЗАВХАН	72
ОРХОН	76
ӨВӨРХАНГАЙ	80
ӨМНӨГОВЬ	84
СҮХБААТАР	88
СЭЛЭНГЭ	92
ТӨВ	96
УВС	100
ХОВД	104
ХӨВСГӨЛ	108
ХЭНТИЙ	112

Товчилсон нэрсийн жагсаалт

ААН	Аж ахуйн нэгж
БОАЖЯ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам
БОМТ	Байгаль орчны мэдээллийн төв
ГЗБГЗЗГ	Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн ерөнхий газар
ДНБ	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн
ДЦС	Дулааны цахилгаан станц
ЖДҮ	Жижиг, дунд үйлдвэр
МБ	Монголбанк
МҮХАҮТ	Монголын үндэсний худалдаа аж үйлдвэрийн танхим
ОНХС	Орон нутгийн хөгжлийн сан
ҮСХ	Үндэсний статистикийн хороо
ЭЗБӨЧСТ	Эдийн засгийн бодлого, өрсөлдөх чадварын судалгааны төв

МОНГОЛ УЛСЫН НОГООН ХӨГЖЛИЙН 21 АРГА ЗАМ

Дэлхийн агаар мандал дахь нүүрсхүчлийн хийн хэмжээ сүүлийн 170 жилийн хугацаанд 48% нэмэгдэж, далайн дундаж түвшин сүүлийн 100 жилд 178 мм дээшилж, арктикийн мөсний хэмжээ багасаж, цэвдгийн хайлалт эрчимжиж, агаарын жилийн дундаж температур өсөж уур амьсгалын өөрчлөлт хурдацтай явагдаж байна. Аж үйлдвэрийн хувьсгалын үеэс эхэлсэн уг уур амьсгалын өөрчлөлт манай орныг ч тойроогүй. Монгол Улс цаг агаар, уур амьсгалын онцлог, газар зүйн байрлалаас шалтгаалан дэлхийн уур амьсгалын өөрчлөлтөд ихээхэн нэрвэгдэж буй орнуудын тоонд багтдаг. Сүүлийн 80 гаруй жилийн хугацаанд Монгол Улсын жилийн дундаж агаарын температур цельсийн 2.4 хэмээр нэмэгдэж, сүүлийн 50 жилд хүйтэн өдрийн тоо дунджаар 15 хоног цөөрч, халуун өдрийн тоо 21 хоногоор нэмэгдэж, дулааны улиралд орох хур тунадасны хэмжээ буурч, нуур, гол, горхи олноор ширгэж, түймэр, ган, зуд, шуурга зэрэг цаг агаарын аюултай гамшигт үзэгдлийн тохиолдлын жилийн дундаж тоо сүүлийн 20 жилд хоёр дахин нэмэгдсэн байна.

Дэлхий нийт 20-р зууны сүүлчээс уур амьсгалын өөрчлөлтөд анхаарч эхлэн 1992 онд НҮБ-ын гишүүн улс орнууд “НҮБ-ын Уур амьсгалын өөрчлөлтийн суурь конвенц”-ыг дэмжин гарын үсэг зурсан юм. Улмаар конвенцыг хэрэгжүүлэхээр “Киотогийн протокол” гэх баримт бичгийг 1997 онд НҮБ-ын гишүүн улсууд албажуулсан боловч, үйлдвэржсэн улс орнууд үүргээ биелүүлэхээр идэвхийлэхгүй байсаар 2015 онд дэлхийн 196 улс “Парисын хэлэлцээр” (КОП) гэх уур амьсгалын өөрчлөлтийн асуудлаарх шинэ баримт бичгийг баталсан. Парисын хэлэлцээрт нэгдсэн улс орнууд нь хөгжлийн төлөвлөлтдөө “тогтвортой хөгжил”-ийг удирдлага болгон баримталж, дэлхийн жилийн дундаж

агаарын температурын нэмэгдэх хэмжээг аж үйлдвэрийн хувьсгалын өмнөх үеийнхээс цельсийн 2 хэмээс давуулахгүй, болж өгвөл 1.5 хэмд барих зорилгод үйл ажиллагаагаа нэгтгэсэн юм. Парисын хэлэлцээрт нэгдсэн бүх улс орнууд уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулахад оруулах Үндэсний зорилтот хувь нэмрээ тодорхойлж илгээхээр болсон бөгөөд Монгол Улс 2015 оны 10-р сард уг баримт бичгээ боловсруулан хүргүүлсэн бол 2016 оны 9-р сарын 21-нд Монгол Улсын Их Хурал уг хэлэлцээрийг соёрхон баталсан. Монгол Улсын ҮЗХН баримт бичигт зөвхөн эрчим хүч, хөдөө аж ахуй, аж үйлдвэр, хог хаягдал гэсэн салбаруудын хүлэмжийн хийн ялгарлыг тооцсон бөгөөд хүлэмжийн хийн ялгарлыг 14% бууруулах зорилт тавьсан. Уг баримт бичгийг 2020 онд шинэчлэн сайжруулж, хүлэмжийн хий ялгаруулагч бусад салбаруудыг нэмж, хүлэмжийн хийн шингээлтийг тооцсоноор Үндэсний Тодорхойлсон Хувь Нэмэр (ҮТХН) баримт бичгийг боловсруулсан юм. ҮТХН-т 2030 он гэхэд хүлэмжийн хийн ялгарлын бууралтыг 22.7%, хүлэмжийн хийн шингээлтийг нэмж тооцвол 38.4%, зарим нэмэлт арга хэмжээг хэрэгжүүлж чадвал 44.9% хүртэл нэмэгдүүлэх боломжтой гэж тодорхойлжээ.

НҮБ-аас 2019 онд “Уур амьсгалын өөрчлөлтийн эсрэг хамтын амлалт” баримт бичгийг боловсруулж, Парисын хэлэлцээрт нэгдсэн улс орнууд уг амлалтад 2020 онд нэгдэж, өөрсдийн боловсруулсан ҮТХН баримт бичгээ 5 жил тутамд буюу 2025, 2030 онуудад зорилтуудаа ахиулан хүргүүлж байхаар заасан байдаг. Манай улс ч 2025 онд ҮТХН баримт бичгээ шинэчлэн, 2026-2030 оны хооронд хэрэгжүүлэх зорилтуудаа тодорхойлон НҮБ-д хүргүүлэх үүрэгтэй. Энэхүү шинэчлэх ҮТХН-тээ жендэрийн асуудлыг мөн тусгах шаардлагатай байгаа билээ.

Дэлхийн улс орнуудын тогтвортой хөгжлийн асуудалд эдийн засгийн өсөлт болон байгаль орчныг хамгаалах хоёрын тэнцвэрийг хангах сорилт тулгарч байна. Монгол Улс энэхүү сорилтыг хүлээн зөвшөөрч, хөгжлийн зорилтдоо ногоон хөгжлийг удирдлага болгосноор бүс нутаг бүрийнхээ нөөц бололцоог нээн ашиглаж, байгалийн доройтлыг бууруулах боломжтой. Ийм учраас Монгол Улсын тогтвортой хөгжил, байгаль орчны тэнцвэрт байдлыг хангахад аймгууд ногоон хөгжлийн бодлогоороо өрсөлдөх шаардлага урган гарч буй юм. Аймгуудын өрсөлдөх чадварын тайлангийн тусгай хэсэгт НҮБ-аас боловсруулсан Байгаль орчны эмзэг байдлын олон хувьсагчтай хэмжүүрийг 2014 оноос эхлэн жил болгоны тайланд оруулж эхэлсэн. Энэ хэмжүүрээс харахад ихэнх аймгуудын агаарын бохирдол жилээс жилд өсөж байна. Мөн түүнчлэн БОАЖЯ-ны мэдээлж байгаагаар сүүлийн 80 жилд Монгол Улсын нийт нутаг дэвсгэрийн 76.8 хувь нь цөлжсөн, сүүлийн 3 жилийн байдлаар 2,768 гол горхи, нуур, булаг шанд ширгэсэн байна. Монгол Улсын усны нөөц жигд бус тархалттай байдаг. Өндөр уултай бүсүүд усны эх үүсвэр болдог бөгөөд нийт талбайн 9.2 хувьд нь л ус бүрэлдэх боломжтой байдаг. Ийнхүү аймгуудын болон бүс нутгийн хөгжлийн бодлогод ногоон хөгжлийн зарчмуудыг тусгах нь тулгамдсан асуудлуудын нэг болж байна.

Монгол Улс нь өргөн уудам нутаг дэвсгэртэй, нар, салхи, усан зэрэг сэргээгдэх эрчим хүчний арвин нөөцтэй. Аймаг бүрд энэ нөөц бий. Сэргээгдэх эрчим хүчний төслүүдийг

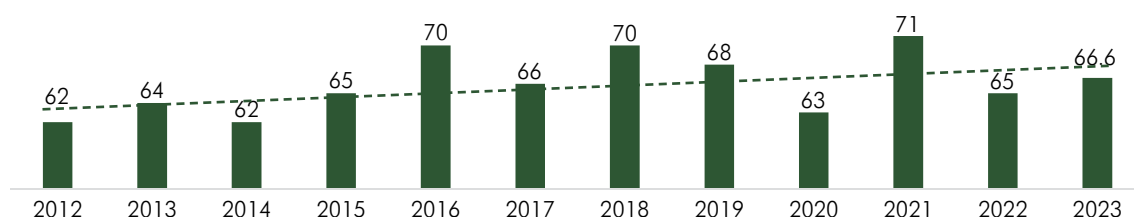
дэмжсэнээр алслагдсан хөдөө, орон нутгийн эрчим хүчний хүртээмжийг сайжруулах, нүүрсний хэрэглээ болон агаарын бохирдлыг бууруулах, хүлэмжийн хийн ялгарлыг багасгах ач холбогдолтой. Монгол Улсын 21 аймагт урт хугацааны ногоон хөгжлийн бодлогыг амжилттай хэрэгжүүлэхийн тулд аймгийн засаг захиргаа, иргэний нийгмийн байгууллагууд, хувийн хэвшил, иргэд зэрэг олон оролцогч талуудын идэвхтэй оролцоо, хамтын ажиллагаа, хамтын хүчин чармайлт шаардлагатай. Хамтын ажиллагаа үр дүнтэй байснаар Монгол Улс байгалийн баялгаа ашиглан орон нутаг даяар хүртээмжтэй, тогтвортой хөгжлийг цогцлоож, хойч үедээ хөгжил дэвшлийг өвлүүлж чадна.

2023 оны тайлангийн үр дүнгээс:

Энэ жилийн Аймгуудын өрсөлдөх чадварын ерөнхий онооны дундаж 66.6 болж өнгөрсөн жилээс 1.6 оноогоор өслөө. Мөн үндсэн 4 бүлгийн дундаж оноо өсөлттэй байна.

Тайланд тухайн жил өрсөлдөх чадвараар 1-рт эрэмбэлэгдсэн аймаг 100 оноотой гэж үзвэл бусад аймаг хэдэн оноотой байгааг харьцуулдаг. Өрсөлдөх чадварын дундаж онооны өөрчлөлтийн чиг хандлагыг харвал ерөнхийдөө өсөх хандлагатай ч өрсөлдөх чадвараар тэргүүлж буй болон сүүл мушгиж буй аймгуудын онооны ялгаа төдийлөн буурахгүй байна. Өөрөөр хэлбэл аймгууд хоорондын өрсөлдөх чадварын ялгаа их байсаар байна.

График 1. Өрсөлдөх чадварын ерөнхий онооны дундаж /сүүлийн 12 жил/

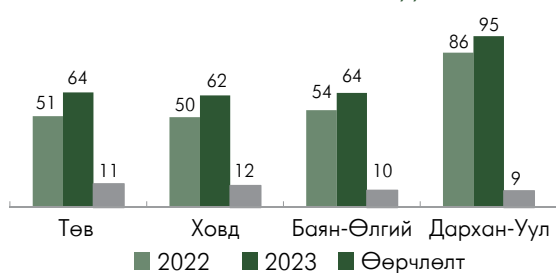

Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээгээр Орхон, Дорноговь, Дархан-Уул, Өмнөговь, Говьсүмбэр аймгууд тэргүүлсэн. Онцлох өөрчлөлтийн хувьд 2012-2020 онд буюу тайлангийн эхний 9 жил өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээгээр тэргүүлсэн Орхон аймаг дахин 1-рт эрэмбэлэгдэж, сүүлийн хоёр жилийн тайланд тэргүүлсэн Дорноговь аймаг нэг эрэмбэ ухарч 2-р эрэмбэлэгдлээ.

Дархан-Уул, Өмнөговь, Говьсүмбэр аймгуудын эрэмбэд өөрчлөлт ороогүй байна. Харин Дундговь, Завхан аймгууд дахин хамгийн сүүлд эрэмбэлэгдлээ.

Энэ жилийн тайлангаас үзэхэд 21 аймгаас 12 аймгийн өрсөлдөх чадварын ерөнхий оноо өнгөрсөн жилээс өссөн бол 9 аймгийн оноо буурсан байна.

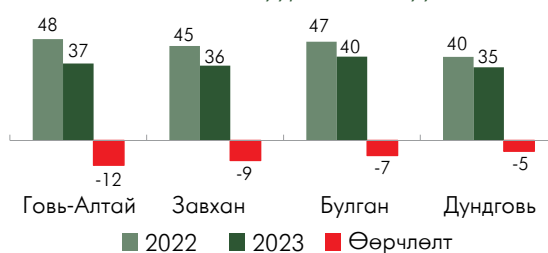
График 2. Өрсөлдөх чадварын ерөнхий оноо хамгийн их өссөн аймгууд

Төв, Ховд, Баян-Өлгий, Дархан-Уул аймгууд өрсөлдөх чадварын ерөнхий оноогоо хамгийн ихээр ахиулсан бөгөөд, эдгээр аймгуудын эдийн засгийн тамир тэнхээ, засаглалын үр ашиг, бизнесийн үр ашиг үндсэн бүлгүүдийн оноо өссөн нь нийтлэг байна.

Өмнөх оны үр дүнтэй харьцуулахад Говь-Алтай, Завхан, Булган, Дундговь аймгуудын өрсөлдөх чадварын ерөнхий оноо хамгийн их буурсан байна.

График 3. Өрсөлдөх чадварын ерөнхий оноо хамгийн их буурсан аймгууд

Говь-Алтай аймгийн засаглалын үзүүлэлтүүд, Завхан аймгийн эдийн засаг, санхүүгийн үзүүлэлтүүд, Булган аймгийн бизнесийн орчин, институцийн тогтолцооны үзүүлэлтүүд, Дундговь аймгийн боловсрол, соёл, хүн амын амьжиргааны түвшний үзүүлэлтүүд буурсан нь өрсөлдөх чадварын оноо буурахад түлхүү нөлөөлжээ.

СУДАЛГААНЫ ЗАРЧИМ, АРГАЧЛАЛ

Судалгааны зорилго, ач холбогдол

Аймгуудын өрсөлдөх чадварын судалгааны зорилго нь Монгол Улсын 21 аймгийн хөгжлийн өнөөгийн түвшинг харьцуулан үнэлэх, аймгуудын өрсөлдөх чадварыг цогц байдлаар тодорхойлоход оршино. Судалгаагаар аймаг бүрийн хөгжлийн давуу ба сул талыг тодорхойлж, өрсөлдөх чадварын боломж, чадавхыг үнэлэн тогтвортой, урт хугацааны хөгжлийн бодлого боловсруулахад ашиглахуйц өргөн хүрээний мэдээллийн сан бүрдүүлнэ.

Аймгуудын өрсөлдөх чадварыг хооронд нь харьцуулж, өрсөлдөх чадварын чиг хандлагыг тодорхойлохоос гадна тухайн аймгийн өрсөлдөх чадварыг хойш татаж буй эсвэл дээшлүүлж буй үзүүлэлтүүдийг тогтоож, өрсөлдөх чадварын давуу, сул талыг үнэлэх боломж олгож буй нь энэхүү судалгааны давуу тал юм. Ингэснээр аль аймаг яагаад өрсөлдөх чадварын хувьд бусдаас сайн, эсвэл сул байгааг ойлгож мэдэх, тухайн аймаг давуу талаа хэрхэн ашиглаж болох, хөгжлийг хойш татаж буй сул талаа хэрхэн шийдвэрлэх шийдлийг олоход чухал эх үүсвэр болох юм.

Дашрамд дурдахад, уг судалгаа нь аймгуудын өрсөлдөх чадварыг хооронд нь харьцуулан судалж буй тул өрсөлдөх чадвараараа тэргүүлсэн аймгуудыг өрсөлдөх чадвар сайтай гэж ойлгож болохгүй. Харин тэдгээр аймаг өрсөлдөх чадвараараа бусдаас харьцангуй илүү байгаа ч өөрийн өрсөлдөх чадварын сул үзүүлэлтүүдийг сайжруулах,

давуу талаа ашиглан илүү хурдтай хөгжих хэрэгтэйг харуулна. Үүний адилаар өрсөлдөх чадвараар сүүл мушгисан аймгуудын хувьд ч тухайн аймгууд өрсөлдөх чадвар муутай гэхээс илүү бусад аймагтай харьцуулахад өрсөлдөх чадвараар сул байна хэмээн ойлгож, өөрийн өрсөлдөх чадварыг ямар үзүүлэлтүүд хойш татаж буйг тодорхойлж, тэдгээрийг сайжруулахад анхаарах нь зүйтэй.

Аймгуудын өрсөлдөх чадварын тайлан нь бодлого боловсруулагчдын хувьд аймгуудын өнөөгийн хөгжлийн түвшин, нөхцөл байдлыг бодитоор харж, орон нутгийг хөгжүүлэхэд чиглэсэн илүү үр ашиг бүхий шийдвэр гаргахад тус болохуйц мэдээллийн эх үүсвэр, гарын авлага байх юм. Түүнчлэн аймгийн удирдлагууд өөрийн бодлого шийдвэрүүдийн хэрэгжилтийн үр дүнг үнэлэх, бусад аймагтай харьцуулах, түршлага судлах боломжтой юм. Мөн ажил хэрэгч хүмүүс бизнесийн болон хөрөнгө оруулалтын аливаа шийдвэр гаргахдаа орон нутгийн талаарх найдвартай бөгөөд цогц мэдээллийг энэхүү тайлангаас авч болох билээ.

Мэдээллийн санг бүрдүүлэх ажлын хүрээнд www.aimagindex.mn сайтыг 2015 онд ашиглалтад оруулсан бөгөөд бүх жилүүдийн аймгуудын өрсөлдөх чадварын үзүүлэлтүүдийг харж болох ба өмнөх онуудтай харьцуулах боломжтой юм.

Аргачлал

1. Аймгуудын өрсөлдөх чадварын эрэмбийг тооцохдоо 4 үндсэн бүлэгт тулгуурласан.

Эдийн засгийн тамир тэнхээ
Засаглалын үр ашиг
Бизнесийн үр ашиг
Дэд бүтэц

2. Үндсэн бүлэг тус бүр 4 дэд бүлгүүдэд хуваагдах ба нийт 16 дэд бүлгээс бүрдэнэ.
3. Эдгээр 16 дэд бүлэг нь нийт 181 үзүүлэлтээс бүрдэнэ.
4. 181 үзүүлэлтийн 147 үзүүлэлтээр өрсөлдөх чадварын индексийг тооцон эрэмбэлсэн. Эдгээр 147 үзүүлэлтийн 71 нь статистик мэдээлэл, 76 нь санал асуулгаас бүрддэг.
5. Дэд бүлэг доторх үзүүлэлтийн тоо ялгаатай байх бөгөөд судалгааны үр дүнг бодитой, тэнцвэртэй байлгах үүднээс дэд бүлэг бүрийн эзлэх жинг дотроо хэдэн үзүүлэлттэйгээс үл хамааран тэнцүү ($16 \times 6.25\% = 100\%$) хэмжээтэй сонгосон.
6. 16 дэд бүлгээр тооцсон аймгуудын дундаж стандартчилсан үнэлгээнд суурилан 16 бүлгийн өрсөлдөх чадварын индексийг аймаг бүрээр дараах ерөнхий томъёогоор тооцоолно.

$$I = \frac{STD(x) - STD_{min}(x)}{STD_{max}(x) - STD_{min}(x)}$$

Энд:

I – Өрсөлдөх чадварын индекс

$STD(x)$ – Шалгуур үзүүлэлтийн стандарт үнэлгээ

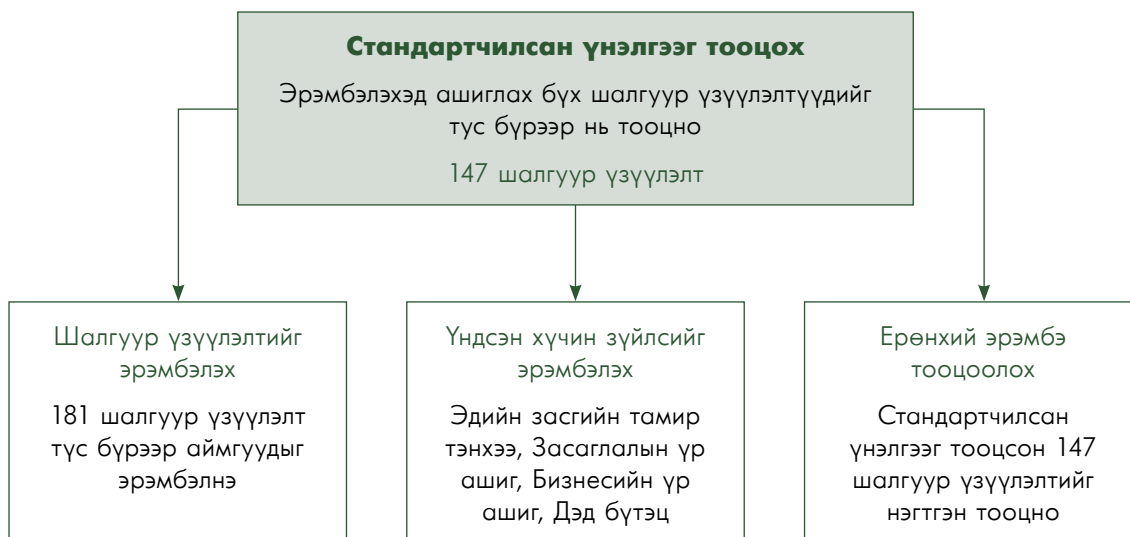
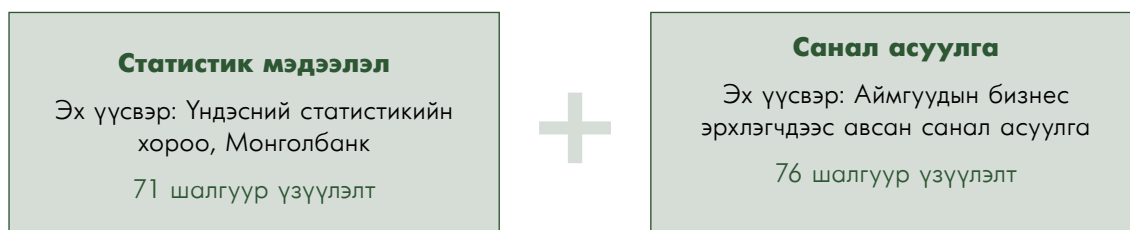
$STD_{min}(x)$ - Шалгуур үзүүлэлтийн стандарт үнэлгээний хамгийн бага утга

$STD_{max}(x)$ - Шалгуур үзүүлэлтийн стандарт үнэлгээний хамгийн их утга

Аймгуудын өрсөлдөх чадварыг хэмжих үзүүлэлтүүд

Үндсэн хүчин зүйлс	Эдийн засгийн тамир тэнхээ	Засаглалын үр ашиг	Бизнесийн үр ашиг	Дэд бүтэц
Дэд хүчин зүйлс	• Эдийн засаг • Эдийн засгийн салбарууд • Хүн амын амьжиргааны түвшин • Хөдөлмөр эрхлэлт	• Аймгийн төсөв • Институцийн тогтолцоо • Бизнесийн эрхзүй • Нийгмийн тогтолцоо	• Бизнесийн орчин • Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж • Санхүү • Менежментийн хэвшил	• Үндсэн дэд бүтэц • Технологийн дэд бүтэц • Боловсрол, соёл • Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин

Эрэмбэ тооцох арга

Аймгуудын өрсөлдөх чадварын тайланг хэрхэн ашиглах вэ?

Аймгуудын өрсөлдөх чадварын үнэлгээг дараах ерөнхий хэсгүүдээс харах боломжтой. Үүнд:

1. Аймгуудын өрсөлдөх чадварын үнэлгээ (19-30 хуудас)

Аймгуудын өрсөлдөх чадварын үнэлгээ нь 21 аймгийн нэгтгэсэн эрэмбээс тодорхой харагдана. Аймгууд өрсөлдөх чадвар хамгийн сайтаагаас эхлэн эрэмбэлэгдэнэ.

Өрсөлдөх чадварын ерөнхий ба үндсэн хүчин зүйлсийн эрэмбэ

Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээнээс гадна өрсөлдөх чадварын үндсэн хүчин зүйлс болох эдийн засгийн тамир тэнхээ, засаглалын үр ашиг, бизнесийн үр ашиг, дэд бүтэц тус бүрээр өрсөлдөх чадварын үнэлгээг харж болно.

Өрсөлдөх чадварын дэд хүчин зүйлсийн эрэмбэ

Өрсөлдөх чадварын үндсэн хүчин зүйл бүрийн 4 дэд хүчин зүйл буюу нийт 16 дэд хүчин зүйлийн эрэмбийг энэ хэсэгт багтаасан. Дэд бүлгүүдийн эрэмбэ нь тухайн үндсэн бүлэг бүрийн эрэмбийг илүү тодруулан, нарийвчлан харуулах юм.

Өрсөлдөх чадварын амжилтын хүрээ

Энэ хэсэгт аймаг бүрийн өрсөлдөх чадварын үндсэн 4 бүлэг хүчин зүйлийн үнэлгээг 21 аймгийн дундаж үзүүлэлттэй харьцуулан харуулна. Торон графикийн тусламжтайгаар тухайн аймаг ямар үзүүлэлтээр илт давуу болон сул талтай болохыг харах боломжтой.

2. Аймгуудын өрсөлдөх чадварын төлөв байдал (31-115 хуудас)

Энэ бүлэгт аймаг тус бүрийн эдийн засгийн ерөнхий байдал, өрсөлдөх чадварын амжилтын хүрээ, өрсөлдөх чадварын дэд хүчин зүйлсийн эрэмбэ, тухайн аймгийн хөгжилд тулгарч буй саад бэрхшээл, шийдвэрлэх асуудлыг нэгтгэн харуулсан.

Түүнчлэн өрсөлдөх чадварын 4 үндсэн хүчин зүйл болох эдийн засгийн тамир тэнхээ, засаглалын үр ашиг, бизнесийн үр ашиг, дэд бүтэц тус бүрийн 10 сул болон 10 давуу талыг тодотгон үзүүлсэн. Аймгийн эдийн засгийн орчин, ирээдүйн хөгжилд ач холбогдолтой өрсөлдөх чадварын давуу болон сул талыг тогтоох нь түн чухал. Учир нь тухайн аймаг өөрийн өрсөлдөх чадварын хамгийн сайн, давуу талдаа тулгуурлан хөгжиж, баялгийг бүтээдэг. Түүнчлэн давуу талаа ашиглахын зэрэгцээ сул талаа хянаж, сайжруулах нь аймгуудын өрсөлдөх чадварыг сайжруулахад түлхэц болно.

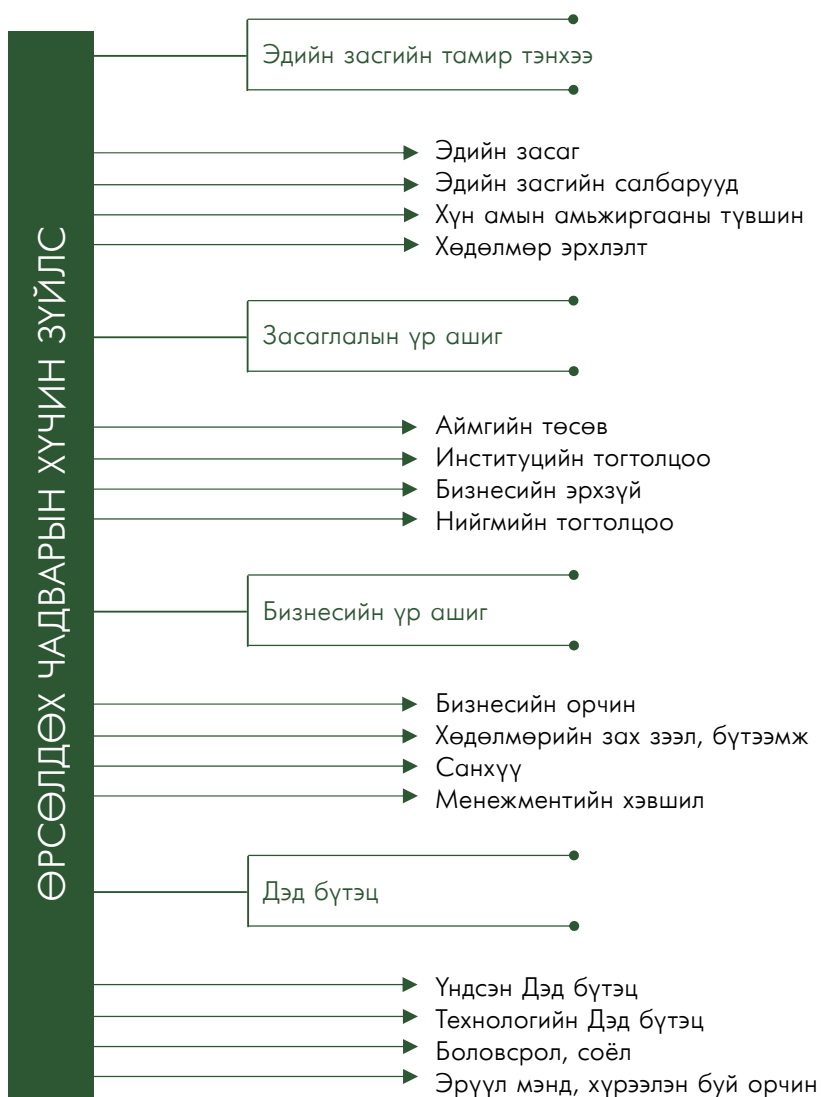
Мөн аймгуудын өрсөлдөх чадварыг хооронд нь харьцуулахаас гадна Өрсөлдөх чадварын хувьсал хэсгээс тухайн аймгийн өрсөлдөх чадварын үзүүлэлтийг өмнөх жилтэй нь харьцуулсан 25 өсөлт, 25 бууралтыг харах боломжтой.

3. Статистик хүснэгт (117-174 хуудас)

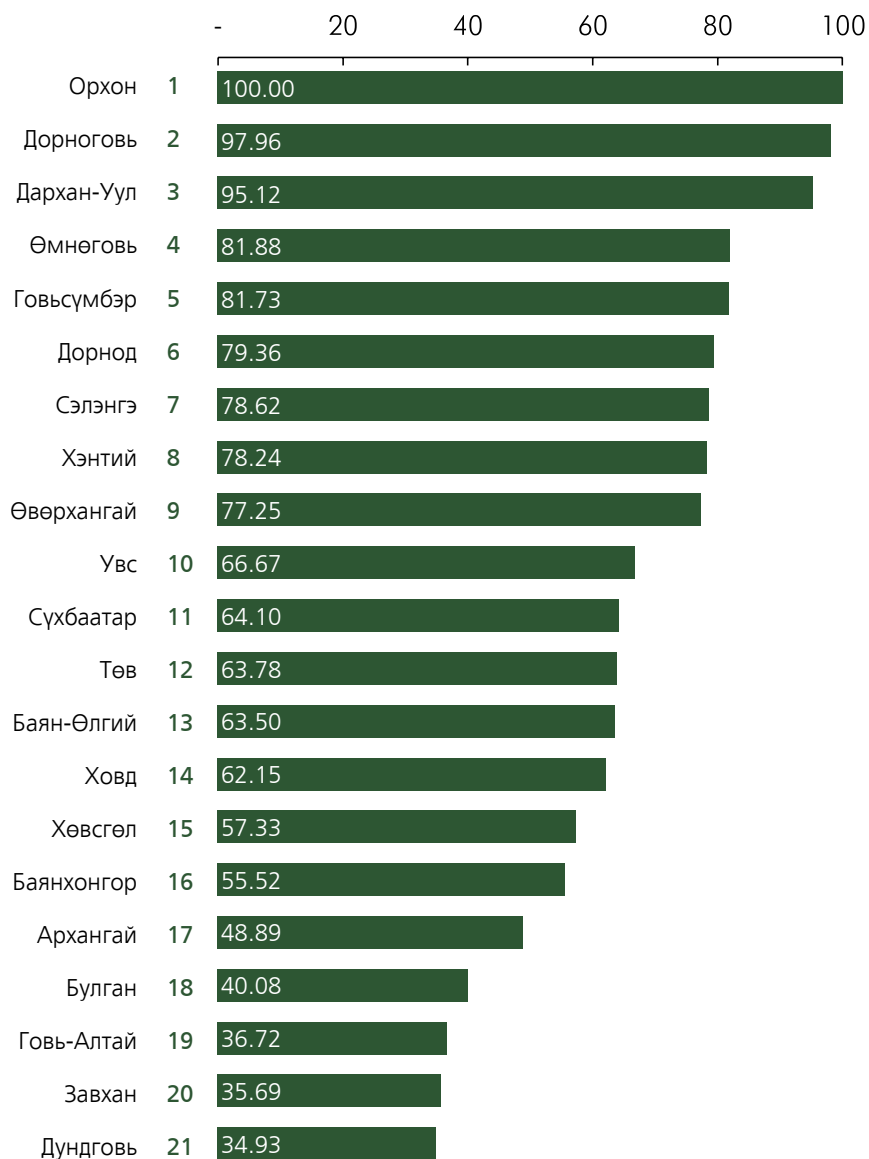
Энэ хэсэгт өрсөлдөх чадварын хүчин зүйлсийг тодорхойлж буй шалгуур үзүүлэлтийг дэлгэрэнгүй багтаасан. Эндээс нийт 181 шалгуур үзүүлэлт бүрийн эрэмбэ, мэдээллийг харж болно.

АЙМГУУДЫН ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРЫН ҮНЭЛГЭЭ

Өрсөлдөх чадварын хүчин зүйлс

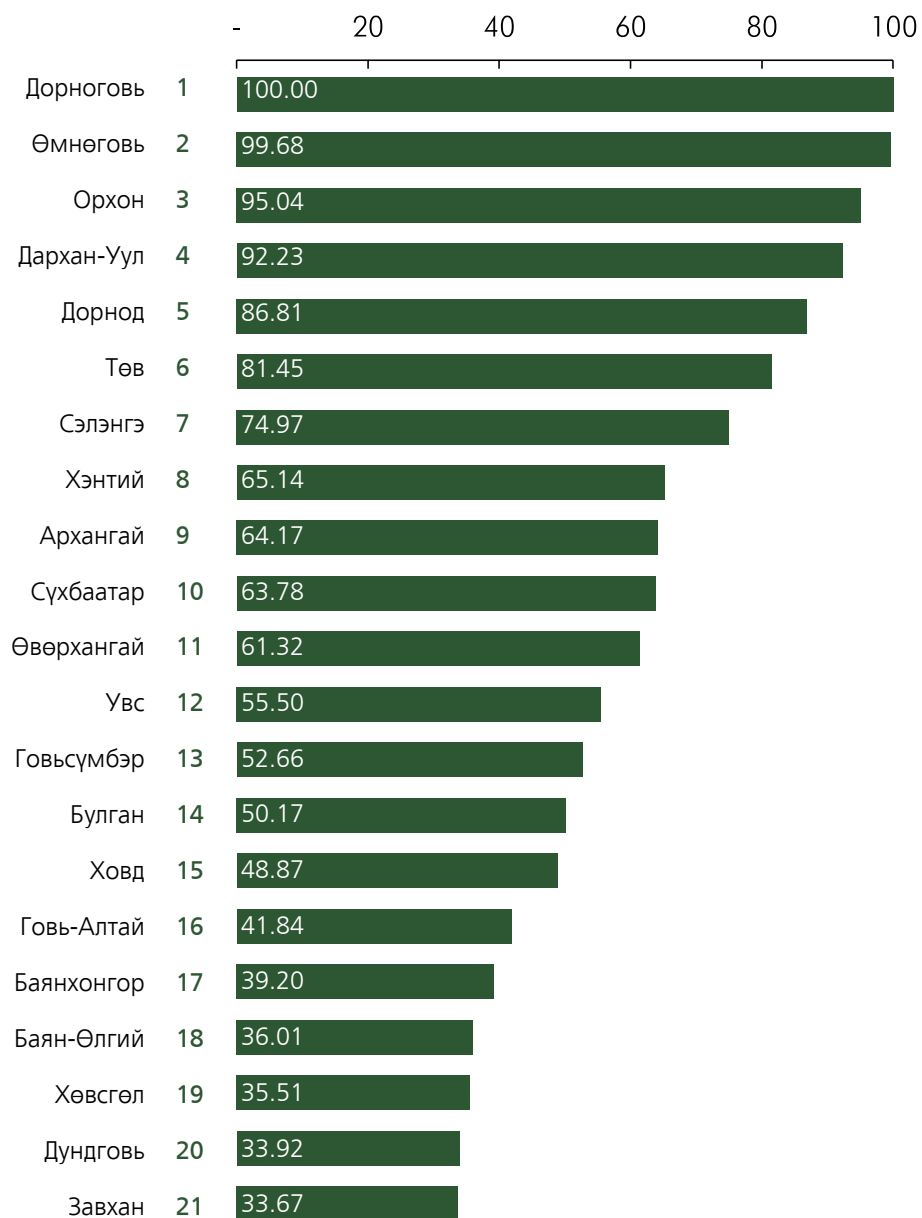

Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ 2023

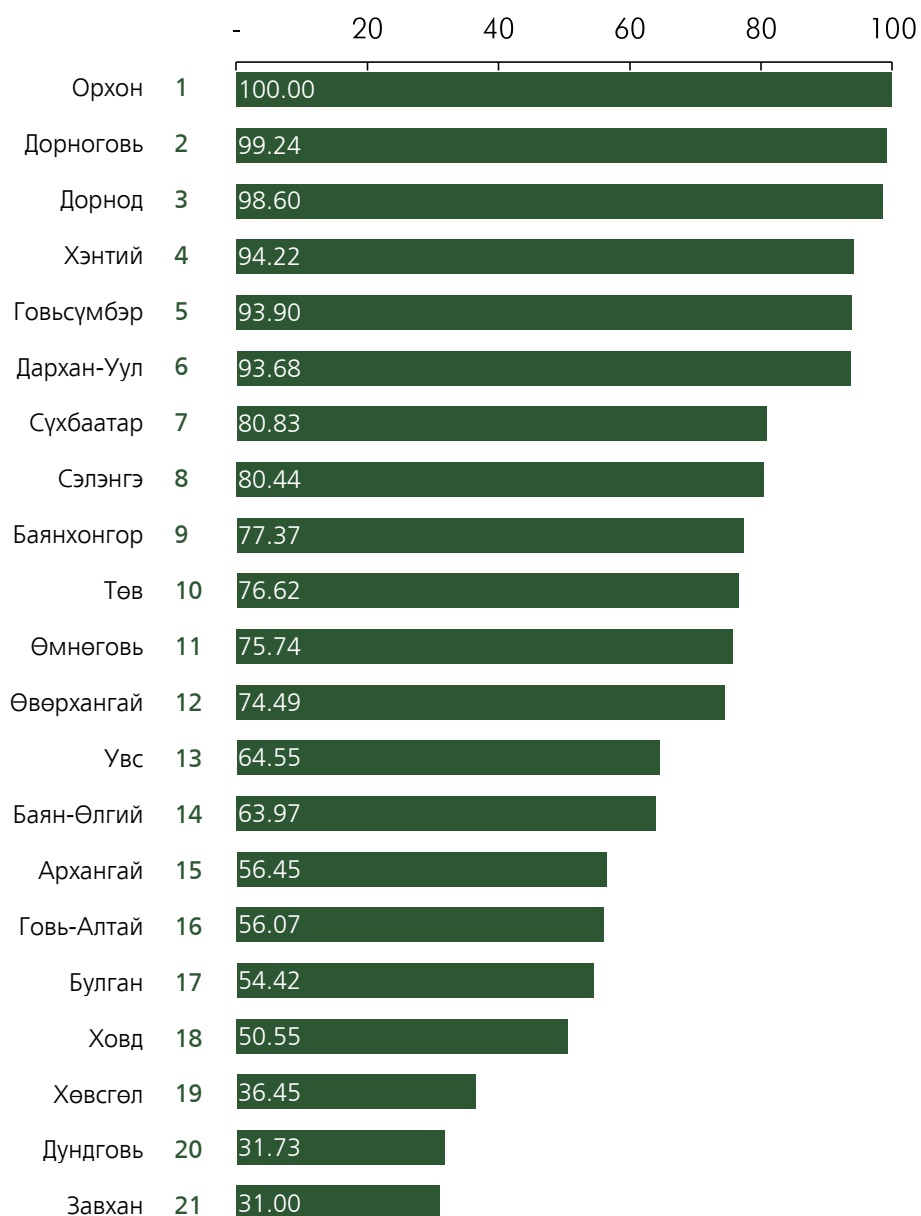
Өрсөлдөх чадварын үндсэн хүчин зүйлсийн үнэлгээ

ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТАМИР ТЭНХЭЭ

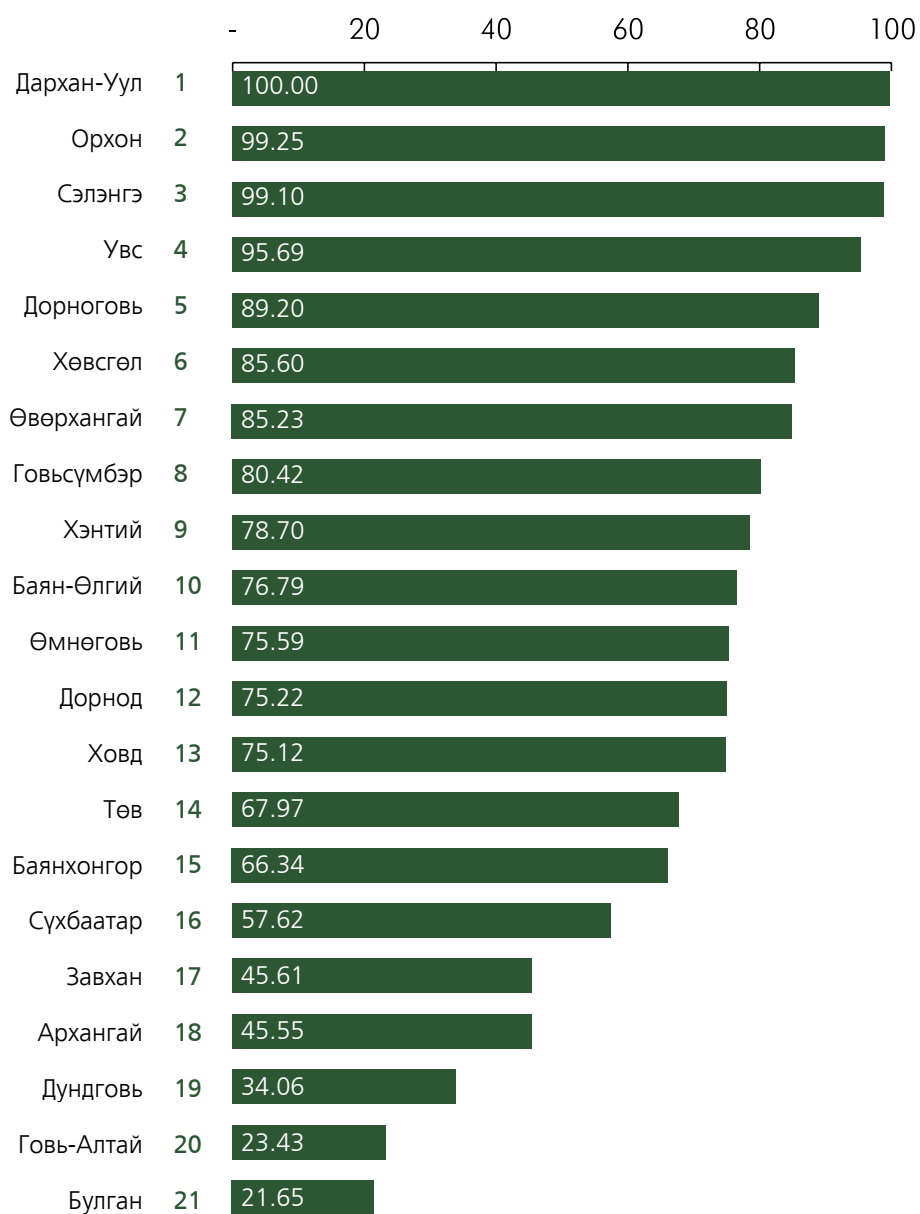
Өрсөлдөх чадварын үндсэн хүчин зүйлсийн үнэлгээ

ЗАСАГЛАЛЫН ҮР АШИГ

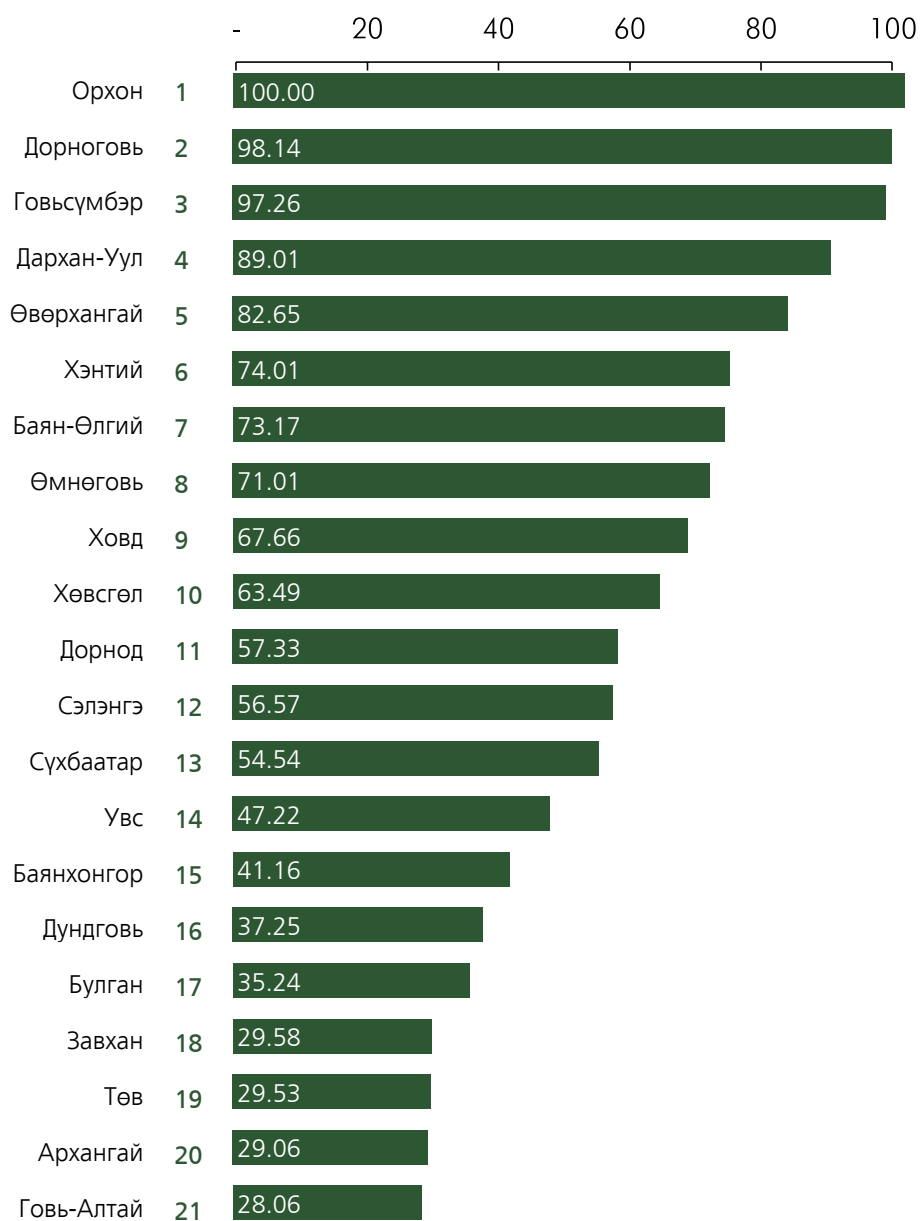
Өрсөлдөх чадварын үндсэн хүчин зүйлсийн үнэлгээ

БИЗНЕСИЙН ҮР АШИГ

Өрсөлдөх чадварын үндсэн хүчин зүйлсийн үнэлгээ

ДЭД БҮТЭЦ

Өрсөлдөх чадварын дэд хүчин зүйлсийн үнэлгээ

(Эрэмбэ)

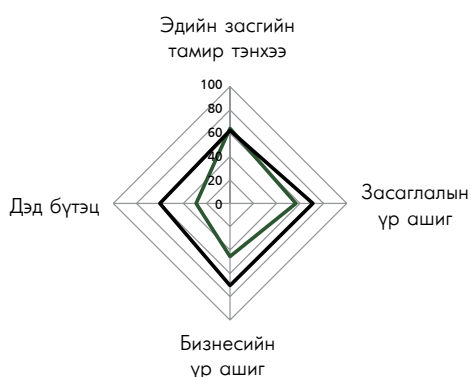
	Эдийн засгийн тамир тэнхээ				Засаглалын үр ашиг				Бизнесийн үр ашиг				Дэд бүтэц			
	Эдийн засаг	Эдийн засгийн салбарууд	Хүн амын амьжиргааны түвшин	Хөдөлмөр эрхлэлт	Аймгийн төсөв	Институцийн тогтолцоо	Бизнесийн эрхзүй	Нийгмийн тогтолцоо	Бизнесийн орчин	Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	Санхүү	Менежментийн хэвшил	Үндсэн дэд бүтэц	Технологийн дэд бүтэц	Боловсрол, соёл	Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин
Архангай	10	13	19	3	15	12	17	5	17	15	18	12	13	15	21	18
Баян-Өлгий	8	16	20	21	13	11	16	6	10	7	9	17	12	12	12	1
Баянхонгор	15	17	13	17	7	7	10	14	12	14	12	18	15	20	13	13
Булган	18	15	18	6	3	14	21	15	15	21	20	20	14	18	16	19
Говь-Алтай	7	21	9	18	21	13	13	7	21	19	14	21	21	19	11	16
Говьсүмбэр	14	19	6	10	16	6	7	1	14	12	4	8	3	8	1	4
Дархан-Уул	3	1	2	16	11	3	3	13	1	5	1	15	2	2	7	5
Дорноговь	5	7	4	1	2	10	6	10	3	3	10	14	4	5	2	3
Дорнод	2	6	5	11	10	8	2	8	9	9	17	5	17	13	4	9
Дундговь	21	20	16	7	20	16	15	18	18	20	19	11	20	14	20	6
Завхан	17	18	11	19	18	15	18	17	19	18	11	19	19	21	8	17
Орхон	1	3	3	12	5	18	1	4	4	2	6	9	6	1	3	2
Өвөрхангай	9	11	17	9	12	9	8	16	11	8	7	10	5	3	5	10
Өмнөговь	4	4	1	8	1	19	14	12	5	10	21	1	1	4	10	21
Сүхбаатар	16	12	12	4	8	5	19	2	16	16	16	3	10	11	17	14
Сэлэнгэ	6	5	8	14	4	2	12	19	2	13	5	2	9	10	19	11
Төв	12	2	7	5	14	1	5	21	20	11	2	13	18	16	18	20
Увс	11	14	10	13	17	20	4	9	13	1	3	7	16	17	9	12
Ховд	20	9	15	15	9	21	20	3	7	4	15	16	11	7	14	7
Хөвсгөл	13	8	21	20	19	17	11	20	8	6	13	4	7	6	15	15
Хэнтий	19	10	14	2	6	4	9	11	6	17	8	6	8	9	6	8

Өрсөлдөх чадварын амжилтын хүрээ

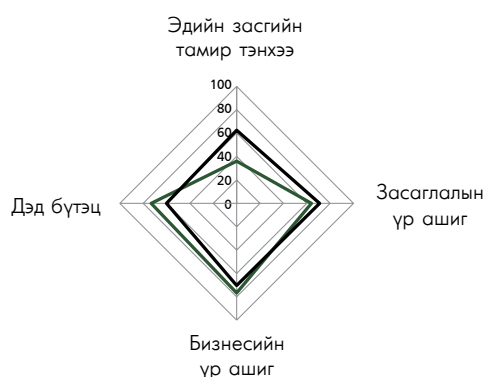
Хүчин зүйлсийн харьцуулалт

- Тухайн аймгийн оноо
- Аймгуудын дундаж оноо

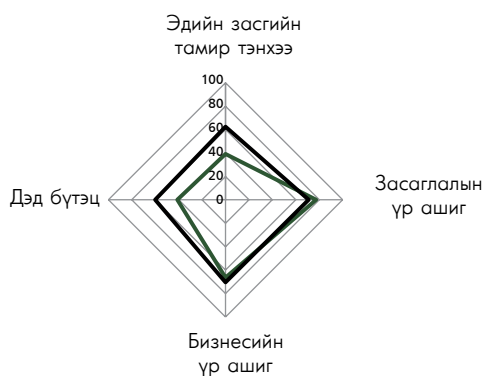
Архангай

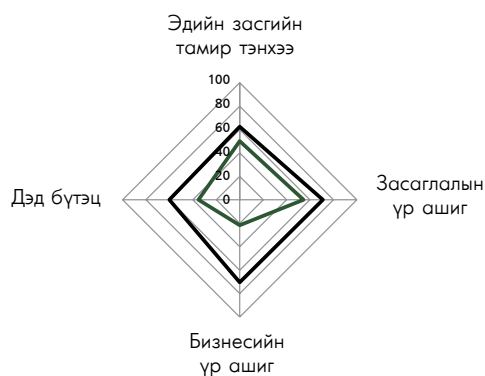
Баян-Өлгий

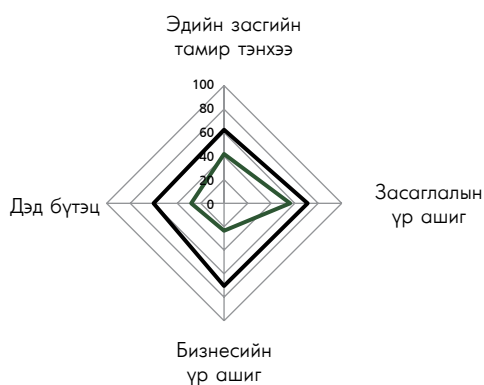
Баянхонгор

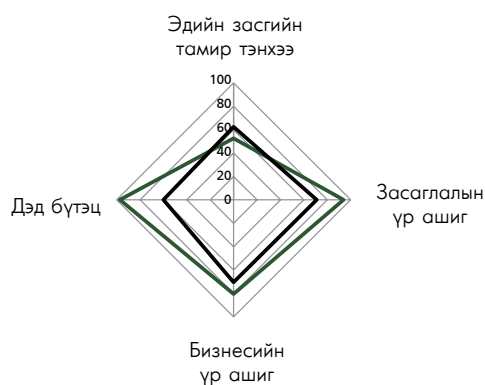
Булган

Говь-Алтай

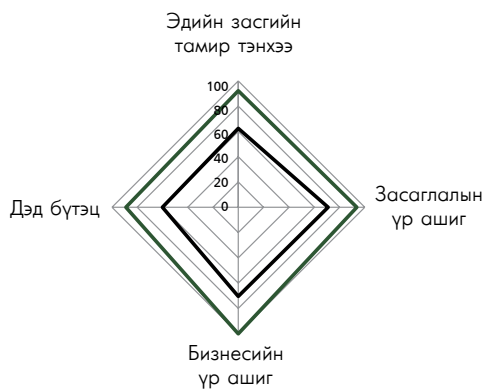

Говьсүмбэр

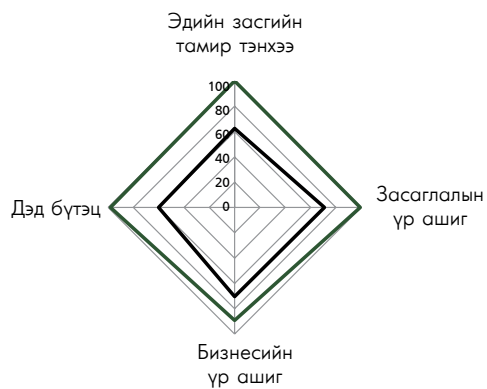

Өрсөлдөх чадварын амжилтын хүрээ

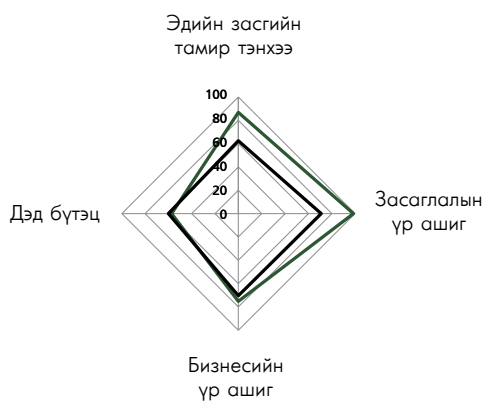
Дархан-Уул

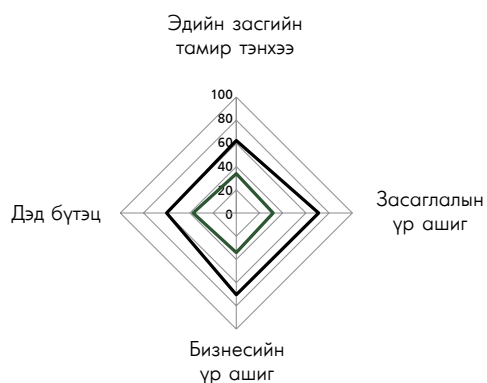
Дорноговь

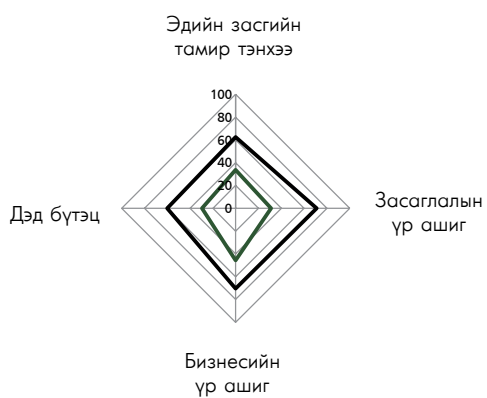
Дорнод

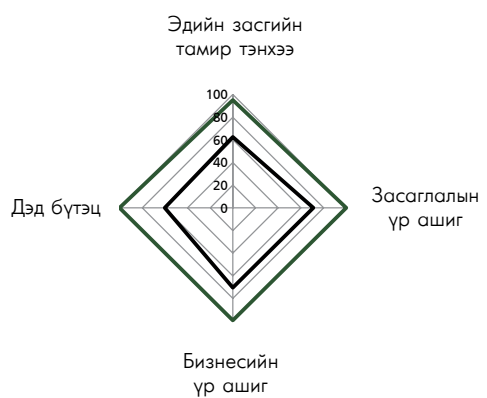
Дундговь

Завхан

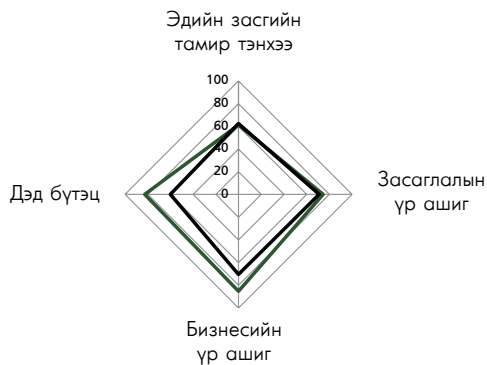

Орхон

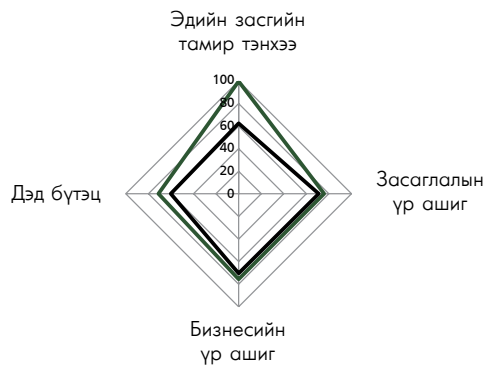

Өрсөлдөх чадварын амжилтын хүрээ

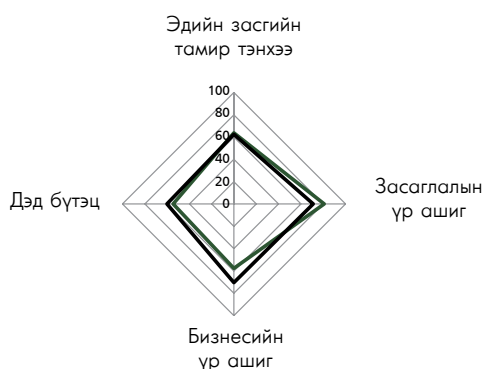
Өвөрхангай

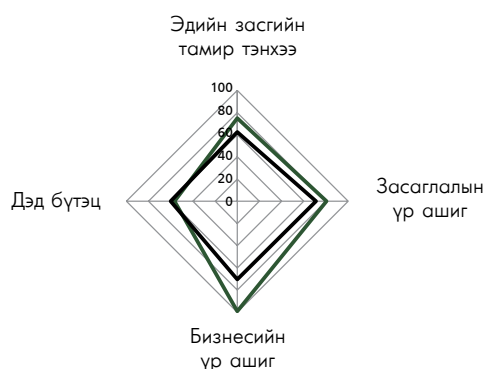
Өмнөговь

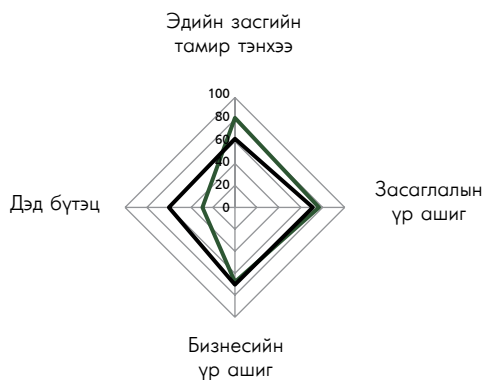
Сүхбаатар

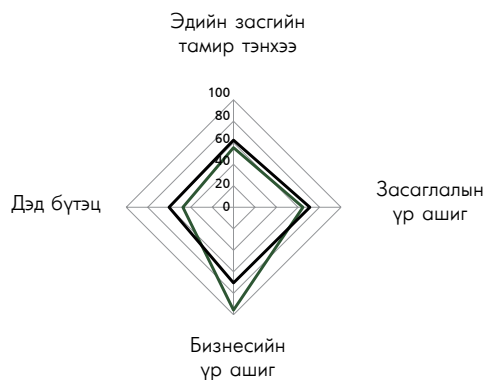
Сэлэнгэ

Төв

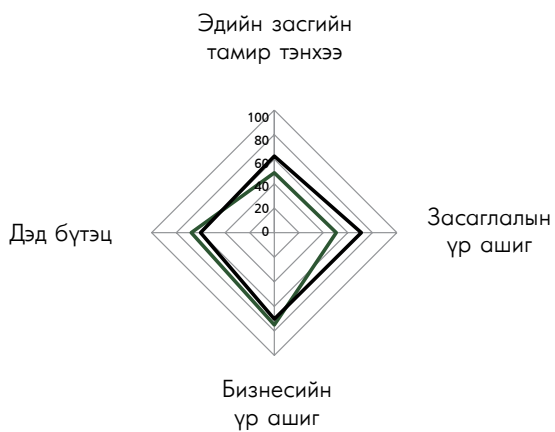

Увс

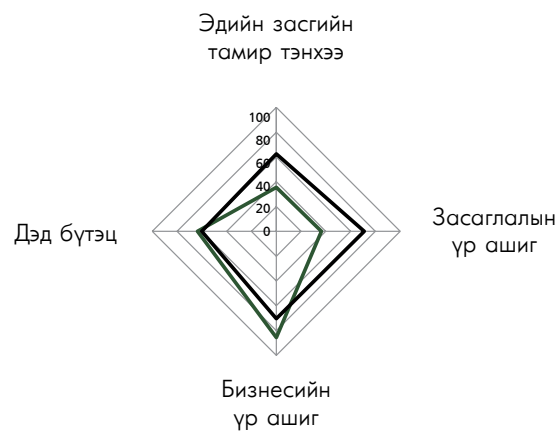

Өрсөлдөх чадварын амжилтын хүрээ

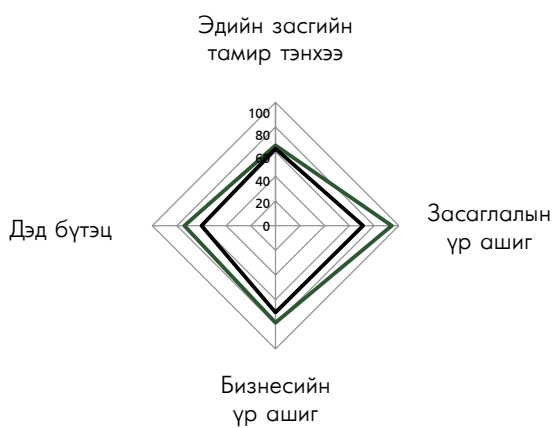
Ховд

Хөвсгөл

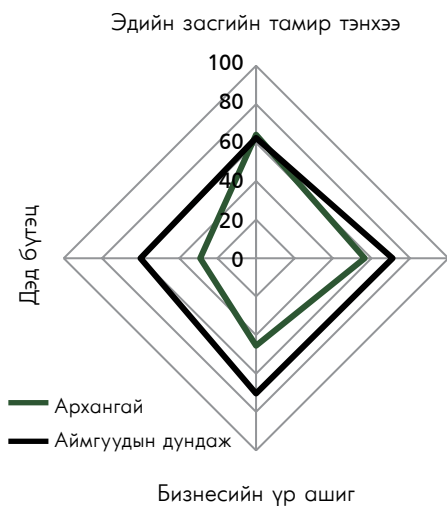

Хэнтий

АЙМГУУДЫН ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРЫН ТӨЛӨВ БАЙДАЛ

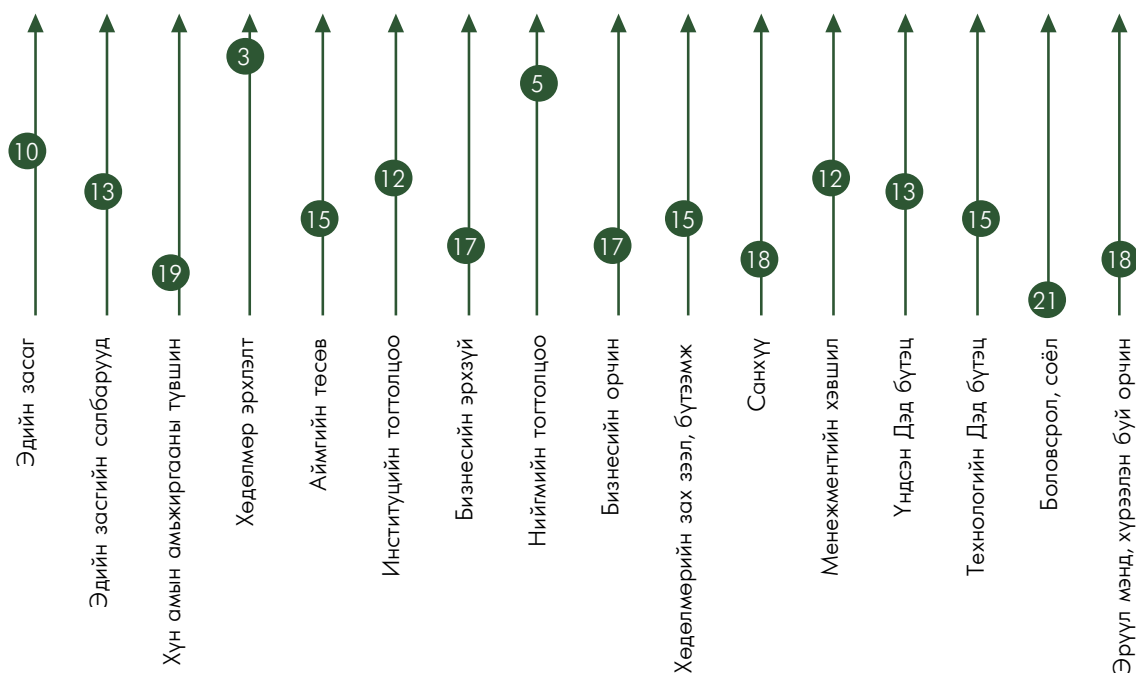
АРХАНГАЙ

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	55	15
Сумдын тоо	19	
Хүн амын тоо (мянга)	93	7
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	845	8
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	9071	9
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	1.0	2
Инфляц (%)	26.4	1

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Хот төлөвлөлтийг сайжруулах, ДЦС барих, эрчим хүчний тасралтгүй байдалд анхаарах
- Банкны зээлийн хүүг бууруулах, зээлийн таатай нөхцөл бий болгох
- Төрийн үйлчилгээг шуурхай, хүнд сурталгүй, уялдаа холбоотой болгох
- Татварын таатай нөхцөл бий болгох, уян хатан бодлого баримтлах
- Төмөр зам барих, авто замын чанарыг сайжруулах, тээвэр ложистикийг хөгжүүлэх

АРХАНГАЙ

ДАВУУ ТАЛ

(Эрэмбэ)

СУЛ ТАЛ

(Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.2.08	Малын тоо	1
1.4.10	Ажилгүйчүүдийн тоо	1
1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс	1
1.4.05	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	1
1.4.04	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	2
1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин	2
1.2.12	100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо	3
1.4.02	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	3
1.1.04	Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	7
1.1.01	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	8

Засаглалын үр ашиг

2.1.05	Төсвийн зарлага (%)	1
2.1.10	Татвараас зайлсхийх	1
2.4.05	Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв	1
2.4.06	Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал	3
2.2.04	Авлига, хээл хахууль	4
2.4.08	Хүн амын насны бүтцийн хандлага	6
2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд	7
2.3.02	Шударга бус өрсөлдөөн	7
2.4.12	Гэмт хэрэг	10

Бизнесийн үр ашиг

3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	1
3.1.08	Аймгийн төрх байдал	7
3.4.03	Бизнесийн овсгоо самбаа	9
3.2.06	Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн	10
3.4.02	Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит	10

Дэд бүтэц

4.1.15	Хог	3
4.1.10	Цахилгааны үнэ	4
4.3.01	Сургуулийн өмнөх боловсрол	5
4.1.22	Томоохон үйлчилгээний төвүүд	5
4.2.04	Мэдээллийн байгууллага	5
4.3.05	Цэцэрлэгийн хамран сургалт	6
4.1.19	Шатахууны үнэ	6
4.4.07	Нас баралтын ерөнхий коэффициент	6
4.3.11	Сурагч-багшийн харьцаа (ерөнхий боловсрол)	7
4.1.05	Зах зээлийн багтаамж	7

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.1.07	Ногоон эдийн засгийн ойлголт	21
1.4.14	Хөдөлмөрийн бирж	21
1.2.05	Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)	21
1.3.03	Зээл	20
1.4.13	Ажлын байрны хүрэлцээ	20
1.4.12	Дундаж цалин	19
1.2.03	Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	19
1.3.01	Амьжиргааны түвшин	16
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт	15
1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес	13

Засаглалын үр ашиг

2.1.04	Төсвийн орлого (%)	21
2.1.11	Төсвийн ил тод байдал	21
2.3.01	Тендер	21
2.1.09	Төсвийн эрх мэдэл	20
2.3.03	Албан бус эдийн засаг	20
2.2.01	Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр	19
2.4.01	Хууль ёс	18
2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот	17
2.4.09	Хүний хөгжлийн индекс	15
2.2.02	Ил тод байдал	14

Бизнесийн үр ашиг

3.3.07	Банкуудын зээлийн хүү	21
3.1.06	Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд	21
3.3.05	Зээл авах боломж	20
3.3.08	Байгууллагын хөрөнгө оруулалт	19
3.1.05	Бизнесийн таатай орчин	19
3.1.09	Гадаад зах зээл	19
3.2.03	Мэргэшсэн ажиллах хүч	18
3.3.03	Зээлийн өрийн үлдэгдэл	17
3.1.02	Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	17
3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж	17

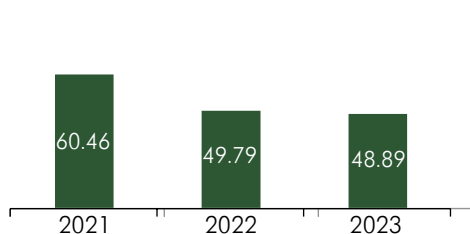
Дэд бүтэц

4.3.19	Музейн үзэгчид	21
4.4.12	Хорт хавдрын өвчлөлт	21
4.1.13	Халаалтын үнэ	21
4.2.02	Суурин утасны цэг	21
4.3.26	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (хүмүүнлэгийн ухаан)	20
4.3.08	Дунд боловсролын хамран сургалт	20
4.3.07	Суурь боловсролын хамран сургалт	20
4.4.10	Эрүүл мэндийн тусламж (сувилагч)	19
4.3.06	Бага боловсролын хамран сургалт	19
4.4.09	Эрүүл мэндийн тусламж (их эмч)	19

АРХАНГАЙ

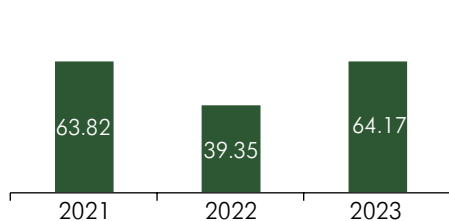
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

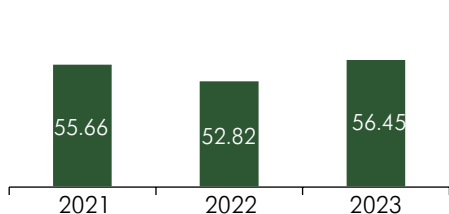
	2021	2022	2023
Ерөнхий	15	16	17
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	9	14	9
Засаглалын үр ашиг	13	17	15
Бизнесийн үр ашиг	15	17	18
Дэд бүтэц	15	18	20

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

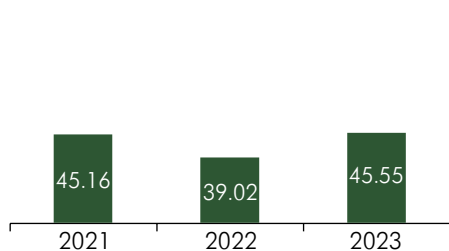
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	9	19	10
Эдийн засгийн салбарууд	8	10	13
Хүн амын амьжиргааны түвшин	16	19	19
Хөдөлмөр эрхлэлт	7	15	3

Засаглалын үр ашиг

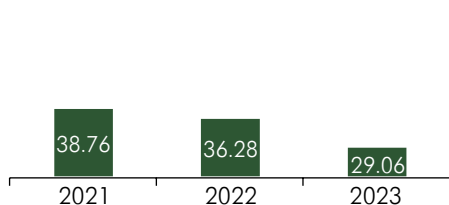
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	5	13	15
Институцийн тогтолцоо	10	9	12
Бизнесийн эрхзүй	18	16	17
Нийгмийн тогтолцоо	15	13	5

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	19	17	17
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	10	15	15
Санхүү	20	17	18
Менежментийн хэвшил	9	6	12

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	13	15	13
Технологийн дэд бүтэц	14	10	15
Боловсрол, соёл	17	18	21
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	17	21	18

АРХАНГАЙ

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

Өсөлт

	2022	2023
1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	2.8	1
1.4.10 Ажилгүйдлийн тоо (хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох)	1.93	0.82
4.4.11 Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	1390.16	609.99
2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	11.14	4.99
4.4.15 Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид (1000 хүнд ногдох)	19.51	38.85
4.3.22 Номын сангийн уншигчид (1000 хүнд ногдох)	74.16	124.5
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	68.98	89.25
1.3.01 Амьжиргааны түвшин (санал асуулга)	4.29	5.35
1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	39728.8	49199
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	3.18	3.76
1.4.13 Ажлын байрны хүрэлцээ (санал асуулга)	4.27	5.02
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	7790.46	9071.49
1.4.02 Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам (хувь)	41.82	48.52
1.1.01 ДНБ (тэрбум төгрөг)	733.9	845
1.1.06 Эдийн засаг-Бизнес (санал асуулга)	5.12	5.84
1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт (сая төгрөг)	129392.5	147489.2
1.2.02 Эдийн засгийн төрөлжилт (санал асуулга)	5	5.66
4.2.01 Холбооны салбарын нийт орлого (сая төгрөг)	12004.4	13496.6
1.4.12 Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	890.9	996.7
1.4.05 Ажиллах хүчний оролцооны түвшин (хувь)	66.6	74.3
4.4.07 Нас баралтын ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох нас барсан хүний тоо)	6.5	5.9
1.2.12 100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо (хонин толгой)	304	332.88
1.2.08 Малын тоо (мянган бод)	1816.11	1988.41
1.1.04 Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин (санал асуулга)	5.71	6.25
4.1.15 Хог (санал асуулга)	5.92	6.4

Бууралт

	2022	2023
2.1.04 Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	11.72	5.04
4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	53.61	28.56
4.4.12 Хорт хавдрын өвчлөлт (10000 хүнд ногдох)	18.4	31.7
2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	1502	2496
4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1713	2460
3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	24.98	18.32
4.4.06 Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо)	10	13
2.4.12 Гэмт хэрэг	412	524
4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	23.87	30.08
2.1.11 Төсвийн ил тод байдал (санал асуулга)	5.58	4.45
2.3.01 Тендер (санал асуулга)	5.44	4.48
1.3.02 Хадгаламж (нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг)	1920.32	1619.68
4.4.01 Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц (санал асуулга)	5.8	4.92
2.2.05 Төрийн үйлчилгээ (санал асуулга)	6.56	5.59
1.1.05 Хэрэглээний үнийн индекс (хувь)	111.2	126.4
3.1.05 Бизнесийн таатай орчин (санал асуулга)	5.49	4.91
2.1.09 Төсвийн эрх мэдэл (санал асуулга)	4.38	3.92
3.1.06 Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд (санал асуулга)	5.53	4.98
1.1.07 Ногоон эдийн засгийн ойлголт	4.98	4.49
3.3.05 Зээл авах боломж (санал асуулга)	4.96	4.48
4.4.03 Төрөлтийн ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох амьд төрсөн хүүхдийн тоо)	21.9	19.81
3.4.04 Нийгмийн хариуцлага (санал асуулга)	7.16	6.49
3.3.08 Байгууллагын хөрөнгө оруулалт (санал асуулга)	5.65	5.14
3.2.03 Мэргэшсэн ажиллах хүч (санал асуулга)	4.36	3.96
4.1.06 Хүн амын цэвэр өсөлт (1000 хүнд ногдох)	15.7	14.3

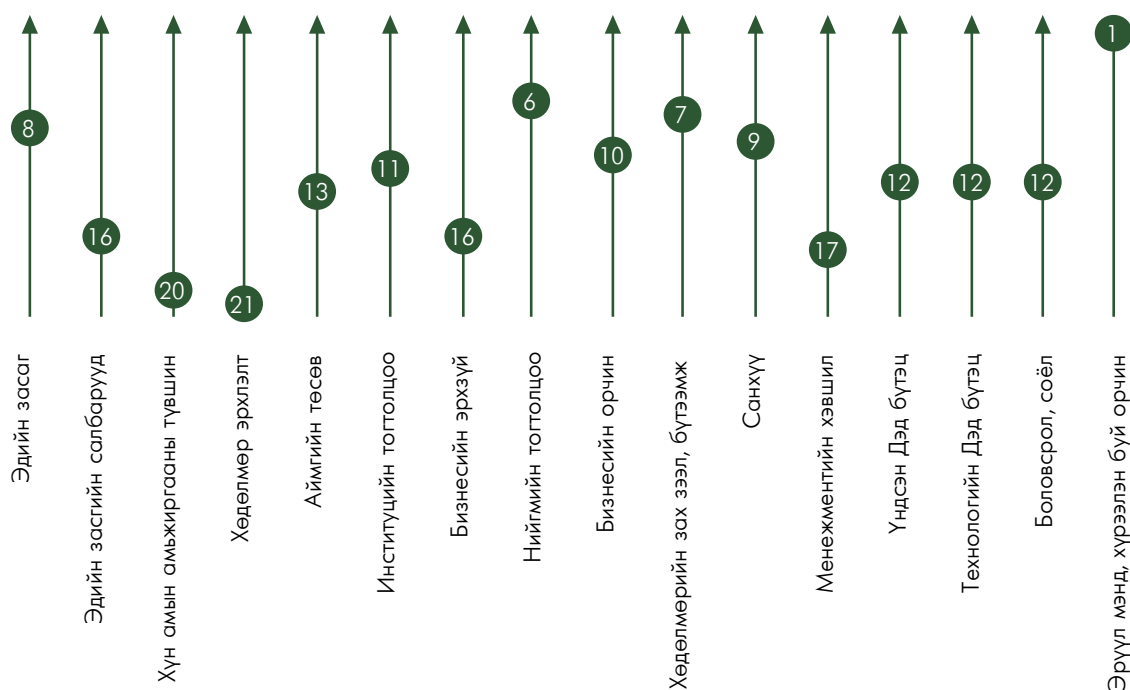
БАЯН-ӨЛГИЙ

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	46	17
Сумдын тоо	13	
Хүн амын тоо (мянга)	115	3
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	636	15
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	5540	21
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	10.6	17
Инфляц (%)	29.8	9

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- Хот төлөвлөлтийг сайжруулах
- Ажлын байр бий болгох, ажиллах хүчний оролцоог нэмэгдүүлэх
- Банкны зээлийн хүүг бууруулах, зээлийн таатай нөхцөл бий болгох
- Төрийн албаны удирдлагыг сайжруулах, төсвийн зарцуулалт, хөрөнгө оруулалтад хяналт тавих

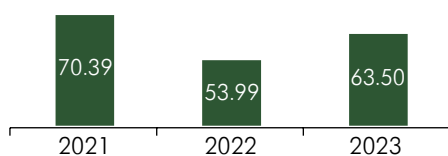
БАЯН-ӨЛГИЙ

ДАВУУ ТАЛ		(Эрэмбэ)	СУЛ ТАЛ		(Эрэмбэ)
Эдийн засгийн тамир тэнхээ			Эдийн засгийн тамир тэнхээ		
1.4.14	Хөдөлмөрийн бирж	1	1.3.03	Зээл	21
1.1.07	Ногоон эдийн засгийн ойлголт	3	1.4.12	Дундаж цалин	21
1.3.01	Амьжиргааны түвшин	4	1.4.11	Хүн амын ачаалал	21
1.2.02	Эдийн засгийн төрөлжилт	5	1.1.03	Нэг хүнд ногдох ДНБ	21
1.1.04	Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	5	1.3.02	Хадгаламж	21
1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес	7	1.4.10	Ажилгүйчүүдийн тоо	18
1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс	9	1.4.05	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	18
1.4.02	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	9	1.2.08	Малын тоо	18
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт	10	1.2.05	Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)	18
1.4.13	Ажлын байрны хүрэлцээ	10	1.2.03	Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	17
Засаглалын үр ашиг			Засаглалын үр ашиг		
2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот	1	2.4.05	Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв	21
2.4.01	Хууль ёс	1	2.4.06	Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал	20
2.1.05	Төсвийн зарлага (%)	2	2.1.04	Төсвийн орлого (%)	20
2.4.08	Хүн амын насны бүтцийн хандлага	2	2.3.02	Шударга бус өрсөлдөөн	19
2.1.09	Төсвийн эрх мэдэл	4	2.1.12	Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн	19
2.4.12	Гэмт хэрэг	5	2.1.08	Аймгийн төсвийн удирдлага	18
2.2.03	Хүнд суртал	6	2.2.04	Авлига, хээл хахууль	18
2.2.05	Төрийн үйлчилгээ	6	2.2.02	Ил тод байдал	18
2.3.05	Гадаадын төсөл хөтөлбөр	6	2.3.03	Албан бус эдийн засаг	17
			2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд	17
Бизнесийн үр ашиг			Бизнесийн үр ашиг		
3.2.01	Чадварлаг удирдах ажилтан	1	3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж	20
3.2.03	Мэргэшсэн ажиллах хүч	2	3.4.04	Нийгмийн хариуцлага	19
3.3.05	Зээл авах боломж	2	3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	19
3.3.07	Банкуудын зээлийн хүү	2	3.4.03	Бизнесийн овсгоо самбаа	18
3.1.06	Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд	3	3.2.05	Сургалт	18
3.3.08	Байгууллагын хөрөнгө оруулалт	3	3.4.02	Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит	17
3.1.09	Гадаад зах зээл	5	3.2.06	Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн	17
3.2.02	Санхүүгийн үр чадвар	5	3.1.04	Хувиараа бизнес эрхлэх боломж	16
3.1.07	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	6	3.3.01	Банк, санхүүгийн үйлчилгээ	16
3.4.01	Компаниудын зохицох чадвар	6	3.1.08	Аймгийн төрх байдал	15
Дэд бүтэц			Дэд бүтэц		
4.3.10	Сурагч-багшийн харьцаа (бага боловсрол)	1	4.1.11	Цахилгааны үүсгүүртэй малчин өрх	21
4.3.11	Сурагч-багшийн харьцаа (ерөнхий боловсрол)	1	4.1.03	Алслагдсан байдал	21
4.1.06	Хүн амын цэвэр өсөлт	1	4.3.05	Цэцэрлэгийн хамран сургалт	21
4.4.02	Дундаж наслалт	1	4.3.24	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (байгалийн ухаан)	20
4.1.20	Түгээлтийн сүлжээ	1	4.1.13	Халаалтын үнэ	20
4.4.03	Төрөлтийн ерөнхий коэффициент	1	4.3.25	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (нийгмийн ухаан)	19
4.1.10	Цахилгааны үнэ	1	4.4.13	Жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн эмнэлгийн хяналтад хамрагдалт	19
4.4.07	Нас баралтын ерөнхий коэффициент	1	4.3.21	Номын сангийн хүртээмж	19
4.4.12	Хорт хавдрын өвчлөлт	1	4.2.05	Харилцаа, холбооны технологи	19
4.4.11	Халдварт өвчний тархалт	1	4.3.01	Сургуулийн өмнөх боловсрол	18

БАЯН-ӨЛГИЙ

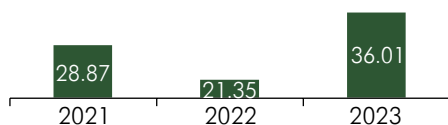
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

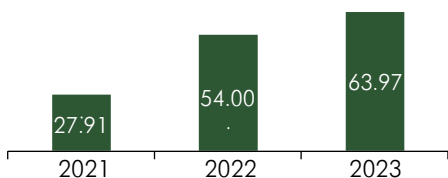
	2021	2022	2023
Ерөнхий	13	13	13
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	21	21	18
Засаглалын үр ашиг	19	14	14
Бизнесийн үр ашиг	2	8	10
Дэд бүтэц	6	13	7

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

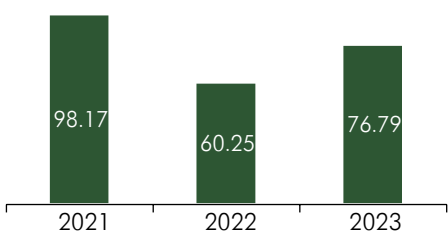
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	7	15	8
Эдийн засгийн салбарууд	16	16	16
Хүн амын амьжиргааны түвшин	20	18	20
Хөдөлмөр эрхлэлт	21	21	21

Засаглалын үр ашиг

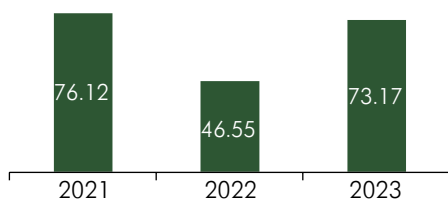
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	18	17	13
Институцийн тогтолцоо	17	16	11
Бизнесийн эрхзүй	19	14	16
Нийгмийн тогтолцоо	8	6	6

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	3	10	10
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	3	7	7
Санхүү	2	4	9
Менежментийн хэвшил	5	17	17

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	14	20	12
Технологийн дэд бүтэц	6	20	12
Боловсрол, соёл	8	11	12
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	1	3	1

БАЯН-ӨЛГИЙ

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

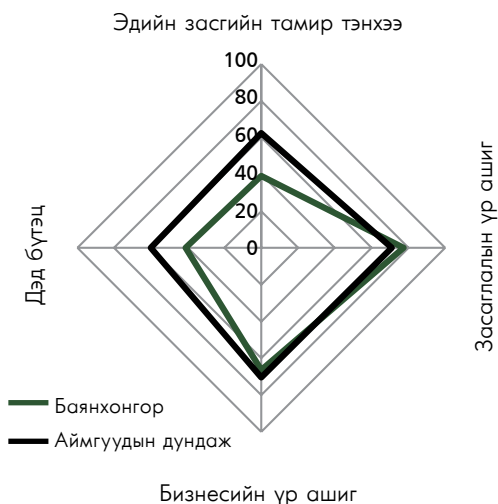
Өсөлт

	2022	2023
4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	1.95	24.31
4.4.11 Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	1019.62	207.36
2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	17.34	5.1
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	7.44	19.69
1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	27681.6	48847.8
1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт (сая төгрөг)	173811.8	249156.2
1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	14	10.6
4.3.22 Номын сангийн уншигчид (1000 хүнд ногдох)	185.49	236.43
1.2.03 Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил (ДНБ-д эзлэх хувь)	11.1	13.9
1.4.05 Ажиллах хүчний оролцооны түвшин (хувь)	47.1	56.6
4.1.21 Өргөн хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүн (санал асуулга)	5.85	6.94
1.4.02 Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам (хувь)	35.27	41.82
4.1.20 Түгээлтийн сүлжээ (санал асуулга)	5.59	6.63
4.1.17 Тээврийн хөгжил (санал асуулга)	5.59	6.59
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	65.55	76.75
4.2.03 Мэдээллийн хүртээмж (санал асуулга)	5.45	6.37
4.1.15 Хог (санал асуулга)	5.36	6.2
1.1.01 ДНБ (тэрбум төгрөг)	550.8	635.9
1.3.01 Амьжиргааны түвшин (санал асуулга)	5.31	6.11
4.4.20 Уул уурхай (санал асуулга)	5.48	6.3
4.4.06 Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо)	16	14
4.2.05 Харилцаа, холбооны технологи (санал асуулга)	5.68	6.45
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	4881.42	5540.36
4.2.04 Мэдээллийн байгууллага (санал асуулга)	5.57	6.29
4.1.04 Газарзүйн байршил (санал асуулга)	5.53	6.23

Бууралт

	2022	2023
3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл (хувь)	1.15	4.39
2.1.04 Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	17.6	5.14
2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	297	552
2.4.12 Гэмт хэрэг	187	313
4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1896	2713
3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	28.6	20.39
1.3.02 Хадгаламж (нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг)	1470.77	1187.77
4.4.15 Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид (1000 хүнд ногдох)	80.98	70.49
4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	23.05	26.41
3.3.03 Зээлийн өрийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	36.54	32.17
3.1.02 Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	1017	896
1.1.05 Хэрэглээний үнийн индекс (хувь)	117	129.8
3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг)	16058.31	14822.84
4.4.12 Хорт хавдрын өвчлөлт (10000 хүнд ногдох)	13.7	14.8
2.3.01 Тендер (санал асуулга)	5.55	5.2
4.1.23 Худалдааны цэгийн хүртээмж (худалдааны нэг цэгт ногдох хүний тоо)	284.12	302.32
2.3.02 Шударга бус өрсөлдөөн (санал асуулга)	5.55	5.22
3.2.06 Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн (санал асуулга)	5.75	5.45
2.1.11 Төсвийн ил тод байдал (санал асуулга)	5.53	5.26
3.1.09 Гадаад зах зээл (санал асуулга)	5.77	5.51
2.2.03 Хүнд суртал (санал асуулга)	5.54	5.29
2.3.03 Албан бус эдийн засаг (санал асуулга)	5.5	5.26
2.3.04 Захиргааны зохицуулалтууд (санал асуулга)	5.5	5.27
3.1.05 Бизнесийн таатай орчин (санал асуулга)	5.68	5.45
4.1.06 Хүн амын цэвэр өсөлт (1000 хүнд ногдох)	22.3	21.4

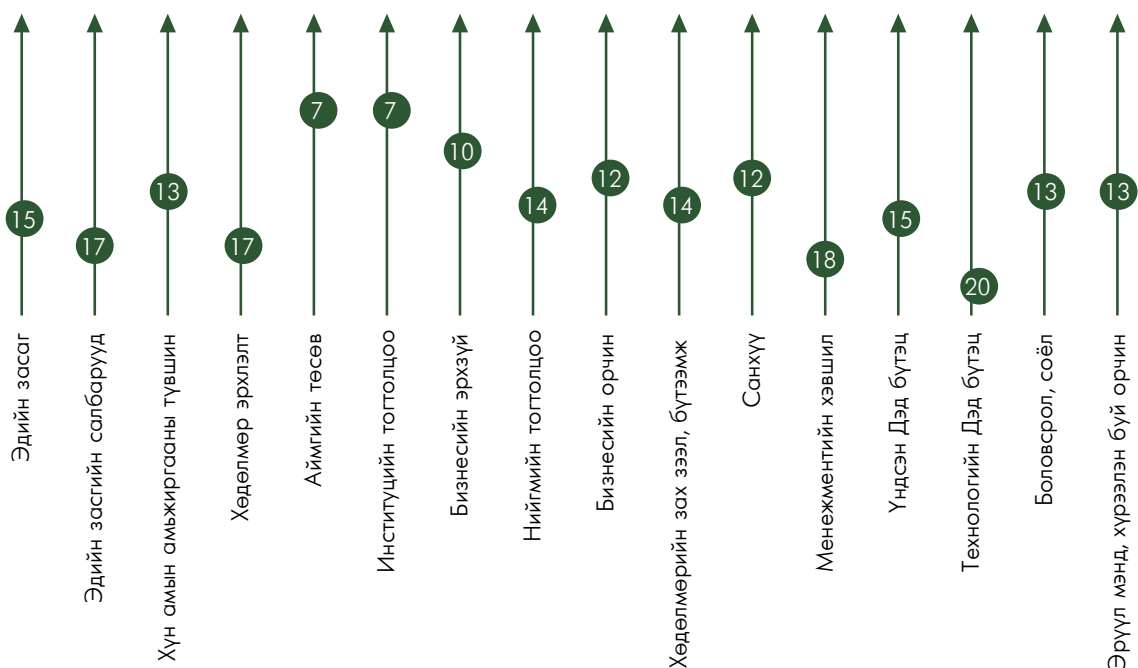
БАЯНХОНГОР

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	116	4
Сумдын тоо	20	
Хүн амын тоо (мянга)	88	10
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	541	18
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	6125	20
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	12.7	20
Инфляц (%)	33.1	20

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- Татварын таатай нөхцөл бий болгох, уян хатан бодлого баримтлах
- Банкны зээлийн хүүг бууруулах, зээлийн таатай нөхцөл бий болгох
- Нийгмийн даатгалын шимтгэл багасгах, тэтгэвэр нэмэх
- Агаарын бохирдол

БАЯНХОНГОР

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.4.02	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	2
1.1.07	Ногоон эдийн засгийн ойлголт	4
1.2.02	Эдийн засгийн төрөлжилт	4
1.4.05	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	6
1.4.14	Хөдөлмөрийн бирж	8
1.2.03	Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	10
1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес	10

Засаглалын үр ашиг

2.2.01	Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр	1
2.1.04	Төсвийн орлого (%)	3
2.4.01	Хууль ёс	3
2.1.09	Төсвийн эрх мэдэл	3
2.1.08	Аймгийн төсвийн удирдлага	4
2.2.02	Ил тод байдал	5
2.4.08	Хүн амын насны бүтцийн хандлага	5
2.4.02	Орлогын тэгш бус байдал	5
2.3.05	Гадаадын төсөл хөтөлбөр	7
2.1.11	Төсвийн ил тод байдал	7

Бизнесийн үр ашиг

3.3.06	Хадгаламжийн үлдэгдэл	3
3.3.03	Зээлийн өрийн үлдэгдэл	3
3.2.03	Мэргэшсэн ажиллах хүч	6
3.1.06	Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд	6
3.1.09	Гадаад зах зээл	6
3.2.01	Чадварлаг удирдах ажилтан	6
3.2.06	Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн	7
3.1.05	Бизнесийн таатай орчин	8
3.1.07	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	9
3.3.05	Зээл авах боломж	10

Дэд бүтэц

4.4.15	Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид	1
4.4.12	Хорт хавдрын өвчлөлт	3
4.1.10	Цахилгааны үнэ	4
4.4.06	Нялхсын эндэгдлийн түвшин	4
4.1.06	Хүн амын цэвэр өсөлт	4
4.4.03	Төрөлтийн ерөнхий коэффициент	4
4.3.14	Чөлөөт цагаа өнгөрөөх газар	5
4.3.25	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (нийгмийн ухаан)	5
4.3.24	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (байгалийн ухаан)	6
4.4.07	Нас баралтын ерөнхий коэффициент	6

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.4.10	Ажилгүйчүүдийн тоо	21
1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин	20
1.4.04	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	20
1.1.03	Нэг хүнд ногдох ДНБ	20
1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс	20
1.2.12	100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо	18
1.1.01	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	18
1.2.09	Тариалсан талбай	17
1.4.12	Дундаж цалин	16
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт	16

Засаглалын үр ашиг

2.4.09	Хүний хөгжлийн индекс	19
2.1.12	Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн	18
2.4.11	Жендерийн тэгш бус байдлын индекс	18
2.1.05	Төсвийн зарлага (%)	17
2.2.04	Авлига, хээл хахууль	16
2.4.06	Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал	16
2.3.03	Албан бус эдийн засаг	16
2.2.05	Төрийн үйлчилгээ	15
2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот	15
2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд	14

Бизнесийн үр ашиг

3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж	21
3.4.03	Бизнесийн овсгоо самбаа	20
3.4.04	Нийгмийн хариуцлага	20
3.3.07	Банкуудын зээлийн хүү	20
3.4.02	Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит	19
3.4.05	Компаниудын цахимжилт	18
3.1.08	Аймгийн төрх байдал	18
3.1.04	Хувиараа бизнес эрхлэх боломж	17
3.2.05	Сургалт	16
3.1.02	Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	15

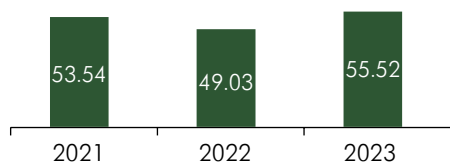
Дэд бүтэц

4.2.07	Дижитал төхөөрөмжүүдийн хэрэглээ	21
4.4.19	Цэвэр агаар	20
4.3.03	Бага дунд боловсрол	20
4.2.04	Мэдээллийн байгууллага	20
4.4.20	Уул уурхай	20
4.3.01	Сургуулийн өмнөх боловсрол	20
4.4.18	Цаг уур	19
4.1.09	Эрчим хүч	19
4.1.08	Тохижилт	19
4.2.03	Мэдээллийн хүртээмж	18

БАЯНХОНГОР

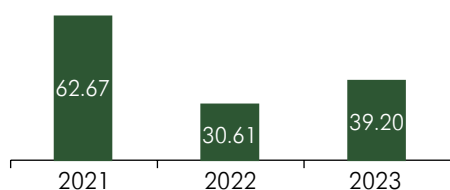
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

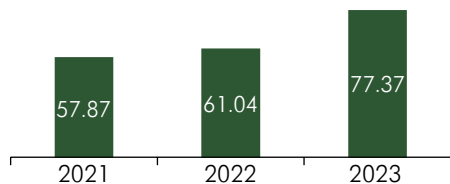
	2021	2022	2023
Ерөнхий	17	17	16
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	11	20	17
Засаглалын үр ашиг	10	8	9
Бизнесийн үр ашиг	16	13	15
Дэд бүтэц	21	21	15

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

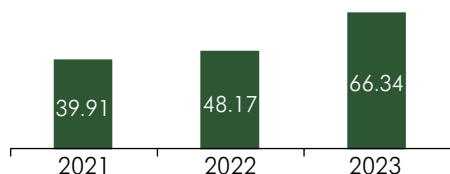
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	14	21	15
Эдийн засгийн салбарууд	17	17	17
Хүн амын амьжиргааны түвшин	4	6	13
Хөдөлмөр эрхлэлт	10	17	17

Засаглалын үр ашиг

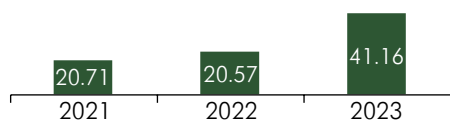
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	8	5	7
Институцийн тогтолцоо	8	14	7
Бизнесийн эрхзүй	10	5	10
Нийгмийн тогтолцоо	20	15	14

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	15	20	12
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	15	8	14
Санхүү	14	1	12
Менежментийн хэвшил	18	19	18

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	19	18	15
Технологийн дэд бүтэц	17	21	20
Боловсрол, соёл	19	19	13
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	20	10	13

БАЯНХОНГОР

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

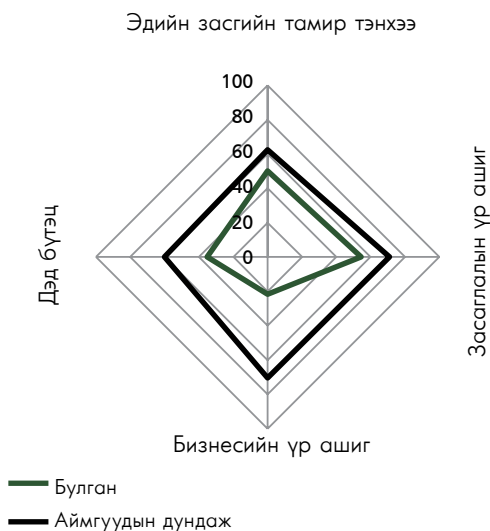
Өсөлт

	2022	2023
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	0.45	22.63
4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	12.69	65.73
2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	25.66	9.43
4.4.11 Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	2084.16	927.41
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	3903.73	6124.64
1.1.01 ДНБ (тэрбум төгрөг)	347.6	541.4
1.2.03 Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил (ДНБ-д эзлэх хувь)	11	16.2
3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл (хувь)	2.33	1.69
1.4.02 Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам (хувь)	38.63	49.89
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	69.62	87.99
4.2.05 Харилцаа, холбооны технологи (санал асуулга)	5.48	6.85
1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	15.5	12.7
1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	29485.5	35539.5
3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг)	11945.02	14062.34
1.2.12 100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо (хонин толгой)	56	65.29
4.2.02 Суурин утасны цэг (1000 хүнд ногдох)	27.29	31.72
4.1.17 Тээврийн хөгжил (санал асуулга)	5.93	6.87
1.2.08 Малын тоо (мянган бод)	785.8	909.15
4.4.21 Амьдралын чанар (санал асуулга)	5.21	5.95
4.2.07 Дижитал төхөөрөмжүүдийн хэрэглээ (санал асуулга)	5.21	5.89
1.1.04 Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин (санал асуулга)	5.39	6.07
1.4.12 Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	912	1024.5
4.4.07 Нас баралтын ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох нас барсан хүний тоо)	6.3	5.7
1.1.06 Эдийн засаг-Бизнес (санал асуулга)	5.5	6.07
4.1.24 Халуун усны газар (санал асуулга)	5.19	5.72

Бууралт

	2022	2023
2.1.04 Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	26.87	9.84
3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	47.75	24.85
3.3.03 Зээлийн өрийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	76.38	48.07
2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	1378	2068
4.4.19 Цэвэр агаар (санал асуулга)	5.58	3.82
4.4.20 Уул уурхай (санал асуулга)	5.84	4.11
4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1779	2480
1.3.02 Хадгаламж (нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг)	1851.44	1498.11
4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	23.69	29.04
1.2.09 Тариалсан талбай (га)	724.9	612.7
3.2.03 Мэргэшсэн ажиллах хүч (санал асуулга)	5.81	4.94
2.1.09 Төсвийн эрх мэдэл (санал асуулга)	5.99	5.12
1.1.05 Хэрэглээний үнийн индекс (хувь)	116.1	133.1
2.3.01 Тендер (санал асуулга)	6.08	5.36
4.4.12 Хорт хавдрын өвчлөлт (10000 хүнд ногдох)	15.2	17.1
2.3.02 Шударга бус өрсөлдөөн (санал асуулга)	6.16	5.48
4.4.06 Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо)	9	10
2.3.03 Албан бус эдийн засаг (санал асуулга)	5.88	5.31
2.1.11 Төсвийн ил тод байдал (санал асуулга)	5.96	5.4
4.1.20 Түгээлтийн сүлжээ (санал асуулга)	6.13	5.6
3.3.05 Зээл авах боломж (санал асуулга)	5.75	5.27
2.4.05 Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв (санал асуулга)	5.87	5.4
4.1.22 Томоохон үйлчилгээний төвүүд (санал асуулга)	6.33	5.84
4.4.03 Төрөлтийн ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох амьд төрсөн хүүхдийн тоо)	23.02	21.46
3.2.01 Чадварлаг удирдах ажилтан (санал асуулга)	5.91	5.51

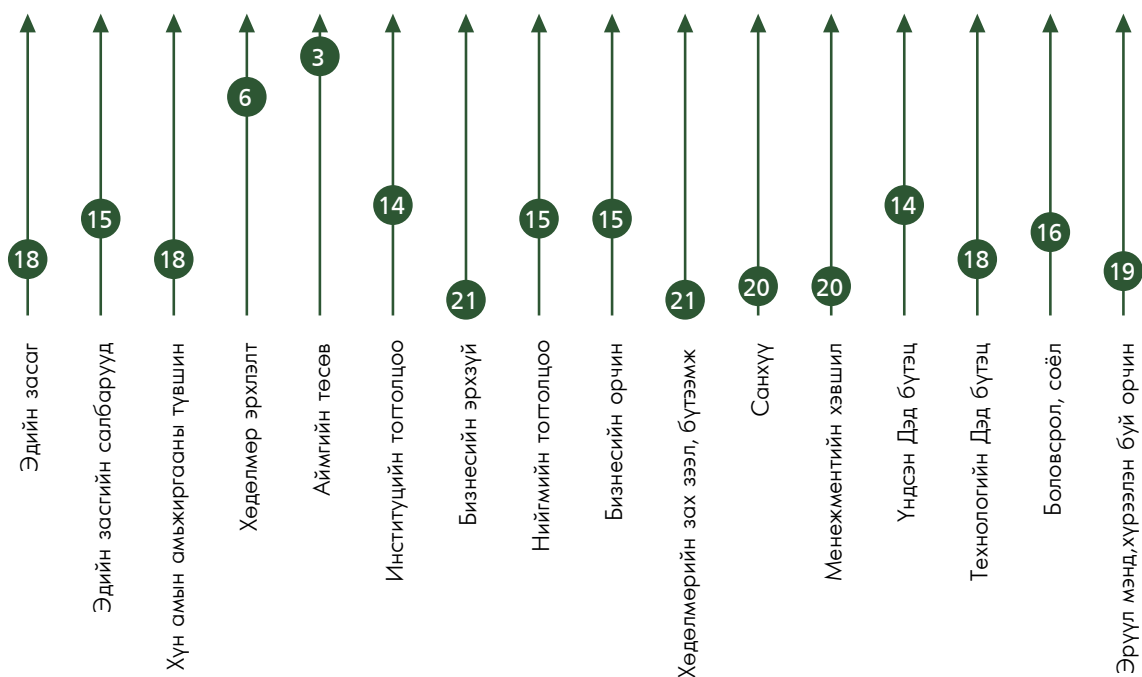
БУЛГАН

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	49	16
Сумдын тоо	16	
Хүн амын тоо (мянга)	61	18
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	543	17
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	8883	11
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	6.0	8
Инфляц (%)	32.2	19

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- Банкны зээлийн хүүг бууруулах, зээлийн таатай нөхцөл бий болгох
- Хөдөө аж ахуй, газар тариалан, боловсруулах үйлдвэрлэлээ дэмжих
- Иргэдийн ая тухтай амьдрах орчныг хангах, ногоон байгууламж, чөлөөт цаг өнгөрөөх газар дутагдалтай
- Авто замын чанарыг сайжруулах

БУЛГАН

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.4.11	Хүн амын ачаалал	2
1.2.09	Тариалсан талбай	3
1.2.12	100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо	4
1.4.14	Хөдөлмөрийн бирж	6
1.4.10	Ажилгүйчүүдийн тоо	7
1.4.05	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	7
1.4.02	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	8
1.2.08	Малын тоо	8
1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин	8
1.4.04	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	9

Засаглалын үр ашиг

2.1.09	Төсвийн эрх мэдэл	1
2.4.01	Хууль ёс	2
2.3.01	Тендер	3
2.1.11	Төсвийн ил тод байдал	3
2.1.08	Аймгийн төсвийн удирдлага	5
2.1.03	Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	5
2.1.04	Төсвийн орлого (%)	5
2.2.03	Хүнд суртал	6
2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот	6
2.4.12	Гэмт хэрэг	8

Бизнесийн үр ашиг

3.1.09	Гадаад зах зээл	2
3.1.06	Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд	4
3.1.05	Бизнесийн таатай орчин	4
3.1.04	Хувиараа бизнес эрхлэх боломж	5
3.2.03	Мэргэшсэн ажиллах хүч	9
3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	10
3.4.03	Бизнесийн овсгоо самбаа	10

Дэд бүтэц

4.3.23	Уламжлалт соёл	1
4.1.13	Халаалтын үнэ	2
4.1.14	Цэвэр усны хүртээмж	3
4.3.11	Сурагч-багшийн харьцаа (ерөнхий боловсрол)	3
4.3.16	Урлагийн байгууллагын үзэгчид	3
4.3.03	Бага дунд боловсрол	4
4.4.20	Уул уурхай	4
4.4.02	Дундаж наслалт	4
4.3.18	Соёлын төвийн хүртээмж	4
4.3.04	Дээд боловсрол	4

СҮЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.2.03	Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	21
1.2.05	Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)	20
1.3.02	Хадгаламж	20
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт	19
1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс	19
1.2.06	Барилгын ажил	19
1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес	18
1.3.03	Зээл	17
1.2.02	Эдийн засгийн төрөлжилт	17
1.4.12	Дундаж цалин	17

Засаглалын үр ашиг

2.3.02	Шударга бус өрсөлдөөн	21
2.2.05	Төрийн үйлчилгээ	21
2.2.04	Авлига, хээл хахууль	20
2.4.05	Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв	19
2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд	19
2.4.06	Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал	18
2.1.10	Татвараас зайлсхийх	18
2.4.08	Хүн амын насны бүтцийн хандлага	18
2.4.02	Орлогын тэгш бус байдал	17
2.1.05	Төсвийн зарлага (%)	16

Бизнесийн үр ашиг

3.2.02	Санхүүгийн ур чадвар	21
3.4.01	Компаниудын зохицох чадвар	21
3.3.08	Байгууллагын хөрөнгө оруулалт	21
3.1.07	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	21
3.1.08	Аймгийн төрх байдал	21
3.2.05	Сургалт	21
3.2.06	Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн	20
3.4.02	Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит	20
3.4.05	Компаниудын цахимжилт	19
3.3.05	Зээл авах боломж	18

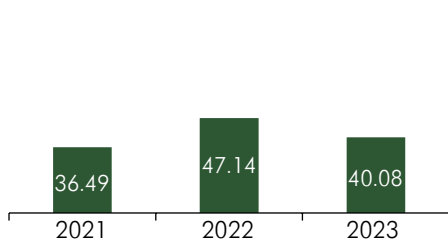
Дэд бүтэц

4.4.14	Хүнсний аюулгүй байдал	21
4.4.03	Төрөлтийн ерөнхий коэффициент	21
4.4.01	Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц	21
4.1.22	Томоохон үйлчилгээний төвүүд	21
4.4.09	Эрүүл мэндийн тусламж (их эмч)	21
4.3.07	Суурь боловсролын хамран сургалт	21
4.3.08	Дунд боловсролын хамран сургалт	21
4.3.06	Бага боловсролын хамран сургалт	21
4.2.07	Дижитал төхөөрөмжүүдийн хэрэглээ	19
4.2.03	Мэдээллийн хүртээмж	19

БУЛГАН

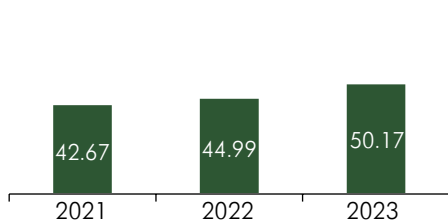
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

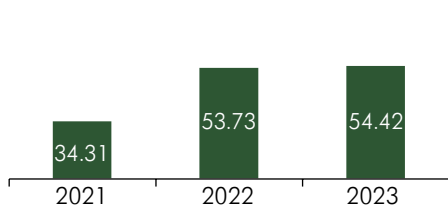
	2021	2022	2023
Ерөнхий	21	19	18
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	17	12	14
Засаглалын үр ашиг	17	15	17
Бизнесийн үр ашиг	21	21	21
Дэд бүтэц	20	20	17

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

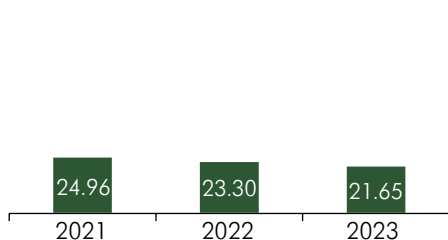
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	19	17	18
Эдийн засгийн салбарууд	15	15	15
Хүн амын амьжиргааны түвшин	18	17	18
Хөдөлмөр эрхлэлт	12	6	6

Засаглалын үр ашиг

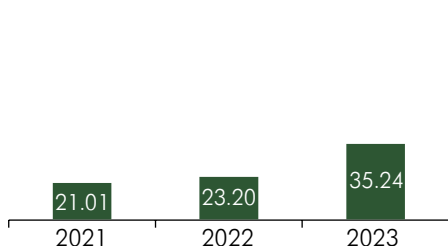
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	15	9	3
Институцийн тогтолцоо	14	5	14
Бизнесийн эрхзүй	21	15	21
Нийгмийн тогтолцоо	17	8	15

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	16	5	15
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	20	20	21
Санхүү	19	20	20
Менежментийн хэвшил	19	20	20

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	15	17	14
Технологийн дэд бүтэц	19	16	18
Боловсрол, соёл	21	21	16
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	12	16	19

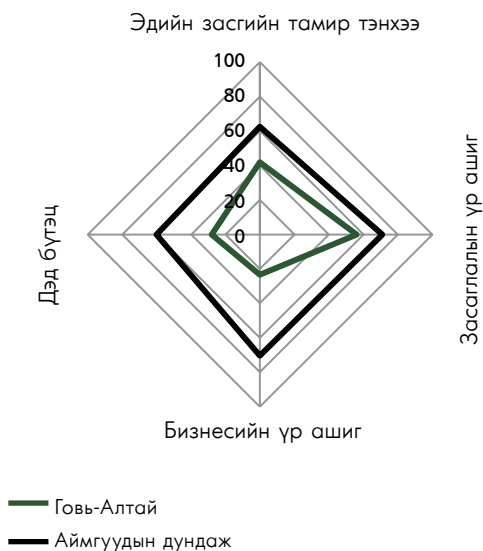
БУЛГАН

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

Өсөлт		2022	2023	Бууралт		2022	2023
4.3.19	Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	1.13	32.7	1.4.10	Ажилгүйчүүдийн тоо (хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох)	2.22	4.27
4.3.16	Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	3.71	93.03	1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	3.3	6
4.4.11	Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	1960.35	521.41	2.1.04	Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	15.74	9.06
1.2.06	Барилгын ажил (сая төгрөг)	12523.9	31900	2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	873	1367
4.3.22	Номын сангийн уншигчид (1000 хүнд ногдох)	59.6	113.83	3.1.08	Аймгийн төрх байдал (санал асуулга)	6.38	4.34
2.1.05	Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	14.13	8.39	3.1.07	Төр,хувийн хэвшлийн түншлэл (санал асуулга)	6.17	4.25
4.3.05	Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	55.4	79.95	4.1.19	Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1722	2481
4.2.02	Суурин утасны цэг (1000 хүнд ногдох)	13.87	18.84	3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл (хувь)	1.1	1.55
1.1.04	Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин (санал асуулга)	4.61	6.15	4.3.09	Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	20.93	28.12
4.1.07	Бүтээн байгуулалт,засвар үйлчилгээ (санал асуулга)	4.98	6.41	3.3.06	Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	19.15	14.94
4.1.20	Түгээлтийн сүлжээ (санал асуулга)	4.89	6.24	2.3.01	Тендер (санал асуулга)	6.82	5.53
3.4.03	Бизнесийн овсгоо самбаа (санал асуулга)	5.21	6.62	3.2.05	Сургалт (санал асуулга)	5.24	4.29
4.3.04	Дээд боловсрол (санал асуулга)	5.07	6.32	2.4.12	Гэмт хэрэг	388	467
4.1.16	Замын чанар (санал асуулга)	4.79	5.93	4.4.09	Эрүүл мэндийн тусламж,их эмч (нэг их эмчид ногдох хүний тоо)	451	542
4.4.20	Уул уурхай (санал асуулга)	4.99	6.09	4.4.14	Хүнсний аюулгүй байдал (санал асуулга)	4.89	4.09
2.3.03	Албан бус эдийн засаг (санал асуулга)	4.57	5.44	2.2.01	Аймгийн удирдлагын бодлого,шийдвэр (санал асуулга)	6.35	5.34
4.2.06	Чадварлаг инженерүүд (санал асуулга)	5.03	5.97	4.1.06	Хүн амын цэвэр өсөлт (1000 хүнд ногдох)	13.8	11.6
2.1.08	Аймгийн төсвийн удирдлага (санал асуулга)	4.8	5.68	3.2.02	Санхүүгийн үр чадвар (санал асуулга)	5.34	4.55
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт (сая төгрөг)	86613.6	101961.7	4.4.21	Амьдралын чанар (санал асуулга)	6.6	5.63
2.1.09	Төсвийн эрх мэдэл (санал асуулга)	5	5.79	2.2.05	Төрийн үйлчилгээ (санал асуулга)	6.06	5.19
1.4.14	Хөдөлмөрийн бирж (санал асуулга)	4.97	5.71	4.1.04	Газарзүйн байршил (санал асуулга)	6.59	5.65
2.2.03	Хүнд суртал (санал асуулга)	4.61	5.29	1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс (хувь)	113.6	132.2
4.1.21	Өргөн хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүн (санал асуулга)	5.11	5.85	2.2.02	Ил тод байдал (санал асуулга)	6.5	5.59
1.4.12	Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	902.2	1024.1	2.4.05	Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв (санал асуулга)	6.17	5.31
1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес (санал асуулга)	4.74	5.38	4.4.12	Хорт хавдрын өвчлөлт (10000 хүнд ногдох)	18.1	21

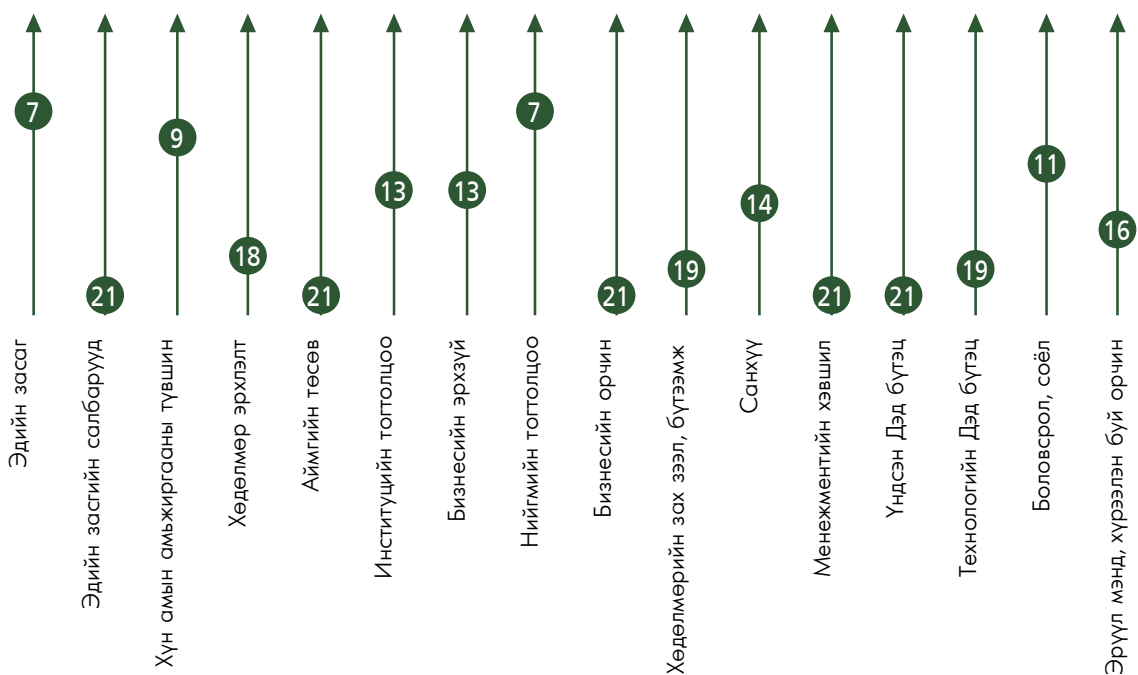
ГОВЬ-АЛТАЙ

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	141	2
Сумдын тоо	18	
Хүн амын тоо (мянга)	57	19
ДНБ (оны үнээр.тэрбум төгрөг)	457	19
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр. мянган төгрөг)	8004	15
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	14.8	21
Инфляц (%)	27.7	3

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- Банкны зээлийн хүүг бууруулах, зээлийн таатай нөхцөл бий болгох
- ДЦС барих, эрчим хүчний тасралтгүй байдалд анхаарах
- Татварын таатай нөхцөл бий болгох, уян хатан бодлого баримтлах
- Ажлын байр бий болгох, ажиллах хүчний оролцоог нэмэгдүүлэх

ГОВЬ-АЛТАЙ

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.4.11	Хүн амын ачаалал	1
1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес	2
1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс	3
1.4.14	Хөдөлмөрийн бирж	3
1.4.13	Ажлын байрны хүрэлцээ	5
1.3.01	Амьжиргааны түвшин	5
1.3.02	Хадгаламж	5
1.2.03	Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	9
1.1.04	Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	9

Засаглалын үр ашиг

2.4.12	Гэмт хэрэг	2
2.4.08	Хүн амын насны бүтцийн хандлага	4
2.1.09	Төсвийн эрх мэдэл	5
2.2.01	Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр	6
2.1.04	Төсвийн орлого (%)	6
2.2.02	Ил тод байдал	7
2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот	7
2.4.05	Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв	8
2.4.01	Хууль ёс	8
2.3.01	Тендер	9

Бизнесийн үр ашиг

3.3.06	Хадгаламжийн үлдэгдэл	2
3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	3
3.3.03	Зээлийн өрийн үлдэгдэл	8
3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж	10

Дэд бүтэц

4.4.10	Эрүүл мэндийн тусламж (сувилагч)	1
4.3.10	Сурагч-багшийн харьцаа (бага боловсрол)	1
4.3.18	Соёлын төвийн хүртээмж	1
4.3.11	Сурагч-багшийн харьцаа (ерөнхий боловсрол)	1
4.3.09	Сурагч-багшийн харьцаа (цэцэрлэг)	3
4.4.09	Эрүүл мэндийн тусламж (их эмч)	3
4.3.21	Номын сангийн хүртээмж	5
4.4.07	Нас баралтын ерөнхий коэффициент	6
4.3.25	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (нийгмийн ухаан)	7
4.2.02	Суурин утасны цэг	8

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.4.04	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	21
1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин	21
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт	21
1.2.12	100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо	20
1.4.10	Ажилгүйчүүдийн тоо	20
1.1.01	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	19
1.2.05	Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)	19
1.2.02	Эдийн засгийн төрөлжилт	19
1.3.03	Зээл	16
1.2.08	Малын тоо	16

Засаглалын үр ашиг

2.1.03	Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	20
2.1.12	Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн	20
2.3.02	Шударга бус өрсөлдөөн	18
2.1.05	Төсвийн зарлага (%)	18
2.4.02	Орлогын тэгш бус байдал	18
2.1.10	Татвараас зайлсхийх	17
2.4.09	Хүний хөгжлийн индекс	17
2.2.03	Хүнд суртал	17
2.4.06	Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал	15
2.3.05	Гадаадын төсөл хөтөлбөр	15

Бизнесийн үр ашиг

3.4.03	Бизнесийн овсгоо самбаа	21
3.4.02	Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит	21
3.4.04	Нийгмийн хариуцлага	21
3.4.05	Компаниудын цахимжилт	21
3.1.05	Бизнесийн таатай орчин	20
3.1.04	Хувиараа бизнес эрхлэх боломж	20
3.1.07	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	20
3.3.01	Банк, санхүүгийн үйлчилгээ	20
3.4.01	Компаниудын зохицох чадвар	20
3.2.06	Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн	20

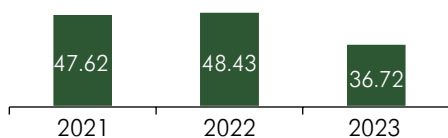
Дэд бүтэц

4.1.12	Дулаан	21
4.1.09	Эрчим хүч	21
4.1.07	Бүтээн байгуулалт, засвар үйлчилгээ	21
4.1.25	Ногоон байгууламж	21
4.3.04	Дээд боловсрол	20
4.2.07	Дижитал төхөөрөмжүүдийн хэрэглээ	20
4.1.10	Цахилгааны үнэ	20
4.4.14	Хүнсний аюулгүй байдал	20
4.3.26	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (хүмүүнлэгийн ухаан)	19
4.3.03	Бага дунд боловсрол	19

ГОВЬ-АЛТАЙ

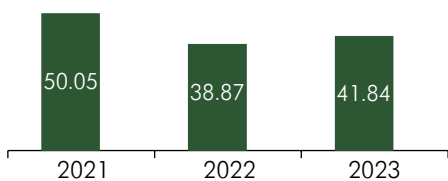
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

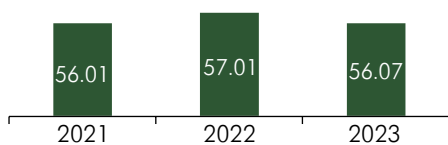
	2021	2022	2023
Ерөнхий	18	18	19
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	15	15	16
Засаглалын үр ашиг	12	11	16
Бизнесийн үр ашиг	20	20	20
Дэд бүтэц	17	19	21

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

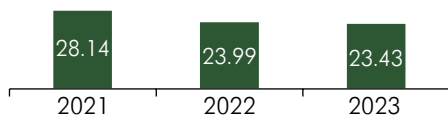
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	16	16	7
Эдийн засгийн салбарууд	19	19	21
Хүн амын амьжиргааны түвшин	7	9	9
Хөдөлмөр эрхлэлт	14	13	18

Засаглалын үр ашиг

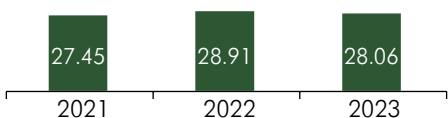
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	12	10	21
Институцийн тогтолцоо	13	6	13
Бизнесийн эрхзүй	15	6	13
Нийгмийн тогтолцоо	9	7	7

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	18	21	21
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	12	16	19
Санхүү	16	10	14
Менежментийн хэвшил	21	21	21

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	21	21	21
Технологийн дэд бүтэц	21	17	19
Боловсрол, соёл	14	13	11
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	11	15	16

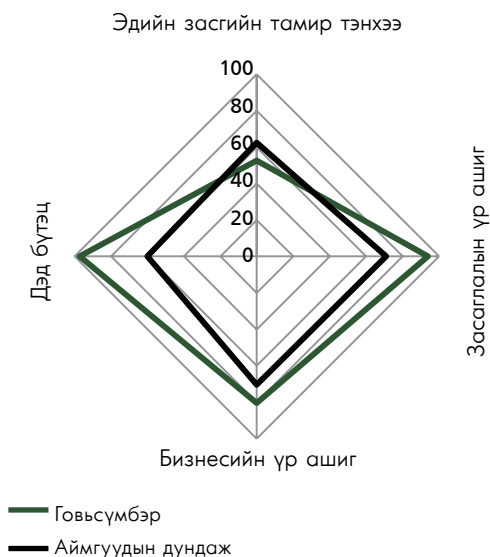
ГОВЬ-АЛТАЙ

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

Өсөлт			Бууралт		
	2022	2023		2022	2023
4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	6.05	30.82	2.1.04 Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	20.61	8.65
4.4.15 Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид (1000 хүнд ногдох)	19.3	45.64	2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	878	1435
2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	19.57	9.73	3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	37.49	25.31
4.4.11 Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	2286.66	1175.52	4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1871	2738
1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	24989.1	40536.2	3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл (хувь)	0.64	0.92
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	10.72	16.64	4.1.12 Дулаан (санал асуулга)	5.54	4.13
3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг)	17408.45	24438.5	1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	11.2	14.8
4.4.06 Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо)	18	13	4.1.06 Хүн амын цэвэр өсөлт (1000 хүнд ногдох)	17.4	13.5
1.2.03 Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил (ДНБ-д эзлэх хувь)	13	17	3.3.03 Зээлийн өрийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	42.71	33.94
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	65.77	85.17	4.4.20 Уул уурхай (санал асуулга)	5.7	4.55
1.3.01 Амьжиргааны түвшин (санал асуулга)	4.85	6.09	4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	19.48	23.89
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	6413.23	8003.78	1.4.10 Ажилгүйчүүдийн тоо (хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох)	7.44	9.1
4.2.02 Суурин утасны цэг (1000 хүнд ногдох)	23.92	29.81	4.4.03 Төрөлтийн ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох амьд төрсөн хүүхдийн тоо)	23.25	19.15
1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт (сая төгрөг)	77368.2	95980.9	3.2.01 Чадварлаг удирдах ажилтан (санал асуулга)	5.47	4.54
1.1.01 ДНБ (тэрбум төгрөг)	370.8	457	1.3.02 Хадгаламж (нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг)	2374.42	1977.14
4.3.01 Сургуулийн өмнөх боловсрол (санал асуулга)	5.59	6.81	2.3.05 Гадаадын төсөл хөтөлбөр (санал асуулга)	5.96	4.96
1.1.06 Эдийн засаг-Бизнес (санал асуулга)	5.43	6.5	4.1.16 Замын чанар (санал асуулга)	5.51	4.6
4.1.23 Худалдааны цэгийн хүртээмж (худалдааны нэг цэгт ногдох хүний тоо)	230.47	198.29	2.1.03 Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	105.28	88.88
1.1.04 Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин (санал асуулга)	5.51	6.18	4.4.12 Хорт хавдрын өвчлөлт (10000 хүнд ногдох)	19.6	23.1
1.4.13 Ажлын байрны хүрэлцээ (санал асуулга)	5.59	6.23	3.2.03 Мэргэшсэн ажиллах хүч (санал асуулга)	5.15	4.39
1.4.14 Хөдөлмөрийн бирж (санал асуулга)	5.3	5.86	3.2.06 Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн (санал асуулга)	5.42	4.64
3.1.02 Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	543	601	2.2.05 Төрийн үйлчилгээ (санал асуулга)	6.44	5.52
1.4.12 Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	935.5	1029.7	4.1.07 Бүтээн байгуулалт, засвар үйлчилгээ (санал асуулга)	5.57	4.81
3.3.05 Зээл авах боломж (санал асуулга)	4.71	5.16	2.2.04 Авлига, хээл хахууль (санал асуулга)	6.39	5.52
4.2.07 Дижитал төхөөрөмжүүдийн хэрэглээ (санал асуулга)	5.48	5.9	2.3.01 Тендер (санал асуулга)	6.22	5.38

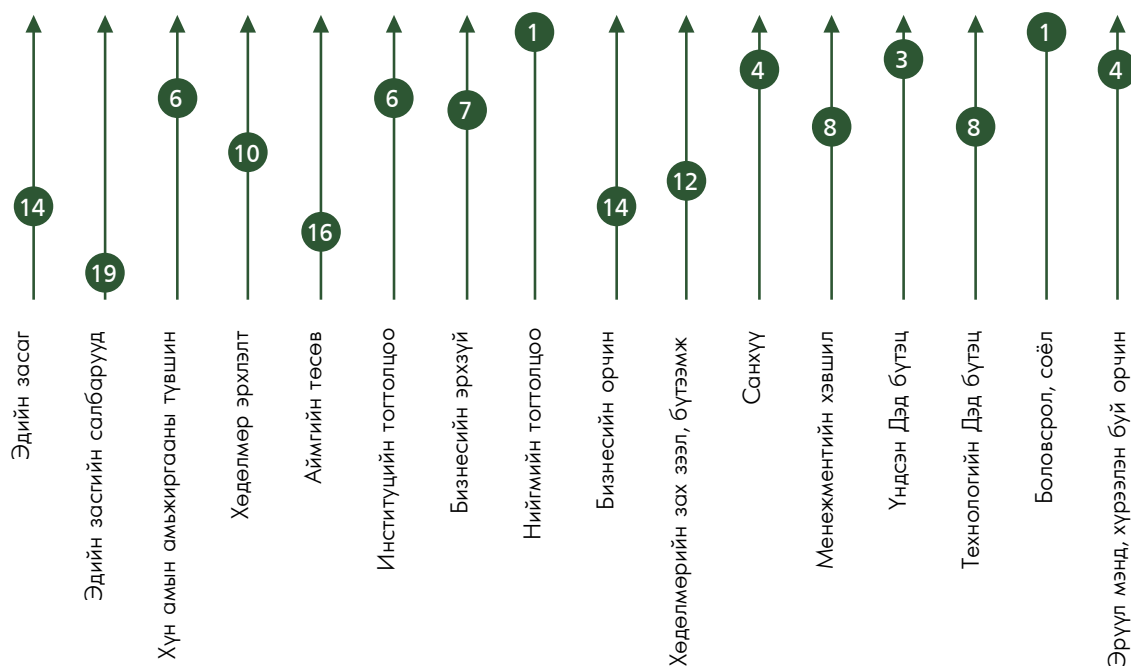
ГОВЬСҮМБЭР

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	6	19
Сумдын тоо	3	
Хүн амын тоо (мянга)	18	21
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	155	21
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	8624	14
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	5.5	7
Инфляц (%)	27.6	2

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- Төрийн үйлчилгээг шуурхай, хүнд сурталгүй, уялдаа холбоотой болгох
- Татварын таатай нөхцөл бий болгох, уян хатан бодлого баримтлах
- Банкны зээлийн хүүг бууруулах, зээлийн таатай нөхцөл бий болгох
- Ажлын байр бий болгох, ажиллах хүчний оролцоог нэмэгдүүлэх

ГОВЬСҮМБЭР

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.4.13	Ажлын байрны хүрэлцээ	2
1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс	2
1.4.12	Дундаж цалин	3
1.3.03	Зээл	4
1.4.10	Ажилгүйдлийн тоо	4
1.2.05	Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)	6
1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес	6
1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин	7
1.2.02	Эдийн засгийн төрөлжилт	7
1.4.04	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	7

Засаглалын үр ашиг

2.4.12	Гэмт хэрэг	1
2.3.03	Албан бүс эдийн засаг	2
2.2.05	Төрийн үйлчилгээ	2
2.4.02	Орлогын тэгш бүс байдал	2
2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот	2
2.4.09	Хүний хөгжлийн индекс	3
2.3.02	Шударга бүс өрсөлдөөн	4
2.1.04	Төсвийн орлого (%)	4
2.2.02	Ил тод байдал	6
2.4.01	Хууль ёс	6

Бизнесийн үр ашиг

3.3.03	Зээлийн өрийн үлдэгдэл	2
3.3.07	Банкуудын зээлийн хүү	3
3.2.05	Сургалт	5
3.4.02	Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит	5
3.3.01	Банк, санхүүгийн үйлчилгээ	6
3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж	6
3.1.05	Бизнесийн таатай орчин	7
3.4.03	Бизнесийн овсгоо самбаа	7
3.4.01	Компаниудын зохицох чадвар	7
3.3.08	Байгууллагын хөрөнгө оруулалт	7

Дэд бүтэц

4.3.03	Бага дунд боловсрол	1
4.4.18	Цаг уур	1
4.3.01	Сургуулийн өмнөх боловсрол	1
4.1.25	Ногоон байгууламж	1
4.1.04	Газарзүйн байршил	1
4.4.01	Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц	1
4.3.19	Музейн үзэгчид	1
4.2.07	Дижитал төхөөрөмжүүдийн хэрэглээ	2
4.1.03	Алслагдсан байдал	2
4.3.16	Урлагийн байгууллагын үзэгчид	2

СҮЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.1.01	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	21
1.4.11	Хүн амын ачаалал	20
1.4.05	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	20
1.2.06	Барилгын ажил	20
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт	20
1.2.09	Тариалсан талбай	20
1.4.02	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	19
1.2.08	Малын тоо	19
1.1.07	Ногоон эдийн засгийн ойлголт	15
1.1.03	Нэг хүнд ногдох ДНБ	14

Засаглалын үр ашиг

2.1.03	Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	21
2.1.05	Төсвийн зарлага (%)	19
2.3.05	Гадаадын төсөл хөтөлбөр	18
2.1.12	Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн	17
2.4.11	Жендерийн тэгш бүс байдлын индекс	17
2.4.08	Хүн амын насны бүтцийн хандлага	14
2.4.06	Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал	13
2.2.01	Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр	13

Бизнесийн үр ашиг

3.1.02	Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	21
3.1.03	Хувийн хэвшлийн томоохон аж ахуйн нэгж	21
3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	15
3.2.02	Санхүүгийн үр чадвар	15
3.1.06	Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд	14
3.3.06	Хадгаламжийн үлдэгдэл	13
3.1.07	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	12

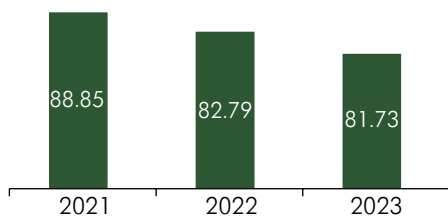
Дэд бүтэц

4.1.05	Зах зээлийн багтаамж	21
4.2.01	Холбооны салбарын нийт орлого	21
4.4.11	Халдварт өвчний тархалт	20
4.3.18	Соёлын төвийн хүртээмж	19
4.1.14	Цэвэр усны хүртээмж	19
4.3.22	Номын сангийн уншигчид	18
4.1.24	Халуун усны газар	18
4.4.10	Эрүүл мэндийн тусламж (сувилагч)	18
4.3.23	Уламжлалт соёл	16
4.3.10	Сурагч-багшийн харьцаа (бага боловсрол)	16

ГОВЬСҮМБЭР

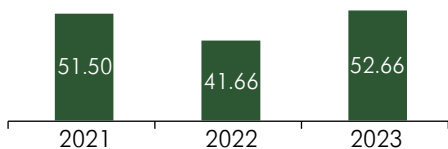
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

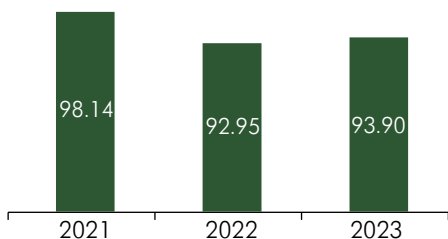
	2021	2022	2023
Ерөнхий	5	5	5
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	14	13	13
Засаглалын үр ашиг	2	2	5
Бизнесийн үр ашиг	8	10	8
Дэд бүтэц	5	3	3

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

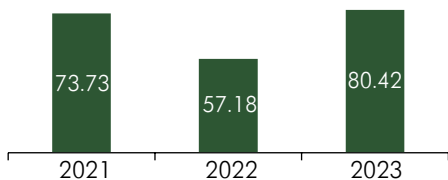
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	17	13	14
Эдийн засгийн салбарууд	20	20	19
Хүн амын амьжиргааны түвшин	6	5	6
Хөдөлмөр эрхлэлт	11	12	10

Засаглалын үр ашиг

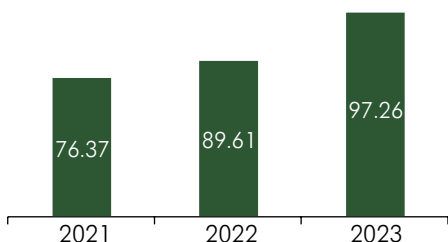
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	7	1	16
Институцийн тогтолцоо	1	3	6
Бизнесийн эрхзүй	4	2	7
Нийгмийн тогтолцоо	3	2	1

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	11	14	14
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	17	19	12
Санхүү	3	2	4
Менежментийн хэвшил	4	5	8

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	4	3	3
Технологийн дэд бүтэц	12	11	8
Боловсрол, соёл	4	7	1
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	6	1	4

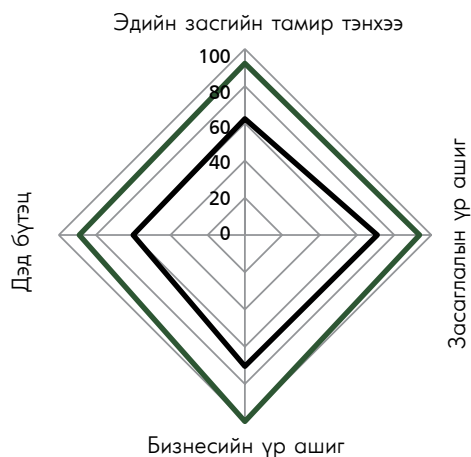
ГОВЬСҮМБЭР

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

Өсөлт			Бууралт				
		2022	2023			2022	2023
1.2.06	Барилгын ажил (сая төгрөг)	4569.6	21778.2	4.4.06	Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо)	2	11
1.4.10	Ажилгүйчүүдийн тоо (хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох)	9.5	3	2.1.04	Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	19.88	9.27
4.3.16	Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	50.14	135.5	3.3.06	Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	26.53	18.2
1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	12.7	5.5	4.1.19	Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1718	2413
4.4.11	Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	3085.4	1454.43	4.4.12	Хорт хавдрын өвчлөлт (10000 хүнд ногдох)	11.1	15.5
4.3.22	Номын сангийн уншигчид (1000 хүнд ногдох)	38.51	79.69	1.4.02	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам (хувь)	43.53	31.65
3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг)	16536.23	28759.26	3.3.03	Зээлийн өрийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	66.84	49.03
2.1.05	Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	16.98	10.52	2.1.03	Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	117.05	88.11
1.2.09	Тариалсан талбай (га)	60.7	95.7	1.4.05	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин (хувь)	67.7	51.9
4.3.19	Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	66.67	94.96	2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	430	556
1.1.03	Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	6286.5	8624.42	2.3.05	Гадаадын төсөл хөтөлбөр (санал асуулга)	5.88	4.76
1.1.01	ДНБ (тэрбум төгрөг)	114.1	155.3	4.1.06	Хүн амын цэвэр өсөлт (1000 хүнд ногдох)	18.3	15.2
4.3.03	Бага дунд боловсрол (санал асуулга)	6.24	7.5	2.1.10	Татвараас зайлсхийх (санал асуулга)	7.2	6
4.3.09	Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	32.98	27.51	2.4.06	Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал (санал асуулга)	6.69	5.69
3.1.03	Хувийн хэвшлийн томоохон аж ахуйн нэгж (50-иас дээш ажиллагсадтай)	11	13	4.4.15	Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид (1000 хүнд ногдох)	39.61	33.71
1.4.12	Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	1271	1480.4	4.4.03	Төрөлтийн ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох амьд төрсөн хүүхдийн тоо)	25.22	21.49
4.1.23	Худалдааны цэгийн хүртээмж (худалдааны нэг цэгт ногдох хүний тоо)	228.87	198.88	4.1.14	Цэвэр усны хүртээмж (санал асуулга)	5.96	5.12
4.1.15	Хог (санал асуулга)	5.92	6.72	1.1.07	Ногоон эдийн засгийн ойлголт	6.29	5.46
4.4.01	Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц (санал асуулга)	5.51	6.24	2.2.04	Авлига, хээл хахууль (санал асуулга)	6.77	5.88
4.1.22	Томоохон үйлчилгээний төвүүд (санал асуулга)	5.38	6.08	2.4.05	Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв (санал асуулга)	6.19	5.45
1.3.01	Амьжиргааны түвшин (санал асуулга)	5.01	5.62	2.1.11	Төсвийн ил тод байдал (санал асуулга)	6.09	5.38
4.1.25	Ногоон байгууламж (санал асуулга)	6.69	7.5	2.3.01	Тендер (санал асуулга)	6.13	5.42
4.2.02	Суурин утасны цэг (1000 хүнд ногдох)	57.02	63.81	1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс (хувь)	113.5	127.6
4.4.07	Нас баралтын ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох нас барсан хүний тоо)	7	6.3	2.2.03	Хүнд суртал (санал асуулга)	5.8	5.25
4.3.21	Номын сангийн хүртээмж (номын сангийн суудлын тоо, 1000 хүнд ногдох)	5.51	6.11	3.3.05	Зээл авах боломж (санал асуулга)	5.88	5.32

ДАРХАН-УУЛ

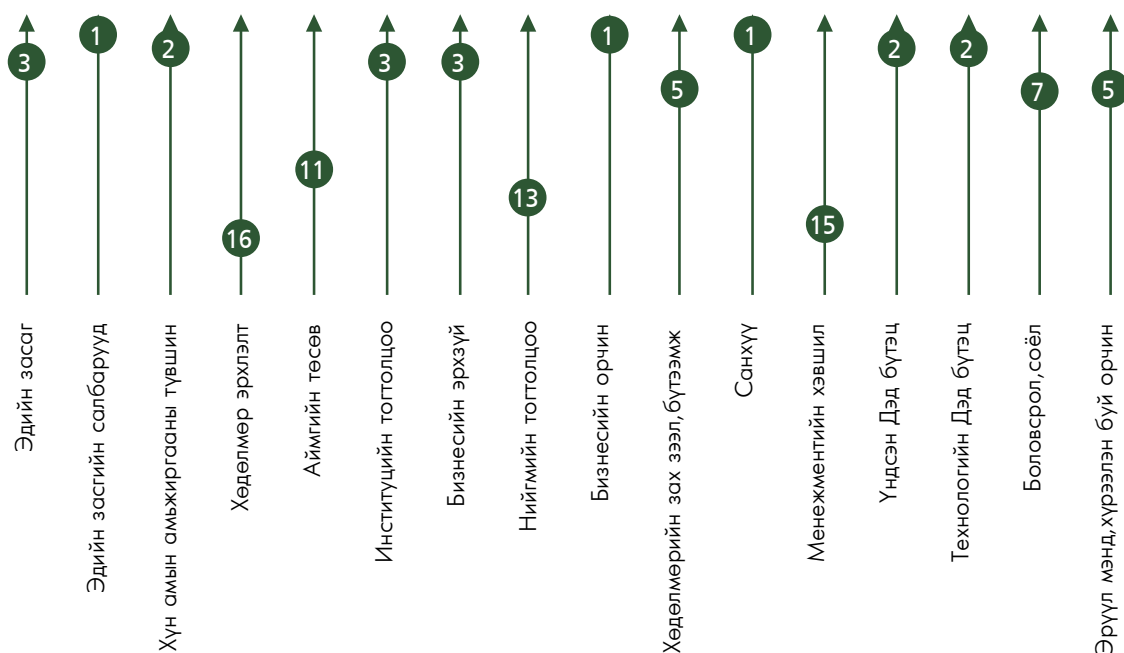

— Дархан-Уул
— Аймгуудын дундаж

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	3	20
Сумдын тоо	4	
Хүн амын тоо (мянга)	108	5
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	714	11
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	6619	18
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	8.2	13
Инфляц (%)	31.7	17

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- Ажлын байр бий болгох, ажиллах хүчний оролцоог нэмэгдүүлэх
- Банкны зээлийн хүүг бууруулах, зээлийн таатай нөхцөл бий болгох
- Төрийн үйлчилгээг шуурхай, хүнд сурталгүй, уялдаа холбоотой болгох
- Татварын таатай нөхцөл бий болгох, уян хатан бодлого баримтлах

ДАРХАН-УУЛ

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес	1
1.1.04	Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	1
1.2.02	Эдийн засгийн төрөлжилт	2
1.1.07	Ногоон эдийн засгийн ойлголт	2
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт	2
1.3.02	Хадгаламж	2
1.2.12	100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо	2
1.2.06	Барилгын ажил	4
1.3.03	Зээл	5
1.2.03	Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	6

Засаглалын үр ашиг

2.2.03	Хүнд суртал	2
2.1.11	Төсвийн ил тод байдал	2
2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд	2
2.2.01	Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр	3
2.4.11	Жендерийн тэгш бус байдлын индекс	3
2.1.08	Аймгийн төсвийн удирдлага	3
2.4.02	Орлогын тэгш бус байдал	3
2.2.05	Төрийн үйлчилгээ	4
2.3.05	Гадаадын төсөл хөтөлбөр	4
2.4.01	Хууль ёс	4

Бизнесийн үр ашиг

3.3.06	Хадгаламжийн үлдэгдэл	1
3.3.03	Зээлийн өрийн үлдэгдэл	1
3.1.02	Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	2
3.2.06	Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн	2
3.1.03	Хувийн хэвшлийн томоохон аж ахуйн нэгж	2
3.1.05	Бизнесийн таатай орчин	2
3.3.07	Банкуудын зээлийн хүү	3
3.1.09	Гадаад зах зээл	4
3.1.07	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	5
3.2.02	Санхүүгийн үр чадвар	7

Дэд бүтэц

4.1.16	Замын чанар	1
4.4.21	Амьдралын чанар	1
4.2.01	Холбооны салбарын нийт орлого	1
4.2.02	Суурин утасны цэг	2
4.1.03	Алслагдсан байдал	2
4.3.07	Суурь боловсролын хамран сургалт	2
4.1.19	Шатахууны үнэ	2
4.3.06	Бага боловсролын хамран сургалт	2
4.4.11	Халдварт өвчний тархалт	2
4.3.08	Дунд боловсролын хамран сургалт	2

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.2.08	Малын тоо	20
1.4.02	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	20
1.4.05	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	19
1.1.03	Нэг хүнд ногдох ДНБ	18
1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс	17
1.4.14	Хөдөлмөрийн бирж	16
1.4.11	Хүн амын ачаалал	14
1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин	13
1.4.04	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	12

Засаглалын үр ашиг

2.4.08	Хүн амын насны бүтцийн хандлага	21
2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот	19
2.1.03	Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	19
2.1.05	Төсвийн зарлага (%)	15
2.1.10	Татвараас зайлсхийх	15
2.4.12	Гэмт хэрэг	15
2.4.05	Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв	13
2.3.02	Шударга бус өрсөлдөөн	13
2.2.04	Авлига, хээл хахууль	13
2.1.12	Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн	12

Бизнесийн үр ашиг

3.3.01	Банк, санхүүгийн үйлчилгээ	18
3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	17
3.4.01	Компаниудын зохицох чадвар	15
3.4.03	Бизнесийн овсгоо самбаа	15
3.4.02	Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит	14
3.4.04	Нийгмийн хариуцлага	14
3.4.05	Компаниудын цахимжилт	13
3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж	12

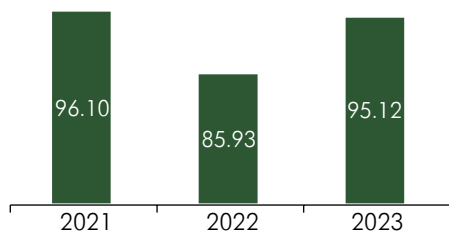
Дэд бүтэц

4.4.02	Дундаж наслалт	21
4.3.10	Сурагч-багшийн харьцаа (бага боловсрол)	20
4.3.21	Номын сангийн хүртээмж	19
4.3.18	Соёлын төвийн хүртээмж	19
4.3.22	Номын сангийн уншигчид	19
4.3.04	Дээд боловсрол	19
4.4.01	Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц	18
4.1.06	Хүн амын цэвэр өсөлт	18
4.4.12	Хорт хавдрын өвчлөлт	18
4.4.15	Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид	18

ДАРХАН-УУЛ

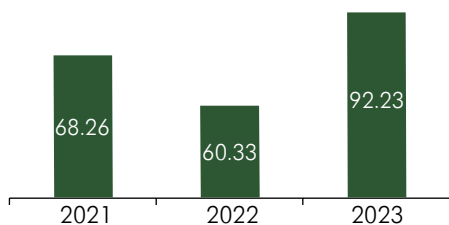
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

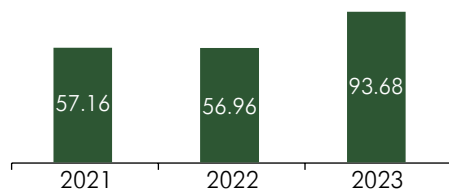
	2021	2022	2023
Ерөнхий	3	3	3
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	7	9	4
Засаглалын үр ашиг	11	12	6
Бизнесийн үр ашиг	1	1	1
Дэд бүтэц	2	5	4

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

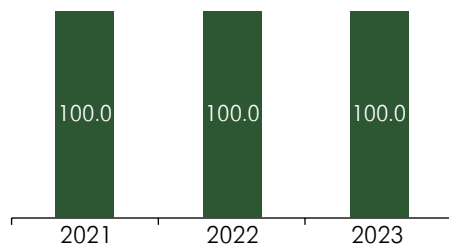
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	12	5	3
Эдийн засгийн салбарууд	3	2	1
Хүн амын амьжиргааны түвшин	5	4	2
Хөдөлмөр эрхлэлт	20	19	16

Засаглалын үр ашиг

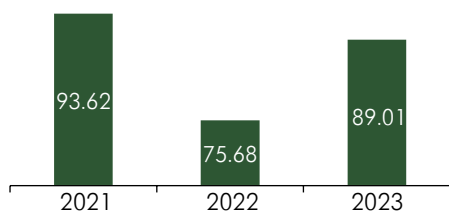
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	10	3	11
Институцийн тогтолцоо	11	12	3
Бизнесийн эрхзүй	12	11	3
Нийгмийн тогтолцоо	16	20	13

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	4	1	1
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	6	3	5
Санхүү	1	3	1
Менежментийн хэвшил	1	1	15

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	3	5	2
Технологийн дэд бүтэц	1	1	2
Боловсрол, соёл	7	16	7
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	8	7	5

ДАРХАН-УУЛ

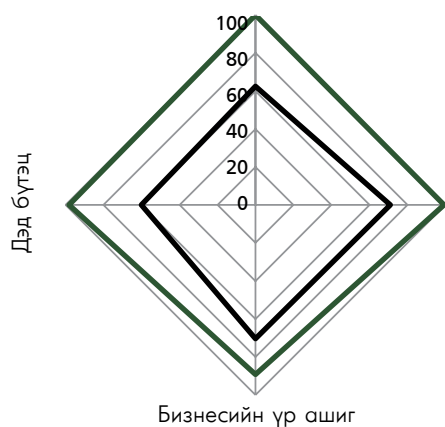
Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

Өсөлт			Бууралт		
	2022	2023		2022	2023
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	0.46	13.06	2.1.04 Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	11.4	7.58
4.3.16 байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	2.78	68.19	4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1702	2399
4.4.11 Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	1225.7	222.64	3.1.07 Төр,хувийн хэвшлийн түншлэл (санал асуулга)	7.58	6.07
4.1.17 Тээврийн хөгжил (санал асуулга)	2.43	6.57	2.4.12 Гэмт хэрэг	543	678
1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	16.2	8.2	3.4.04 Нийгмийн хариуцлага (санал асуулга)	7.84	6.28
1.4.10 Ажилгүйдлийн тоо (хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох)	8.71	4.54	3.4.02 Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит (санал асуулга)	7.97	6.49
4.3.22 Номын сангийн уншигчид (1000 хүнд ногдох)	39.32	70.82	2.1.03 Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	113.46	93.52
1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	92698.2	154914.4	3.4.03 Бизнесийн овсгоо самбаа (санал асуулга)	7.72	6.38
1.3.01 Амьжиргааны түвшин (санал асуулга)	4.2	5.96	3.1.04 Хувиараа бизнес эрхлэх боломж (санал асуулга)	7.7	6.37
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	61.72	86.55	2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	2229	2693
4.4.01 Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц (санал асуулга)	3.81	4.88	3.1.08 Аймгийн төрх байдал (санал асуулга)	7.69	6.38
1.1.06 Эдийн засаг-Бизнес (санал асуулга)	5.81	7.36	3.2.05 Сургалт (санал асуулга)	7.79	6.5
4.1.20 Түгээлтийн сүлжээ (санал асуулга)	4.96	6.17	4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	20.37	24.33
2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	10.04	8.1	2.1.10 Татвараас зайлсхийх (санал асуулга)	6.76	5.66
3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл (хувь)	2.83	2.29	1.2.03 Аж үйлдвэр,барилгын салбарын хөгжил (ДНБ-д эзлэх хувь)	46.9	39.9
1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт (сая төгрөг)	480336.5	584527.3	4.1.06 Хүн амын цэвэр өсөлт (1000 хүнд ногдох)	14.5	12.4
4.1.16 Замын чанар (санал асуулга)	5.56	6.68	4.2.05 Харилцаа,холбооны технологи (санал асуулга)	7.88	6.74
1.1.04 Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин (санал асуулга)	6.38	7.64	4.4.12 Хорт хавдрын өвчлөлт (10000 хүнд ногдох)	22.5	26.1
2.2.03 Хүнд суртал (санал асуулга)	4.62	5.53	3.3.01 Банк,санхүүгийн үйлчилгээ (санал асуулга)	6.46	5.61
3.3.03 Зээлийн өрийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	49.54	57.01	4.1.14 Цэвэр усны хүртээмж (санал асуулга)	7.66	6.68
2.4.01 Хууль ёс (санал асуулга)	4.68	5.37	3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ,мянган төгрөг)	26149.47	22897.44
4.1.21 Өргөн хэрэглээний бараа,бүтээгдэхүүн (санал асуулга)	5.76	6.57	4.1.09 Эрчим хүч (санал асуулга)	7.66	6.73
1.4.12 Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	1151.1	1308.5	4.2.07 Дижитал төхөөрөмжүүдийн хэрэглээ (санал асуулга)	7.51	6.62
1.2.02 Эдийн засгийн төрөлжилт (санал асуулга)	5.43	6.13	1.2.09 Тариалсан талбай (га)	25288.1	22309.6
2.4.02 Орлогын тэгш бус байдал (санал асуулга)	5.04	5.65	4.1.22 Томоохон үйлчилгээний төвүүд (санал асуулга)	7.68	6.78

ДОРНОГОВЬ

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

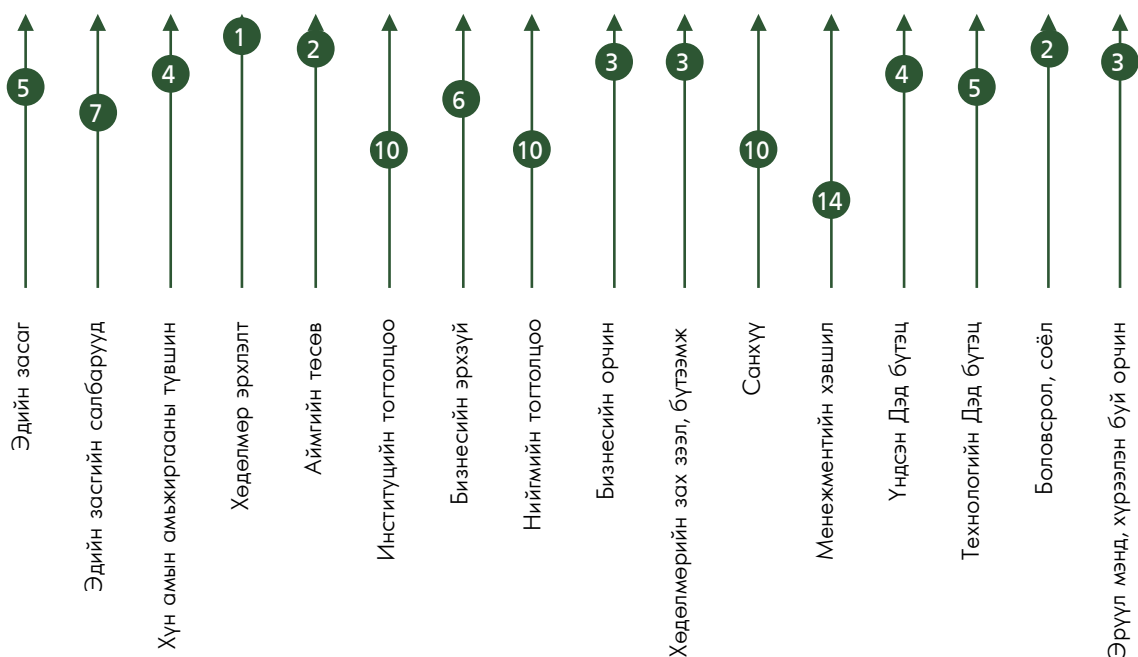

— Дорноговь
— Аймгуудын дундаж

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	110	5
Сумдын тоо	14	
Хүн амын тоо (мянга)	71	16
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	661	13
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	9292	8
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	0.9	1
Инфляц (%)	29.3	7

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Банкны зээлийн хүүг бууруулах, зээлийн таатай нөхцөл бий болгох
- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- Боловсролын чанар хүртээмж
- Татварын таатай нөхцөл бий болгох, уян хатан бодлого баримтлах
- Тусгай зөвшөөрлийг түргэн шуурхай олгох

ДОРНОГОВЬ

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ	
1.2.06 Барилгын ажил	1
1.4.10 Ажилгүйчүүдийн тоо	1
1.1.07 Ногоон эдийн засгийн ойлголт	1
1.4.04 Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	1
1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин	1
1.2.05 Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)	2
1.3.03 Зээл	3
1.4.14 Хөдөлмөрийн бирж	4
1.3.02 Хадгаламж	4
1.4.12 Дундаж цалин	4

Засаглалын үр ашиг

2.1.03 Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	1
2.1.09 Төсвийн эрх мэдэл	2
2.2.01 Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр	2
2.1.04 Төсвийн орлого (%)	2
2.3.05 Гадаадын төсөл хөтөлбөр	3
2.1.12 Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн	4
2.3.03 Албан бус эдийн засаг	5
2.4.01 Хууль ёс	5
2.1.11 Төсвийн ил тод байдал	5
2.2.03 Хүнд суртал	5

Бизнесийн үр ашиг

3.2.03 Мэргэшсэн ажиллах хүч	1
3.1.05 Бизнесийн таатай орчин	1
3.1.09 Гадаад зах зээл	1
3.1.07 Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	1
3.2.01 Чадварлаг удирдах ажилтан	3
3.2.06 Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн	3
3.3.03 Зээлийн өрийн үлдэгдэл	4
3.4.01 Компаниудын зохицох чадвар	5
3.3.05 Зээл авах боломж	5
3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл	5

Дэд бүтэц

4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа (цэцэрлэг)	1
4.3.12 Гадаад хэл	1
4.2.06 Чадварлаг инженерүүд	1
4.3.14 Чөлөөт цагаа өнгөрөөх газар	1
4.3.25 Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (нийгмийн ухаан)	1
4.3.24 Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (байгалийн ухаан)	1
4.3.04 Дээд боловсрол	2
4.4.21 Амьдралын чанар	2
4.4.14 Хүнсний аюулгүй байдал	2
4.4.01 Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц	2

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ	
1.2.12 100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо	19
1.2.09 Тариалсан талбай	19
1.4.05 Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	16
1.4.02 Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	15
1.2.08 Малын тоо	14
1.2.03 Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	13
1.1.01 Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	13

Засаглалын үр ашиг

2.1.05 Төсвийн зарлага (%)	20
2.1.10 Татвараас зайлсхийх	19
2.4.06 Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал	19
2.2.02 Ил тод байдал	18
2.3.02 Шударга бус өрсөлдөөн	17
2.4.12 Гэмт хэрэг	14
2.1.08 Аймгийн төсвийн удирдлага	13
2.2.05 Төрийн үйлчилгээ	13
2.2.04 Авлига, хээл хахууль	12
2.4.05 Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв	12

Бизнесийн үр ашиг

3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	21
3.4.02 Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит	16
3.4.03 Бизнесийн овсгоо самбаа	16
3.4.04 Нийгмийн хариуцлага	15
3.3.01 Банк, санхүүгийн үйлчилгээ	15
3.1.03 Хувийн хэвшлийн томоохон аж ахуйн нэгж	13
3.1.08 Аймгийн төрх байдал	12
3.2.05 Сургалт	12

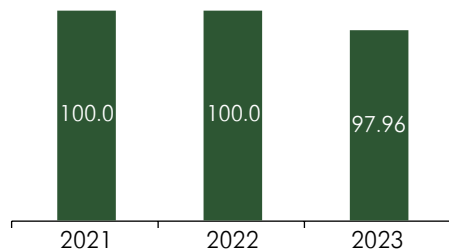
Дэд бүтэц

4.3.11 Сурагч-багшийн харьцаа (ерөнхий боловсрол)	21
4.3.22 Номын сангийн уншигчид	20
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт	20
4.4.11 Халдварт өвчний тархалт	19
4.3.21 Номын сангийн хүртээмж	18
4.3.10 Сурагч-багшийн харьцаа (бага боловсрол)	16
4.1.17 Тээврийн хөгжил	16
4.1.05 Зах зээлийн багтаамж	16
4.2.05 Харилцаа, холбооны технологи	16
4.3.06 Бага боловсролын хамран сургалт	14

ДОРНОГОВЬ

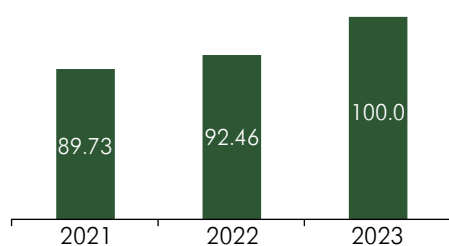
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

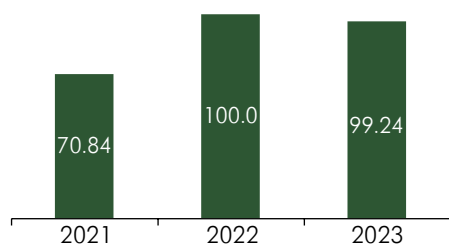
	2021	2022	2023
Ерөнхий	1	1	2
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	3	3	1
Засаглалын үр ашиг	7	1	2
Бизнесийн үр ашиг	9	12	5
Дэд бүтэц	1	1	2

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

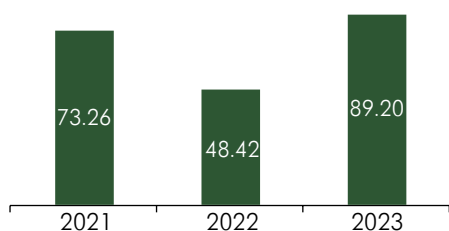
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	6	3	5
Эдийн засгийн салбарууд	11	13	7
Хүн амын амьжиргааны түвшин	1	3	4
Хөдөлмөр эрхлэлт	3	1	1

Засаглалын үр ашиг

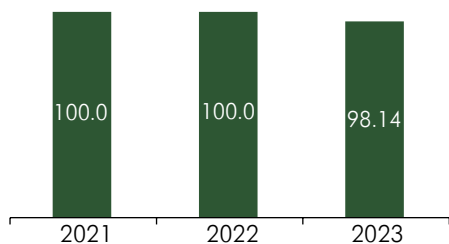
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	13	2	2
Институцийн тогтолцоо	9	1	10
Бизнесийн эрхзүй	11	1	6
Нийгмийн тогтолцоо	2	1	10

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	9	3	3
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	8	14	3
Санхүү	8	15	10
Менежментийн хэвшил	10	18	14

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	1	1	4
Технологийн дэд бүтэц	3	6	5
Боловсрол, соёл	2	1	2
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	2	6	3

ДОРНОГОВЬ

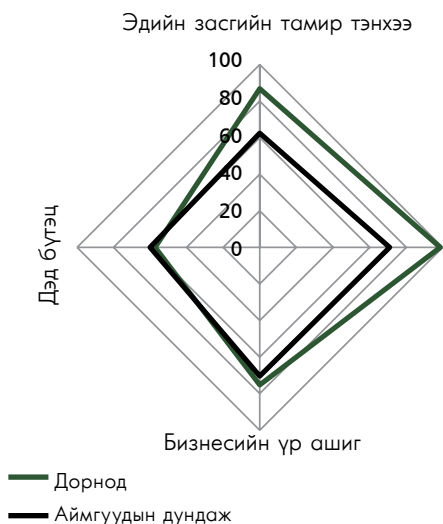
Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

Өсөлт	2022	2023
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	4.34	35.01
1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	284274.7	1349717.2
1.4.10 Ажилгүйчүүдийн тоо (хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох)	1.77	0.57
1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	2.7	0.9
4.4.11 Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	2891.95	1297.78
1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт (сая төгрөг)	285914	391967.9
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	57.15	78.04
1.2.09 Тариалсан талбай (га)	113.2	148.1
3.2.03 Мэргэшсэн ажиллах хүч (санал асуулга)	4.55	5.52
4.4.20 Уул уурхай (санал асуулга)	5.1	6.17
4.4.01 Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц (санал асуулга)	5.02	6.04
4.1.23 Худалдааны цэгийн хүртээмж (худалдааны нэг цэгт ногдох хүний тоо)	242.96	211.04
3.2.01 Чадварлаг удирдах ажилтан (санал асуулга)	4.91	5.62
3.4.01 Компаниудын зохицох чадвар (санал асуулга)	5.39	6.17
1.4.12 Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	1213.8	1383.2
4.4.14 Хүнсний аюулгүй байдал (санал асуулга)	5.33	6.04
2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	14.73	13.02
3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг)	21661.82	24477.78
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	8336.48	9291.57
3.3.05 Зээл авах боломж (санал асуулга)	5.2	5.79
1.1.01 ДНБ (тэрбум төгрөг)	595.7	660.9
4.2.06 Чадварлаг инженерүүд (санал асуулга)	5.91	6.53
3.1.02 Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	844	931
1.2.12 100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо (хонин толгой)	49	53.66
4.3.23 Уламжлалт соёл (санал асуулга)	5.96	6.51

Бууралт	2022	2023
4.3.22 Номын сангийн уншигчид (1000 хүнд ногдох)	112.57	56.45
4.4.15 Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид (1000 хүнд ногдох)	61.02	42.6
4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1770	2467
4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	48.7	35.85
2.1.10 Татвараас зайлсхийх (санал асуулга)	7.07	5.39
2.2.04 Авлига, хээл хахууль (санал асуулга)	7.24	5.62
2.4.12 Гэмт хэрэг	490	621
4.1.17 Тээврийн хөгжил (санал асуулга)	7.96	6.32
3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	28.83	23.63
4.1.07 Бүтээн байгуулалт, засвар үйлчилгээ (санал асуулга)	7.88	6.52
4.1.08 Тохижилт (санал асуулга)	7.96	6.61
4.1.04 Газарзүйн байршил (санал асуулга)	7.87	6.57
2.4.06 Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал (санал асуулга)	6.52	5.46
2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	1266	1511
2.2.02 Ил тод байдал (санал асуулга)	6.3	5.32
2.1.08 Аймгийн төсвийн удирдлага (санал асуулга)	6.36	5.39
2.3.01 Төндөр (санал асуулга)	6.18	5.23
4.3.03 Бага дунд боловсрол (санал асуулга)	7.56	6.43
2.4.05 Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв (санал асуулга)	6.39	5.44
4.1.25 Ногоон байгууламж (санал асуулга)	7.56	6.46
2.3.02 Шударга бүс өрсөлдөөн (санал асуулга)	6.33	5.43
4.1.06 Хүн амын цэвэр өсөлт (1000 хүнд ногдох)	15.8	13.6
4.1.14 Цэвэр усны хүртээмж (санал асуулга)	7.33	6.38
3.1.04 Хувиараа бизнес эрхлэх боломж (санал асуулга)	7.17	6.24
2.4.02 Орлогын тэгш бүс байдал (санал асуулга)	6.23	5.44

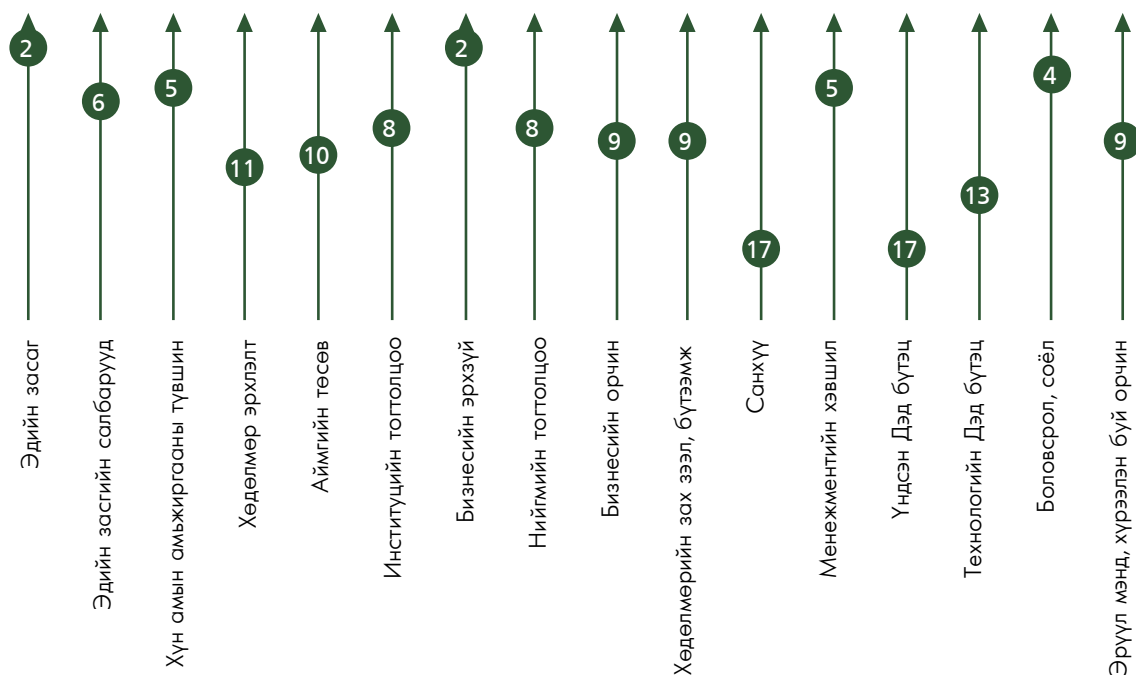
ДОРНОД

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	124	3
Сумдын тоо	14	
Хүн амын тоо (мянга)	84	12
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	1118	4
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	13358	3
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	8.1	12
Инфляц (%)	28.6	5

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Авто замын чанарыг сайжруулах
- Гадаад хөрөнгө оруулалт татах, бараа бүтээгдэхүүнийг экспортод гаргахад туслах, гадаад харилцаа сайжруулах
- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- Төрийн үйлчилгээг шуурхай, хүнд сурталгүй, уялдаа холбоотой болгох
- Банкны зээлийн хүүг бууруулах, зээлийн таатай нөхцөл бий болгох

ДОРНОД**ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)****Эдийн засгийн тамир тэнхээ**

1.1.04	Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	2
1.1.03	Нэг хүнд ногдох ДНБ	3
1.4.13	Ажлын байрны хүрэлцээ	3
1.2.09	Тариалсан талбай	4
1.2.03	Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	4
1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес	4
1.1.01	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	4
1.3.01	Амьжиргааны түвшин	5
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт	5
1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс	5

Засаглалын үр ашиг

2.3.01	Тендер	2
2.3.02	Шударга бус өрсөлдөөн	3
2.1.11	Төсвийн ил тод байдал	3
2.2.03	Хүнд суртал	4
2.3.03	Албан бус эдийн засаг	4
2.1.05	Төсвийн зарлага (%)	4
2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд	4
2.4.09	Хүний хөгжлийн индекс	5
2.4.11	Жендерийн тэгш бус байдлын индекс	6
2.1.12	Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн	6

Бизнесийн үр ашиг

3.4.05	Компаниудын цахимжилт	3
3.1.05	Бизнесийн таатай орчин	3
3.2.05	Сургалт	4
3.2.02	Санхүүгийн үр чадвар	4
3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж	4
3.4.01	Компаниудын зохицох чадвар	4
3.1.04	Хувиараа бизнес эрхлэх боломж	4
3.1.02	Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	6
3.2.06	Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн	6
3.3.08	Байгууллагын хөрөнгө оруулалт	7

Дэд бүтэц

4.1.09	Эрчим хүч	1
4.1.12	Дулаан	1
4.3.26	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (хүмүүнлэгийн ухаан)	1
4.4.06	Нялхсын эндэгдлийн түвшин	2
4.3.07	Суурь боловсролын хамран сургалт	3
4.3.19	Музейн үзэгчид	3
4.3.25	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (нийгмийн ухаан)	3
4.3.06	Бага боловсролын хамран сургалт	3
4.3.08	Дунд боловсролын хамран сургалт	4
4.1.10	Цахилгааны үнэ	4

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)**Эдийн засгийн тамир тэнхээ**

1.4.11	Хүн амын ачаалал	18
1.2.12	100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо	16
1.4.02	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	16
1.4.05	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	14
1.4.04	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	13
1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин	12

Засаглалын үр ашиг

2.1.04	Төсвийн орлого (%)	19
2.4.08	Хүн амын насны бүтцийн хандлага	17
2.1.03	Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	17
2.1.08	Аймгийн төсвийн удирдлага	16
2.4.06	Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал	14
2.4.12	Гэмт хэрэг	13
2.2.01	Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр	12
2.1.09	Төсвийн эрх мэдэл	12
2.2.02	Ил тод байдал	12

Бизнесийн үр ашиг

3.2.01	Чадварлаг удирдах ажилтан	21
3.3.03	Зээлийн өрийн үлдэгдэл	18
3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	18
3.3.06	Хадгаламжийн үлдэгдэл	18
3.3.05	Зээл авах боломж	17
3.3.01	Банк, санхүүгийн үйлчилгээ	14
3.1.09	Гадаад зах зээл	14
3.4.03	Бизнесийн овсгоо самбаа	14
3.2.03	Мэргэшсэн ажиллах хүч	13
3.1.06	Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд	12

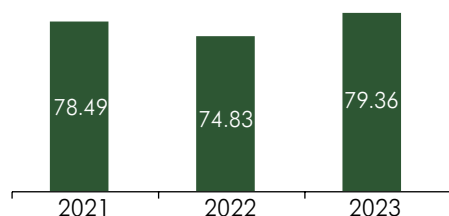
Дэд бүтэц

4.1.17	Тээврийн хөгжил	21
4.4.12	Хорт хавдрын өвчлөлт	20
4.1.16	Замын чанар	20
4.1.20	Түгээлтийн сүлжээ	19
4.1.15	Хог	19
4.2.04	Мэдээллийн байгууллага	19
4.2.06	Чадварлаг инженерүүд	18
4.4.02	Дундаж наслалт	18
4.1.14	Цэвэр усны хүртээмж	18
4.4.11	Халдварт өвчний тархалт	17

ДОРНОД

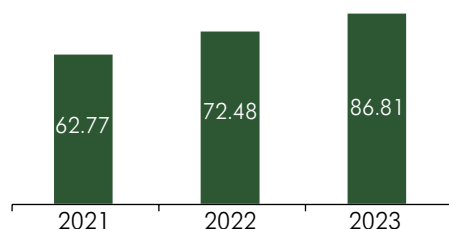
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

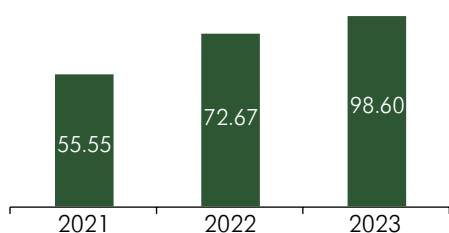
	2021	2022	2023
Ерөнхий	7	8	6
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	10	4	5
Засаглалын үр ашиг	14	6	3
Бизнесийн үр ашиг	7	7	12
Дэд бүтэц	10	9	11

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

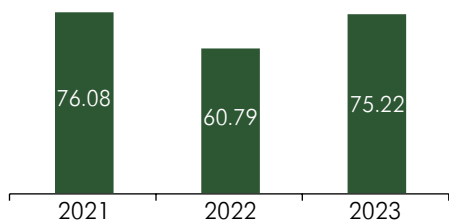
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	8	4	2
Эдийн засгийн салбарууд	7	7	6
Хүн амын амьжиргааны түвшин	9	7	5
Хөдөлмөр эрхлэлт	17	8	11

Засаглалын үр ашиг

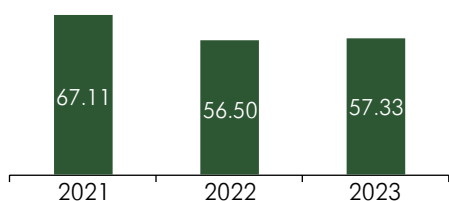
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	16	15	10
Институцийн тогтолцоо	15	7	8
Бизнесийн эрхзүй	6	4	2
Нийгмийн тогтолцоо	7	10	8

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	10	9	9
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	2	4	9
Санхүү	17	13	17
Менежментийн хэвшил	7	8	5

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	9	10	17
Технологийн дэд бүтэц	5	9	13
Боловсрол, соёл	5	8	4
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	14	12	9

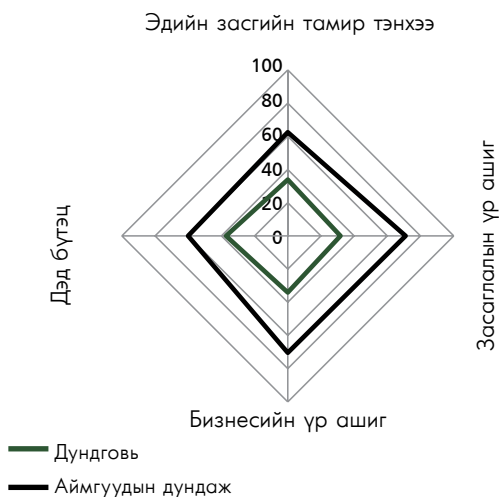
ДОРНОД

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

Өсөлт	2022	2023	Бууралт	2022	2023
4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	5.01	66.78	2.1.04 Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	8.48	5.24
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	7.16	70.96	2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	1028	1568
4.4.11 Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	2406.01	1040.57	3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл (хувь)	2.24	3.21
2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	8.33	5.43	4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1803	2487
1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	54466.1	78966.7	3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	17.89	13.12
4.3.22 Номын сангийн уншигчид (1000 хүнд ногдох)	98.44	137.62	4.4.12 Хорт хавдрын өвчлөлт (10000 хүнд ногдох)	20.7	27.5
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	65.6	86.99	1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	6.4	8.1
3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг)	30936.24	40219.42	4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	21.44	26.83
1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт (сая төгрөг)	330277.4	403210.3	3.2.01 Чадварлаг удирдах ажилтан (санал асуулга)	5.46	4.38
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	11006.84	13357.78	4.1.22 Томоохон үйлчилгээний төвүүд (санал асуулга)	7.31	5.92
4.4.07 Нас баралтын ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох нас барсан хүний тоо)	7.4	6.1	1.4.10 Ажилгүйчүүдийн тоо (хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох)	4.12	4.96
1.1.01 ДНБ (тэрбум төгрөг)	921.9	1118.1	3.3.05 Зээл авах боломж (санал асуулга)	5.77	4.84
4.4.01 Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц (санал асуулга)	4.79	5.74	3.3.03 Зээлийн өрийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	28.33	24.42
1.3.01 Амьжиргааны түвшин (санал асуулга)	5.24	6.09	1.1.05 Хэрэглээний үнийн индекс (хувь)	112	128.6
1.1.04 Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин (санал асуулга)	5.98	6.93	4.1.17 Тээврийн хөгжил (санал асуулга)	4.43	3.86
3.1.02 Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	1064	1221	3.1.09 Гадаад зах зээл (санал асуулга)	5.06	4.42
1.2.02 Эдийн засгийн төрөлжилт (санал асуулга)	5.2	5.96	1.3.02 Хадгаламж (нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг)	1963.29	1733.27
1.4.12 Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	1070	1225.3	4.1.08 Төхжилт (санал асуулга)	7.08	6.28
4.1.23 Худалдааны цэгийн хүртээмж (худалдааны нэг цэгт ногдох хүний тоо)	191.4	168.55	4.1.21 Өргөн хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүн (санал асуулга)	6.51	5.84
1.2.12 100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо (хонин толгой)	73	82.29	4.1.25 Ногоон байгууламж (санал асуулга)	6.61	5.96
1.2.08 Малын тоо (мянган бод)	1083.07	1213.38	2.3.05 Гадаадын төсөл хөтөлбөр (санал асуулга)	5.78	5.22
2.2.03 Хүнд суртал (санал асуулга)	5	5.46	2.1.08 Аймгийн төсвийн удирдлага (санал асуулга)	5.8	5.25
1.1.06 Эдийн засаг-Бизнес (санал асуулга)	5.8	6.28	4.3.23 Уламжлалт соёл (санал асуулга)	5.96	5.42
3.4.01 Компаниудын зохицох чадвар (санал асуулга)	5.75	6.2	2.2.04 Авлига, хээл хахууль (санал асуулга)	6.43	5.86
4.1.18 Тээврийн хэрэгсэл (хөдөлмөрийн насны 100 хүн амд ногдох авто машины тоо)	22.87	24.62	4.4.03 Төрөлтийн ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох амьд төрсөн хүүхдийн тоо)	21.89	20.01

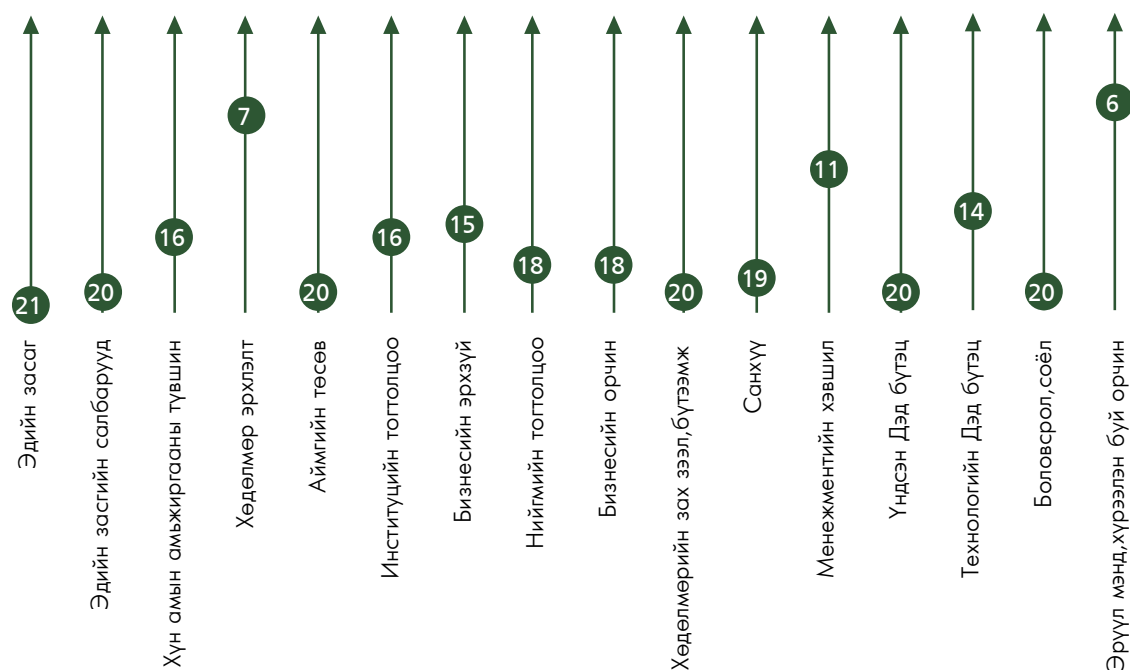
ДУНДГОВЬ

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	75	11
Сумдын тоо	15	
Хүн амын тоо (мянга)	46	20
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	409	20
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	8824	12
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	5.0	5
Инфляц (%)	32.1	18

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Татварын таатай нөхцөл бий болгох, уян хатан бодлого баримтлах
- Авто замын чанарыг сайжруулах
- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- Төрийн үйлчилгээг шуурхай, хүнд сурталгүй, уялдаа холбоотой болгох
- Хот төлөвлөлтийг сайжруулах

ДУНДГОВЬ

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.4.02	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	1
1.4.05	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	2
1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин	5
1.4.04	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	5
1.4.10	Ажилгүйчүүдийн тоо	7
1.3.02	Хадгаламж	8
1.4.11	Хүн амын ачаалал	9
1.4.12	Дундаж цалин	10

Засаглалын үр ашиг

2.4.12	Гэмт хэрэг	3
2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот	4
2.1.04	Төсвийн орлого (%)	7
2.2.02	Ил тод байдал	8
2.2.01	Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр	8
2.4.02	Орлогын тэгш бус байдал	8
2.3.03	Албан бус эдийн засаг	9
2.1.08	Аймгийн төсвийн удирдлага	10

Бизнесийн үр ашиг

3.4.02	Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит	1
3.1.07	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	3
3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	5
3.4.05	Компаниудын цахимжилт	5
3.3.06	Хадгаламжийн үлдэгдэл	9
3.4.04	Нийгмийн хариуцлага	10
3.3.07	Банкуудын зээлийн хүү	10

Дэд бүтэц

4.3.16	Урлагийн байгууллагын үзэгчид	1
4.3.21	Номын сангийн хүртээмж	1
4.4.18	Цаг уур	2
4.4.19	Цэвэр агаар	2
4.4.02	Дундаж наслалт	2
4.3.11	Сурагч-багшийн харьцаа (ерөнхий боловсрол)	3
4.2.07	Дижитал төхөөрөмжүүдийн хэрэглээ	3
4.3.18	Соёлын төвийн хүртээмж	4
4.4.13	Жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн эмнэлгийн хяналтад хамрагдалт	4
4.3.22	Номын сангийн уншигчид	4

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.4.13	Ажлын байрны хүрэлцээ	21
1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес	21
1.1.04	Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	21
1.2.09	Тариалсан талбай	21
1.1.01	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	20
1.3.01	Амьжиргааны түвшин	19
1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс	18
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт	18
1.2.12	100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо	17
1.1.07	Ногоон эдийн засгийн ойлголт	16

Засаглалын үр ашиг

2.1.10	Татвараас зайлсхийх	21
2.2.03	Хүнд суртал	21
2.1.12	Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн	21
2.4.11	Жендерийн тэгш бус байдлын индекс	19
2.4.01	Хууль ёс	19
2.2.05	Төрийн үйлчилгээ	18
2.3.01	Тендер	18
2.4.06	Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал	17
2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд	16
2.4.09	Хүний хөгжлийн индекс	15

Бизнесийн үр ашиг

3.3.01	Банк, санхүүгийн үйлчилгээ	21
3.3.05	Зээл авах боломж	21
3.3.08	Байгууллагын хөрөнгө оруулалт	20
3.1.03	Хувийн хэвшлийн томоохон аж ахуйн нэгж	20
3.1.02	Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	20
3.2.01	Чадварлаг удирдах ажилтан	20
3.2.03	Мэргэшсэн ажиллах хүч	19
3.2.02	Санхүүгийн үр чадвар	19
3.1.04	Хувиараа бизнес эрхлэх боломж	18
3.1.09	Гадаад зах зээл	18

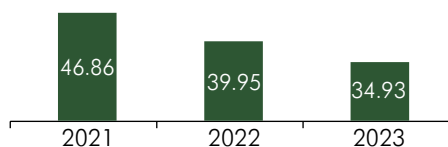
Дэд бүтэц

4.1.20	Түгээлтийн сүлжээ	21
4.3.04	Дээд боловсрол	21
4.3.01	Сургуулийн өмнөх боловсрол	21
4.1.14	Цэвэр усны хүртээмж	21
4.3.26	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (хүмүүнлэгийн ухаан)	21
4.1.16	Замын чанар	21
4.2.01	Холбооны салбарын нийт орлого	20
4.3.06	Бага боловсролын хамран сургалт	20
4.1.05	Зах зээлийн багтаамж	20
4.1.12	Дулаан	20

ДУНДГОВЬ

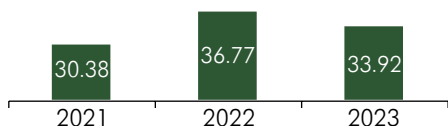
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

	2021	2022	2023
Ерөнхий	19	21	21
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	20	17	20
Засаглалын үр ашиг	18	20	20
Бизнесийн үр ашиг	17	18	19
Дэд бүтэц	12	15	16

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

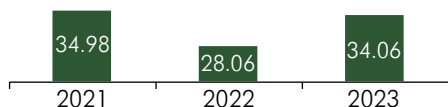
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	21	18	21
Эдийн засгийн салбарууд	21	21	20
Хүн амын амьжиргааны түвшин	12	10	16
Хөдөлмөр эрхлэлт	8	9	7

Засаглалын үр ашиг

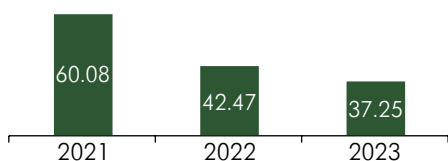
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	17	19	20
Институцийн тогтолцоо	19	18	16
Бизнесийн эрхзүй	20	20	15
Нийгмийн тогтолцоо	6	18	18

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	21	19	18
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	18	21	20
Санхүү	15	16	19
Менежментийн хэвшил	12	7	11

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	18	16	20
Технологийн дэд бүтэц	15	18	14
Боловсрол, соёл	3	9	20
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4	14	6

ДУНДГОВЬ

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

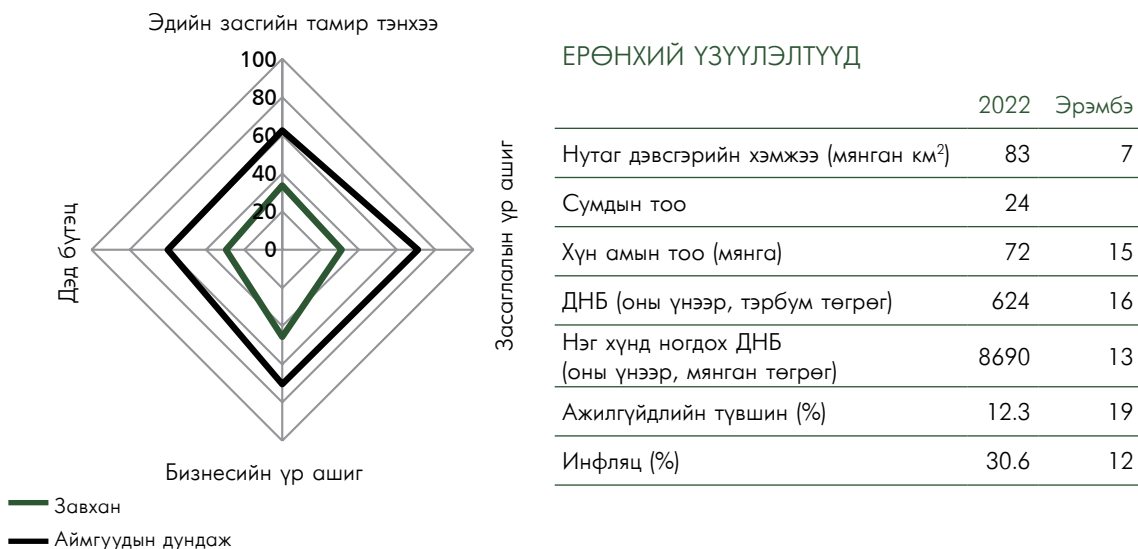
Өсөлт

	2022	2023
4.4.11 Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	2677.54	788.58
2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	16.96	8.05
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	21.74	40.31
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	51.09	79.34
1.2.09 Тариалсан талбай (га)	61.5	83.2
1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	32664.8	41689.3
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	7086.53	8823.59
1.1.01 ДНБ (тэрбум төгрөг)	332.5	409.3
1.2.12 100 га хадлан,бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо (хонин толгой)	63	75.14
4.4.20 Уул уурхай (санал асуулга)	4.27	5.1
4.3.22 Номын сангийн үншигчид (1000 хүнд ногдох)	182.16	214.93
1.2.02 Эдийн засгийн төрөлжилт (санал асуулга)	4.76	5.61
1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт (сая төгрөг)	97918.5	115096.6
4.4.06 Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо)	14	12
1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	5.8	5
3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ,мянган төгрөг)	15113.64	17270.04
1.2.08 Малын тоо (мянган бод)	710.73	807.04
1.2.03 Аж үйлдвэр,барилгын салбарын хөгжил (ДНБ-д эзлэх хувь)	12.8	14.5
1.4.12 Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	970.3	1095.5
4.2.01 Холбооны салбарын нийт орлого (сая төгрөг)	5855.9	6610.3
4.3.21 Номын сангийн хүртээмж (номын сангийн суудлын тоо,1000 хүнд ногдох)	6.86	7.74
4.4.07 Нас баралтын ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох нас барсан хүний тоо)	7.4	6.6
2.3.03 Албан бус эдийн засаг (санал асуулга)	4.98	5.5
4.4.19 Цэвэр агаар (санал асуулга)	5.81	6.42
4.1.09 Эрчим хүч (санал асуулга)	6.24	6.8

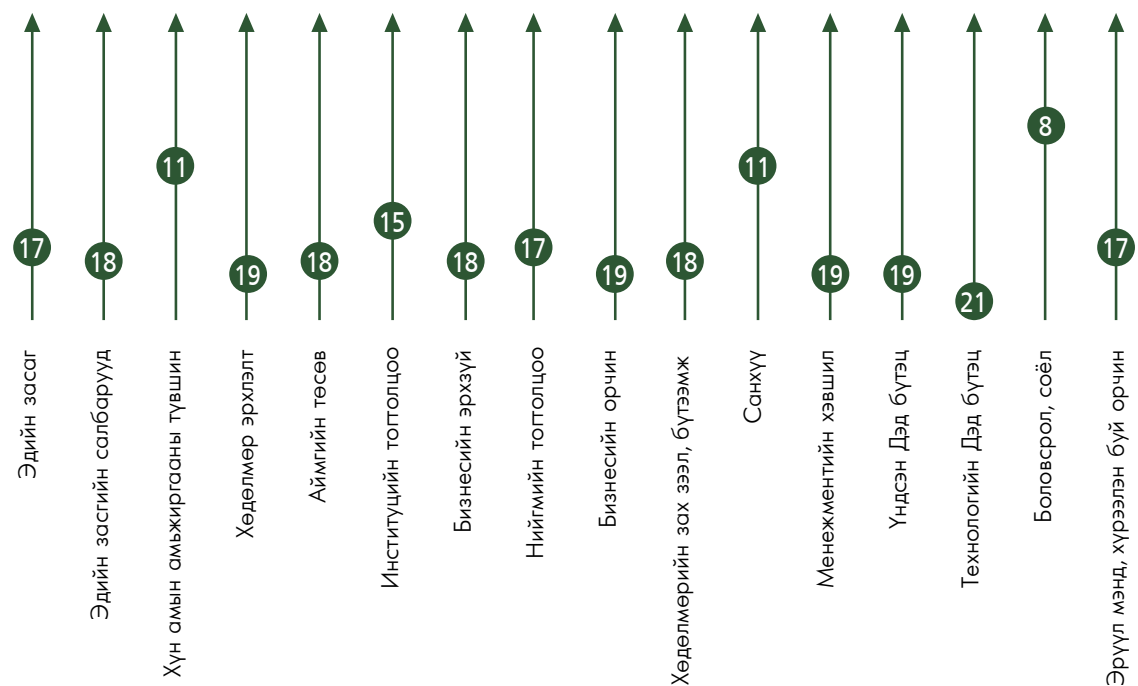
Бууралт

	2022	2023
2.1.04 Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	17.54	8.05
4.4.15 Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид (1000 хүнд ногдох)	158.06	79.83
4.1.16 Замын чанар (санал асуулга)	4.04	2.61
4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа,цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	20.64	30.01
4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1796	2585
3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	28.9	20.12
2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	737	1020
3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл (хувь)	0.8	1.07
1.4.13 Ажлын байрны хүрэлцээ (санал асуулга)	5.96	4.56
4.1.06 Хүн амын цэвэр өсөлт (1000 хүнд ногдох)	16.3	12.8
1.1.06 Эдийн засаг-Бизнес (санал асуулга)	5.71	4.51
4.1.17 Тээврийн хөгжил (санал асуулга)	5.8	4.65
3.3.03 Зээлийн өрийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	40.88	33.27
4.4.03 Төрөлтийн ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох амьд төрсөн хүүхдийн тоо)	23.46	19.15
4.3.01 Сургуулийн өмнөх боловсрол (санал асуулга)	6.42	5.38
4.4.10 Эрүүл мэндийн тусламж, сувилагч (нэг сувилагчид ногдох хүний тоо)	286	341
4.1.20 Түгээлтийн сүлжээ (санал асуулга)	5.82	4.95
3.3.01 Банк,санхүүгийн үйлчилгээ (санал асуулга)	5.73	4.88
1.1.04 Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин (санал асуулга)	6.04	5.17
1.3.02 Хадгаламж (нэг хүнд ногдох,мянган төгрөг)	2026.65	1738.43
4.1.25 Ногоон байгууламж (санал асуулга)	6.59	5.68
2.2.03 Хүнд суртал (санал асуулга)	5.09	4.4
4.1.24 Халуун усны газар (санал асуулга)	5.85	5.06
4.1.08 Тохжилт (санал асуулга)	7.07	6.12
1.1.05 Хэрэглээний үнийн индекс (хувь)	114.7	132.1

ЗАВХАН

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Татварын таатай нөхцөл бий болгох, уян хатан бодлого баримтлах
- Банкны зээлийн хүүг бууруулах, зээлийн таатай нөхцөл бий болгох
- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- ДЦС барих, эрчим хүчний тасралтгүй байдалд анхаарах
- Төрийн үйлчилгээг шуурхай, хүнд сурталгүй, уялдаа холбоотой болгох

ЗАВХАН

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ		
1.4.11	Хүн амын ачаалал	3
1.3.02	Хадгаламж	6
1.4.05	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	8
1.2.08	Малын тоо	9
1.2.05	Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)	9
1.4.02	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	10

Засаглалын үр ашиг

2.3.02	Шударга бус өрсөлдөөн	2
2.4.06	Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал	4
2.2.04	Авлига, хээл хахууль	5
2.4.12	Гэмт хэрэг	6
2.1.12	Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн	8
2.1.10	Татвараас зайлсхийх	9
2.2.05	Төрийн үйлчилгээ	10

Бизнесийн үр ашиг

3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	4
3.3.06	Хадгаламжийн үлдэгдэл	6
3.1.02	Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	9
3.3.03	Зээлийн өрийн үлдэгдэл	10
3.3.01	Банк, санхүүгийн үйлчилгээ	10
3.2.02	Санхүүгийн үр чадвар	10

Дэд бүтэц

4.3.18	Соёлын төвийн хүртээмж	1
4.3.22	Номын сангийн уншигчид	2
4.3.21	Номын сангийн хүртээмж	2
4.3.10	Сурагч-багшийн харьцаа (бага боловсрол)	3
4.1.11	Цахилгааны үүсгүүртэй малчин өрх	3
4.3.11	Сурагч-багшийн харьцаа (ерөнхий боловсрол)	3
4.3.16	Урлагийн байгууллагын үзэгчид	4
4.1.23	Худалдааны цэгийн хүртээмж	5
4.3.09	Сурагч-багшийн харьцаа (цэцэрлэг)	5
4.4.19	Цэвэр агаар	5

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ		
1.2.02	Эдийн засгийн төрөлжилт	21
1.4.04	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	19
1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин	19
1.4.13	Ажлын байрны хүрэлцээ	18
1.4.10	Ажилгүйчүүдийн тоо	18
1.2.03	Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	18
1.3.01	Амьжиргааны түвшин	17
1.1.07	Ногоон эдийн засгийн ойлголт	17
1.2.06	Барилгын ажил	17
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт	17

Засаглалын үр ашиг

2.3.05	Гадаадын төсөл хөтөлбөр	20
2.2.01	Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр	20
2.4.11	Жендерийн тэгш бус байдлын индекс	20
2.1.11	Төсвийн ил тод байдал	20
2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд	18
2.1.08	Аймгийн төсвийн удирдлага	17
2.1.09	Төсвийн эрх мэдэл	17
2.2.03	Хүнд суртал	17
2.3.01	Тендер	17
2.4.01	Хууль ёс	16

Бизнесийн үр ашиг

3.1.09	Гадаад зах зээл	21
3.1.05	Бизнесийн таатай орчин	21
3.1.04	Хувиараа бизнес эрхлэх боломж	19
3.4.01	Компаниудын зохицох чадвар	19
3.2.06	Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн	19
3.1.06	Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд	19
3.4.03	Бизнесийн овсгоо самбаа	19
3.1.08	Аймгийн төрх байдал	17
3.4.05	Компаниудын цахимжилт	17
3.1.07	Төр,хувийн хэвшлийн түншлэл	17

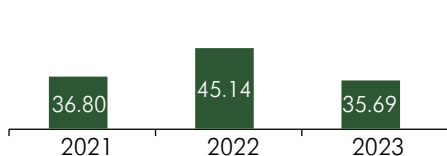
Дэд бүтэц

4.2.06	Чадварлаг инженерүүд	21
4.3.23	Уламжлалт соёл	21
4.3.03	Бага дунд боловсрол	21
4.3.13	Шинийг санаачлах чадвар	21
4.1.10	Цахилгааны үнэ	20
4.1.04	Газарзүйн байршил	20
4.2.03	Мэдээллийн хүртээмж	20
4.1.19	Шатахууны үнэ	20
4.4.15	Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид	20
4.1.21	Өргөн хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүн	20

ЗАВХАН

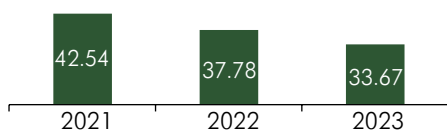
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

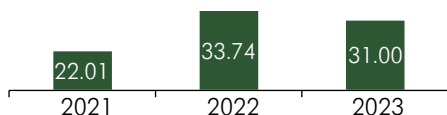
Эдийн засгийн тамир тэнхээ

	2021	2022	2023
Ерөнхий	20	20	20
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	19	16	21
Засаглалын үр ашиг	20	19	21
Бизнесийн үр ашиг	19	16	17
Дэд бүтэц	18	16	18

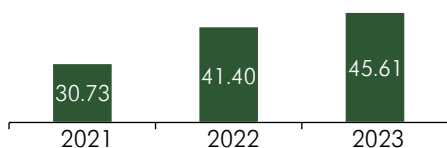
Засаглалын үр ашиг

	2021	2022	2023
Эдийн засаг	20	11	17
Эдийн засгийн салбарууд	18	18	18
Хүн амын амьжиргааны түвшин	15	15	11
Хөдөлмөр эрхлэлт	5	14	19

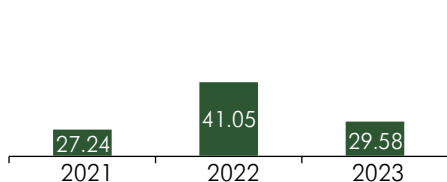
Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	20	20	18
Институцийн тогтолцоо	21	17	15
Бизнесийн эрхзүй	13	19	18
Нийгмийн тогтолцоо	14	16	17

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	20	18	19
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	19	18	18
Санхүү	7	5	11
Менежментийн хэвшил	17	14	19

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	20	19	19
Технологийн дэд бүтэц	18	19	21
Боловсрол, соёл	15	6	8
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	18	18	17

ЗАВХАН

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

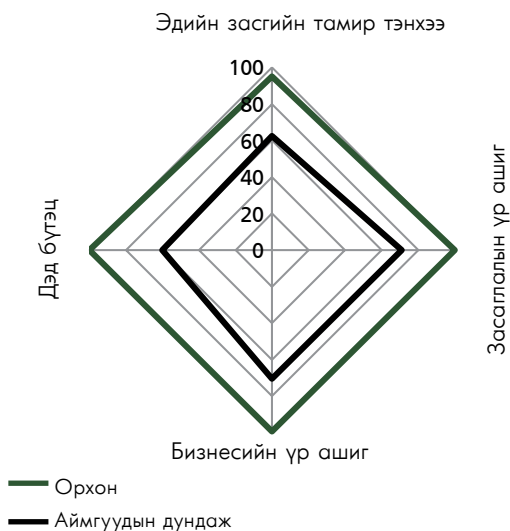
Өсөлт

	2022	2023
4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	0.41	77.3
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	1.24	18.38
2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	14.43	7.11
4.3.22 Номын сангийн уншигчид (1000 хүнд ногдох)	122.53	240.47
4.4.11 Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	1674.25	949.47
4.4.06 Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо)	20	12
1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	22329.6	33227.6
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	64.59	85.25
1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт (сая төгрөг)	103490.7	129957.6
2.1.09 Төсвийн эрх мэдэл (санал асуулга)	3.45	4.3
1.3.01 Амьжиргааны түвшин (санал асуулга)	4.26	5.17
3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг)	19902.88	24088.8
4.2.01 Холбооны салбарын нийт орлого (сая төгрөг)	9524.7	11475.4
4.1.22 Томоохон үйлчилгээний төвүүд (санал асуулга)	4.55	5.36
3.1.02 Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	878	1016
4.2.02 Суурин утасны цэг (1000 хүнд ногдох)	15.51	17.74
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	7607.49	8689.66
1.2.03 Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил (ДНБ-д эзлэх хувь)	12.1	13.8
1.4.14 Хөдөлмөрийн бирж (санал асуулга)	4.54	5.13
1.1.01 ДНБ (тэрбум төгрөг)	553.3	623.9
4.1.23 Худалдааны цэгийн хүртээмж (худалдааны нэг цэгт ногдох хүний тоо)	174.62	154.9
1.4.12 Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	932.8	1051.4
4.4.07 Нас баралтын ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох нас барсан хүний тоо)	6.5	5.8
4.1.24 Халуун усны газар (санал асуулга)	5.23	5.77
4.1.15 Хог (санал асуулга)	4.79	5.21

Бууралт

	2022	2023
2.1.04 Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	15.52	7.14
1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	6.7	12.3
1.4.10 Ажилгүйдлийн тоо (хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох)	4.49	8.21
2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	1201	1824
4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1991	2847
3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	28.78	22.28
4.4.20 Уул уурхай (санал асуулга)	5.36	4.16
4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	19.59	24.99
3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл (хувь)	0.83	1.04
4.3.23 Уламжлалт соёл (санал асуулга)	6.04	4.96
4.1.17 Тээврийн хөгжил (санал асуулга)	8.04	6.76
4.3.03 Бага дунд боловсрол (санал асуулга)	7.04	5.92
4.4.14 Хүнсний аюулгүй байдал (санал асуулга)	5.76	4.9
4.1.04 Газарзүйн байршил (санал асуулга)	5.29	4.52
1.1.05 Хэрэглээний үнийн индекс (хувь)	113.1	130.6
3.4.02 Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит (санал асуулга)	7.39	6.41
1.3.02 Хадгаламж (нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг)	2165.94	1889.31
4.4.18 Цаг уур (санал асуулга)	6.91	6.04
4.2.05 Харилцаа, холбооны технологи (санал асуулга)	7.42	6.5
3.2.06 Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн (санал асуулга)	5.52	4.85
4.1.16 Замын чанар (санал асуулга)	6.62	5.81
3.4.04 Нийгмийн хариуцлага (санал асуулга)	7.02	6.19
3.3.01 Банк, санхүүгийн үйлчилгээ (санал асуулга)	6.78	6
3.4.03 Бизнесийн овсгоо самбаа (санал асуулга)	6.77	6
4.1.25 Ногоон байгууламж (санал асуулга)	6.26	5.63

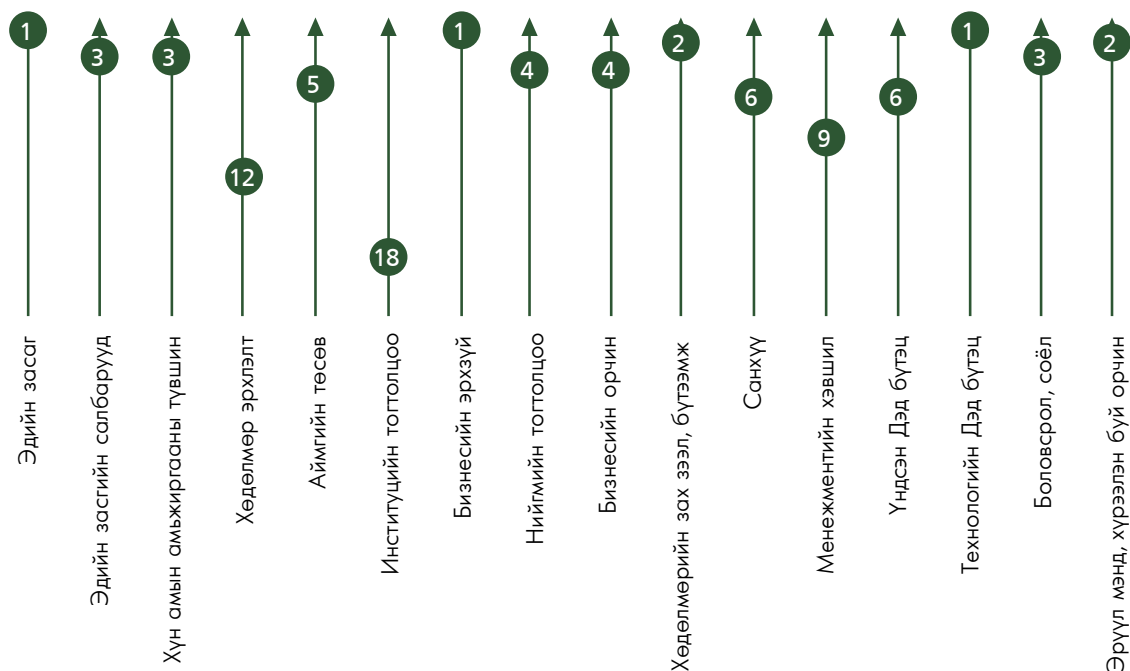
ОРХОН

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	1	21
Сумдын тоо	2	
Хүн амын тоо (мянга)	109	4
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	3417	1
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	31309	1
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	9.9	16
Инфляц (%)	29.5	8

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- Татварын таатай нөхцөл бий болгох, уян хатан бодлого баримтлах
- Банкны зээлийн хүүг бууруулах, зээлийн таатай нөхцөл бий болгох
- Хот төлөвлөлтийг сайжруулах
- Боловсон хүчийг чанаржуулах, чадавхжуулах

ОРХОН

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ	
1.4.12 Дундаж цалин	1
1.3.03 Зээл	1
1.1.01 Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	1
1.2.03 Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	1
1.2.12 100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо	1
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ	1
1.3.02 Хадгаламж	1
1.2.06 Барилгын ажил	3
1.2.05 Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)	3
1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт	3

Засаглалын үр ашиг

2.4.11 Жендерийн тэгш бус байдлын индекс	1
2.3.05 Гадаадын төсөл хөтөлбөр	1
2.1.12 Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн	1
2.4.06 Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал	1
2.4.09 Хүний хөгжлийн индекс	1
2.4.05 Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв	2
2.3.03 Албан бус эдийн засаг	3
2.1.05 Төсвийн зарлага (%)	3
2.3.01 Тендер	4
2.1.10 Татвараас зайлсхийх	5

Бизнесийн үр ашиг

3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж	1
3.1.02 Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	1
3.3.07 Банкуудын зээлийн хүү	1
3.4.04 Нийгмийн хариуцлага	2
3.1.06 Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд	2
3.1.04 Хувиараа бизнес эрхлэх боломж	3
3.3.05 Зээл авах боломж	3
3.1.03 Хувийн хэвшлийн томоохон аж ахуйн нэгж	4
3.3.01 Банк, санхүүгийн үйлчилгээ	4
3.4.03 Бизнесийн овсгоо самбаа	4

Дэд бүтэц

4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт	1
4.3.06 Бага боловсролын хамран сургалт	1
4.2.02 Суурин утасны цэг	1
4.3.07 Суурь боловсролын хамран сургалт	1
4.3.08 Дунд боловсролын хамран сургалт	1
4.4.09 Эрүүл мэндийн тусламж (их эмч)	1
4.3.22 Номын сангийн уншигчид	1
4.4.13 Жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн эмнэлгийн хяналтад хамрагдалт	1
4.4.06 Нялхсын эндэгдлийн түвшин	1
4.1.11 Цахилгааны үүсгүүртэй малчин өрх	2

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ	
1.2.08 Малын тоо	21
1.2.02 Эдийн засгийн төрөлжилт	20
1.3.01 Амьжиргааны түвшин	20
1.4.02 Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	18
1.4.14 Хөдөлмөрийн бирж	17
1.1.04 Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	16
1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин	16
1.4.04 Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	16
1.4.13 Ажлын байрны хүрэлцээ	15
1.4.10 Ажилгүйчүүдийн тоо	14

Засаглалын үр ашиг

2.2.02 Ил тод байдал	21
2.4.02 Орлогын тэгш бус байдал	20
2.4.08 Хүн амын насны бүтцийн хандлага	20
2.1.11 Төсвийн ил тод байдал	19
2.1.04 Төсвийн орлого (%)	18
2.4.12 Гэмт хэрэг	18
2.2.04 Авлига, хээл хахууль	17
2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот	16
2.1.08 Аймгийн төсвийн удирдлага	15
2.2.01 Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр	14

Бизнесийн үр ашиг

3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл	21
3.3.03 Зээлийн өрийн үлдэгдэл	21
3.4.01 Компаниудын зохицох чадвар	17
3.1.05 Бизнесийн таатай орчин	14
3.1.09 Гадаад зах зээл	14
3.2.06 Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн	13
3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	12

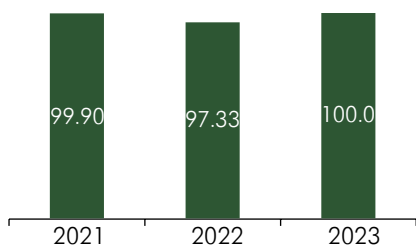
Дэд бүтэц

4.3.10 Сурагч-багшийн харьцаа (бага боловсрол)	21
4.3.18 Соёлын төвийн хүртээмж	19
4.3.21 Номын сангийн хүртээмж	19
4.4.01 Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц	19
4.1.16 Замын чанар	17
4.4.19 Цэвэр агаар	17
4.1.13 Халаалтын үнэ	15
4.4.12 Хорт хавдрын өвчлөлт	15
4.2.04 Мэдээллийн байгууллага	14
4.1.21 Өргөн хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүн	14

ОРХОН

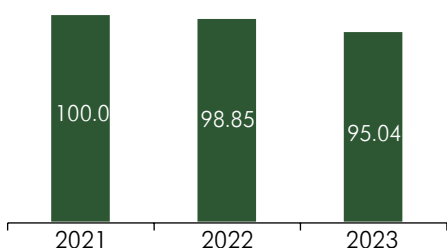
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

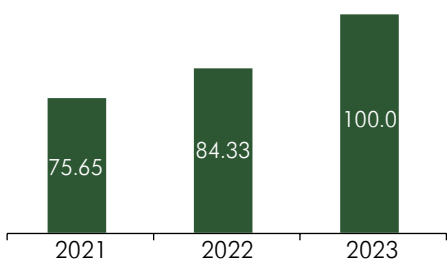
	2021	2022	2023
Ерөнхий	2	2	1
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	1	2	3
Засаглалын үр ашиг	5	4	1
Бизнесийн үр ашиг	5	3	2
Дэд бүтэц	4	2	1

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

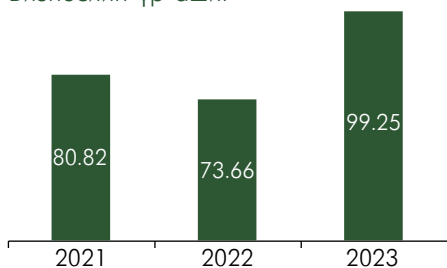
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	3	2	1
Эдийн засгийн салбарууд	1	1	3
Хүн амын амьжиргааны түвшин	2	1	3
Хөдөлмөр эрхлэлт	4	11	12

Засаглалын үр ашиг

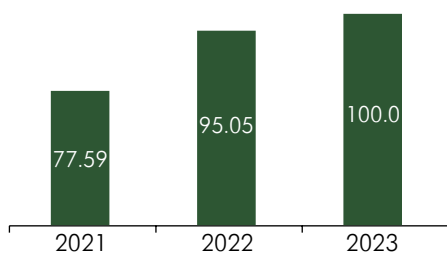
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	11	12	5
Институцийн тогтолцоо	7	15	18
Бизнесийн эрхзүй	5	3	1
Нийгмийн тогтолцоо	10	4	4

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	2	7	4
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	4	1	2
Санхүү	10	7	6
Менежментийн хэвшил	15	13	9

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	10	6	6
Технологийн дэд бүтэц	4	3	1
Боловсрол, соёл	10	5	3
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	5	2	2

ОРХОН

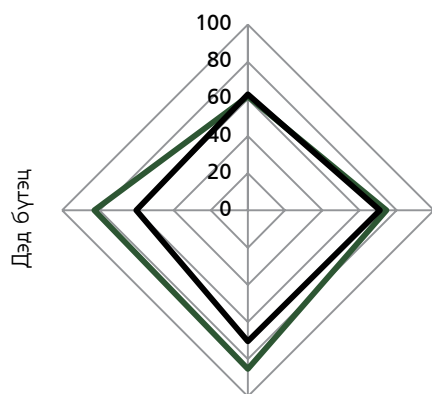
Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

Өсөлт	2022	2023	Бууралт	2022	2023
4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	1.1	73.95	4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80. төгрөг)	1713	2539
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	3.04	17.59	2.4.12 Гэмт хэрэг	504	731
4.3.22 Номын сангийн уншигчид (1000 хүнд ногдох)	147.83	584.17	2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	1888	2459
4.4.11 Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	1107.04	444.9	4.4.19 Цэвэр агаар (санал асуулга)	5.51	4.25
4.4.06 Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо)	12	6	3.1.09 Гадаад зах зээл (санал асуулга)	5.58	4.42
1.4.10 Ажилгүйчүүдийн тоо (хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох)	8.83	5.54	2.4.02 Орлогын тэгш бүс байдал (санал асуулга)	5.57	4.42
4.1.17 Тээврийн хөгжил (санал асуулга)	4.32	6.83	3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	13.45	10.67
4.4.15 Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид (1000 хүнд ногдох)	52.1	81.7	4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	20.34	25.62
1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	15.4	9.9	4.1.16 Замын чанар (санал асуулга)	5.94	4.73
1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	126571.4	165678.5	4.4.01 Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц (санал асуулга)	5.72	4.66
1.2.09 Тариалсан талбай (га)	5351.2	6995.9	1.2.02 Эдийн засгийн төрөлжилт (санал асуулга)	5.75	4.74
2.1.04 Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	4.51	5.68	3.2.03 Мэргэшсэн ажиллах хүч (санал асуулга)	5.41	4.49
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	74.97	93.63	2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	4.5	5.4
1.1.01 ДНБ (тэрбум төгрөг)	2871.4	3416.6	2.1.11 Төсвийн ил тод байдал (санал асуулга)	5.58	4.81
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	26412.66	31309.05	1.1.05 Хэрэглээний үнийн индекс (хувь)	113.6	129.5
1.4.12 Дундаж цалин (сарын. мянган төгрөг)	1723.5	2013.8	4.1.06 Хүн амын цэвэр өсөлт (1000 хүнд ногдох)	14.7	12.9
3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ. мянган төгрөг)	92625.81	107440.25	2.2.04 Авлига, хээл хахууль (санал асуулга)	6.13	5.46
1.2.12 100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо (хонин толгой)	897	1015.99	2.1.09 Төсвийн эрх мэдэл (санал асуулга)	5.37	4.79
4.2.07 Дижитал төхөөрөмжүүдийн хэрэглээ (санал асуулга)	6.36	7.19	1.4.14 Хөдөлмөрийн бирж (санал асуулга)	5.5	4.92
3.1.04 Хувиараа бизнес эрхлэх боломж (санал асуулга)	5.83	6.59	4.4.20 Уул уурхай (санал асуулга)	5.95	5.38
4.4.09 Эрүүл мэндийн тусламж. их эмч (нэг их эмчид ногдох хүний тоо)	271	241	1.4.13 Ажлын байрны хүрэлцээ (санал асуулга)	6.12	5.56
4.4.10 Эрүүл мэндийн тусламж. сувилагч (нэг сувилагчид ногдох хүний тоо)	244.	218	2.2.01 Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр (санал асуулга)	5.43	4.95
1.2.08 Малын тоо (мянган бод)	56.95	63.53	4.4.03 Төрөлтийн ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох амьд төрсөн хүүхдийн тоо)	21.17	19.31
1.3.03 Зээл (нэг хүнд ногдох. мянган төгрөг)	4315.61	4753.94	2.2.02 Ил тод байдал (санал асуулга)	5.66	5.17
3.4.04 Нийгмийн хариуцлага (санал асуулга)	6.89	7.59	3.1.05 Бизнесийн таатай орчин (санал асуулга)	5.62	5.14

ӨВӨРХАНГАЙ

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

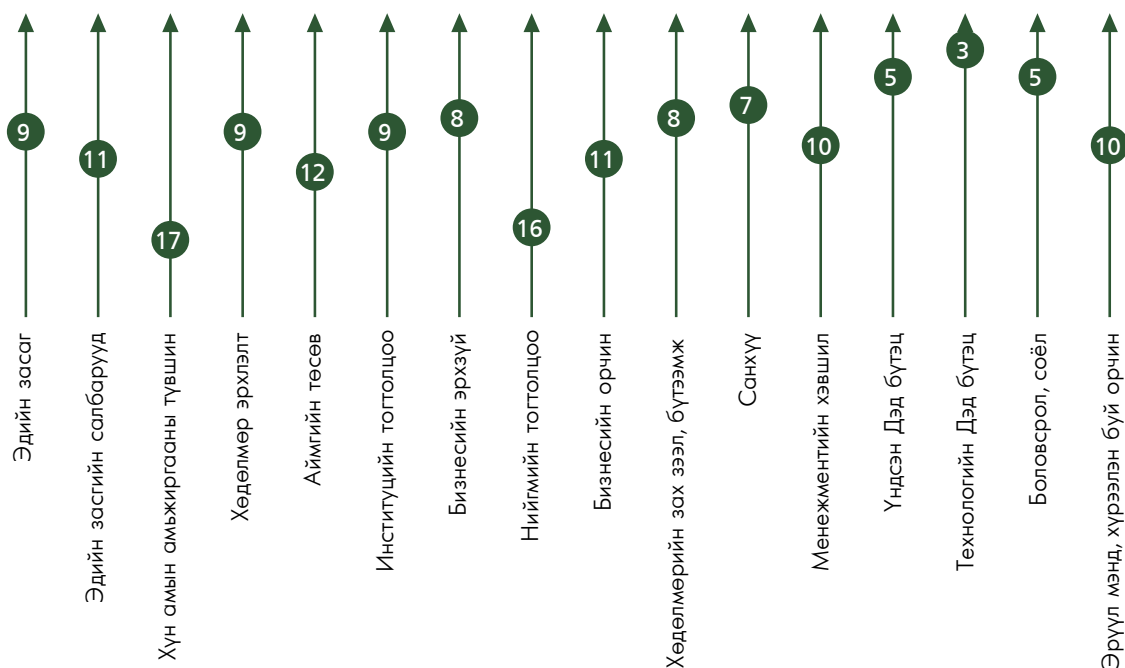

— Өвөрхангай
— Аймгуудын дундаж

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	63	14
Сумдын тоо	19	
Хүн амын тоо (мянга)	115	2
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	756	10
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	6574	19
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	6.1	9
Инфляц (%)	29.8	9

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Банкны зээлийн хүүг бууруулах, зээлийн таатай нөхцөл бий болгох
- Авто замын чанарыг сайжруулах
- Татварын таатай нөхцөл бий болгох, уян хатан бодлого баримтлах
- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- ЖДҮ хөгжүүлэх сангийн зээлийг оновчтой, хүртээмжтэй зөв олгох, сайн хяналт тавих

ӨВӨРХАНГАЙ

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.4.05	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	3
1.4.02	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	5
1.1.07	Ногоон эдийн засгийн ойлголт	6
1.2.08	Малын тоо	6
1.4.10	Ажилгүйчүүдийн тоо	7
1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес	7
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт	8
1.4.04	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	8
1.2.06	Барилгын ажил	8
1.2.09	Тариалсан талбай	9

Засаглалын үр ашиг

2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд	3
2.1.03	Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	4
2.3.03	Албан бус эдийн засаг	5
2.1.10	Татвараас зайлсхийх	6
2.1.08	Аймгийн төсвийн удирдлага	6
2.2.04	Авлига, хээл хахууль	6
2.2.05	Төрийн үйлчилгээ	7
2.2.01	Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр	7
2.4.08	Хүн амын насны бүтцийн хандлага	7
2.2.02	Ил тод байдал	9

Бизнесийн үр ашиг

3.2.02	Санхүүгийн үр чадвар	1
3.4.01	Компаниудын зохицох чадвар	3
3.2.01	Чадварлаг удирдах ажилтан	4
3.4.05	Компаниудын цахимжилт	5
3.3.03	Зээлийн өрийн үлдэгдэл	5
3.1.08	Аймгийн төрх байдал	6
3.1.05	Бизнесийн таатай орчин	6
3.3.08	Байгууллагын хөрөнгө оруулалт	6
3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	6
3.3.01	Банк, санхүүгийн үйлчилгээ	7

Дэд бүтэц

4.3.13	Шинийг санаачлах чадвар	1
4.2.04	Мэдээллийн байгууллага	2
4.1.24	Халуун усны газар	2
4.3.21	Номын сангийн хүртээмж	2
4.1.05	Зах зээлийн багтаамж	2
4.1.22	Томоохон үйлчилгээний төвүүд	2
4.3.14	Чөлөөт цагаа өнгөрөөх газар	2
4.1.07	Бүтээн байгуулалт, засвар үйлчилгээ	2
4.3.19	Музейн үзэгчид	2
4.2.03	Мэдээллийн хүртээмж	3

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.4.13	Ажлын байрны хүрэлцээ	19
1.1.03	Нэг хүнд ногдох ДНБ	19
1.3.02	Хадгаламж	18
1.3.03	Зээл	18
1.2.05	Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)	15
1.2.03	Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	13
1.4.12	Дундаж цалин	12
1.1.04	Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	12
1.4.14	Хөдөлмөрийн бирж	12

Засаглалын үр ашиг

2.4.09	Хүний хөгжлийн индекс	19
2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот	18
2.4.05	Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв	18
2.1.09	Төсвийн эрх мэдэл	18
2.1.11	Төсвийн ил тод байдал	17
2.4.12	Гэмт хэрэг	16
2.2.03	Хүнд суртал	16
2.3.01	Тендер	16
2.4.11	Жендерийн тэгш бус байдлын индекс	14
2.1.12	Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн	13

Бизнесийн үр ашиг

3.3.07	Банкуудын зээлийн хүү	19
3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж	19
3.1.04	Хувиараа бизнес эрхлэх боломж	14
3.1.02	Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	13
3.2.03	Мэргэшсэн ажиллах хүч	12
3.4.02	Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит	12

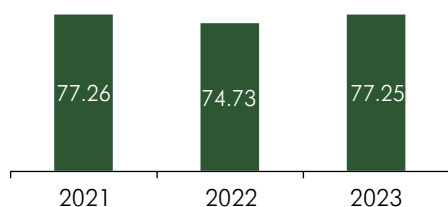
Дэд бүтэц

4.4.19	Цэвэр агаар	21
4.1.18	Тээврийн хэрэгсэл	21
4.3.09	Сурагч-багшийн харьцаа (цэцэрлэг)	20
4.1.23	Худалдааны цэгийн хүртээмж	20
4.2.02	Суурин утасны цэг	19
4.3.01	Сургуулийн өмнөх боловсрол	19
4.1.13	Халаалтын үнэ	18
4.3.16	Урлагийн байгууллагын үзэгчид	18
4.1.09	Эрчим хүч	18
4.3.22	Номын сангийн уншигчид	17

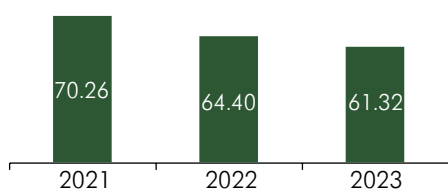
ӨВӨРХАНГАЙ

Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

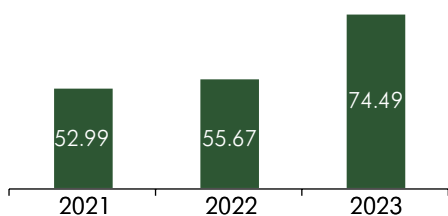
Эрэмбэ

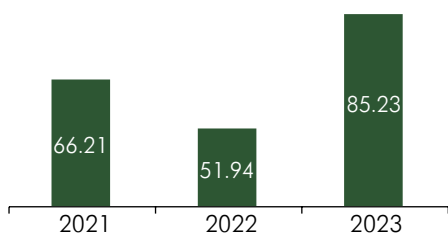
Эдийн засгийн тамир тэнхээ

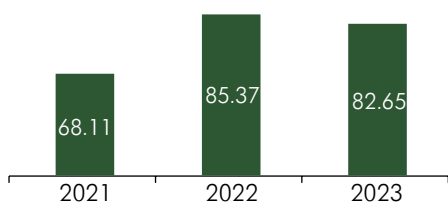
Засаглалын үр ашиг

Бизнесийн үр ашиг

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Ерөнхий	10	9	9
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	5	6	11
Засаглалын үр ашиг	15	13	12
Бизнесийн үр ашиг	11	11	7
Дэд бүтэц	8	4	5

	2021	2022	2023
Эдийн засаг	1	7	9
Эдийн засгийн салбарууд	10	8	11
Хүн амын амьжиргааны түвшин	14	12	17
Хөдөлмөр эрхлэлт	13	5	9

	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	6	6	12
Институцийн тогтолцоо	12	13	9
Бизнесийн эрхзүй	16	8	8
Нийгмийн тогтолцоо	19	19	16

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	8	12	11
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	7	11	8
Санхүү	11	14	7
Менежментийн хэвшил	16	10	10

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	6	4	5
Технологийн дэд бүтэц	7	2	3
Боловсрол, соёл	6	2	5
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	13	11	10

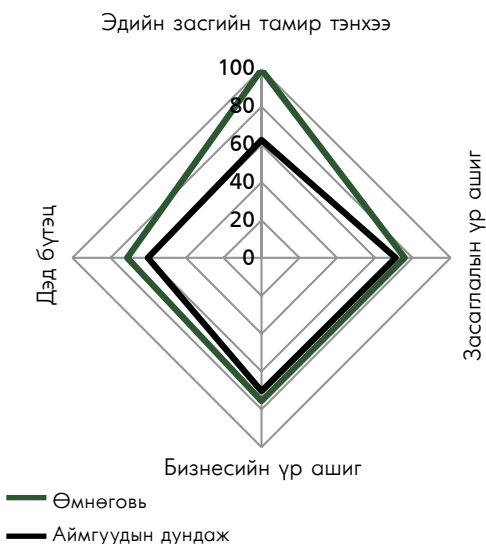
ӨВӨРХАНГАЙ

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

Өсөлт			Бууралт		
		2022 2023		2022 2023	
4.4.11	Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	1528.53 508.34	4.3.16	Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	63.25 16.79
2.1.05	Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	17.26 6.75	2.1.04	Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	18.1 7.3
4.3.05	Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	60.82 89.06	1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	3.8 6.1
4.3.19	Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	53.49 75.68	3.3.06	Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	34.2 21.5
3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг)	11529.64 15945.15	1.4.10	Ажилгүйчүүдийн тоо (хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох)	2.8 4.43
1.1.03	Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	5040.96 6574.35	2.4.12	Гэмт хэрэг	458 696
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт (сая төгрөг)	196579.2 256306.4	2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	1828 2627
1.1.01	ДНБ (тэрбум төгрөг)	583.4 755.8	4.3.09	Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	25.65 36.47
1.4.12	Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	919.7 1086.7	4.1.19	Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1741 2437
1.2.06	Барилгын ажил (сая төгрөг)	61055.1 71899.9	4.4.06	Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо)	11 15
1.2.12	100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо (хонин толгой)	119 137.28	4.4.15	Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид (1000 хүнд ногдох)	49.88 38.49
1.2.08	Малын тоо (мянган бод)	1057.97 1217.81	3.3.03	Зээлийн өрийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	47.93 38.61
4.2.02	Суурин утасны цэг (1000 хүнд ногдох)	14.98 17.16	1.3.02	Хадгаламж (нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг)	1704.88 1386.67
4.4.20	Уул уурхай (санал асуулга)	4.93 5.64	4.3.03	Бага дунд боловсрол (санал асуулга)	7.48 6.34
3.3.05	Зээл авах боломж (санал асуулга)	4.74 5.28	4.3.01	Сургуулийн өмнөх боловсрол (санал асуулга)	6.96 5.92
3.3.01	Банк, санхүүгийн үйлчилгээ (санал асуулга)	5.51 6.12	1.4.13	Ажлын байрны хүрэлцээ (санал асуулга)	5.93 5.09
1.2.09	Тариалсан талбай (га)	16710.3 18454.9	2.1.10	Татвараас зайлсхийх (санал асуулга)	7.08 6.1
3.4.01	Компаниудын зохицох чадвар (санал асуулга)	5.73 6.31	1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс (хувь)	112.7 129.8
3.3.08	Байгууллагын хөрөнгө оруулалт (санал асуулга)	5.31 5.83	1.2.03	Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил (ДНБ-д эзлэх хувь)	16.3 14.4
4.1.11	Цахилгааны үүсгүүртэй малчин өрх (хувь)	79.97 87.72	2.1.11	Төсвийн ил тод байдал (санал асуулга)	5.64 5.02
3.2.03	Мэргэшсэн ажиллах хүч (санал асуулга)	4.08 4.47	4.1.16	Замын чанар (санал асуулга)	6.41 5.72
4.1.20	Түгээлтийн сүлжээ (санал асуулга)	5.64 6.12	2.1.08	Аймгийн төсвийн удирдлага (санал асуулга)	6.2 5.66
3.2.01	Чадварлаг удирдах ажилтан (санал асуулга)	5.2 5.61	4.1.08	Тохижилт (санал асуулга)	7.76 7.09
1.3.01	Амьжиргааны түвшин (санал асуулга)	5.2 5.61	4.1.22	Томоохон үйлчилгээний төвүүд (санал асуулга)	7.92 7.25
4.3.13	Шинийг санаачлах чадвар (санал асуулга)	6.11 6.57	2.2.02	Ил тод байдал (санал асуулга)	6.12 5.62

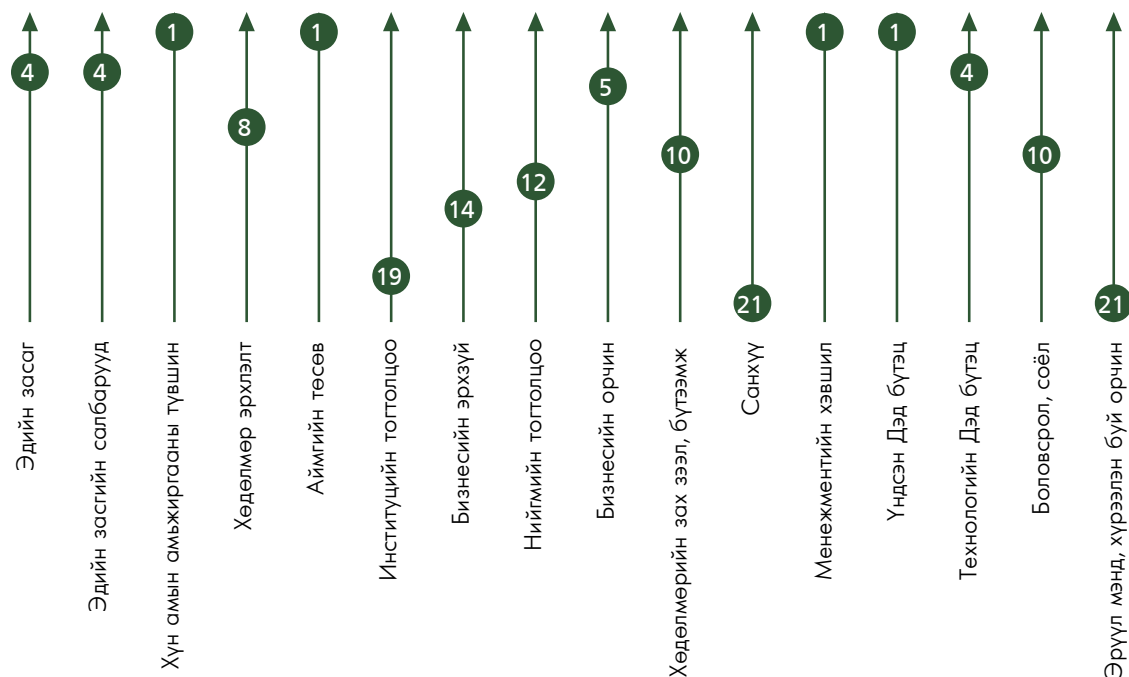
ӨМНӨГОВЬ

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	165	1
Сумдын тоо	15	
Хүн амын тоо (янга)	73	14
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	1904	2
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	26110	2
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	6.7	10
Инфляц (%)	31.6	16

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Татварын таатай нөхцөл бий болгох, уян хатан бодлого баримтлах
- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- ЖДҮ хөгжүүлэх сангийн зээлийг оновчтой, хүртээмжтэй зөв олгох, сайн хяналт тавих
- Нийгмийн даатгалын шимтгэл багасгах, тэтгэвэр нэмэх
- Авлига

ӨМНӨГОВЬ

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ		
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт	1
1.2.05	Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)	1
1.4.12	Дундаж цалин	2
1.1.01	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	2
1.2.06	Барилгын ажил	2
1.2.03	Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	2
1.1.03	Нэг хүнд ногдох ДНБ	2
1.3.03	Зээл	2
1.3.02	Хадгаламж	3
1.4.05	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	5

Засаглалын үр ашиг

2.1.11	Төсвийн ил тод байдал	1
2.1.04	Төсвийн орлого (%)	1
2.1.08	Аймгийн төсвийн удирдлага	1
2.4.11	Жендерийн тэгш бус байдлын индекс	2
2.1.12	Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн	2
2.4.09	Хүний хөгжлийн индекс	2
2.1.10	Татвараас зайлсхийх	4
2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот	5
2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд	6
2.3.01	Тендер	7

Бизнесийн үр ашиг

3.1.03	Хувийн хэвшлийн томоохон аж ахуйн нэгж	1
3.1.08	Аймгийн төрх байдал	1
3.4.04	Нийгмийн хариуцлага	1
3.4.05	Компаниудын цахимжилт	1
3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж	2
3.4.03	Бизнесийн овсгоо самбаа	2
3.3.07	Банкуудын зээлийн хүү	3
3.1.02	Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	3
3.4.02	Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит	4
3.1.04	Хувиараа бизнес эрхлэх боломж	6

Дэд бүтэц

4.2.07	Дижитал төхөөрөмжүүдийн хэрэглээ	1
4.1.22	Томоохон үйлчилгээний төвүүд	1
4.4.07	Нас баралтын ерөнхий коэффициент	1
4.1.23	Худалдааны цэгийн хүртээмж	1
4.1.07	Бүтээн байгуулалт, засвар үйлчилгээ	1
4.2.05	Харилцаа, холбооны технологи	1
4.1.15	Хог	1
4.1.21	Өргөн хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүн	1
4.1.24	Халуун усны газар	1
4.1.18	Тээврийн хэрэгсэл	1

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ		
1.2.12	100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо	21
1.4.14	Хөдөлмөрийн бирж	18
1.2.09	Тариалсан талбай	18
1.1.04	Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	17
1.4.11	Хүн амын ачаалал	16
1.2.02	Эдийн засгийн төрөлжилт	16
1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс	16
1.2.08	Малын тоо	15
1.4.13	Ажлын байрны хүрэлцээ	14

Засаглалын үр ашиг

2.4.01	Хууль ёс	21
2.1.05	Төсвийн зарлага (%)	21
2.3.02	Шударга бус өрсөлдөөн	20
2.4.02	Орлогын тэгш бус байдал	19
2.2.05	Төрийн үйлчилгээ	19
2.3.03	Албан бус эдийн засаг	18
2.2.02	Ил тод байдал	17
2.2.01	Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр	17
2.3.05	Гадаадын төсөл хөтөлбөр	17
2.2.03	Хүнд суртал	13

Бизнесийн үр ашиг

3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	20
3.3.03	Зээлийн өрийн үлдэгдэл	20
3.3.06	Хадгаламжийн үлдэгдэл	20
3.3.01	Банк, санхүүгийн үйлчилгээ	19
3.3.08	Байгууллагын хөрөнгө оруулалт	18
3.1.05	Бизнесийн таатай орчин	17
3.2.02	Санхүүгийн үр чадвар	16
3.1.06	Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд	15
3.2.06	Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн	15
3.1.07	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	15

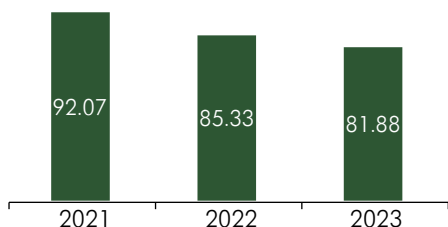
Дэд бүтэц

4.4.10	Эрүүл мэндийн тусламж (сувилагч)	21
4.4.20	Уул уурхай	21
4.4.11	Халдварт өвчний тархалт	21
4.2.04	Мэдээллийн байгууллага	21
4.3.12	Гадаад хэл	21
4.2.06	Чадварлаг инженерүүд	20
4.4.21	Амьдралын чанар	19
4.4.19	Цэвэр агаар	19
4.1.17	Тээврийн хөгжил	19
4.4.15	Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид	18

ӨМНӨГОВЬ

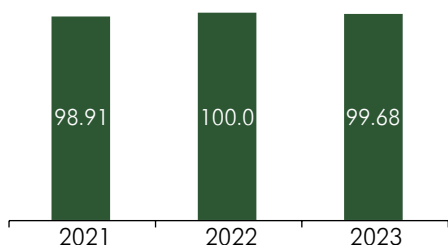
Эрэмбэ

Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

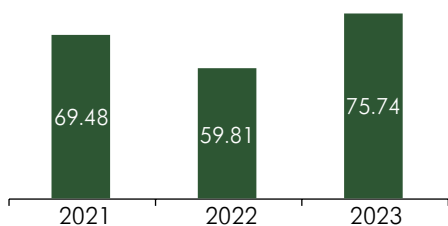
	2021	2022	2023
Ерөнхий	4	4	4
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	2	1	2
Засаглалын үр ашиг	9	9	11
Бизнесийн үр ашиг	10	9	11
Дэд бүтэц	9	7	8

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

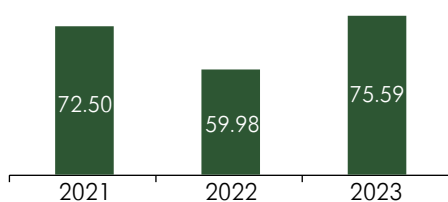
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	2	1	4
Эдийн засгийн салбарууд	4	4	4
Хүн амын амьжиргааны түвшин	3	2	1
Хөдөлмөр эрхлэлт	2	7	8

Засаглалын үр ашиг

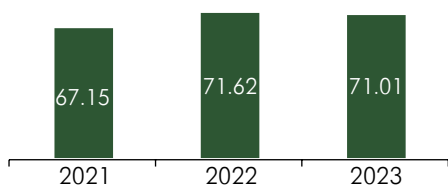
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	21	16	1
Институцийн тогтолцоо	4	8	19
Бизнесийн эрхзүй	1	9	14
Нийгмийн тогтолцоо	5	9	12

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	7	4	5
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	1	6	10
Санхүү	21	19	21
Менежментийн хэвшил	6	4	1

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	2	2	1
Технологийн дэд бүтэц	9	4	4
Боловсрол, соёл	9	12	10
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	19	20	21

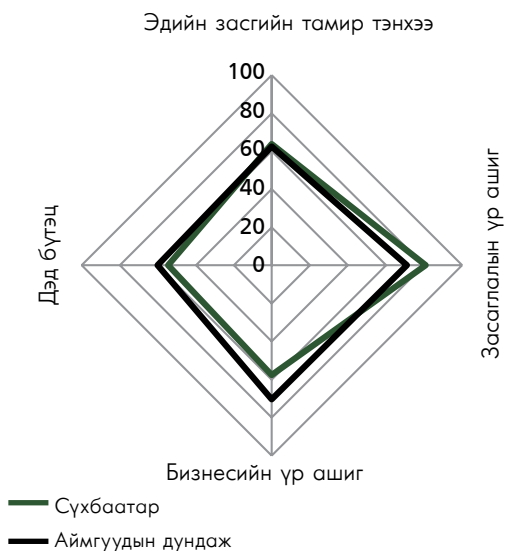
ӨМНӨГОВЬ

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

Өсөлт	2022	2023	Бууралт	2022	2023
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	0.14	45.52	3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	24.1	10.95
4.3.22 Номын сангийн уншигчид (1000 хүнд ногдох)	42.69	143.81	3.3.03 Зээлийн өрийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	31.17	17.34
4.4.15 Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид (1000 хүнд ногдох)	9.34	20.57	2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	726	1193
1.1.01 ДНБ (тэрбум төгрөг)	1001.4	1904.4	4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	17.82	28.54
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	13962.63	26110.2	1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	1362205	879781.1
3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг)	36681.32	64775.51	4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1826	2619
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	52.19	83.89	4.3.12 Гадаад хэл (санал асуулга)	5.58	4
4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	41.55	61.97	4.4.06 Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо)	11	15
1.4.12 Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	1264.3	1748.5	4.4.20 Уул уурхай (санал асуулга)	3.52	2.73
1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт (сая төгрөг)	673486	896389.3	1.1.04 Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин (санал асуулга)	7.46	5.87
4.2.02 Суурин утасны цэг (1000 хүнд ногдох)	34.52	43.97	4.1.16 Замын чанар (санал асуулга)	8	6.32
4.2.01 Холбооны салбарын нийт орлого (сая төгрөг)	16509.8	20261.2	4.1.17 Тээврийн хөгжил (санал асуулга)	7.02	5.56
2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	22.99	19.09	4.1.06 Хүн амын цэвэр өсөлт (1000 хүнд ногдох)	19.3	15.4
4.1.21 Өргөн хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүн (санал асуулга)	6.33	7.41	1.4.13 Ажлын байрны хүрэлцээ (санал асуулга)	6.93	5.6
3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл (хувь)	5.74	4.98	2.4.01 Хууль ёс (санал асуулга)	4.96	4.03
4.3.01 Сургуулийн өмнөх боловсрол (санал асуулга)	6.25	7.22	3.2.06 Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн (санал асуулга)	6.7	5.46
2.1.11 Төсвийн ил тод байдал (санал асуулга)	5.13	5.87	2.4.12 Гэмт хэрэг	453	550
1.2.03 Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил (ДНБ-д эзлэх хувь)	48.9	55.8	4.2.06 Чадварлаг инженерүүд (санал асуулга)	5.88	4.88
3.2.03 Мэргэшсэн ажиллах хүч (санал асуулга)	4.33	4.92	2.2.01 Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр (санал асуулга)	5.88	4.89
4.2.03 Мэдээллийн хүртээмж (санал асуулга)	6.48	7.35	2.4.02 Орлогын тэгш бус байдал (санал асуулга)	5.62	4.69
2.1.09 Төсвийн эрх мэдэл (санал асуулга)	4.22	4.73	4.4.03 Төрөлтийн ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох амьд төрсөн хүүхдийн тоо)	24.51	20.48
1.3.01 Амьжиргааны түвшин (санал асуулга)	5.4	6.04	1.3.02 Хадгаламж (нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг)	3348.1	2840.49
2.4.05 Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв (санал асуулга)	4.94	5.49	1.2.09 Тариалсан талбай (га)	225.9	193.3
1.4.05 Ажиллах хүчний оролцооны түвшин (хувь)	64.1	70.5	2.3.02 Шударга бус өрсөлдөөн (санал асуулга)	5.96	5.12
4.1.04 Газарзүйн байршил (санал асуулга)	7.13	7.83	2.3.05 Гадаадын төсөл хөтөлбөр (санал асуулга)	5.63	4.85

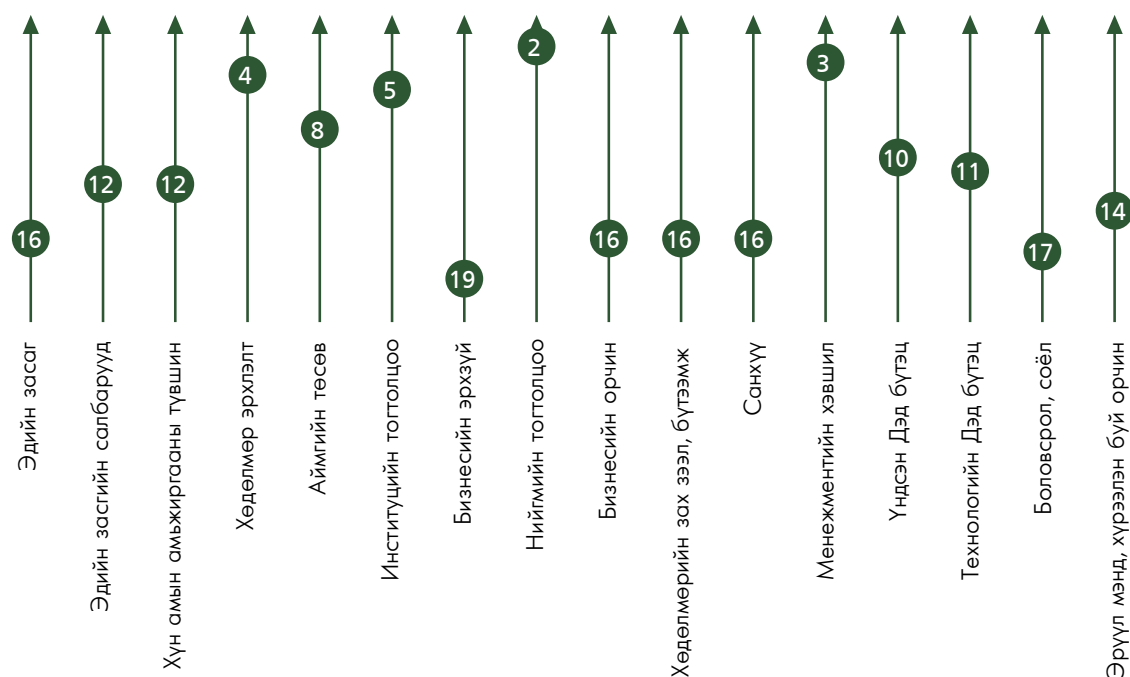
СҮХБААТАР

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	82	8
Сумдын тоо	13	
Хүн амын тоо (мянга)	65	17
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	785	9
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	12043	4
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	3.0	3
Инфляц (%)	31.0	13

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- Банкны зээлийн хүүг бууруулах, зээлийн таатай нөхцөл бий болгох
- Татварын таатай нөхцөл бий болгох, уян хатан бодлого баримтлах
- Тендер үнэн зөв шалгаруулах, ил тод байдал, хяналт тавих
- Халамжийн хавтгайрсан бодлогыг цэгцлэх, зөв хүмүүст нь онож олгох

СҮХБААТАР

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.4.13	Ажлын байрны хүрэлцээ	1
1.4.10	Ажилгүйчүүдийн тоо	3
1.4.04	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	3
1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин	3
1.1.03	Нэг хүнд ногдох ДНБ	4
1.2.08	Малын тоо	5
1.2.03	Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	5
1.2.05	Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)	8
1.4.05	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	9
1.1.01	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	9

Засаглалын үр ашиг

2.3.03	Албан бус эдийн засаг	1
2.2.04	Авлига, хээл хахууль	2
2.1.10	Татвараас зайлсхийх	2
2.4.06	Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал	2
2.2.02	Ил тод байдал	2
2.1.12	Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн	3
2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот	3
2.4.02	Орлогын тэгш бус байдал	4
2.4.11	Жендерийн тэгш бус байдлын индекс	5
2.3.02	Шударга бус өрсөлдөөн	5

Бизнесийн үр ашиг

3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	1
3.2.05	Сургалт	3
3.4.02	Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит	3
3.4.04	Нийгмийн хариуцлага	3
3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж	5
3.4.03	Бизнесийн овсгоо самбаа	5
3.4.05	Компаниудын цахимжилт	7
3.4.01	Компаниудын зохицох чадвар	7
3.1.08	Аймгийн төрх байдал	8
3.3.01	Банк, санхүүгийн үйлчилгээ	9

Дэд бүтэц

4.1.17	Тээврийн хөгжил	1
4.4.07	Нас баралтын ерөнхий коэффициент	1
4.1.11	Цахилгааны үүсгүүртэй малчин өрх	1
4.1.06	Хүн амын цэвэр өсөлт	2
4.4.02	Дундаж наслалт	2
4.4.06	Нялхсын эндэгдлийн түвшин	2
4.4.03	Төрөлтийн ерөнхий коэффициент	2
4.3.26	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (хүмүүнлэгийн ухаан)	3
4.1.09	Эрчим хүч	3
4.3.05	Цэцэрлэгийн хамран сургалт	4

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.4.14	Хөдөлмөрийн бирж	20
1.1.07	Ногоон эдийн засгийн ойлголт	20
1.2.06	Барилгын ажил	18
1.2.02	Эдийн засгийн төрөлжилт	18
1.3.01	Амьжиргааны түвшин	14
1.1.04	Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	14
1.4.11	Хүн амын ачаалал	14
1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес	14
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт	14
1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс	13

Засаглалын үр ашиг

2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд	21
2.4.01	Хууль ёс	20
2.3.05	Гадаадын төсөл хөтөлбөр	19
2.1.09	Төсвийн эрх мэдэл	19
2.3.01	Тендер	19
2.1.03	Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	18
2.1.04	Төсвийн орлого (%)	15
2.4.08	Хүн амын насны бүтцийн хандлага	15
2.1.11	Төсвийн ил тод байдал	14
2.2.03	Хүнд суртал	12

Бизнесийн үр ашиг

3.2.03	Мэргэшсэн ажиллах хүч	21
3.1.09	Гадаад зах зээл	20
3.3.03	Зээлийн өрийн үлдэгдэл	19
3.1.02	Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	19
3.3.05	Зээл авах боломж	19
3.2.01	Чадварлаг удирдах ажилтан	19
3.1.03	Хувийн хэвшлийн томоохон аж ахуйн нэгж	19
3.1.07	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	18
3.3.08	Байгууллагын хөрөнгө оруулалт	17
3.3.06	Хадгаламжийн үлдэгдэл	17

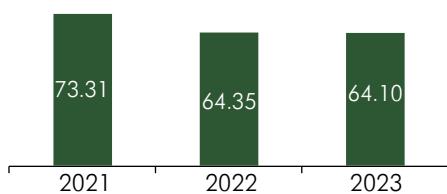
Дэд бүтэц

4.3.25	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (нийгмийн ухаан)	21
4.4.13	Жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн эмнэлгийн хяналтад хамрагдалт	21
4.4.01	Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц	20
4.1.14	Цэвэр усны хүртээмж	20
4.3.14	Чөлөөт цагаа өнгөрөөх газар	20
4.3.12	Гадаад хэл	20
4.4.12	Хорт хавдрын өвчлөлт	19
4.1.24	Халуун усны газар	19
4.4.14	Хүнсний аюулгүй байдал	18
4.1.05	Зах зээлийн багтаамж	17

СҮХБААТАР

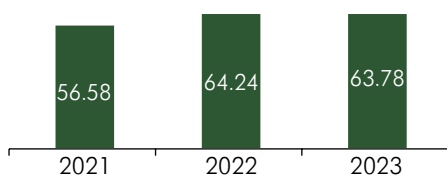
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

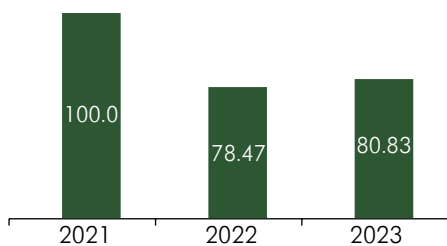
	2021	2022	2023
Ерөнхий	11	10	11
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	12	7	10
Засаглалын үр ашиг	1	5	7
Бизнесийн үр ашиг	13	15	16
Дэд бүтэц	16	14	13

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

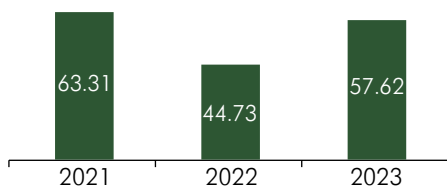
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	11	10	16
Эдийн засгийн салбарууд	12	11	12
Хүн амын амьжиргааны түвшин	17	11	12
Хөдөлмөр эрхлэлт	9	3	4

Засаглалын үр ашиг

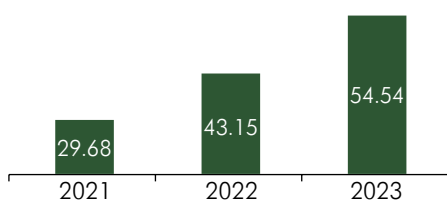
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	2	7	8
Институцийн тогтолцоо	2	10	5
Бизнесийн эрхзүй	2	17	19
Нийгмийн тогтолцоо	4	3	2

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	12	15	16
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	16	13	16
Санхүү	6	12	16
Менежментийн хэвшил	13	16	3

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	17	14	10
Технологийн дэд бүтэц	16	15	11
Боловсрол, соёл	18	15	17
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	16	9	14

СҮХБААТАР

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

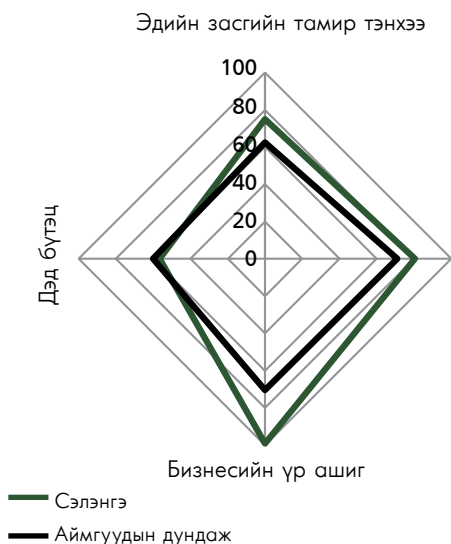
Өсөлт

	2022	2023
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	4.64	38.03
4.4.11 Холдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	2233.61	823.44
4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	15.16	34.2
2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	12.19	6.44
3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл (хувь)	1.06	0.65
3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг)	21142.35	30800
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	67.11	89.73
1.1.01 ДНБ (тэрбум төгрөг)	594.1	785.4
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	9187.78	12043.43
1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	25533.3	32745
4.4.07 Нас баралтын ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох нас барсан хүний тоо)	6.4	5.1
4.1.17 Тээврийн хөгжил (санал асуулга)	6.5	7.67
1.1.04 Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин (санал асуулга)	5.13	6.04
1.2.03 Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил (ДНБ-д эзлэх хувь)	34.1	40.1
4.2.02 Суурин утасны цэг (1000 хүнд ногдох)	24.56	28.51
2.1.10 Татвараас зайлсхийх (санал асуулга)	5.98	6.85
1.4.12 Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	957.2	1095.7
3.4.04 Нийгмийн хариуцлага (санал асуулга)	6.69	7.54
3.4.02 Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит (санал асуулга)	6.67	7.48
3.2.05 Сургалт (санал асуулга)	6.58	7.36
3.1.02 Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	514	571
1.2.12 100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо (хонин толгой)	101	112.19
4.1.09 Эрчим хүч (санал асуулга)	6.37	7.06
4.4.15 Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид (1000 хүнд ногдох)	27.47	30.41
1.2.08 Малын тоо (мянган бод)	1215.44	1343.27

Бууралт

	2022	2023
2.1.04 Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	13.39	6.15
4.4.06 Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо)	5	8
3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	20.01	13.32
2.4.12 Гэмт хэрэг	344	511
1.2.09 Тариалсан талбай (га)	10103.3	7102.5
4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1797	2496
4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	22.40	30.86
2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	591	808
4.3.14 Чөлөөт цагаа өнгөрөөх газар (санал асуулга)	5.51	4.04
3.1.09 Гадаад зах зээл (санал асуулга)	5.04	4.04
3.3.03 Зээлийн өрийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	30.3	24.39
3.2.03 Мэргэшсэн ажиллах хүч (санал асуулга)	4.66	3.76
1.1.07 Ногоон эдийн засгийн ойлголт	5.7	4.67
3.2.01 Чадварлаг удирдах ажилтан (санал асуулга)	5.37	4.41
4.4.12 Хорт хавдрын өвчлөлт (10000 хүнд ногдох)	22.5	26.9
2.4.01 Хууль ёс (санал асуулга)	5.14	4.33
4.4.20 Уул уурхай (санал асуулга)	5.37	4.61
3.3.05 Зээл авах боломж (санал асуулга)	5.45	4.69
2.1.09 Төсвийн эрх мэдэл (санал асуулга)	4.75	4.11
4.4.19 Цэвэр агаар (санал асуулга)	5.94	5.14
2.1.03 Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	109.84	95.49
1.3.02 Хадгаламж (нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг)	1835.04	1596.01
4.4.03 Төрөлтийн ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох амьд төрсөн хүүхдийн тоо)	24.38	21.59
1.1.05 Хэрэглээний үнийн индекс (хувь)	116.2	131
1.4.14 Хөдөлмөрийн бирж (санал асуулга)	5.08	4.54

СЭЛЭНГЭ

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	41	18
Сумдын тоо	17	
Хүн амын тоо (мянга)	107	6
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	1221	3
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	11372	5
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	7.8	11
Инфляц (%)	31.0	13

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- Авто замын чанарыг сайжруулах
- Хот төлөвлөлтийг сайжруулах
- Бүтээгдэхүүний үнийн өсөлт
- Ажлын байр бий болгох, ажиллах хүчний оролцоог нэмэгдүүлэх

СЭЛЭНГЭ

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.2.09	Тариалсан талбай	1
1.3.01	Амьжиргааны түвшин	2
1.1.01	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	3
1.2.03	Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	3
1.1.04	Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	4
1.4.11	Хүн амын ачаалал	4
1.4.10	Ажилгүйчүүдийн тоо	4
1.1.03	Нэг хүнд ногдох ДНБ	5
1.2.05	Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)	5
1.4.12	Дундаж цалин	5

Засаглалын үр ашиг

2.2.03	Хүнд суртал	1
2.1.03	Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	3
2.4.05	Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв	4
2.3.01	Тендер	5
2.2.05	Төрийн үйлчилгээ	5
2.3.05	Гадаадын төсөл хөтөлбөр	5
2.2.01	Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр	5
2.2.04	Авлига, хээл хахууль	6
2.1.05	Төсвийн зарлага (%)	6
2.1.09	Төсвийн эрх мэдэл	6

Бизнесийн үр ашиг

3.3.01	Банк, санхүүгийн үйлчилгээ	1
3.4.02	Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит	1
3.4.01	Компаниудын зохицох чадвар	1
3.2.05	Сургалт	2
3.4.05	Компаниудын цахимжилт	2
3.1.04	Хувиараа бизнес эрхлэх боломж	2
3.3.08	Байгууллагын хөрөнгө оруулалт	2
3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж	3
3.1.08	Аймгийн төрх байдал	3
3.3.07	Банкуудын зээлийн хүү	3

Дэд бүтэц

4.1.13	Халаалтын үнэ	1
4.4.19	Цэвэр агаар	1
4.4.14	Хүнсний аюулгүй байдал	1
4.3.09	Сурагч-багшийн харьцаа (цэцэрлэг)	2
4.2.01	Холбооны салбарын нийт орлого	3
4.4.21	Амьдралын чанар	4
4.1.10	Цахилгааны үнэ	4
4.4.06	Нялхсын эндэгдлийн түвшин	4
4.3.01	Сургуулийн өмнөх боловсрол	5
4.3.25	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (нийгмийн ухаан)	5

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.4.02	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	21
1.4.05	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	21
1.2.08	Малын тоо	17
1.3.02	Хадгаламж	16
1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс	13

Засаглалын үр ашиг

2.3.03	Албан бус эдийн засаг	21
2.4.11	Жендерийн тэгш бус байдлын индекс	21
2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот	20
2.4.12	Гэмт хэрэг	20
2.4.08	Хүн амын насны бүтцийн хандлага	16
2.1.04	Төсвийн орлого (%)	16
2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд	12

Бизнесийн үр ашиг

3.3.06	Хадгаламжийн үлдэгдэл	19
3.2.02	Санхүүгийн үр чадвар	18
3.2.03	Мэргэшсэн ажиллах хүч	17
3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	16
3.2.01	Чадварлаг удирдах ажилтан	15
3.3.03	Зээлийн өрийн үлдэгдэл	14
3.2.06	Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн	14
3.1.05	Бизнесийн таатай орчин	13

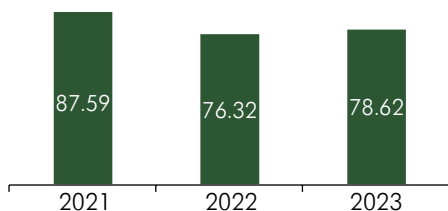
Дэд бүтэц

4.3.22	Номын сангийн уншигчид	21
4.3.19	Музейн үзэгчид	20
4.4.13	Жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн эмнэлгийн хяналтад хамрагдалт	20
4.1.25	Ногоон байгууламж	19
4.3.26	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (хүмүүнлэгийн ухаан)	18
4.1.06	Хүн амын цэвэр өсөлт	18
4.4.09	Эрүүл мэндийн тусламж (их эмч)	18
4.3.08	Дунд боловсролын хамран сургалт	18
4.1.22	Томоохон үйлчилгээний төвүүд	17
4.3.14	Чөлөөт цагаа өнгөрөөх газар	17

СЭЛЭНГЭ

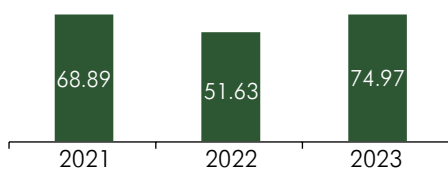
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

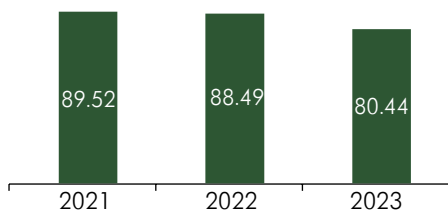
	2021	2022	2023
Ерөнхий	6	6	7
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	6	11	7
Засаглалын үр ашиг	3	3	8
Бизнесийн үр ашиг	3	4	3
Дэд бүтэц	13	8	12

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

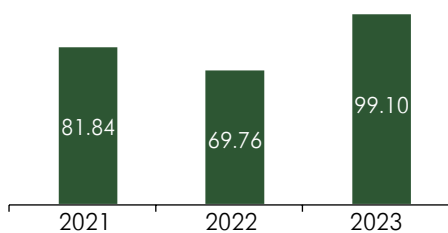
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	4	6	6
Эдийн засгийн салбарууд	2	3	5
Хүн амын амьжиргааны түвшин	10	8	8
Хөдөлмөр эрхлэлт	19	20	14

Засаглалын үр ашиг

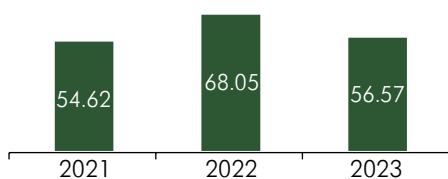
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	1	4	4
Институцийн тогтолцоо	6	4	2
Бизнесийн эрхзүй	3	7	12
Нийгмийн тогтолцоо	11	12	19

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	6	8	2
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	13	2	13
Санхүү	4	6	5
Менежментийн хэвшил	2	12	2

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	7	7	9
Технологийн дэд бүтэц	8	8	10
Боловсрол, соёл	16	3	19
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	15	8	11

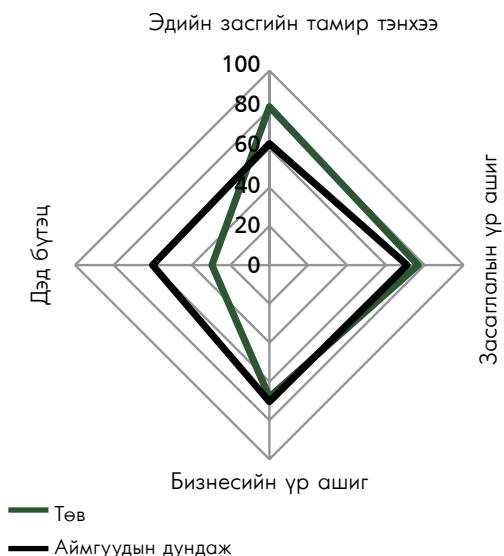
СЭЛЭНГЭ

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

Өсөлт	2022	2023	Бууралт	2022	2023
1.4.10 Ажилгүйчүүдийн тоо (хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох)	10.88	2.82	4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	105.9	28.51
1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	24.8	7.8	2.1.04 Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	10.79	6.11
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	3.86	11.92	4.3.22 Номын сангийн үншигчид (1000 хүнд ногдох)	89.75	51.82
1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	25830	53432.8	4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1705	2441
4.4.11 Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	1428.48	749.39	3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	17.86	12.88
2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	9.86	5.56	2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	2077	2855
4.1.17 Тээврийн хөгжил (санал асуулга)	5.04	6.64	2.4.11 Жендерийн тэгш бус байдлын индекс	0.31	0.24
1.4.04 Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин (хувь)	75.09	92.27	3.2.03 Мэргэшсэн ажиллах хүч (санал асуулга)	5.4	4.16
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	9382.06	11372.17	4.3.14 Чөлөөт цагаа өнгөрөөх газар (санал асуулга)	5.73	4.54
3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг)	47073.73	56776.74	1.4.02 Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам (хувь)	26.54	21.71
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	67.22	80.62	2.4.12 Гэмт хэрэг	637	775
3.2.05 Сургалт (санал асуулга)	6.48	7.76	4.1.16 Замын чанар (санал асуулга)	6.34	5.26
1.1.01 ДНБ (тэрбум төгрөг)	1021.5	1220.7	3.2.02 Санхүүгийн үр чадвар (санал асуулга)	5.88	4.9
1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт (сая төгрөг)	210103.5	247745.2	2.1.10 Татвараас зайлсхийх (санал асуулга)	7.04	6.03
1.1.04 Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин (санал асуулга)	5.59	6.51	4.1.15 Хог (санал асуулга)	5.93	5.11
1.4.12 Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	1130.9	1315.9	1.3.02 Хадгаламж (нэг хүнд ногдох, 1679.02 мянган төгрөг)	1679.02	1450.52
1.3.01 Амьжиргааны түвшин (санал асуулга)	5.43	6.29	2.3.03 Албан бус эдийн засаг (санал асуулга)	5.51	4.77
3.4.01 Компаниудын зохицох чадвар (санал асуулга)	5.67	6.51	3.3.03 Зээлийн өрийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	32.65	28.36
4.4.10 Эрүүл мэндийн тусламж, сувилагч (нэг сувилагчид ногдох хүний тоо)	343	304	2.2.04 Авлига, хээл хахууль (санал асуулга)	7	6.13
3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл (хувь)	2.57	2.28	1.1.05 Хэрэглээний үнийн индекс (хувь)	115.3	131
4.4.15 Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид (1000 хүнд ногдох)	30.03	33.74	3.2.01 Чадварлаг удирдах ажилтан (санал асуулга)	5.49	4.87
4.4.07 Нас баралтын ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох нас барсан хүний тоо)	7.4	6.6	4.3.12 Гадаад хэл (санал асуулга)	5.55	4.96
3.4.02 Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит (санал асуулга)	6.94	7.75	2.4.05 Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв (санал асуулга)	6.49	5.81
4.1.04 Газарзүйн байршил (санал асуулга)	6.65	7.28	4.4.01 Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц (санал асуулга)	5.91	5.31
4.4.09 Эрүүл мэндийн тусламж, их эмч (нэг их эмчид ногдох хүний тоо)	468	428	3.1.05 Бизнесийн таатай орчин (санал асуулга)	5.9	5.32

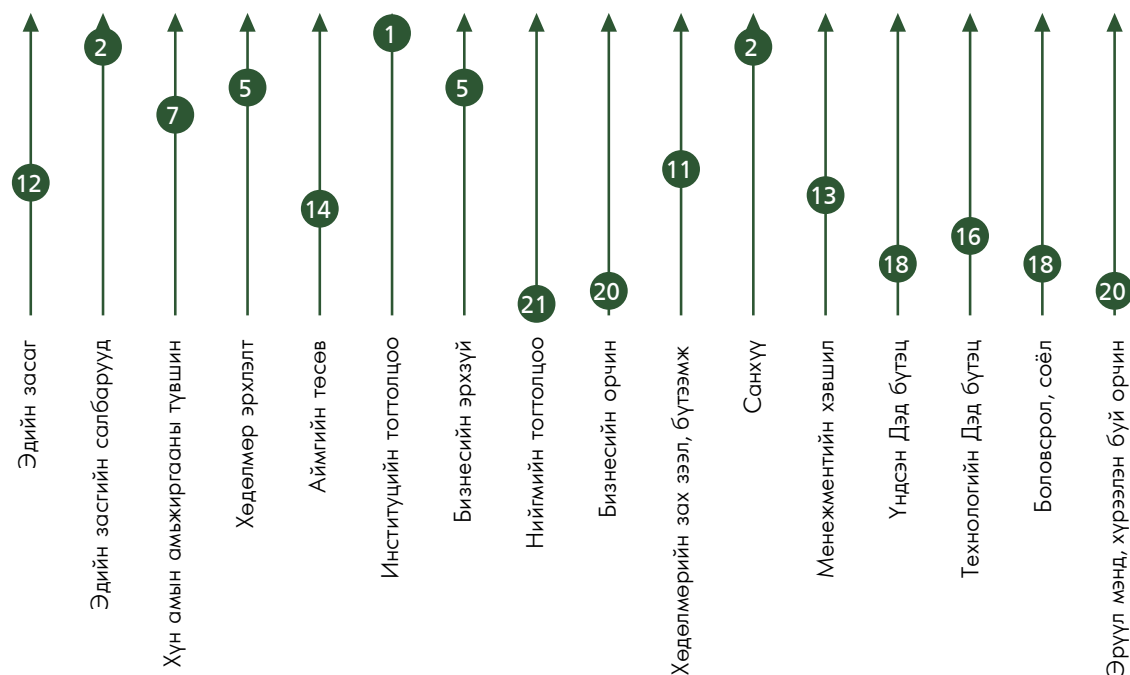
ТӨВ

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	74	12
Сумдын тоо	27	
Хүн амын тоо (мянга)	92	8
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	925	7
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	10055	7
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	5.3	6
Инфляц (%)	35.2	21

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Үйлдвэрлэл хөгжүүлэх
- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- Ажлын байр бий болгох, ажиллах хүчний оролцоог нэмэгдүүлэх
- Бэлчээр болон малын вакцинжуулалт
- Авлига

ТӨВ

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.3.01	Амьжиргааны түвшин	1
1.2.02	Эдийн засгийн төрөлжилт	1
1.2.09	Тариалсан талбай	2
1.4.14	Хөдөлмөрийн бирж	2
1.1.04	Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	3
1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес	3
1.2.08	Малын тоо	4
1.4.13	Ажлын байрны хүрэлцээ	4
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт	4
1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин	6

Засаглалын үр ашиг

2.3.01	Тендер	1
2.2.02	Ил тод байдал	1
2.2.05	Төрийн үйлчилгээ	1
2.4.02	Орлогын тэгш бүс байдал	1
2.3.02	Шударга бүс өрсөлдөөн	1
2.1.03	Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	2
2.2.04	Авлига, хээл хахууль	3
2.1.04	Төсвийн орлого (%)	8
2.1.09	Төсвийн эрх мэдэл	8
2.3.05	Гадаадын төсөл хөтөлбөр	8

Бизнесийн үр ашиг

3.2.06	Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн	1
3.3.05	Зээл авах боломж	1
3.4.01	Компаниудын зохицох чадвар	1
3.3.08	Байгууллагын хөрөнгө оруулалт	1
3.3.01	Банк, санхүүгийн үйлчилгээ	2
3.1.09	Гадаад зах зээл	3
3.2.03	Мэргэшсэн ажиллах хүч	4
3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж	7
3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	8
3.3.07	Банкуудын зээлийн хүү	10

Дэд бүтэц

4.1.03	Алслагдсан байдал	1
4.1.19	Шатахууны үнэ	1
4.3.05	Цэцэрлэгийн хамран сургалт	2
4.2.06	Чадварлаг инженерүүд	2
4.3.21	Номын сангийн хүртээмж	2
4.1.16	Замын чанар	2
4.3.04	Дээд боловсрол	3
4.3.18	Соёлын төвийн хүртээмж	4
4.1.10	Цахилгааны үнэ	4
4.4.15	Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид	5

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс	21
1.1.07	Ногоон эдийн засгийн ойлголт	18
1.3.02	Хадгаламж	17
1.2.06	Барилгын ажил	15
1.3.03	Зээл	14
1.4.11	Хүн амын ачаалал	13
1.4.02	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	12

Засаглалын үр ашиг

2.4.06	Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал	21
2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот	21
2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд	20
2.4.05	Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв	20
2.1.10	Татвараас зайлсхийх	20
2.1.08	Аймгийн төсвийн удирдлага	19
2.4.08	Хүн амын насны бүтцийн хандлага	19
2.3.03	Албан бүс эдийн засаг	19
2.4.12	Гэмт хэрэг	19
2.1.11	Төсвийн ил тод байдал	16

Бизнесийн үр ашиг

3.1.04	Хувиараа бизнес эрхлэх боломж	21
3.4.05	Компаниудын цахимжилт	20
3.1.08	Аймгийн төрх байдал	20
3.1.06	Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд	20
3.1.07	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	19
3.2.05	Сургалт	19
3.3.06	Хадгаламжийн үлдэгдэл	16
3.1.05	Бизнесийн таатай орчин	15
3.3.03	Зээлийн өрийн үлдэгдэл	15
3.2.02	Санхүүгийн үр чадвар	14

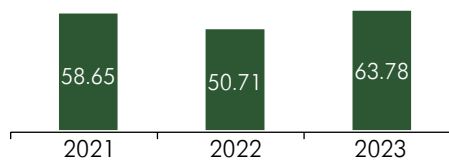
Дэд бүтэц

4.4.06	Нялхсын эндэгдлийн түвшин	21
4.2.03	Мэдээллийн хүртээмж	21
4.4.18	Цаг уур	21
4.1.08	Тохижилт	21
4.2.05	Харилцаа, холбооны технологи	21
4.1.21	Өргөн хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүн	21
4.1.23	Худалдааны цэгийн хүртээмж	21
4.1.24	Халуун усны газар	21
4.1.22	Томоохон үйлчилгээний төвүүд	20
4.3.13	Шинийг санаачлах чадвар	20

ТӨВ

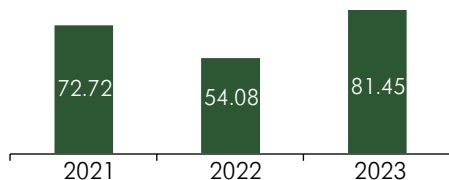
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

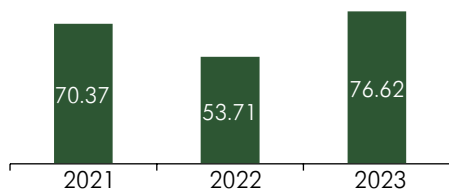
	2021	2022	2023
Ерөнхий	16	14	12
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	4	10	6
Засаглалын үр ашиг	8	16	10
Бизнесийн үр ашиг	18	19	14
Дэд бүтэц	19	17	19

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

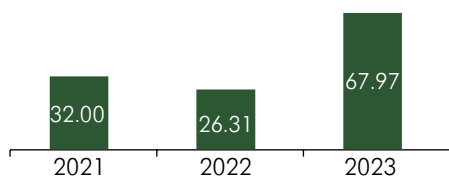
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	5	14	12
Эдийн засгийн салбарууд	5	9	2
Хүн амын амьжиргааны түвшин	13	13	7
Хөдөлмөр эрхлэлт	1	10	5

Засаглалын үр ашиг

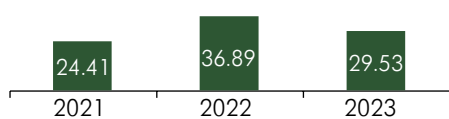
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	4	8	14
Институцийн тогтолцоо	5	11	1
Бизнесийн эрхзүй	7	13	5
Нийгмийн тогтолцоо	21	17	21

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	17	16	20
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	11	17	11
Санхүү	18	21	2
Менежментийн хэвшил	20	9	13

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	16	12	18
Технологийн дэд бүтэц	20	13	16
Боловсрол, соёл	20	20	18
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	10	13	20

ТӨВ

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

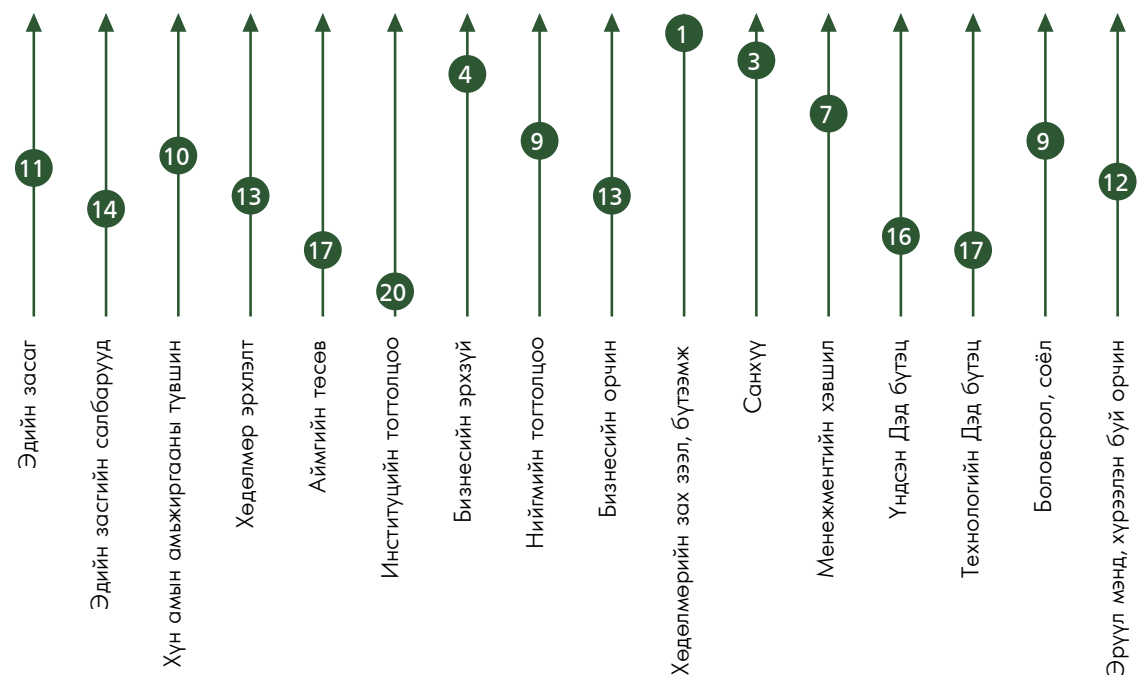
Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

Өсөлт		2022	2023	Бууралт		2022	2023
4.3.19	Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	6.85	38.46	1.4.10	Ажилгүйчүүдийн тоо (хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох)	1.39	3.61
4.4.11	Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	1782.96	868.23	1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	2.1	5.3
2.1.05	Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	11.7	6.92	3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл (хувь)	0.83	1.44
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт (сая төгрөг)	253975.2	421649.9	2.1.04	Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	13.19	7.69
3.3.05	Зээл авах боломж (санал асуулга)	4.13	6.49	2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	2170	3541
4.3.22	Номын сангийн уншигчид (1000 хүнд ногдох)	76.25	111.42	4.3.16	Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	39.48	26.18
1.3.01	Амьжиргааны түвшин (санал асуулга)	5	6.71	4.4.12	Хорт хавдрын өвчлөлт (10000 хүнд ногдох)	16.9	24.5
3.1.09	Гадаад зах зээл (санал асуулга)	4.19	5.6	4.1.08	Тохижилт (санал асуулга)	7.08	5
1.2.02	Эдийн засгийн төрөлжилт (санал асуулга)	5.02	6.51	4.4.06	Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо)	15	21
4.3.05	Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	72.4	92.23	4.1.19	Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1690	2363
3.2.03	Мэргэшсэн ажиллах хүч (санал асуулга)	4.12	5.2	4.1.25	Ногоон байгууламж (санал асуулга)	7	5.26
3.3.08	Байгууллагын хөрөнгө оруулалт (санал асуулга)	5.1	6.34	2.1.10	Татвараас зайлсхийх (санал асуулга)	6.83	5.2
2.3.01	Тендер (санал асуулга)	5.09	6.29	3.2.05	Сургалт (санал асуулга)	6.92	5.41
1.4.13	Ажлын байрны хүрэлцээ (санал асуулга)	5.22	6.38	3.3.06	Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	18.07	14.14
3.2.06	Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн (санал асуулга)	5.26	6.41	4.4.19	Цэвэр агаар (санал асуулга)	6.89	5.41
2.1.09	Төсвийн эрх мэдэл (санал асуулга)	3.96	4.74	4.4.18	Цаг уур (санал асуулга)	6.65	5.29
4.2.06	Чадварлаг инженерүүд (санал асуулга)	5.4	6.46	3.1.04	Хувиараа бизнес эрхлэх боломж (санал асуулга)	6.53	5.29
1.4.14	Хөдөлмөрийн бирж (санал асуулга)	4.92	5.88	2.4.12	Гэмт хэрэг	611	754
4.1.12	Дулаан (санал асуулга)	5.06	6.02	3.1.07	Төр,хувийн хэвшлийн түншлэл (санал асуулга)	6.26	5.07
1.1.04	Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин (санал асуулга)	5.61	6.63	4.1.21	Өргөн хэрэглээний бараа,бүтээгдэхүүн (санал асуулга)	6.57	5.36
2.2.05	Төрийн үйлчилгээ (санал асуулга)	5.77	6.78	4.1.20	Түгээлтийн сүлжээ (санал асуулга)	6.24	5.1
3.3.01	Банк,санхүүгийн үйлчилгээ (санал асуулга)	5.48	6.44	2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд (санал асуулга)	6.23	5.11
1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес (санал асуулга)	5.47	6.37	1.2.09	Тариалсан талбай (га)	165552.7	136382
4.4.15	Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид (1000 хүнд ногдох)	65.66	76.29	2.1.08	Аймгийн төсвийн удирдлага (санал асуулга)	6.09	5.12
4.3.14	Чөлөөт цагаа өнгөрөөх газар (санал асуулга)	4.18	4.84	2.4.06	Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал (санал асуулга)	6.33	5.36

УВС

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Татварын таатай нөхцөл бий болгох, уян хатан бодлого баримтлах
- Банкны зээлийн хүүг бууруулах, зээлийн таатай нөхцөл бий болгох
- Нийгмийн даатгалын шимтгэл багасгах, тэтгэвэр нэмэх
- Төрийн үйлчилгээг шуурхай, хүнд сурталгүй, уялдаа холбоотой болгох
- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох

УВС

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ	
1.3.01 Амьжиргааны түвшин	3
1.2.02 Эдийн засгийн төрөлжилт	3
1.2.09 Тариалсан талбай	5
1.4.14 Хөдөлмөрийн бирж	5
1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт	7
1.3.02 Хадгаламж	7
1.1.07 Ногоон эдийн засгийн ойлголт	7
1.4.13 Ажлын байрны хүрэлцээ	7
1.1.04 Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	8
1.2.12 100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо	10

Засаглалын үр ашиг

2.4.08 Хүн амын насны бүтцийн хандлага	1
2.3.05 Гадаадын төсөл хөтөлбөр	2
2.4.05 Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв	3
2.4.12 Гэмт хэрэг	4
2.3.02 Шударга бус өрсөлдөөн	6
2.3.03 Албан бус эдийн засаг	8
2.1.05 Төсвийн зарлага (%)	9
2.2.03 Хүнд суртал	9
2.3.04 Захиргааны зохицуулалтууд	10
2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот	10

Бизнесийн үр ашиг

3.2.05 Сургалт	1
3.4.03 Бизнесийн овсгоо самбаа	1
3.2.03 Мэргэшсэн ажиллах хүч	3
3.3.07 Банкуудын зээлийн хүү	3
3.3.01 Банк, санхүүгийн үйлчилгээ	3
3.2.02 Санхүүгийн үр чадвар	3
3.2.01 Чадварлаг удирдах ажилтан	4
3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл	4
3.4.04 Нийгмийн хариуцлага	6
3.3.05 Зээл авах боломж	6

Дэд бүтэц

4.3.04 Дээд боловсрол	1
4.4.07 Нас баралтын ерөнхий коэффициент	1
4.1.10 Цахилгааны үнэ	1
4.4.13 Жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн эмнэлгийн хяналтад хамрагдалт	2
4.4.03 Төрөлтийн ерөнхий коэффициент	2
4.3.24 Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (байгалийн ухаан)	2
4.1.06 Хүн амын цэвэр өсөлт	2
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт	3
4.1.22 Томоохон үйлчилгээний төвүүд	3
4.1.24 Халуун усны газар	3

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ	
1.2.06 Барилгын ажил	21
1.2.03 Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	20
1.4.12 Дундаж цалин	18
1.4.11 Хүн амын ачаалал	17
1.1.06 Эдийн засаг-Бизнес	16
1.2.05 Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)	16
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ	16
1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин	15
1.4.05 Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	15
1.1.05 Хэрэглээний үнийн индекс	15

Засаглалын үр ашиг

2.4.02 Орлогын тэгш бус байдал	21
2.2.05 Төрийн үйлчилгээ	20
2.1.08 Аймгийн төсвийн удирдлага	20
2.2.04 Авлига, хээл хахууль	19
2.4.09 Хүний хөгжлийн индекс	18
2.4.01 Хууль ёс	17
2.2.01 Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр	17
2.1.09 Төсвийн эрх мэдэл	16
2.1.12 Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн	16
2.2.02 Ил тод байдал	16

Бизнесийн үр ашиг

3.1.05 Бизнесийн таатай орчин	17
3.4.05 Компаниудын цахимжилт	16
3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж	15
3.4.01 Компаниудын зохицох чадвар	14
3.1.08 Аймгийн төрх байдал	14
3.1.06 Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд	13
3.1.07 Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	13

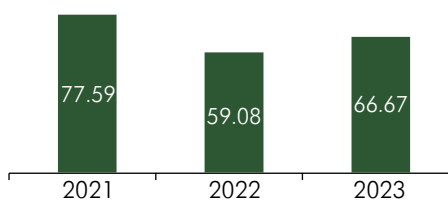
Дэд бүтэц

4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа (цэцэрлэг)	21
4.1.19 Шатахууны үнэ	21
4.3.14 Чөлөөт цагаа өнгөрөөх газар	21
4.1.04 Газарзүйн байршил	21
4.4.21 Амьдралын чанар	21
4.2.05 Харилцаа, холбооны технологи	20
4.1.08 Тохижилт	20
4.1.15 Хог	20
4.3.23 Уламжлалт соёл	20
4.1.16 Замын чанар	19

УВС

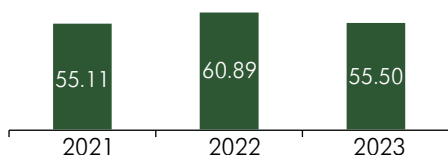
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

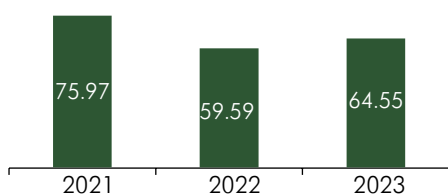
	2021	2022	2023
Ерөнхий	9	11	10
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	13	8	12
Засаглалын үр ашиг	4	10	13
Бизнесийн үр ашиг	12	5	4
Дэд бүтэц	11	10	14

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

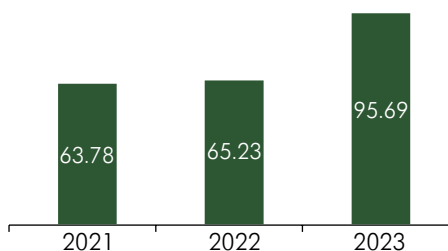
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	13	8	11
Эдийн засгийн салбарууд	14	12	14
Хүн амын амьжиргааны түвшин	8	16	10
Хөдөлмөр эрхлэлт	16	4	13

Засаглалын үр ашиг

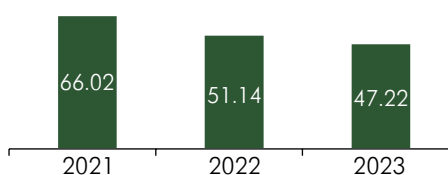
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	9	18	17
Институцийн тогтолцоо	16	21	20
Бизнесийн эрхзүй	8	21	4
Нийгмийн тогтолцоо	1	5	9

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	13	6	13
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	14	12	1
Санхүү	9	11	3
Менежментийн хэвшил	11	3	7

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	8	11	16
Технологийн дэд бүтэц	13	14	17
Боловсрол, соёл	11	17	9
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	9	4	12

УВС

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

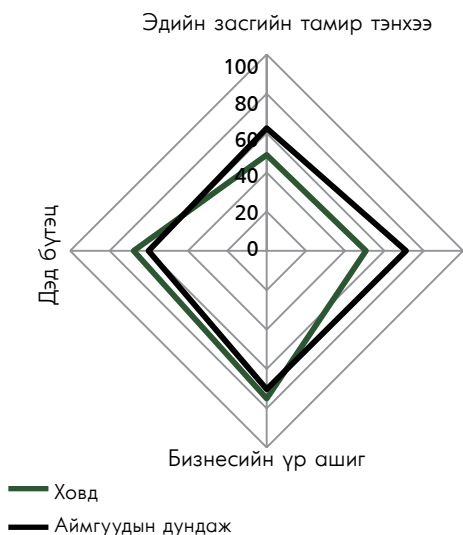
Өсөлт

	2022	2023
4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	0.48	33.23
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	1.9	12.62
4.4.15 Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид (1000 хүнд ногдох)	14.85	44.72
4.4.11 Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	1755.51	643.85
2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	14.78	6.53
4.3.22 Номын сангийн уншигчид (1000 хүнд ногдох)	50.17	98.53
3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг)	12164.21	21571.91
1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт (сая төгрөг)	178916.8	293872.3
3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл (хувь)	2.4	1.59
1.3.01 Амьжиргааны түвшин (санал асуулга)	4.16	6.12
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	64.84	91.58
2.3.05 Гадаадын төсөл хөтөлбөр (санал асуулга)	4.23	5.67
2.2.03 Хүнд суртал (санал асуулга)	3.96	5.24
3.1.09 Гадаад зах зээл (санал асуулга)	4.12	5.19
4.3.04 Дээд боловсрол (санал асуулга)	5.45	6.57
2.3.03 Албан бус эдийн засаг (санал асуулга)	4.61	5.55
4.4.07 Нас баралтын ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох нас барсан хүний тоо)	6.3	5.3
4.1.24 Халуун усны газар (санал асуулга)	5.95	7.02
4.2.02 Суурин утасны цэг (1000 хүнд ногдох)	19.54	22.8
4.1.22 Томоохон үйлчилгээний төвүүд (санал асуулга)	6.16	7.12
2.3.04 Захиргааны зохицуулалтууд (санал асуулга)	4.96	5.66
1.2.03 Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил (ДНБ-д эзлэх хувь)	11.7	13.3
2.2.02 Ил тод байдал (санал асуулга)	4.77	5.4
3.3.05 Зээл авах боломж (санал асуулга)	4.87	5.5
1.4.12 Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	905.4	1021.5

Бууралт

	2022	2023
2.1.04 Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	15.1	6.64
1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	4.1	9
1.4.02 Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам (хувь)	58.98	39.18
1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	26527.6	17884.5
4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1924	2848
2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	1115	1647
1.4.10 Ажилгүйчүүдийн тоо (хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох)	4.06	5.84
4.1.04 Газарзүйн байршил (санал асуулга)	6.02	4.21
4.3.14 Чөлөөт цагаа өнгөрөөх газар (санал асуулга)	5.43	3.8
4.4.06 Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо)	10	14
4.1.16 Замын чанар (санал асуулга)	6.11	4.38
3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	32.92	24
4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	27.98	37.55
4.4.21 Амьдралын чанар (санал асуулга)	6.32	4.84
4.1.08 Тохижилт (санал асуулга)	6.6	5.25
1.3.02 Хадгаламж (нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг)	2243.18	1812.53
4.3.23 Уламжлалт соёл (санал асуулга)	6.38	5.16
2.4.02 Орлогын тэгш бус байдал (санал асуулга)	5.04	4.12
1.4.05 Ажиллах хүчний оролцооны түвшин (хувь)	71.9	59
2.4.12 Гэмт хэрэг	239	287
3.1.05 Бизнесийн таатай орчин (санал асуулга)	5.92	4.94
3.1.08 Аймгийн төрх байдал (санал асуулга)	7.18	6.15
1.2.09 Тариалсан талбай (га)	42143.3	36289.1
2.1.10 Татвараас зайлсхийх (санал асуулга)	6.75	5.82
1.1.05 Хэрэглээний үнийн индекс (хувь)	114	131.5

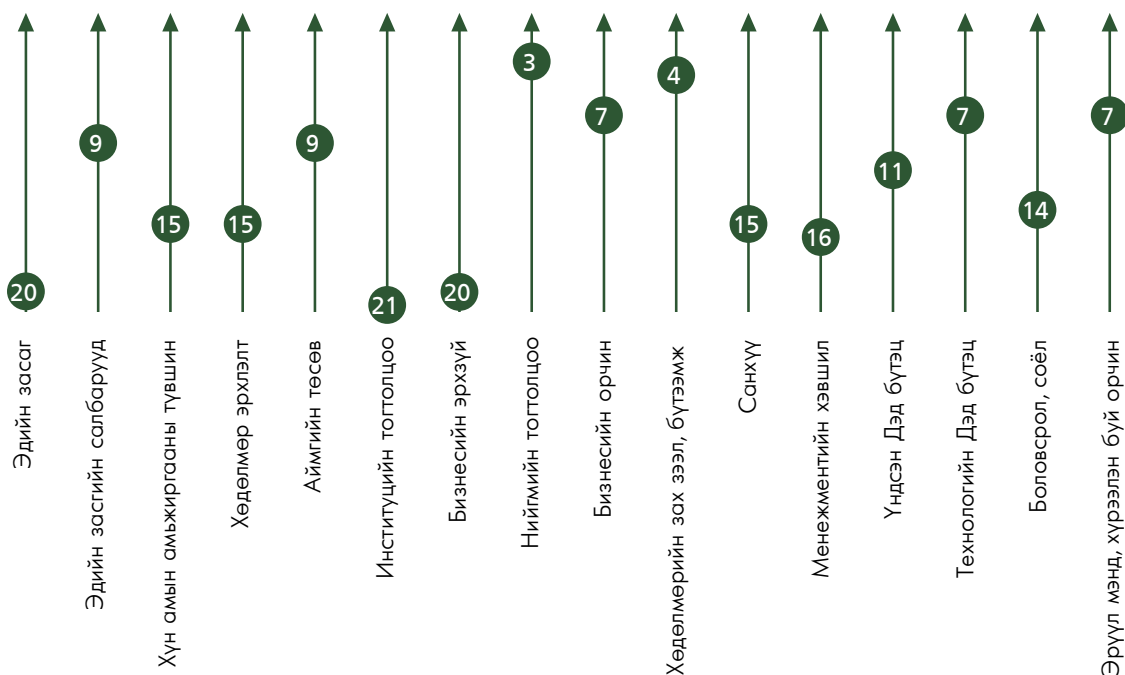
ХОВД

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	76	10
Сумдын тоо	17	
Хүн амын тоо (мянга)	91	9
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	947	5
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	10394	6
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	8.5	14
Инфляц (%)	29.8	9

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Банкны зээлийн хүүг бууруулах, зээлийн таатай нөхцөл бий болгох
- Ажлын байр бий болгох, ажиллах хүчний оролцоог нэмэгдүүлэх
- Төрийн үйлчилгээг шуурхай, хүнд сурталгүй, уялдаа холбоотой болгох
- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- ЖДҮ хөгжүүлэх сангийн зээлийг оновчтой, хүртээмжтэй зөв олгох, сайн хяналт тавих

ХОВД

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.2.05	Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)	4
1.1.01	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	5
1.1.03	Нэг хүнд ногдох ДНБ	6
1.4.02	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	6
1.2.06	Барилгын ажил	7
1.2.03	Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	7
1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс	9
1.3.03	Зээл	9
1.4.05	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	10

Засаглалын үр ашиг

2.4.08	Хүн амын насны бүтцийн хандлага	3
2.4.09	Хүний хөгжлийн индекс	4
2.1.05	Төсвийн зарлага (%)	5
2.1.12	Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн	5
2.1.03	Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	6
2.4.02	Орлогын тэгш бус байдал	6
2.1.11	Төсвийн ил тод байдал	8
2.4.11	Жендерийн тэгш бус байдлын индекс	8
2.4.05	Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв	9

Бизнесийн үр ашиг

3.2.01	Чадварлаг удирдах ажилтан	2
3.2.02	Санхүүгийн үр чадвар	2
3.1.03	Хувийн хэвшлийн томоохон аж ахуйн нэгж	4
3.2.03	Мэргэшсэн ажиллах хүч	5
3.1.02	Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	5
3.1.05	Бизнесийн таатай орчин	5
3.1.09	Гадаад зах зээл	7
3.1.07	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	7
3.1.06	Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд	7
3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж	8

Дэд бүтэц

4.1.10	Цахилгааны үнэ	1
4.1.14	Цэвэр усны хүртээмж	1
4.2.04	Мэдээллийн байгууллага	1
4.4.07	Нас баралтын ерөнхий коэффициент	1
4.2.03	Мэдээллийн хүртээмж	2
4.3.23	Уламжлалт соёл	2
4.4.01	Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц	3
4.3.06	Бага боловсролын хамран сургалт	4
4.2.06	Чадварлаг инженерүүд	4
4.4.10	Эрүүл мэндийн тусламж (сувилагч)	4

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.1.04	Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	20
1.1.07	Ногоон эдийн засгийн ойлголт	19
1.4.11	Хүн амын ачаалал	19
1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес	17
1.3.02	Хадгаламж	15
1.3.01	Амьжиргааны түвшин	15
1.4.10	Ажилгүйдлийн тоо	14
1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин	14
1.4.04	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	14
1.2.12	100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо	14

Засаглалын үр ашиг

2.2.04	Авлига, хээл хахууль	21
2.2.03	Хүнд суртал	20
2.3.01	Тендер	20
2.1.04	Төсвийн орлого (%)	17
2.2.05	Төрийн үйлчилгээ	16
2.1.10	Татвараас зайлсхийх	16
2.3.05	Гадаадын төсөл хөтөлбөр	16
2.1.09	Төсвийн эрх мэдэл	15
2.3.03	Албан бүс эдийн засаг	15
2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд	15

Бизнесийн үр ашиг

3.4.04	Нийгмийн хариуцлага	18
3.4.02	Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит	18
3.4.03	Бизнесийн овсгоо самбаа	17
3.2.05	Сургалт	17
3.3.03	Зээлийн өрийн үлдэгдэл	16
3.3.05	Зээл авах боломж	16
3.1.04	Хувиараа бизнес эрхлэх боломж	15
3.3.06	Хадгаламжийн үлдэгдэл	15
3.1.08	Аймгийн төрх байдал	13
3.4.01	Компаниудын зохицох чадвар	12

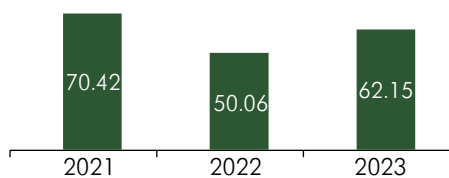
Дэд бүтэц

4.4.15	Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид	21
4.1.03	Алслагдсан байдал	20
4.1.11	Цахилгааны үүсгүүртэй малчин өрх	20
4.3.16	Урлагийн байгууллагын үзэгчид	20
4.1.19	Шатахууны үнэ	19
4.4.06	Нялхсын эндэгдлийн түвшин	19
4.1.15	Хог	18
4.3.04	Дээд боловсрол	18
4.3.19	Музейн үзэгчид	17
4.2.05	Харилцаа, холбооны технологи	17

ХОВД

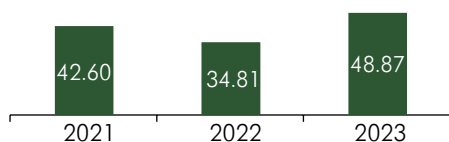
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

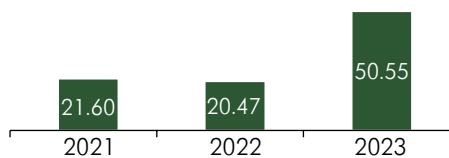
	2021	2022	2023
Ерөнхий	12	15	14
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	18	18	15
Засаглалын үр ашиг	21	21	18
Бизнесийн үр ашиг	6	14	13
Дэд бүтэц	3	6	9

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

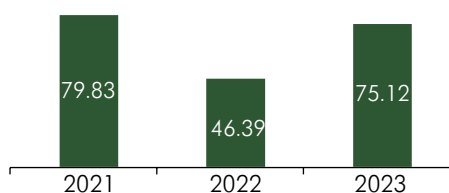
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	18	12	20
Эдийн засгийн салбарууд	13	14	9
Хүн амын амьжиргааны түвшин	19	20	15
Хөдөлмөр эрхлэлт	15	16	15

Засаглалын үр ашиг

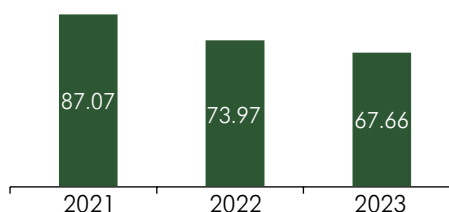
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	19	21	9
Институцийн тогтолцоо	20	20	21
Бизнесийн эрхзүй	17	18	20
Нийгмийн тогтолцоо	12	14	3

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	1	11	7
Хөдөлмөрийн зах зээл,бүтээмж	5	10	4
Санхүү	12	18	15
Менежментийн хэвшил	14	15	16

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	11	13	11
Технологийн дэд бүтэц	2	5	7
Боловсрол,соёл	1	4	14
Эрүүл мэнд,хүрээлэн буй орчин	3	5	7

ХОВД

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

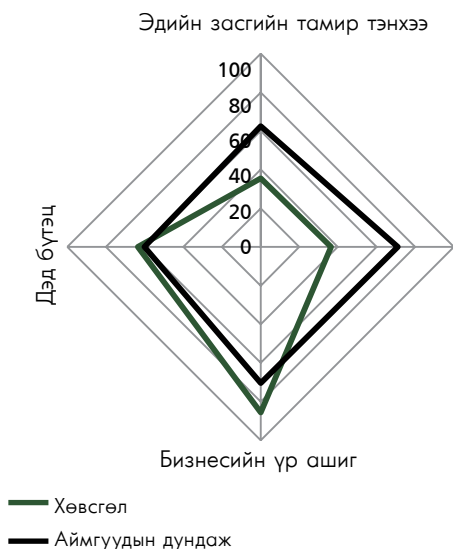
Өсөлт

	2022	2023
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	0.33	13.4
4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	6.15	15.26
4.4.11 Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	2205.16	937.29
2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	12.63	5.53
4.3.22 Номын сангийн уншигчид (1000 хүнд ногдох)	64.71	130.39
3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл (хувь)	2.42	1.44
1.2.09 Тариалсан талбай (га)	4122.5	6123.6
1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт (сая төгрөг)	148761.9	209500.1
1.3.01 Амьжиргааны түвшин (санал асуулга)	3.84	5.37
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	62.58	86
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	7677.2	10394.09
1.1.01 ДНБ (тэрбум төгрөг)	699.6	946.6
1.2.03 Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил (ДНБ-д эзлэх хувь)	26.3	35.3
3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг)	19433.33	25934.25
1.2.02 Эдийн засгийн төрөлжилт (санал асуулга)	4.48	5.64
2.1.08 Аймгийн төсвийн удирдлага (санал асуулга)	4.39	5.43
2.1.11 Төсвийн ил тод байдал (санал асуулга)	4.54	5.38
2.3.02 Шударга бус өрсөлдөөн (санал асуулга)	4.8	5.48
1.4.12 Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	942.9	1067.1
4.1.24 Халуун усны газар (санал асуулга)	5.96	6.71
4.4.06 Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо)	18	16
2.2.03 Хүнд суртал (санал асуулга)	4.06	4.57
2.2.02 Ил тод байдал (санал асуулга)	4.93	5.54
2.2.04 Авлига, хээл хахууль (санал асуулга)	4.32	4.74
2.1.09 Төсвийн эрх мэдэл (санал асуулга)	3.97	4.36

Бууралт

	2022	2023
2.1.04 Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	13.05	5.83
4.4.15 Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид (1000 хүнд ногдох)	30.22	13.69
1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	119317.6	77069
3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	21.48	14.31
4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1929	2831
4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	20.76	28.73
2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	1244	1680
4.4.12 Хорт хавдрын өвчлөлт (10000 хүнд ногдох)	18.5	24.5
2.4.12 Гэмт хэрэг	416	538
3.3.03 Зээлийн өрийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	35.77	28.12
2.3.05 Гадаадын төсөл хөтөлбөр (санал асуулга)	5.7	4.86
4.1.06 Хүн амын цэвэр өсөлт (1000 хүнд ногдох)	18.5	15.8
4.1.12 Дулаан (санал асуулга)	6.08	5.21
4.3.04 Дээд боловсрол (санал асуулга)	6.38	5.51
4.3.01 Сургуулийн өмнөх боловсрол (санал асуулга)	6.9	6.03
3.2.05 Сургалт (санал асуулга)	6.63	5.8
1.1.05 Хэрэглээний үнийн индекс (хувь)	115.1	129.8
4.4.03 Төрөлтийн ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох амьд төрсөн хүүхдийн тоо)	24.01	21.36
4.2.05 Харилцаа, холбооны технологи (санал асуулга)	7.36	6.56
1.3.02 Хадгаламж (нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг)	1676.34	1497.09
3.4.04 Нийгмийн хариуцлага (санал асуулга)	6.73	6.08
4.3.03 Бага дунд боловсрол (санал асуулга)	6.72	6.11
4.1.08 Төхижилт (санал асуулга)	6.73	6.21
4.1.04 Газарзүйн байршил (санал асуулга)	6.65	6.14
4.3.21 Номын сангийн хүртээмж (номын сангийн суудлын тоо, 1000 хүнд ногдох)	5.43	5.05

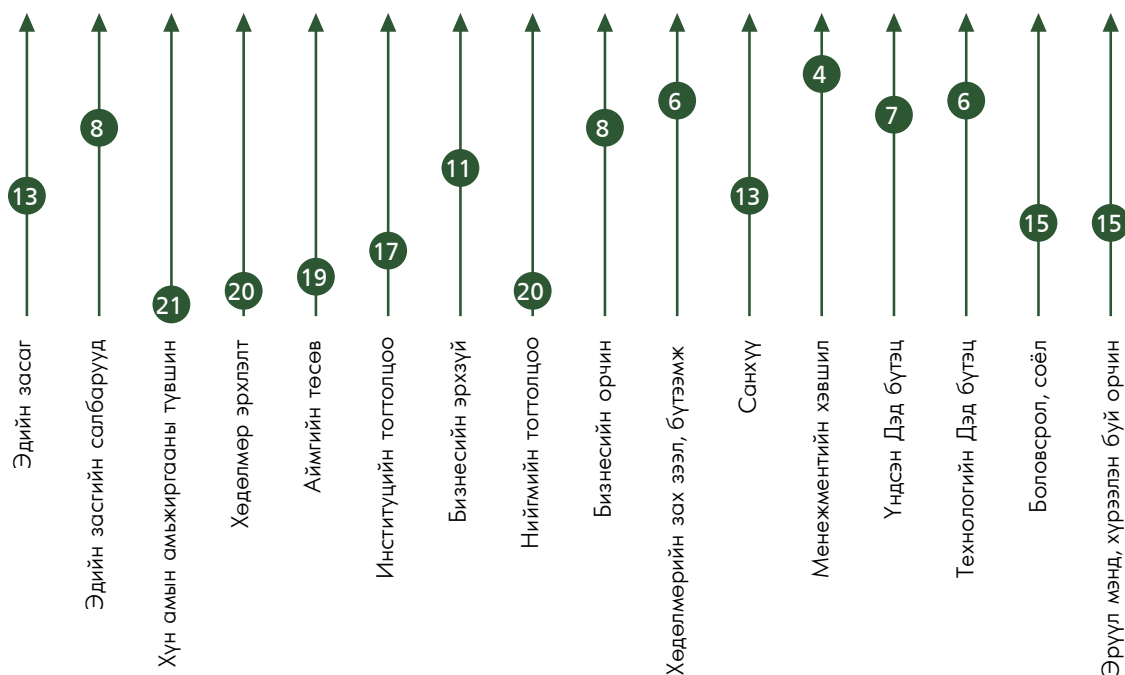
ХӨВСГӨЛ

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	101	6
Сумдын тоо	23	
Хүн амын тоо (мянга)	137	1
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	933	6
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	6828	17
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	10.7	18
Инфляц (%)	28.1	4

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Татварын таатай нөхцөл бий болгох, уян хатан бодлого баримтлах
- Боловсон хүчийг чанаржуулах, чадавхжуулах
- Төрийн үйлчилгээг шуурхай, хүнд сурталгүй, уялдаа холбоотой болгох
- Бизнес эрхлэгчдээ дэмжих, шударга өрсөлдөх боломжоор хангах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох
- ДЦС барих, эрчим хүчний тасралтгүй байдалд анхаарах

ХӨВСГӨЛ**ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)****Эдийн засгийн тамир тэнхээ**

1.2.08	Малын тоо	2
1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс	4
1.2.12	100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо	5
1.1.01	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	6
1.4.13	Ажлын байрны хүрэлцээ	6
1.4.11	Хүн амын ачаалал	6
1.2.09	Тариалсан талбай	8
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт	9
1.2.06	Барилгын ажил	9

Засаглалын үр ашиг

2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд	1
2.2.04	Авлига, хээл хахууль	1
2.2.05	Төрийн үйлчилгээ	3
2.1.10	Татвараас зайлсхийх	3
2.4.11	Жендерийн тэгш бус байдлын индекс	4
2.3.03	Албан бус эдийн засаг	5
2.1.05	Төсвийн зарлага (%)	7
2.4.08	Хүн амын насны бүтцийн хандлага	8
2.4.06	Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал	9
2.1.03	Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	10

Бизнесийн үр ашиг

3.1.08	Аймгийн төрх байдал	2
3.1.03	Хувийн хэвшлийн томоохон аж ахуйн нэгж	3
3.2.06	Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн	4
3.4.05	Компаниудын цахимжилт	4
3.3.01	Банк, санхүүгийн үйлчилгээ	5
3.4.04	Нийгмийн хариуцлага	5
3.2.05	Сургалт	6
3.4.02	Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит	6
3.1.04	Хувиараа бизнес эрхлэх боломж	6
3.3.03	Зээлийн өрийн үлдэгдэл	7

Дэд бүтэц

4.1.20	Түгээлтийн сүлжээ	1
4.4.20	Уул уурхай	1
4.1.05	Зах зээлийн багтаамж	1
4.3.13	Шинийг санаачлах чадвар	2
4.4.15	Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид	2
4.1.21	Өргөн хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүн	3
4.1.04	Газарзүйн байршил	3
4.3.12	Гадаад хэл	3
4.2.05	Харилцаа, холбооны технологи	3
4.1.17	Тээврийн хөгжил	3

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)**Эдийн засгийн тамир тэнхээ**

1.3.01	Амьжиргааны түвшин	21
1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес	20
1.4.12	Дундаж цалин	20
1.3.02	Хадгаламж	19
1.3.03	Зээл	19
1.4.14	Хөдөлмөрийн бирж	19
1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин	18
1.4.04	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	18
1.1.04	Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	18
1.1.03	Нэг хүнд ногдох ДНБ	17

Засаглалын үр ашиг

2.4.12	Гэмт хэрэг	21
2.4.09	Хүний хөгжлийн индекс	21
2.3.05	Гадаадын төсөл хөтөлбөр	21
2.1.08	Аймгийн төсвийн удирдлага	21
2.1.09	Төсвийн эрх мэдэл	21
2.2.01	Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр	21
2.2.02	Ил тод байдал	20
2.2.03	Хүнд суртал	19
2.1.11	Төсвийн ил тод байдал	18
2.4.02	Орлогын тэгш бус байдал	16

Бизнесийн үр ашиг

3.3.07	Банкуудын зээлийн хүү	18
3.3.08	Байгууллагын хөрөнгө оруулалт	16
3.2.03	Мэргэшсэн ажиллах хүч	16
3.1.07	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	16
3.1.09	Гадаад зах зээл	16
3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	14
3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж	14
3.4.01	Компаниудын зохицох чадвар	13
3.3.05	Зээл авах боломж	12

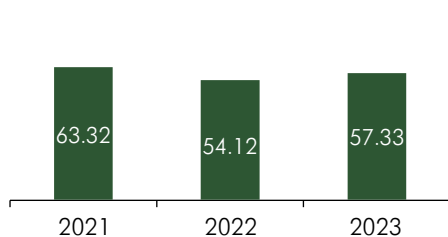
Дэд бүтэц

4.1.15	Хог	21
4.3.16	Урлагийн байгууллагын үзэгчид	21
4.4.09	Эрүүл мэндийн тусламж (их эмч)	20
4.4.02	Дундаж наслалт	20
4.3.25	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (нийгмийн ухаан)	20
4.4.06	Нялхсын эндэгдлийн түвшин	19
4.1.23	Худалдааны цэгийн хүртээмж	19
4.4.21	Амьдралын чанар	19
4.1.12	Дулаан	18
4.3.09	Сурагч-багшийн харьцаа (цэцэрлэг)	18

ХӨВСГӨЛ

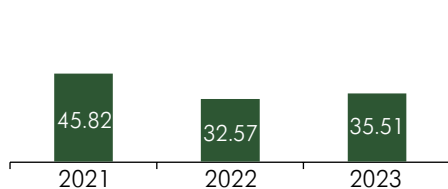
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

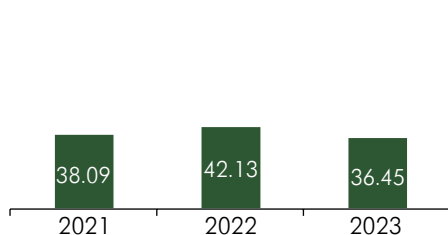
	2021	2022	2023
Ерөнхий	14	12	15
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	16	19	19
Засаглалын үр ашиг	16	18	19
Бизнесийн үр ашиг	4	6	6
Дэд бүтэц	14	12	10

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

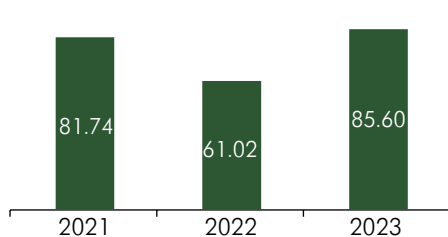
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	15	20	13
Эдийн засгийн салбарууд	9	5	8
Хүн амын амьжиргааны түвшин	21	21	21
Хөдөлмөр эрхлэлт	18	18	20

Засаглалын үр ашиг

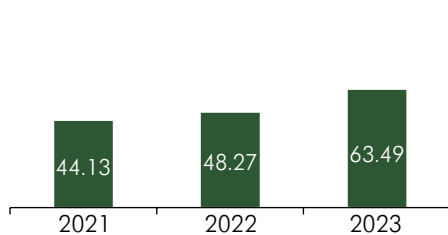
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	14	11	19
Институцийн тогтолцоо	18	19	17
Бизнесийн эрхзүй	9	10	11
Нийгмийн тогтолцоо	18	21	20

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	5	13	8
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	9	5	6
Санхүү	5	8	13
Менежментийн хэвшил	8	11	4

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	12	9	7
Технологийн дэд бүтэц	10	7	6
Боловсрол, соёл	13	14	15
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	21	19	15

ХӨВСГӨЛ

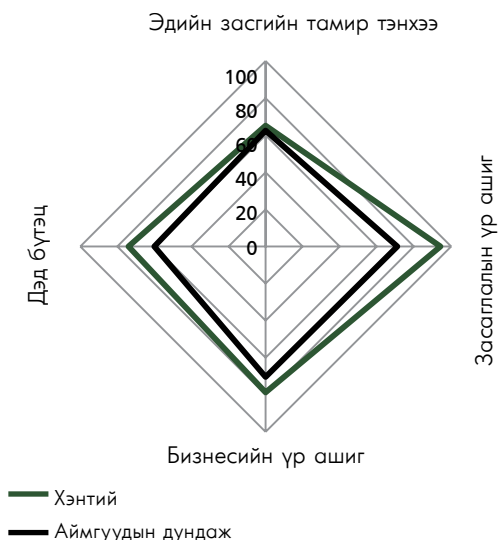
Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

Өсөлт	2022	2023
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	2.19	16.91
4.4.11 Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	1428.06	406.78
2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	14.3	6.36
4.2.02 Суурин утасны цэг (1000 хүнд ногдох)	13.16	19.83
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	61.51	84.48
1.1.04 Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин (санал асуулга)	4.37	5.74
1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	53176.2	69307.9
1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт (сая төгрөг)	198397.5	254602.8
3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг)	17475.69	21594.91
1.4.13 Ажлын байрны хүрэлцээ (санал асуулга)	5.02	6.19
4.1.17 Тээврийн хөгжил (санал асуулга)	6.21	7.35
1.1.06 Эдийн засаг-Бизнес (санал асуулга)	4.49	5.22
4.2.01 Холбооны салбарын нийт орлого (сая төгрөг)	15371.1	17808.1
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	6042.66	6827.78
1.1.01 ДНБ (тэрбум төгрөг)	826.6	932.9
1.4.12 Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	878.8	990.4
4.3.04 Дээд боловсрол (санал асуулга)	5.51	6.15
4.1.21 Өргөн хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүн (санал асуулга)	6.29	6.98
4.1.20 Түгээлтийн сүлжээ (санал асуулга)	6.02	6.63
4.1.04 Газарзүйн байршил (санал асуулга)	6.78	7.44
1.2.08 Малын тоо (мянган бод)	1620.32	1765.63
1.2.12 100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо (хонин толгой)	234	254.42
4.1.23 Худалдааны цэгийн хүртээмж (худалдааны нэг цэгт ногдох хүний тоо)	396.65	366.49
4.4.10 Эрүүл мэндийн тусламж, сувилагч (нэг сувилагчид ногдох хүний тоо)	307	285
3.2.06 Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн (санал асуулга)	5.83	6.23

Бууралт	2022	2023
4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	18.57	4.17
2.1.04 Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	15.2	6.52
2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	1244	1931
4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1791	2595
3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл (хувь)	1.32	1.82
3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	26.73	19.65
4.1.15 Хог (санал асуулга)	6.09	4.51
4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	24.57	32.64
3.2.03 Мэргэшсэн ажиллах хүч (санал асуулга)	5.28	4.31
3.1.09 Гадаад зах зээл (санал асуулга)	5.36	4.39
1.3.02 Хадгаламж (нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг)	1614.45	1330.14
2.3.01 Тендер (санал асуулга)	6.08	5.15
2.4.12 Гэмт хэрэг	716	843
1.1.05 Хэрэглээний үнийн индекс (хувь)	111.2	128.1
4.1.06 Хүн амын цэвэр өсөлт (1000 хүнд ногдох)	14.7	12.8
2.1.08 Аймгийн төсвийн удирдлага (санал асуулга)	5.69	4.96
4.4.06 Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо)	14	16
2.1.09 Төсвийн эрх мэдэл (санал асуулга)	4.42	3.91
1.4.05 Ажиллах хүчний оролцооны түвшин (хувь)	63.9	56.7
2.3.05 Гадаадын төсөл хөтөлбөр (санал асуулга)	4.84	4.33
4.4.21 Амьдралын чанар (санал асуулга)	5.96	5.33
2.1.11 Төсвийн ил тод байдал (санал асуулга)	5.4	4.84
4.4.12 Хорт хавдрын өвчлөлт (10000 хүнд ногдох)	20.1	22.4
3.3.08 Байгууллагын хөрөнгө оруулалт (санал асуулга)	5.88	5.37
4.4.03 Төрөлтийн ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох амьд төрсөн хүүхдийн тоо)	21.16	19.47

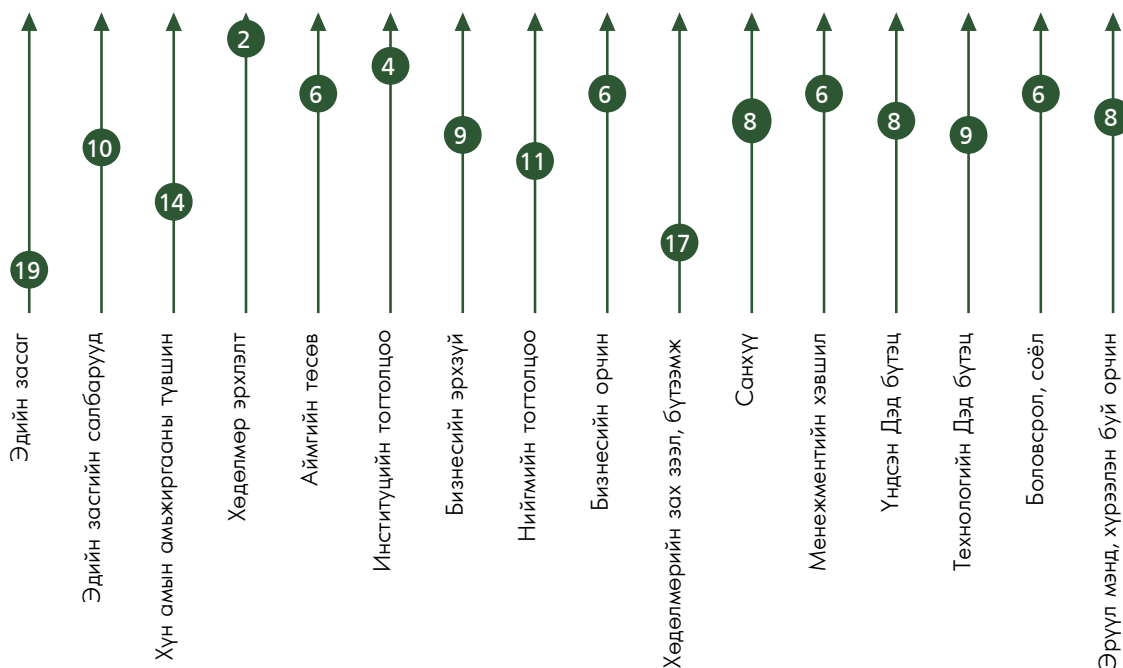
ХЭНТИЙ

ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2022	Эрэмбэ
Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ (мянган км ²)	80	9
Сумдын тоо	18	
Хүн амын тоо (мянга)	79	13
ДНБ (оны үнээр, тэрбум төгрөг)	703	12
Нэг хүнд ногдох ДНБ (оны үнээр, мянган төгрөг)	8908	10
Ажилгүйдлийн түвшин (%)	3.4	4
Инфляц (%)	29.2	6

Өрсөлдөх чадварын төлөв байдал, эрэмбээр

Тулгарч буй бэрхшээлүүд ба шийдэл

- Банкны зээлийн хүүг бууруулах, зээлийн таатай нөхцөл бий болгох
- Ажлын байр бий болгох, ажиллах хүчний оролцоог нэмэгдүүлэх
- Төрийн үйлчилгээг шуурхай, хүнд сурталгүй, уялдаа холбоотой болгох
- Халамжийн хавтгайрсан бодлогыг цэгцлэх, зөв хүмүүст нь онож олгох
- ДЦС барих, эрчим хүчний тасралтгүй байдалд анхаарах

ХЭНТИЙ

ДАВУУ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.4.05	Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	3
1.2.08	Малын тоо	3
1.4.02	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	4
1.4.04	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	4
1.4.09	Ажилгүйдлийн түвшин	4
1.4.10	Ажилгүйчүүдийн тоо	4
1.2.06	Барилгын ажил	5
1.2.09	Тариалсан талбай	6
1.1.05	Хэрэглээний үнийн индекс	6
1.2.12	100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо	7

Засаглалын үр ашиг

2.1.08	Аймгийн төсвийн удирдлага	2
2.2.02	Ил тод байдал	2
2.2.03	Хүнд суртал	2
2.2.01	Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр	4
2.3.01	Тендер	6
2.1.11	Төсвийн ил тод байдал	6
2.4.11	Жендерийн тэгш бус байдлын индекс	6
2.4.06	Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал	6
2.4.05	Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв	7
2.3.04	Захиргааны зохицуулалтууд	9

Бизнесийн үр ашиг

3.1.06	Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд	1
3.1.04	Хувиараа бизнес эрхлэх боломж	1
3.1.07	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	2
3.4.03	Бизнесийн овсгоо самбаа	3
3.1.08	Аймгийн төрх байдал	4
3.3.08	Байгууллагын хөрөнгө оруулалт	4
3.2.06	Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн	5
3.4.04	Нийгмийн хариуцлага	6
3.3.05	Зээл авах боломж	7
3.3.04	Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл	7

Дэд бүтэц

4.3.18	Соёлын төвийн хүртээмж	1
4.1.08	Тохижилт	1
4.3.01	Сургуулийн өмнөх боловсрол	2
4.3.03	Бага дунд боловсрол	2
4.3.25	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (нийгмийн ухаан)	2
4.3.08	Дунд боловсролын хамран сургалт	3
4.4.14	Хүнсний аюулгүй байдал	3
4.2.05	Харилцаа, холбооны технологи	4
4.1.25	Ногоон байгууламж	4
4.2.04	Мэдээллийн байгууллага	4

СУЛ ТАЛ (Эрэмбэ)

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

1.1.06	Эдийн засаг-Бизнес	19
1.1.04	Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	19
1.3.01	Амьжиргааны түвшин	18
1.4.13	Ажлын байрны хүрэлцээ	17
1.2.03	Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил	16
1.4.14	Хөдөлмөрийн бирж	15
1.2.02	Эдийн засгийн төрөлжилт	15
1.1.07	Ногоон эдийн засгийн ойлголт	14
1.2.05	Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)	14
1.2.07	Худалдааны салбарын борлуулалт	13

Засаглалын үр ашиг

2.2.05	Төрийн үйлчилгээ	17
2.4.12	Гэмт хэрэг	17
2.1.03	Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	16
2.4.01	Хууль ёс	15
2.1.10	Татвараас зайлсхийх	14
2.3.03	Албан бус эдийн засаг	13
2.4.08	Хүн амын насны бүтцийн хандлага	13
2.1.09	Төсвийн эрх мэдэл	13
2.1.05	Төсвийн зарлага (%)	13
2.4.04	Шилжих хөдөлгөөн - хот	12

Бизнесийн үр ашиг

3.2.03	Мэргэшсэн ажиллах хүч	20
3.2.02	Санхүүгийн үр чадвар	20
3.1.03	Хувийн хэвшлийн томоохон аж ахуйн нэгж	18
3.2.04	Хөдөлмөрийн бүтээмж	16
3.3.07	Банкуудын зээлийн хүү	14
3.2.01	Чадварлаг удирдах ажилтан	12
3.1.09	Гадаад зах зээл	12

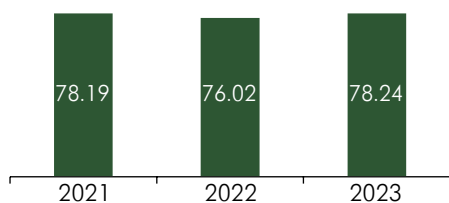
Дэд бүтэц

4.3.24	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (байгалийн ухаан)	21
4.2.02	Суурин утасны цэг	20
4.1.09	Эрчим хүч	20
4.1.11	Цахилгааны үүсгүүртэй малчин өрх	19
4.1.13	Халаалтын үнэ	19
4.3.16	Урлагийн байгууллагын үзэгчид	18
4.4.10	Эрүүл мэндийн тусламж (сувилагч)	17
4.4.01	Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц	15
4.3.12	Гадаад хэл	15
4.1.12	Дулаан	15

ХЭНТИЙ

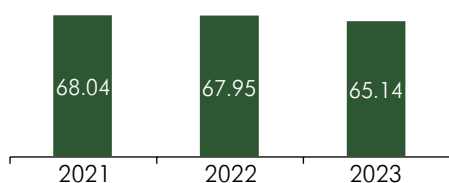
Өрсөлдөх чадварын ерөнхий үнэлгээ

Эрэмбэ

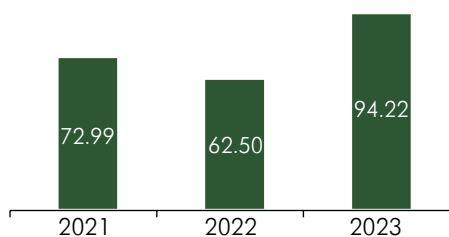
	2021	2022	2023
Ерөнхий	8	7	8
Эдийн засгийн тамир тэнхээ	8	5	8
Засаглалын үр ашиг	6	7	4
Бизнесийн үр ашиг	14	2	9
Дэд бүтэц	7	11	6

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

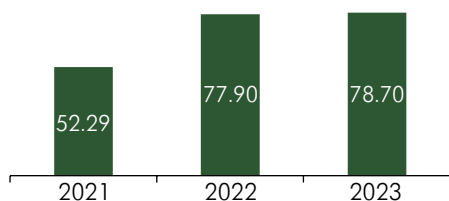
	2021	2022	2023
Эдийн засаг	10	9	19
Эдийн засгийн салбарууд	6	6	10
Хүн амын амьжиргааны түвшин	11	14	14
Хөдөлмөр эрхлэлт	6	2	2

Засаглалын үр ашиг

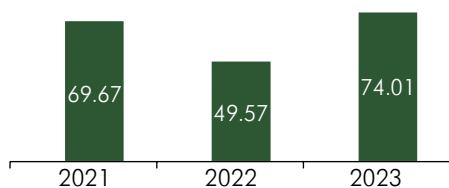
	2021	2022	2023
Аймгийн төсөв	3	14	6
Институцийн тогтолцоо	3	2	4
Бизнесийн эрхзүй	14	12	9
Нийгмийн тогтолцоо	13	11	11

Бизнесийн үр ашиг

	2021	2022	2023
Бизнесийн орчин	14	2	6
Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	21	9	17
Санхүү	13	9	8
Менежментийн хэвшил	3	2	6

Дэд бүтэц

	2021	2022	2023
Үндсэн дэд бүтэц	5	8	8
Технологийн дэд бүтэц	11	12	9
Боловсрол, соёл	12	10	6
Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	7	17	8

ХЭНТИЙ

Өрсөлдөх чадварын хувьсал

Нэг жилийн хугацаанд хамгийн их хувиар өөрчлөгдсөн шалгуур үзүүлэлтүүд

Өсөлт

	2022	2023
4.4.11 Халдварт өвчний тархалт (10000 хүнд ногдох)	1901.55	636.91
4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид (100 хүнд ногдох)	6.59	17.22
4.3.19 Музейн үзэгчид (100 хүнд ногдох)	9.62	20.64
2.1.05 Төсвийн зарлага (ДНБ-д эзлэх хувь)	14.6	7.67
4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт (хувь)	73.25	89.65
4.1.16 Замын чанар (санал асуулга)	5.02	6.08
4.3.21 Номын сангийн хүртээмж (номын сангийн суудлын тоо, 1000 хүнд ногдох)	4.9	5.91
3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж (нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг)	16680.67	19982.95
4.2.01 Холбооны салбарын нийт орлого (сая төгрөг)	12782.5	15271.4
1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ (мянган төгрөг)	7541.12	8908.42
1.1.01 ДНБ (тэрбум төгрөг)	595.5	703.4
4.4.20 Уул уурхай (санал асуулга)	5.07	5.92
4.3.22 Номын сангийн уншигчид (1000 хүнд ногдох)	135.31	157.45
1.3.01 Амьжиргааны түвшин (санал асуулга)	4.42	5.13
1.2.06 Барилгын ажил (сая төгрөг)	96483.7	111207.4
4.3.04 Дээд боловсрол (санал асуулга)	5.06	5.74
4.4.19 Цэвэр агаар (санал асуулга)	4.44	5.04
4.4.07 Нас баралтын ерөнхий коэффициент (1000 хүнд ногдох нас барсан хүний тоо)	6.9	6.1
1.4.12 Дундаж цалин (сарын, мянган төгрөг)	1071.7	1196.1
4.2.07 Дижитал төхөөрөмжүүдийн хэрэглээ (санал асуулга)	6.43	7.07
4.3.01 Сургуулийн өмнөх боловсрол (санал асуулга)	6.72	7.37
3.3.08 Байгууллагын хөрөнгө оруулалт (санал асуулга)	5.48	5.96
1.3.03 Зээл (нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг)	2763.8	2998.95
4.1.23 Худалдааны цэгийн хүртээмж (худалдааны нэг цэгт ногдох хүний тоо)	250.69	231.2
3.1.02 Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	832	902

Бууралт

	2022	2023
2.1.04 Төсвийн орлого (ДНБ-д эзлэх хувь)	15.47	7.54
2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот (санал асуулга)	993	1771
4.1.19 Шатахууны үнэ (АИ80, төгрөг)	1793	2554
3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл (ДНБ-д эзлэх хувь)	26.53	18.9
2.4.12 Гэмт хэрэг	540	705
4.4.06 Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо)	10	12
1.3.02 Хадгаламж (нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг)	2000.99	1671.51
4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа, цэцэрлэг (нэг багшид ногдох сурагчийн тоо)	22.58	26.83
3.2.05 Сургалт (санал асуулга)	7.75	6.55
3.2.02 Санхүүгийн ур чадвар (санал асуулга)	5.47	4.64
1.4.13 Ажлын байрны хүрэлцээ (санал асуулга)	6.3	5.44
1.2.09 Тариалсан талбай (га)	36586.5	31745.2
1.1.04 Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин (санал асуулга)	6.11	5.38
3.1.08 Аймгийн төрх байдал (санал асуулга)	7.6	6.71
1.1.05 Хэрэглээний үнийн индекс (хувь)	114.4	129.2
2.2.05 Төрийн үйлчилгээ (санал асуулга)	6.16	5.47
3.4.02 Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит (санал асуулга)	7.72	6.88
3.1.05 Бизнесийн таатай орчин (санал асуулга)	6.16	5.49
3.3.01 Банк, санхүүгийн үйлчилгээ (санал асуулга)	6.78	6.07
3.2.03 Мэргэшсэн ажиллах хүч (санал асуулга)	4.34	3.89
4.1.15 Хог (санал асуулга)	6.37	5.71
2.2.04 Авлига, хээл хахууль (санал асуулга)	6.47	5.84
3.1.04 Хувиараа бизнес эрхлэх боломж (санал асуулга)	7.55	6.83
2.2.02 Ил тод байдал (санал асуулга)	6.41	5.8
3.1.07 Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл (санал асуулга)	6.8	6.22

СТАТИСТИК ХҮСНЭГТҮҮД

Статистик хүснэгт ашиглах заавар

Аймгуудын өрсөлдөх чадварын тайланд ашигласан бүх үзүүлэлтийг энэ бүлэгт дэлгэрэнгүй харууллаа. Ингэхдээ үзүүлэлт бүрийг 21 аймаг тус бүрээр, өрсөлдөх чадварт нөлөөлж буй байдлыг нь харгалзан сайнаас нь муу руу эрэмбэлэв.

Статистик хүснэгтэд статистик мэдээлэл, ерөнхий мэдээлэл, бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулгын мэдээлэл бүгд багтсан болно. Статистик мэдээлэл болон бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга нь өрсөлдөх чадварын ерөнхий эрэмбэ тооцоход ашиглагдсан бол ерөнхий мэдээлэл нь зөвхөн нэмэлт мэдээлэл өгөх зорилготой. Статистик хүснэгтийн эрэмбэ гэсэн багана нь аймгуудын эрэмбийг харуулах ба тухайн үзүүлэлт өрсөлдөх чадварын ерөнхий эрэмбэ тооцоход ашиглагдсан болохыг илтгэнэ.

Санал асуулга

Ерөнхий мэдээлэл

Хүснэгтийн дээд хэсэгт Санал асуулга гэсэн тэмдэглэгээ байвал тухайн мэдээллийг бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулгаас авсныг, Ерөнхий мэдээлэл гэсэн тэмдэглэгээ байвал тухайн мэдээллийг статистик эх үүсвэрээс авсан боловч өрсөлдөх чадварын эрэмбэ тооцоход ашиглаагүй нэмэлт мэдээлэл өгөх зорилгоор оруулсан болохыг давхар илэрхийлнэ.

Харин хүснэгтийн дээд хэсэгт зурагт тэмдэглэгээ байхгүй байвал тухайн мэдээллийг статистик эх үүсвэрээс авсан болохыг харуулна.

1

Эдийн засгийн тамир тэнхээ

- Эдийн засаг
- Эдийн засгийн салбарууд
- Хүн амын амьжиргааны түвшин
- Хөдөлмөр эрхлэлт

ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТАМИР ТЭНХЭЭ

- 1.1 Эдийн засаг
 - 1.1.01 Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн
 - 1.1.02 Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн (%)
 - 1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ
 - 1.1.04 Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин
 - 1.1.05 Хэрэглээний үнийн индекс
 - 1.1.06 Эдийн засаг-Бизнес
 - 1.1.07 Ногоон эдийн засаг
- 1.2 Эдийн засгийн салбарууд
 - 1.2.01 Эдийн засгийн салбарууд
 - 1.2.02 Эдийн засгийн төрөлжилт
 - 1.2.03 Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил
 - 1.2.04 Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт
 - 1.2.05 Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)
 - 1.2.06 Барилгын ажил
 - 1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт
 - 1.2.08 Малын тоо
 - 1.2.09 Тариалсан талбай
 - 1.2.10 Хураасан ургац - үр тариа
 - 1.2.11 Хураасан ургац – төмс, хүнсний ногоо
 - 1.2.12 100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо
- 1.3 Хүн амын амьжиргааны түвшин
 - 1.3.01 Амьжиргааны түвшин
 - 1.3.02 Хадгаламж
 - 1.3.03 Зээл
 - 1.3.04 Нэг малчин өрхөд ногдох малын тоо
- 1.4 Хөдөлмөр эрхлэлт
 - 1.4.01 Хөдөлмөрийн насны хүн амын тоо
 - 1.4.02 Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам
 - 1.4.03 Хөдөлмөр эрхлэлт
 - 1.4.04 Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин
 - 1.4.05 Ажиллах хүчний оролцооны түвшин
 - 1.4.06 Төрийн албан хаагчид
 - 1.4.07 Малчид
 - 1.4.08 Ажилгүй иргэдийн тоо
 - 1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин
 - 1.4.10 Ажилгүйчүүдийн тоо
 - 1.4.11 Хүн амын ачаалал
 - 1.4.12 Дундаж цалин
 - 1.4.13 Ажлын байрны хүрэлцээ
 - 1.4.14 Хөдөлмөрийн бирж

Эдийн засаг	1.1.01
Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	
Тэрбум төгрөг,оны үнээр	2022

Эрэмбэ		тэрбум төгрөг
1	Орхон	3417
2	Өмнөговь	1904
3	Сэлэнгэ	1221
4	Дорнод	1118
5	Ховд	947
6	Хөвсгөл	933
7	Төв	925
8	Архангай	845
9	Сүхбаатар	785
10	Өвөрхангай	756
11	Дархан-Уул	714
12	Хэнтий	703
13	Дорноговь	661
14	Увс	645
15	Баян-Өлгий	636
16	Завхан	624
17	Булган	543
18	Баянхонгор	541
19	Говь-Алтай	457
20	Дундговь	409
21	Говьсүмбэр	155

Эдийн засаг	1.1.03
Нэг хүнд ногдох ДНБ	
Мянган төгрөг,оны үнээр	2022

Эрэмбэ		мянган төгрөг
1	Орхон	31309
2	Өмнөговь	26110
3	Дорнод	13358
4	Сүхбаатар	12043
5	Сэлэнгэ	11372
6	Ховд	10394
7	Төв	10055
8	Дорноговь	9292
9	Архангай	9071
10	Хэнтий	8908
11	Булган	8883
12	Дундговь	8824
13	Завхан	8690
14	Говьсүмбэр	8624
15	Говь-Алтай	8004
16	Увс	7682
17	Хөвсгөл	6828
18	Дархан-Уул	6619
19	Өвөрхангай	6574
20	Баянхонгор	6125
21	Баян-Өлгий	5540

Эдийн засаг	1.1.02
Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн (%)	
Улсын ДНБ-д эзлэх хувь	2022

Ерөнхий мэдээлэл	%
Архангай	1.6
Баян-Өлгий	1.2
Баянхонгор	1.02
Булган	1.03
Говь-Алтай	0.86
Говьсүмбэр	0.29
Дархан-Уул	1.35
Дорноговь	1.25
Дорнод	2.11
Дундговь	0.77
Завхан	1.18
Орхон	6.46
Өвөрхангай	1.43
Өмнөговь	3.6
Сүхбаатар	1.49
Сэлэнгэ	2.31
Төв	1.75
Увс	1.22
Ховд	1.79
Хөвсгөл	1.76
Хэнтий	1.33

Эдийн засаг	1.1.04
Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин	
Аймгийн эдийн засаг өнгөрсөн нэг жилтэй харьцуулахад хөгжиж байна.	2023

Санал асуулга	0-10 оноо
Дархан-Уул	7.64
Дорнод	6.93
Төв	6.63
Сэлэнгэ	6.51
Баян-Өлгий	6.3
Дорноговь	6.26
Архангай	6.25
Увс	6.23
Говь-Алтай	6.18
Говьсүмбэр	6.15
Булган	6.15
Өвөрхангай	6.11
Баянхонгор	6.07
Сүхбаатар	6.04
Завхан	5.92
Орхон	5.89
Өмнөговь	5.87
Хөвсгөл	5.74
Хэнтий	5.38
Ховд	5.33
Дундговь	5.17

Эдийн засаг	1.1.05
Хэрэглээний үнийн индекс	
Жилийн,хувь	2022

Эрэмбэ		%
1	Архангай	126.4
2	Говьсүмбэр	127.6
3	Говь-Алтай	127.7
4	Хөвсгөл	128.1
5	Дорнод	128.6
6	Хэнтий	129.2
7	Дорноговь	129.3
8	Орхон	129.5
9	Ховд	129.8
9	Өвөрхангай	129.8
9	Баян-Өлгий	129.8
12	Завхан	130.6
13	Сэлэнгэ	131
13	Сүхбаатар	131
15	Увс	131.5
16	Өмнөговь	131.6
17	Дархан-Уул	131.7
18	Дундговь	132.1
19	Булган	132.2
20	Баянхонгор	133.1
21	Төв	135.2

*Уг үзүүлэлтийг YCX-оос бараа үйлчилгээний шинэ сагсаар тооцсон.

Эдийн засаг	1.1.07
Ногоон эдийн засгийн ойлголт	
Аймгийн бизнесийн байгууллагуудын	2023
ногоон эдийн засгийн талаарх	
ойлголт.	

Эрэмбэ	Санал асуулга	0-10 оноо
1	Дорноговь	6.13
2	Дархан-Уул	6.09
3	Баян-Өлгий	6.07
4	Баянхонгор	6.04
5	Дорнод	5.91
6	Өвөрхангай	5.88
7	Увс	5.84
8	Орхон	5.8
9	Өмнөговь	5.67
10	Сэлэнгэ	5.63
11	Хөвсгөл	5.61
11	Говь-Алтай	5.61
13	Булган	5.59
14	Хэнтий	5.54
15	Говьсүмбэр	5.46
16	Дундговь	5.43
17	Завхан	5.18
18	Төв	5.16
19	Ховд	4.95
20	Сүхбаатар	4.67
21	Архангай	4.49

Эдийн засаг	1.1.06
Эдийн засаг-Бизнес	
Аймгийн эдийн засгийн нөхцөл байдал	2023
бизнесийн үйл ажиллагаанд эерэгээр	
нөлөөлж байна.	

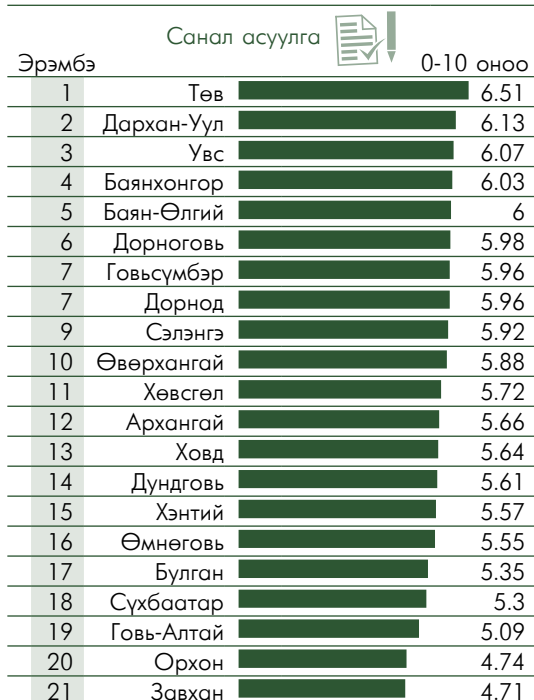
Эрэмбэ	Санал асуулга	0-10 оноо
1	Дархан-Уул	7.36
2	Говь-Алтай	6.5
3	Төв	6.37
4	Дорнод	6.28
5	Дорноговь	6.26
6	Говьсүмбэр	6.15
7	Өвөрхангай	6.12
7	Баян-Өлгий	6.12
9	Сэлэнгэ	6.1
10	Баянхонгор	6.07
11	Өмнөговь	6.06
12	Орхон	5.89
13	Архангай	5.84
14	Сүхбаатар	5.83
15	Завхан	5.69
16	Увс	5.67
17	Ховд	5.41
18	Булган	5.38
19	Хэнтий	5.23
20	Хөвсгөл	5.22
21	Дундговь	4.51

Эдийн засгийн салбарууд	1.2.01
Эдийн засгийн салбарууд	
ДНБ-д эзлэх хувь	2022

Ерөнхий мэдээлэл	Хөдөө аж ахуй	Аж үйлдвэр барилга	% Үйлчилгээ
Архангай	67	13	20
Баян-Өлгий	52	14	35
Баянхонгор	48	16	35
Булган	66	13	21
Говь-Алтай	54	17	29
Говьсүмбэр	25	20	55
Дархан-Уул	12	40	48
Дорноговь	37	14	49
Дорнод	36	46	18
Дундговь	59	15	26
Завхан	58	14	29
Орхон	1	90	9
Өвөрхангай	50	14	36
Өмнөговь	11	56	33
Сүхбаатар	44	40	16
Сэлэнгэ	30	48	22
Төв	64	16	20
Увс	58	13	29
Ховд	42	35	23
Хөвсгөл	59	14	27
Хэнтий	63	14	23

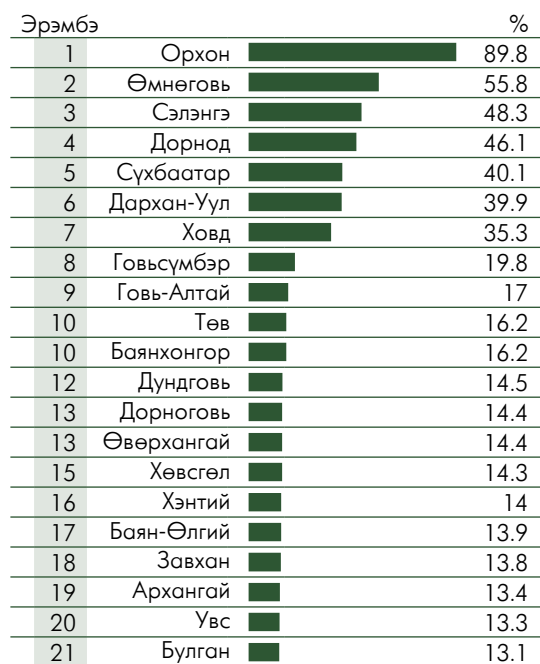
Эдийн засгийн салбарууд 1.2.02

Эдийн засгийн төрөлжилт
Эдийн засгийн төрөлжилт сайн буюу
аймгийн эдийн засаг нэг салбараас хараат
бус, олон салбараас бүрдэж чадаж
байна.

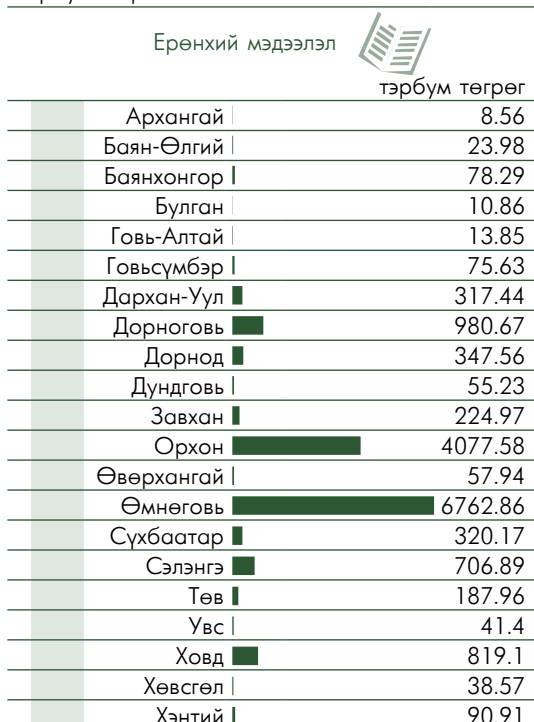
Эдийн засгийн салбарууд 1.2.03

Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил
ДНБ-д эзлэх хувь 2022

Эдийн засгийн салбарууд 1.2.04

Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт
Тэрбум төгрөг 2022

Эдийн засгийн салбарууд 1.2.05

Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт (%)
ДНБ-д эзлэх хувь 2022

Эдийн засгийн салбарууд	1.2.06
Барилгын ажил	
Сая төгрөг	2022

Эрэмбэ		сая төгрөг
1	Дорноговь	1349717.2
2	Өмнөговь	879781.1
3	Орхон	165678.5
4	Дархан-Уул	154914.4
5	Хэнтий	111207.4
6	Дорнод	78966.7
7	Ховд	77069
8	Өвөрхангай	71899.9
9	Хөвсгөл	69307.9
10	Сэлэнгэ	53432.8
11	Архангай	49199
12	Баян-Өлгий	48847.8
13	Дундговь	41689.3
14	Говь-Алтай	40536.2
15	Төв	39081.1
16	Баянхонгор	35539.5
17	Завхан	33227.6
18	Сүхбаатар	32745
19	Булган	31900
20	Говьсүмбэр	21778.2
21	Увс	17884.5

Эдийн засгийн салбарууд	1.2.07
Худалдааны салбарын борлуулалт	
Сая төгрөг	2022

Эрэмбэ		сая төгрөг
1	Өмнөговь	896389
2	Дархан-Уул	584527
3	Орхон	446707
4	Төв	421650
5	Дорнод	403210
6	Дорноговь	391968
7	Увс	293872
8	Өвөрхангай	256306
9	Хөвсгөл	254603
10	Баян-Өлгий	249156
11	Сэлэнгэ	247745
12	Ховд	209500
13	Хэнтий	178049
14	Сүхбаатар	166032
15	Архангай	147489
16	Баянхонгор	130271
17	Завхан	129958
18	Дундговь	115097
19	Булган	101962
20	Говьсүмбэр	99575
21	Говь-Алтай	95981

Эдийн засгийн салбарууд	1.2.08
Малын тоо	
Бодод шилжүүлснээр, мянган бод	2022

Эрэмбэ		мянган бод
1	Архангай	1988
2	Хөвсгөл	1766
3	Хэнтий	1459
4	Төв	1412
5	Сүхбаатар	1343
6	Өвөрхангай	1218
7	Дорнод	1213
8	Булган	1155
9	Завхан	1026
10	Увс	917
11	Баянхонгор	909
12	Ховд	837
13	Дундговь	807
14	Дорноговь	780
15	Өмнөговь	713
16	Говь-Алтай	674
17	Сэлэнгэ	650
18	Баян-Өлгий	596
19	Говьсүмбэр	111
20	Дархан-Уул	106
21	Орхон	64

Эдийн засгийн салбарууд	1.2.09
Тариалсан талбай	
Га	2022

Эрэмбэ		га
1	Сэлэнгэ	212477
2	Төв	136382
3	Булган	54332
4	Дорнод	37002
5	Увс	36289
6	Хэнтий	31745
7	Дархан-Уул	22310
8	Хөвсгөл	21597
9	Өвөрхангай	18455
10	Архангай	16922
11	Завхан	7856
12	Сүхбаатар	7103
13	Орхон	6996
14	Ховд	6124
15	Баян-Өлгий	1403
16	Говь-Алтай	1345
17	Баянхонгор	613
18	Өмнөговь	193
19	Дорноговь	148
20	Говьсүмбэр	96
21	Дундговь	83

Эдийн засгийн салбарууд	1.2.10
Хураасан ургац - үр тариа	
Тонн	2022

Ерөнхий мэдээлэл 		тонн
Архангай		11343
Баян-Өлгий		26
Баянхонгор		4
Булган		40842
Говь-Алтай		327
Говьсүмбэр		0
Дархан-Уул		19634
Дорноговь		22
Дорнод		29372
Дундговь		3
Завхан		752
Орхон		11509
Өвөрхангай		6904
Өмнөговь		0
Сүхбаатар		3478
Сэлэнгэ		184572
Төв		69393
Увс		15238
Ховд		300
Хөвсгөл		15166
Хэнтий		19757

Эдийн засгийн салбарууд	1.2.12
100 га хадлан,бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо	
Хонин толгойд шилжүүлсэн	2022

Эрэмбэ	хонин толгой
1	Орхон 1016
2	Дархан-Уул 367
3	Архангай 333
4	Булган 286
5	Хөвсгөл 254
6	Сэлэнгэ 238
7	Хэнтий 176
8	Төв 174
9	Увс 149
10	Говьсүмбэр 140
11	Өвөрхангай 137
12	Баян-Өлгий 112
13	Ховд 108
14	Сүхбаатар 105
15	Завхан 101
16	Дорнод 82
17	Дундговь 75
18	Баянхонгор 65
19	Дорноговь 54
20	Говь-Алтай 50
21	Өмнөговь 35

Эдийн засгийн салбарууд	1.2.11
Хураасан ургац - төмс,хүнсний ногоо	
Тонн	2022

Ерөнхий мэдээлэл 		тонн
Архангай		2188
Баян-Өлгий		5969
Баянхонгор		2511
Булган		6256
Говь-Алтай		546
Говьсүмбэр		435
Дархан-Уул		23065
Дорноговь		554
Дорнод		3045
Дундговь		411
Завхан		2706
Орхон		10475
Өвөрхангай		6937
Өмнөговь		1138
Сүхбаатар		1458
Сэлэнгэ		86493
Төв		159256
Увс		6262
Ховд		26322
Хөвсгөл		4953
Хэнтий		5625

Хүн амын амьжиргааны түвшин	1.3.01
Амьжиргааны түвшин	
Аймгийн иргэдийн амьжиргааны түвшин өнгөрсөн нэг жилтэй харьцуулахад сайжирч байна.	2023

Санал асуулга 		0-10 оноо
1	Төв	6.71
2	Сэлэнгэ	6.29
3	Увс	6.12
4	Баян-Өлгий	6.11
5	Говь-Алтай	6.09
5	Дорнод	6.09
7	Өмнөговь	6.04
8	Дархан-Уул	5.96
9	Дорноговь	5.85
10	Говьсүмбэр	5.62
11	Өвөрхангай	5.61
12	Баянхонгор	5.5
13	Булган	5.48
14	Сүхбаатар	5.43
15	Ховд	5.37
16	Архангай	5.35
17	Завхан	5.17
18	Хэнтий	5.13
19	Дундговь	5.08
20	Орхон	4.93
21	Хөвсгөл	4.13

Хүн амын амьжиргааны түвшин	1.3.02
Хадгаламж	
Нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг	2022

Эрэмбэ		мянган төгрөг
1	Орхон	3432
2	Дархан-Уул	3090
3	Өмнөговь	2840
4	Дорноговь	2170
5	Говь-Алтай	1977
6	Завхан	1889
7	Увс	1813
8	Дундговь	1738
9	Дорнод	1733
10	Хэнтий	1672
11	Архангай	1620
12	Сүхбаатар	1596
13	Говьсүмбэр	1562
14	Баянхонгор	1498
15	Ховд	1497
16	Сэлэнгэ	1451
17	Төв	1398
18	Өвөрхангай	1387
19	Хөвсгөл	1330
20	Булган	1313
21	Баян-Өлгий	1188

Хүн амын амьжиргааны түвшин	1.3.03
Зээл	
Нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг	2022

Эрэмбэ		мянган төгрөг
1	Орхон	4754
2	Өмнөговь	4496
3	Дорноговь	4264
4	Говьсүмбэр	4207
5	Дархан-Уул	3892
6	Дорнод	3228
7	Сэлэнгэ	3194
8	Хэнтий	2999
9	Ховд	2942
10	Сүхбаатар	2924
11	Баянхонгор	2898
12	Дундговь	2874
13	Завхан	2869
14	Төв	2790
15	Увс	2761
16	Говь-Алтай	2651
17	Булган	2581
18	Өвөрхангай	2490
19	Хөвсгөл	2305
20	Архангай	2183
21	Баян-Өлгий	1874

Хүн амын амьжиргааны түвшин	1.3.04
Нэг малчин өрхөд ногдох малын тоо	
Тоо	2022

Ерөнхий мэдээлэл	тоо
Архангай	364
Баян-Өлгий	222
Баянхонгор	284
Булган	429
Говь-Алтай	389
Говьсүмбэр	582
Дархан-Уул	254
Дорноговь	625
Дорнод	543
Дундговь	472
Завхан	377
Орхон	173
Өвөрхангай	257
Өмнөговь	401
Сүхбаатар	519
Сэлэнгэ	345
Төв	381
Увс	353
Ховд	407
Хөвсгөл	320
Хэнтий	558

Хөдөлмөр эрхлэлт	1.4.01
Хөдөлмөрийн насны хүн амын тоо	
15-59 насны хүн амын тоо	2022

Ерөнхий мэдээлэл	тоо
Архангай	57154
Баян-Өлгий	63760
Баянхонгор	53470
Булган	36890
Говь-Алтай	35729
Говьсүмбэр	10413
Дархан-Уул	61495
Дорноговь	43434
Дорнод	49322
Дундговь	28061
Завхан	44382
Орхон	63123
Өвөрхангай	70129
Өмнөговь	44031
Сүхбаатар	38967
Сэлэнгэ	64757
Төв	54342
Увс	50340
Ховд	53198
Хөвсгөл	82730
Хэнтий	47093

Хөдөлмөр эрхлэлт	1.4.02
Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	
Нийт хүн амд эзлэх хувь	2022

Эрэмбэ		%
1	Дундговь	53.68
2	Баянхонгор	49.89
3	Архангай	48.52
4	Хэнтий	46.23
5	Өвөрхангай	43.84
6	Ховд	43.81
7	Өмнөговь	43.19
8	Булган	42.67
9	Баян-Өлгий	41.82
10	Завхан	41.09
11	Сүхбаатар	40.33
12	Төв	40.2
13	Увс	39.18
14	Говь-Алтай	38.36
15	Дорноговь	38.24
16	Дорнод	36.2
17	Хөвсгөл	35.42
18	Орхон	32.44
19	Говьсүмбэр	31.65
20	Дархан-Уул	31.5
21	Сэлэнгэ	21.71

Хөдөлмөр эрхлэлт	1.4.03
Хөдөлмөр эрхлэлт	
Ажиллагсдын тоо, мянган хүн	2022

Ерөнхий мэдээлэл	мянган хүн
Архангай	44.7
Баян-Өлгий	42.9
Баянхонгор	38.5
Булган	24.5
Говь-Алтай	18.7
Говьсүмбэр	5.4
Дархан-Уул	31.2
Дорноговь	27
Дорнод	27.8
Дундговь	23.7
Завхан	25.9
Орхон	31.8
Өвөрхангай	47.4
Өмнөговь	29.4
Сүхбаатар	25.5
Сэлэнгэ	21.5
Төв	35.1
Увс	29.9
Ховд	36.5
Хөвсгөл	43.2
Хэнтий	35.2

Хөдөлмөр эрхлэлт	1.4.04
Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин	
Хувь	2022

Эрэмбэ		%
1	Дорноговь	99.26
2	Архангай	98.89
3	Сүхбаатар	96.96
4	Хэнтий	96.44
5	Дундговь	95.18
6	Төв	94.86
7	Говьсүмбэр	94.74
8	Өвөрхангай	94.05
9	Булган	93.87
10	Өмнөговь	93.33
11	Сэлэнгэ	92.27
12	Дархан-Уул	91.76
13	Дорнод	91.75
14	Ховд	91.48
15	Увс	90.88
16	Орхон	89.83
17	Баян-Өлгий	89.38
18	Хөвсгөл	89.26
19	Завхан	87.8
20	Баянхонгор	87.3
21	Говь-Алтай	85.39

Хөдөлмөр эрхлэлт	1.4.05
Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	
Хувь	2022

Эрэмбэ		%
1	Архангай	74.3
2	Дундговь	72.5
3	Өвөрхангай	71.4
3	Хэнтий	71.4
5	Өмнөговь	70.5
6	Баянхонгор	69
7	Булган	67.4
8	Завхан	66.6
9	Сүхбаатар	65.5
10	Ховд	63.4
11	Төв	61.8
12	Орхон	60.7
12	Говь-Алтай	60.7
14	Дорнод	59.8
15	Увс	59
16	Дорноговь	57.4
17	Хөвсгөл	56.7
18	Баян-Өлгий	56.6
19	Дархан-Уул	53.3
20	Говьсүмбэр	51.9
21	Сэлэнгэ	38.9

Хөдөлмөр эрхлэлт	1.4.06
Төрийн албан хаагчид	
Нийт ажиллагсдын тоонд эзлэх хувь	2022

Ерөнхий мэдээлэл

		%
Архангай		12.76
Баян-Өлгий		17.73
Баянхонгор		14.26
Булган		16.89
Говь-Алтай		26.06
Говьсүмбэр		25.87
Дархан-Уул		15.21
Дорноговь		17.66
Дорнод		19.22
Дундговь		13.92
Завхан		21.51
Орхон		14.89
Өвөрхангай		13.36
Өмнөговь		15.48
Сүхбаатар		15.99
Сэлэнгэ		31.67
Төв		16.65
Увс		19.03
Ховд		16.24
Хөвсгөл		18.6
Хэнтий		14.94

Хөдөлмөр эрхлэлт	1.4.07
Малчид	
Нийт ажиллагсдын тоонд эзлэх хувь	2022

Ерөнхий мэдээлэл

		%
Архангай		59.73
Баян-Өлгий		36.81
Баянхонгор		58.6
Булган		57.86
Говь-Алтай		70.73
Говьсүмбэр		20.8
Дархан-Уул		5.29
Дорноговь		27.01
Дорнод		30.31
Дундговь		52.51
Завхан		64.2
Орхон		4.27
Өвөрхангай		58.79
Өмнөговь		34.37
Сүхбаатар		62.36
Сэлэнгэ		39.19
Төв		55.37
Увс		58.61
Ховд		37.86
Хөвсгөл		77.28
Хэнтий		36.36

Хөдөлмөр эрхлэлт	1.4.08
Ажилгүй иргэдийн тоо	
Тоо	2022

Ерөнхий мэдээлэл

		тоо
Архангай		466
Баян-Өлгий		5066
Баянхонгор		5587
Булган		1574
Говь-Алтай		3250
Говьсүмбэр		312
Дархан-Уул		2793
Дорноговь		246
Дорнод		2446
Дундговь		1256
Завхан		3642
Орхон		3496
Өвөрхангай		3104
Өмнөговь		2120
Сүхбаатар		788
Сэлэнгэ		1828
Төв		1963
Увс		2942
Ховд		3403
Хөвсгөл		5194
Хэнтий		1239

Хөдөлмөр эрхлэлт	1.4.09
Ажилгүйдлийн түвшин	
Хувь	2022

Эрэмбэ		%
1	Дорноговь	0.9
2	Архангай	1
3	Сүхбаатар	3
4	Хэнтий	3.4
5	Дундговь	5
6	Төв	5.3
7	Говьсүмбэр	5.5
8	Булган	6
9	Өвөрхангай	6.1
10	Өмнөговь	6.7
11	Сэлэнгэ	7.8
12	Дорнод	8.1
13	Дархан-Уул	8.2
14	Ховд	8.5
15	Увс	9
16	Орхон	9.9
17	Баян-Өлгий	10.6
18	Хөвсгөл	10.7
19	Завхан	12.3
20	Баянхонгор	12.7
21	Говь-Алтай	14.8

Хөдөлмөр эрхлэлт	1.4.10
Ажилгүйчүүдийн тоо	
Хөдөлмөрийн насны 100 хүн амд ногдох	2022

Эрэмбэ		тоо
1	Дорноговь	1
1	Архангай	1
3	Сүхбаатар	2
4	Говьсүмбэр	3
4	Хэнтий	3
4	Сэлэнгэ	3
7	Дундговь	4
7	Өвөрхангай	4
7	Төв	4
7	Булган	4
11	Өмнөговь	5
11	Дорнод	5
11	Дархан-Уул	5
14	Орхон	6
14	Ховд	6
14	Увс	6
14	Хөвсгөл	6
18	Завхан	8
18	Баян-Өлгий	8
20	Говь-Алтай	9
21	Баянхонгор	10

Хөдөлмөр эрхлэлт	1.4.11
Хүн амын ачаалал	
Хувь	2022

Эрэмбэ		%
1	Говь-Алтай	54.6
2	Булган	55.7
3	Завхан	55.8
4	Сэлэнгэ	56.1
5	Дорноговь	56.8
6	Хөвсгөл	57.2
7	Орхон	57.3
8	Архангай	57.6
9	Дундговь	57.9
10	Өвөрхангай	58.1
11	Хэнтий	58.6
12	Баянхонгор	59.2
13	Төв	59.5
14	Сүхбаатар	59.6
14	Дархан-Уул	59.6
16	Өмнөговь	60.1
17	Увс	61.3
18	Дорнод	61.4
19	Ховд	61.8
20	Говьсүмбэр	64.6
21	Баян-Өлгий	64.9

Хөдөлмөр эрхлэлт	1.4.12
Дундаж цалин	
Сарын, мянган төгрөг	2022

Эрэмбэ		мянган төгрөг
1	Орхон	2014
2	Өмнөговь	1749
3	Говьсүмбэр	1480
4	Дорноговь	1383
5	Сэлэнгэ	1316
6	Дархан-Уул	1309
7	Дорнод	1225
8	Хэнтий	1196
9	Төв	1132
10	Дундговь	1096
10	Сүхбаатар	1096
12	Өвөрхангай	1087
13	Ховд	1067
14	Завхан	1051
15	Говь-Алтай	1030
16	Баянхонгор	1025
17	Булган	1024
18	Увс	1022
19	Архангай	997
20	Хөвсгөл	990
21	Баян-Өлгий	943

Хөдөлмөр эрхлэлт	1.4.13
Ажлын байрны хүрэлцээ	
Аймагт ажлын байрны хүрэлцээ хангалттай байна.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Сүхбаатар	6.95
2	Говьсүмбэр	6.88
3	Дорнод	6.57
4	Төв	6.38
5	Говь-Алтай	6.23
6	Хөвсгөл	6.19
7	Увс	6.17
8	Дархан-Уул	6.09
9	Сэлэнгэ	6.06
10	Баян-Өлгий	6.04
11	Дорноговь	6.02
12	Баянхонгор	5.96
13	Ховд	5.63
14	Өмнөговь	5.6
15	Орхон	5.56
16	Булган	5.55
17	Хэнтий	5.44
18	Завхан	5.22
19	Өвөрхангай	5.09
20	Архангай	5.02
21	Дундговь	4.56

Хөдөлмөр эрхлэлт 1.4.14

Хөдөлмөрийн бирж

Аймгийн хөдөлмөр эрхлэлтийн 2023

байгууллага иргэдийг ажил хайж,олоход
нь тусалж чаддаг.

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Баян-Өлгий	6
2	Төв	5.88
3	Говь-Алтай	5.86
4	Дорноговь	5.84
5	Увс	5.72
6	Булган	5.71
7	Сэлэнгэ	5.6
8	Баянхонгор	5.51
9	Говьсүмбэр	5.49
10	Дорнод	5.42
11	Ховд	5.4
12	Өвөрхангай	5.21
13	Дундговь	5.14
14	Завхан	5.13
15	Хэнтий	5.11
16	Дархан-Уул	5
17	Орхон	4.92
18	Өмнөговь	4.81
19	Хөвсгөл	4.64
20	Сүхбаатар	4.54
21	Архангай	4.43

2

Засаглалын үр ашиг

- Аймгийн төсөв
- Институцийн тогтолцоо
- Бизнесийн эрхзүй
- Нийгмийн тогтолцоо

ЗАСАГЛАЛЫН ҮР АШИГ

- 2.1 Аймгийн төсөв
 - 2.1.01 Төсвийн орлого
 - 2.1.02 Төсвийн зарлага
 - 2.1.03 Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа
 - 2.1.04 Төсвийн орлого (%)
 - 2.1.05 Төсвийн зарлага (%)
 - 2.1.06 Төсвийн тэнцэл
 - 2.1.07 Төсвийн тэнцэл (%)
 - 2.1.08 Аймгийн төсвийн удирдлага
 - 2.1.09 Төсвийн эрх мэдэл
 - 2.1.10 Татвараас зайлсхийх
 - 2.1.11 Төсвийн ил тод байдал
 - 2.1.12 Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн
- 2.2 Институцийн тогтолцоо
 - 2.2.01 Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр
 - 2.2.02 Ил тод байдал
 - 2.2.03 Хүнд суртал
 - 2.2.04 Авлига, хээл хахууль
 - 2.2.05 Төрийн үйлчилгээ
- 2.3 Бизнесийн эрхзүй
 - 2.3.01 Тендер
 - 2.3.02 Шударга бус өрсөлдөөн
 - 2.3.03 Албан бус эдийн засаг
 - 2.3.04 Захиргааны зохицуулалтууд
 - 2.3.05 Гадаадын төсөл хөтөлбөр
- 2.4 Нийгмийн тогтолцоо
 - 2.4.01 Хууль ёс
 - 2.4.02 Орлогын тэгш бус байдал
 - 2.4.03 Хүн амын төвлөрөл
 - 2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн - хот
 - 2.4.05 Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв
 - 2.4.06 Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал
 - 2.4.07 Хүйсийн харьцаа
 - 2.4.08 Хүн амын насны бүтцийн хандлага
 - 2.4.09 Хүний хөгжлийн индекс
 - 2.4.10 Жендерийн хөгжлийн индекс
 - 2.4.11 Жендерийн тэгш бус байдлын индекс
 - 2.4.12 Гэмт хэрэг

Аймгийн төсөв	2.1.01
Төсвийн орлого	
Сая төгрөг	2022

Ерөнхий мэдээлэл	сая төгрөг
Архангай	42556
Баян-Өлгий	32680
Баянхонгор	53264
Булган	49210
Говь-Алтай	39536
Говьсүмбэр	14389
Дархан-Уул	54140
Дорноговь	97766
Дорнод	58643
Дундговь	32933
Завхан	44561
Орхон	194072
Өвөрхангай	55145
Өмнөговь	375005
Сүхбаатар	48317
Сэлэнгэ	74546
Төв	71174
Увс	42844
Ховд	55158
Хөвсгөл	60842
Хэнтий	53065

Аймгийн төсөв	2.1.02
Төсвийн зарлага	
Сая төгрөг	2022

Ерөнхий мэдээлэл	сая төгрөг
Архангай	42167
Баян-Өлгий	32426
Баянхонгор	51058
Булган	45606
Говь-Алтай	44483
Говьсүмбэр	16332
Дархан-Уул	57890
Дорноговь	86056
Дорнод	60762
Дундговь	32941
Завхан	44332
Орхон	184591
Өвөрхангай	51017
Өмнөговь	363513
Сүхбаатар	50601
Сэлэнгэ	67883
Төв	64065
Увс	42151
Ховд	52381
Хөвсгөл	59344
Хэнтий	53957

Аймгийн төсөв	2.1.03
Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа	
Хувь	2022

Эрэмбэ	%
1 Дорноговь	113.61
2 Төв	111.1
3 Сэлэнгэ	109.82
4 Өвөрхангай	108.09
5 Булган	107.9
6 Ховд	105.3
7 Орхон	105.14
8 Баянхонгор	104.32
9 Өмнөговь	103.16
10 Хөвсгөл	102.52
11 Увс	101.64
12 Архангай	100.92
13 Баян-Өлгий	100.78
14 Завхан	100.52
15 Дундговь	99.98
16 Хэнтий	98.35
17 Дорнод	96.51
18 Сүхбаатар	95.49
19 Дархан-Уул	93.52
20 Говь-Алтай	88.88
21 Говьсүмбэр	88.11

Аймгийн төсөв	2.1.04
Төсвийн орлого (%)	
ДНБ-д эзлэх хувь	2022

Эрэмбэ	%
1 Өмнөговь	19.69
2 Дорноговь	14.79
3 Баянхонгор	9.84
4 Говьсүмбэр	9.27
5 Булган	9.06
6 Говь-Алтай	8.65
7 Дундговь	8.05
8 Төв	7.69
9 Дархан-Уул	7.58
10 Хэнтий	7.54
11 Өвөрхангай	7.3
12 Завхан	7.14
13 Увс	6.64
14 Хөвсгөл	6.52
15 Сүхбаатар	6.15
16 Сэлэнгэ	6.11
17 Ховд	5.83
18 Орхон	5.68
19 Дорнод	5.24
20 Баян-Өлгий	5.14
21 Архангай	5.04

Аймгийн төсөв	2.1.05
Төсвийн зарлага (%)	
ДНБ-д эзлэх хувь	2022

Эрэмбэ		%
1	Архангай	4.99
2	Баян-Өлгий	5.1
3	Орхон	5.4
4	Дорнод	5.43
5	Ховд	5.53
6	Сэлэнгэ	5.56
7	Хөвсгөл	6.36
8	Сүхбаатар	6.44
9	Увс	6.53
10	Өвөрхангай	6.75
11	Төв	6.92
12	Завхан	7.11
13	Хэнтий	7.67
14	Дундговь	8.05
15	Дархан-Уул	8.1
16	Булган	8.39
17	Баянхонгор	9.43
18	Говь-Алтай	9.73
19	Говьсүмбэр	10.52
20	Дорноговь	13.02
21	Өмнөговь	19.09

Аймгийн төсөв	2.1.07
Төсвийн тэнцэл (%)	
ДНБ-д эзлэх хувь	2022

Эрэмбэ		%
1	Архангай	0.05
2	Баян-Өлгий	0.04
3	Баянхонгор	0.41
4	Булган	0.66
5	Говь-Алтай	-1.08
6	Говьсүмбэр	-1.25
7	Дархан-Уул	-0.52
8	Дорноговь	1.77
9	Дорнод	-0.19
10	Дундговь	0
11	Завхан	0.04
12	Орхон	0.28
13	Өвөрхангай	0.55
14	Өмнөговь	0.6
15	Сүхбаатар	-0.29
16	Сэлэнгэ	0.55
17	Төв	0.77
18	Увс	0.11
19	Ховд	0.29
20	Хөвсгөл	0.16
21	Хэнтий	-0.13

Аймгийн төсөв	2.1.06
Төсвийн тэнцэл	
Төсвийн ашиг (алдагдал), сая төгрөг	2022

Эрэмбэ		сая төгрөг
1	Архангай	389.5
2	Баян-Өлгий	254.2
3	Баянхонгор	2205.8
4	Булган	3603.9
5	Говь-Алтай	-4946.2
6	Говьсүмбэр	-1942.4
7	Дархан-Уул	-3750.5
8	Дорноговь	11710.9
9	Дорнод	-2118.8
10	Дундговь	-7.6
11	Завхан	229.3
12	Орхон	9480.6
13	Өвөрхангай	4128.8
14	Өмнөговь	11491.7
15	Сүхбаатар	-2283.9
16	Сэлэнгэ	6662.7
17	Төв	7109.5
18	Увс	693.2
19	Ховд	2777.1
20	Хөвсгөл	1497.6
21	Хэнтий	-892.1

Аймгийн төсөв	2.1.08
Аймгийн төсвийн удирдлага	
Аймгийн төсвийн удирдлага буюу төсвийн зарцуулалт оновчтой байна.	2023

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Өмнөговь	6.21
2	Хэнтий	6.03
3	Дархан-Уул	5.87
4	Баянхонгор	5.69
5	Булган	5.68
6	Өвөрхангай	5.66
7	Сэлэнгэ	5.62
8	Говьсүмбэр	5.59
9	Сүхбаатар	5.57
10	Дундговь	5.51
11	Говь-Алтай	5.47
12	Ховд	5.43
13	Архангай	5.39
14	Дорноговь	5.39
15	Орхон	5.36
16	Дорнод	5.25
17	Завхан	5.21
18	Баян-Өлгий	5.18
19	Төв	5.12
20	Увс	5.06
21	Хөвсгөл	4.96

Аймгийн төсөв 2.1.09

Төсвийн эрх мэдэл

Аймгийн төсвийн зарцуулалтад иргэд тодорхой хэмжээгээр хяналт тавьж чаддаг.

2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Булган	5.79
2	Дорноговь	5.23
3	Баянхонгор	5.12
4	Баян-Өлгий	5.08
5	Говь-Алтай	4.92
6	Сэлэнгэ	4.86
7	Орхон	4.79
8	Төв	4.74
9	Өмнөговь	4.73
10	Дархан-Уул	4.56
11	Говьсүмбэр	4.54
12	Дорнод	4.46
13	Хэнтий	4.44
14	Дундговь	4.43
15	Ховд	4.36
16	Увс	4.33
17	Завхан	4.3
18	Өвөрхангай	4.15
19	Сүхбаатар	4.11
20	Архангай	3.92
21	Хөвсгөл	3.91

Аймгийн төсөв 2.1.10

Татвараас зайлсхийх

Татвараас зайлсхийх үзэгдэл аймгийн бизнес эрхлэгчдийн дунд бага байдаг.

2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Архангай	7.32
2	Сүхбаатар	6.85
3	Хөвсгөл	6.82
4	Өмнөговь	6.36
5	Орхон	6.2
6	Өвөрхангай	6.1
7	Сэлэнгэ	6.03
7	Дорнод	6.03
9	Завхан	6.01
10	Говьсүмбэр	6
11	Увс	5.82
12	Баян-Өлгий	5.78
13	Баянхонгор	5.76
14	Хэнтий	5.74
15	Дархан-Уул	5.66
16	Ховд	5.64
17	Говь-Алтай	5.53
18	Булган	5.52
19	Дорноговь	5.39
20	Төв	5.2
21	Дундговь	5.12

Аймгийн төсөв 2.1.11

Төсвийн ил тод байдал

Аймгийн төсвийн зарцуулалт, худалдан авалтын мэдээлэл ил тод байдаг.

2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Өмнөговь	5.87
2	Дархан-Уул	5.59
3	Булган	5.51
3	Дорнод	5.51
5	Дорноговь	5.49
6	Хэнтий	5.45
7	Баянхонгор	5.4
8	Ховд	5.38
8	Говьсүмбэр	5.38
10	Сэлэнгэ	5.32
11	Увс	5.31
12	Баян-Өлгий	5.26
13	Говь-Алтай	5.24
14	Сүхбаатар	5.23
15	Дундговь	5.2
16	Төв	5.07
17	Өвөрхангай	5.02
18	Хөвсгөл	4.84
19	Орхон	4.81
20	Завхан	4.54
21	Архангай	4.45

Аймгийн төсөв 2.1.12

Орон нутгийн төсвийн орлогод

ААНОАТ-с төвлөрсөн дүн

Сая төгрөг

2022

Эрэмбэ		Сая төгрөг
1	Орхон	71873.72
2	Өмнөговь	44519.08
3	Сүхбаатар	13816.39
4	Дорноговь	12037.68
5	Ховд	10450.68
6	Дорнод	8746.4
7	Сэлэнгэ	6242.62
8	Завхан	4881.34
9	Хэнтий	4685.39
10	Төв	598.27
11	Булган	561.94
12	Дархан-Уул	444.06
13	Өвөрхангай	332.55
14	Архангай	323.57
15	Хөвсгөл	290.86
16	Увс	210.62
17	Говьсүмбэр	160
18	Баянхонгор	143.67
19	Баян-Өлгий	133.28
20	Говь-Алтай	80.6
21	Дундговь	72.68

Институцийн тогтолцоо 2.2.01

Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр
Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр 2023
онончтой бөгөөд аймгийн хөгжилд хувь
нэмэр оруулж чаддаг.

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Баянхонгор	5.96
2	Дорноговь	5.79
3	Дархан-Уул	5.76
4	Хэнтий	5.75
5	Сэлэнгэ	5.58
6	Говь-Алтай	5.53
7	Өвөрхангай	5.44
8	Дундговь	5.38
9	Сүхбаатар	5.35
10	Булган	5.34
11	Баян-Өлгий	5.29
12	Дорнод	5.24
13	Говьсүмбэр	5.18
14	Орхон	4.95
15	Ховд	4.92
16	Төв	4.91
17	Увс	4.89
17	Өмнөговь	4.89
19	Архангай	4.81
20	Завхан	4.79
21	Хөвсгөл	4.52

Институцийн тогтолцоо 2.2.03

Хүнд суртал
Бизнесийн үйл ажиллагаанд төрийн
байгууллагын хүнд суртал саад болдоггүй. 2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Сэлэнгэ	5.66
2	Хэнтий	5.53
2	Дархан-Уул	5.53
4	Дорнод	5.46
5	Дорноговь	5.42
6	Булган	5.29
6	Баян-Өлгий	5.29
8	Говьсүмбэр	5.25
9	Увс	5.24
9	Баянхонгор	5.24
11	Орхон	5.13
12	Сүхбаатар	4.98
13	Өмнөговь	4.95
14	Архангай	4.94
15	Төв	4.93
16	Өвөрхангай	4.82
17	Говь-Алтай	4.59
17	Завхан	4.59
19	Хөвсгөл	4.58
20	Ховд	4.57
21	Дундговь	4.4

Институцийн тогтолцоо 2.2.02

Ил тод байдал
Аймгийн удирдлагын бодлого,
шийдвэрүүд ил тод байдаг. 2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Төв	6.12
2	Хэнтий	5.8
2	Сүхбаатар	5.8
4	Дархан-Уул	5.77
5	Баянхонгор	5.7
6	Говьсүмбэр	5.69
7	Говь-Алтай	5.65
8	Дундговь	5.63
9	Өвөрхангай	5.62
9	Сэлэнгэ	5.62
11	Булган	5.59
12	Дорнод	5.56
13	Ховд	5.54
14	Архангай	5.46
15	Завхан	5.45
16	Увс	5.4
17	Өмнөговь	5.33
18	Баян-Өлгий	5.32
18	Дорноговь	5.32
20	Хөвсгөл	5.19
21	Орхон	5.17

Институцийн тогтолцоо 2.2.04

Авлига, хээл хахууль
Аймгийн төрийн албан хаагчдын авлигад
өртөх байдал харьцангуй бага. 2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Хөвсгөл	6.56
2	Сүхбаатар	6.4
3	Төв	6.3
4	Архангай	6.27
5	Завхан	6.21
6	Сэлэнгэ	6.13
6	Өвөрхангай	6.13
8	Говьсүмбэр	5.88
9	Дорнод	5.86
10	Хэнтий	5.84
11	Өмнөговь	5.74
12	Дорноговь	5.62
13	Дархан-Уул	5.58
14	Дундговь	5.53
15	Говь-Алтай	5.52
16	Баянхонгор	5.51
17	Орхон	5.46
18	Баян-Өлгий	5.4
19	Увс	5.33
20	Булган	5.28
21	Ховд	4.74

Институцийн тогтолцоо 2.2.05

Төрийн үйлчилгээ
Төрийн үйлчилгээ түргэн шуурхай, 2023
хүртээмжтэй байж чаддаг.

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Төв	6.78
2	Говьсүмбэр	5.92
3	Хөвсгөл	5.91
4	Дархан-Уул	5.88
5	Сэлэнгэ	5.83
6	Баян-Өлгий	5.77
7	Өвөрхангай	5.75
8	Орхон	5.73
9	Дорнод	5.71
10	Завхан	5.7
11	Сүхбаатар	5.65
12	Архангай	5.59
13	Дорноговь	5.53
14	Говь-Алтай	5.52
15	Баянхонгор	5.5
16	Ховд	5.48
17	Хэнтий	5.47
18	Дундговь	5.46
19	Өмнөговь	5.28
20	Увс	5.21
21	Булган	5.19

Бизнесийн эрхзүй 2.3.01

Тендер
Аймгаас зарлаж буй тендерүүд ил тод. 2023
шударга байж чаддаг.

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Төв	6.29
2	Дорнод	5.66
3	Булган	5.53
4	Орхон	5.51
5	Сэлэнгэ	5.5
6	Хэнтий	5.44
7	Өмнөговь	5.43
8	Говьсүмбэр	5.42
9	Говь-Алтай	5.38
10	Баянхонгор	5.36
11	Дархан-Уул	5.32
12	Дорноговь	5.23
13	Баян-Өлгий	5.2
14	Увс	5.17
15	Хөвсгөл	5.15
16	Өвөрхангай	5.03
17	Завхан	4.86
18	Дундговь	4.73
19	Сүхбаатар	4.71
20	Ховд	4.55
21	Архангай	4.48

Бизнесийн эрхзүй 2.3.02

Шударга бус өрсөлдөөн
Аймгийн бизнесийн орчинд шударга бус 2023
өрсөлдөөн бага байдаг.

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Төв	6.5
2	Завхан	5.8
3	Дорнод	5.78
4	Говьсүмбэр	5.76
5	Сүхбаатар	5.75
6	Увс	5.72
7	Архангай	5.69
8	Сэлэнгэ	5.68
9	Өвөрхангай	5.67
10	Хэнтий	5.63
11	Дундговь	5.61
11	Хөвсгөл	5.61
13	Дархан-Уул	5.6
14	Ховд	5.48
14	Баянхонгор	5.48
14	Орхон	5.48
17	Дорноговь	5.43
18	Говь-Алтай	5.28
19	Баян-Өлгий	5.22
20	Өмнөговь	5.12
21	Булган	4.35

Бизнесийн эрхзүй 2.3.03

Албан бус эдийн засаг
Албан бус эдийн засаг (бүртгэлгүй 2023
бизнесийн үйл ажиллагаа) нь эдийн
засгийн хөгжилд саад болдоггүй.

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Сүхбаатар	5.76
2	Говьсүмбэр	5.71
3	Орхон	5.7
4	Дорнод	5.61
5	Өвөрхангай	5.56
5	Дорноговь	5.56
5	Хөвсгөл	5.56
8	Увс	5.55
9	Дундговь	5.5
10	Дархан-Уул	5.44
10	Булган	5.44
12	Завхан	5.43
13	Говь-Алтай	5.35
13	Хэнтий	5.35
15	Ховд	5.33
16	Баянхонгор	5.31
17	Баян-Өлгий	5.26
18	Өмнөговь	5.2
19	Төв	5.18
20	Архангай	5.08
21	Сэлэнгэ	4.77

Бизнесийн эрхзүй 2.3.04

Захиргааны зохицуулалтууд

Бизнесийн таатай орчин бүрдэхэд
аймгийн захиргааны зохицуулалтууд
дэмжлэг болдог.

Санал асуулга			0-10 оноо
Эрэмбэ			
1	Хөвсгөл		5.95
2	Дархан-Уул		5.9
3	Өвөрхангай		5.85
4	Дорнод		5.77
5	Орхон		5.76
6	Өмнөговь		5.74
7	Архангай		5.71
8	Говьсүмбэр		5.68
9	Хэнтий		5.67
10	Увс		5.66
11	Дорноговь		5.65
12	Сэлэнгэ		5.49
13	Говь-Алтай		5.48
14	Баянхонгор		5.47
15	Ховд		5.41
16	Дундговь		5.36
17	Баян-Өлгий		5.27
18	Завхан		5.23
19	Булган		5.19
20	Төв		5.11
21	Сүхбаатар		4.85

Нийгмийн тогтолцоо 2.4.01

Хууль ёс

Хууль ёс хүн бүрт тэгш үйлчилдэг. 2023

Санал асуулга			0-10 оноо
Эрэмбэ			
1	Баян-Өлгий		5.43
2	Булган		5.41
3	Баянхонгор		5.38
4	Дархан-Уул		5.37
5	Дорноговь		5.36
6	Говьсүмбэр		5.31
7	Дорнод		5.3
8	Говь-Алтай		5.23
9	Сэлэнгэ		5.19
10	Орхон		5.16
11	Ховд		5.15
12	Өвөрхангай		5.13
12	Төв		5.13
14	Хөвсгөл		4.98
15	Хэнтий		4.94
16	Завхан		4.88
17	Увс		4.69
18	Архангай		4.61
19	Дундговь		4.41
20	Сүхбаатар		4.33
21	Өмнөговь		4.03

Бизнесийн эрхзүй 2.3.05

Гадаадын төсөл хөтөлбөр

Аймгийн бизнес эрхлэгчид гадаадын
хөрөнгө оруулалттай төсөл,хөтөлбөрт
хамрагдахад аймгийн удирдлагууд
дэмжлэг болдог.

Санал асуулга			0-10 оноо
Эрэмбэ			
1	Орхон		5.82
2	Увс		5.67
3	Дорноговь		5.6
4	Дархан-Уул		5.53
5	Сэлэнгэ		5.47
6	Баян-Өлгий		5.4
7	Баянхонгор		5.33
8	Төв		5.32
9	Булган		5.23
10	Дорнод		5.22
11	Хэнтий		5.18
12	Өвөрхангай		5.16
13	Архангай		5
14	Дундговь		4.99
15	Говь-Алтай		4.96
16	Ховд		4.86
17	Өмнөговь		4.85
18	Говьсүмбэр		4.76
19	Сүхбаатар		4.74
20	Завхан		4.56
21	Хөвсгөл		4.33

Нийгмийн тогтолцоо 2.4.02

Орлогын тэгш бус байдал

Аймгийн иргэдийн орлогын тэгш бус
байдал буюу баян хоосны ялгаа
харьцангуй бага.

Санал асуулга			0-10 оноо
Эрэмбэ			
1	Төв		5.92
2	Говьсүмбэр		5.9
3	Дархан-Уул		5.65
4	Сүхбаатар		5.62
5	Баянхонгор		5.58
6	Ховд		5.5
7	Сэлэнгэ		5.49
8	Дундговь		5.48
9	Өвөрхангай		5.46
9	Дорнод		5.46
11	Дорноговь		5.44
12	Хэнтий		5.28
13	Архангай		5.25
14	Баян-Өлгий		5.17
15	Завхан		5.09
16	Хөвсгөл		5.04
17	Булган		5.03
18	Говь-Алтай		4.83
19	Өмнөговь		4.69
20	Орхон		4.42
21	Увс		4.12

Нийгмийн тогтолцоо 2.4.03

Хүн амын төвлөрөл

Нийт хүн амд хотын хүн амын эзлэх хувь 2022

Ерөнхий мэдээлэл

		%
1	Архангай	21.7
2	Баян-Өлгий	38.4
3	Баянхонгор	36.4
4	Булган	25.6
5	Говь-Алтай	32.7
6	Говьсүмбэр	60
7	Дархан-Уул	81
8	Дорноговь	65
9	Дорнод	55.8
10	Дундговь	28.5
11	Завхан	22.5
12	Орхон	96.3
13	Өвөрхангай	30.5
14	Өмнөговь	40.1
15	Сүхбаатар	31.3
16	Сэлэнгэ	34.3
17	Төв	18.5
18	Увс	37
19	Ховд	36
20	Хөвсгөл	33.7
21	Хэнтий	35.4

Нийгмийн тогтолцоо 2.4.04

Шилжих хөдөлгөөн - хот

Аймгийн хүн ам Улаанбаатар хот руу шилжих хөдөлгөөн бага байна. 2022

Эрэмбэ		тоо
1	Баян-Өлгий	552
2	Говьсүмбэр	556
3	Сүхбаатар	808
4	Дундговь	1020
5	Өмнөговь	1193
6	Булган	1367
7	Говь-Алтай	1435
8	Дорноговь	1511
9	Дорнод	1568
10	Увс	1647
11	Ховд	1680
12	Хэнтий	1771
13	Завхан	1824
14	Хөвсгөл	1931
15	Баянхонгор	2068
16	Орхон	2459
17	Архангай	2496
18	Өвөрхангай	2627
19	Дархан-Уул	2693
20	Сэлэнгэ	2855
21	Төв	3541

Нийгмийн тогтолцоо 2.4.05

Шилжих хөдөлгөөн - аймгийн төв

Аймгийн хүн ам аймгийн төв рүү шилжих хөдөлгөөн бага байна. 2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Архангай	6.2
2	Орхон	6.08
3	Увс	5.88
4	Сэлэнгэ	5.81
5	Сүхбаатар	5.7
6	Дорнод	5.64
7	Хэнтий	5.58
8	Говь-Алтай	5.55
9	Ховд	5.51
10	Өмнөговь	5.49
11	Говьсүмбэр	5.45
12	Дорноговь	5.44
13	Дархан-Уул	5.43
14	Баянхонгор	5.4
15	Хөвсгөл	5.37
15	Дундговь	5.37
15	Завхан	5.37
18	Өвөрхангай	5.33
19	Булган	5.31
20	Төв	5.3
21	Баян-Өлгий	5.2

Нийгмийн тогтолцоо 2.4.06

Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал

Шилжих хөдөлгөөн нь хүн амын хүйсийн тэнцвэрт байдалд сөргөөр нөлөөлөөгүй байна. 2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Орхон	6.5
2	Сүхбаатар	6.34
3	Архангай	6.3
4	Завхан	6.08
5	Дархан-Уул	6.07
6	Хэнтий	6.03
7	Өмнөговь	6
8	Сэлэнгэ	5.9
9	Хөвсгөл	5.88
10	Өвөрхангай	5.86
11	Увс	5.8
12	Ховд	5.75
13	Говьсүмбэр	5.69
14	Дорнод	5.68
15	Говь-Алтай	5.67
16	Баянхонгор	5.65
17	Дундговь	5.51
18	Булган	5.5
19	Дорноговь	5.46
20	Баян-Өлгий	5.42
21	Төв	5.36

Нийгмийн тогтолцоо	2.4.07
Хүйсийн харьцаа	
100 эмэгтэйд ногдох эрэгтэй хүний тоо	2022

Ерөнхий мэдээлэл		тоо
Архангай		102.25
Баян-Өлгий		100.87
Баянхонгор		100.02
Булган		105.5
Говь-Алтай		101.81
Говьсүмбэр		101.04
Дархан-Уул		97.66
Дорноговь		104.78
Дорнод		106.91
Дундговь		105.22
Завхан		100.95
Орхон		97.12
Өвөрхангай		101.47
Өмнөговь		107.82
Сүхбаатар		103.72
Сэлэнгэ		103.68
Төв		108.08
Увс		102.12
Ховд		102.43
Хөвсгөл		100.44
Хэнтий		105.49

Нийгмийн тогтолцоо	2.4.08
Хүн амын насны бүтцийн хандлага	
Нийт хүн амд 15-34 насны залуусын эзлэх хувь	2022

Эрэмбэ	%
1 Увс	32.07
2 Баян-Өлгий	31.52
3 Ховд	31.35
4 Говь-Алтай	30.91
5 Баянхонгор	30.83
6 Архангай	30.65
7 Өвөрхангай	30.56
8 Хөвсгөл	30.16
9 Өмнөговь	30.07
10 Дорноговь	30
11 Завхан	29.86
12 Дундговь	29.59
13 Хэнтий	29.34
14 Говьсүмбэр	28.89
15 Сүхбаатар	28.86
16 Сэлэнгэ	28.51
17 Дорнод	28.21
18 Булган	27.79
19 Төв	27.38
20 Орхон	27.24
21 Дархан-Уул	26.98

Нийгмийн тогтолцоо	2.4.09
Хүний хөгжлийн индекс	
Индекс	2022

Эрэмбэ	индекс
1 Орхон	0.826
2 Өмнөговь	0.783
3 Говьсүмбэр	0.753
4 Ховд	0.744
5 Дорнод	0.743
6 Сүхбаатар	0.738
7 Сэлэнгэ	0.734
8 Дорноговь	0.731
9 Дархан-Уул	0.728
10 Хэнтий	0.726
11 Төв	0.724
12 Завхан	0.72
13 Булган	0.718
14 Баян-Өлгий	0.717
15 Архангай	0.713
15 Дундговь	0.713
17 Говь-Алтай	0.71
18 Увс	0.702
19 Өвөрхангай	0.693
19 Баянхонгор	0.693
21 Хөвсгөл	0.686

Нийгмийн тогтолцоо	2.4.10
Жендэрийн хөгжлийн индекс	
Индекс	2022

Ерөнхий мэдээлэл		индекс
Архангай		1.001
Баян-Өлгий		0.993
Баянхонгор		1
Булган		1.027
Говь-Алтай		1.035
Говьсүмбэр		0.971
Дархан-Уул		1.014
Дорноговь		1.016
Дорнод		1.038
Дундговь		1.036
Завхан		1.005
Орхон		1.018
Өвөрхангай		1
Өмнөговь		1
Сүхбаатар		1.021
Сэлэнгэ		1.03
Төв		1.006
Увс		1.019
Ховд		0.99
Хөвсгөл		1.024
Хэнтий		1.008

Нийгмийн тогтолцоо	2.4.11
Жендэрийн тэгш бүс байдлын индекс	
Индекс	2022

Эрэмбэ		Индекс
1	Орхон	0.83
2	Өмнөговь	0.828
3	Дархан-Уул	0.827
4	Хөвсгөл	0.826
5	Сүхбаатар	0.82
6	Хэнтий	0.817
6	Дорнод	0.817
8	Дорноговь	0.816
8	Ховд	0.816
10	Говь-Алтай	0.808
11	Булган	0.803
12	Төв	0.802
12	Архангай	0.802
14	Өвөрхангай	0.794
15	Увс	0.793
16	Баян-Өлгий	0.777
17	Говьсүмбэр	0.345
18	Баянхонгор	0.303
19	Дундговь	0.301
20	Завхан	0.257
21	Сэлэнгэ	0.237

Нийгмийн тогтолцоо	2.4.12
Гэмт хэрэг	
Бүртгэгдсэн гэмт хэргийн тоо	2022

Эрэмбэ		тоо
1	Говьсүмбэр	143
2	Говь-Алтай	231
3	Дундговь	247
4	Увс	287
5	Баян-Өлгий	313
6	Завхан	405
7	Баянхонгор	439
8	Булган	467
9	Сүхбаатар	511
10	Архангай	524
11	Ховд	538
12	Өмнөговь	550
13	Дорнод	561
14	Дорноговь	621
15	Дархан-Уул	678
16	Өвөрхангай	696
17	Хэнтий	705
18	Орхон	731
19	Төв	754
20	Сэлэнгэ	775
21	Хөвсгөл	843

3

Бизнесийн үр ашиг

- Бизнесийн орчин
- Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж
- Санхүү
- Менежментийн хэвшил

БИЗНЕСИЙН ҮР АШИГ

3.1 Бизнесийн орчин

- 3.1.01 Аж ахуйн нэгж, байгууллага
- 3.1.02 Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж
- 3.1.03 Хувийн хэвшлийн томоохон аж ахуйн нэгж
- 3.1.04 Хувиараа бизнес эрхлэх боломж
- 3.1.05 Бизнесийн таатай орчин
- 3.1.06 Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд
- 3.1.07 Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл
- 3.1.08 Аймгийн төрх байдал
- 3.1.09 Гадаад зах зээл

3.2 Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж

- 3.2.01 Чадварлаг удирдах ажилтан
- 3.2.02 Санхүүгийн үр чадвар
- 3.2.03 Мэргэшсэн ажиллах хүч
- 3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж
- 3.2.05 Сургалт
- 3.2.06 Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн

3.3 Санхүү

- 3.3.01 Банк, санхүүгийн үйлчилгээ
- 3.3.02 Банкны салбарууд
- 3.3.03 Зээлийн өрийн үлдэгдэл
- 3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл
- 3.3.05 Зээл авах боломж
- 3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл
- 3.3.07 Банкуудын зээлийн хүү
- 3.3.08 Байгууллагын хөрөнгө оруулалт

3.4 Менежментийн хэвшил

- 3.4.01 Компаниудын зохицох чадвар
- 3.4.02 Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит
- 3.4.03 Бизнесийн овсгоо самбаа
- 3.4.04 Нийгмийн хариуцлага
- 3.4.05 Компаниудын цахимжилт

Бизнесийн орчин	3.1.01
Аж ахуйн нэгж, байгууллага	
Үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгж байгууллагын тоо	2022

Ерөнхий мэдээлэл	тоо
Архангай	890
Баян-Өлгий	1102
Баянхонгор	1017
Булган	910
Говь-Алтай	806
Говьсүмбэр	306
Дархан-Уул	1988
Дорноговь	1130
Дорнод	1411
Дундговь	610
Завхан	1240
Орхон	2121
Өвөрхангай	1076
Өмнөговь	1874
Сүхбаатар	732
Сэлэнгэ	1768
Төв	1081
Увс	1397
Ховд	1613
Хөвсгөл	1412
Хэнтий	1116

Бизнесийн орчин	3.1.02
Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	
Тоо	2022

Эрэмбэ	тоо
1 Орхон	1994
2 Дархан-Уул	1839
3 Өмнөговь	1639
4 Сэлэнгэ	1496
5 Ховд	1388
6 Дорнод	1221
7 Увс	1200
8 Хөвсгөл	1156
9 Завхан	1016
10 Дорноговь	931
11 Хэнтий	902
12 Баян-Өлгий	896
13 Өвөрхангай	834
14 Төв	831
15 Баянхонгор	804
16 Булган	729
17 Архангай	682
18 Говь-Алтай	601
19 Сүхбаатар	571
20 Дундговь	452
21 Говьсүмбэр	235

Бизнесийн орчин	3.1.03
Хувийн хэвшлийн томоохон аж ахуйн нэгж 50-иас дээш ажиллагсадтай	2022

Эрэмбэ	тоо
1 Өмнөговь	87
2 Дархан-Уул	66
3 Хөвсгөл	63
4 Ховд	49
4 Орхон	49
4 Сэлэнгэ	49
7 Өвөрхангай	47
8 Баян-Өлгий	45
9 Дорнод	41
10 Увс	39
11 Архангай	38
12 Төв	37
13 Дорноговь	34
13 Баянхонгор	34
15 Завхан	32
15 Говь-Алтай	32
17 Булган	27
18 Хэнтий	26
19 Сүхбаатар	24
20 Дундговь	16
21 Говьсүмбэр	13

Бизнесийн орчин	3.1.04
Хувиараа бизнес эрхлэх боломж	
Аймагт хувиараа бизнес эрхлэх боломж их байдаг.	2023

Эрэмбэ	Санал асуулга	0-10 оноо
1 Хэнтий		6.83
2 Сэлэнгэ		6.71
3 Орхон		6.59
4 Дорнод		6.53
5 Булган		6.49
6 Өмнөговь		6.44
6 Хөвсгөл		6.44
8 Дархан-Уул		6.37
9 Дорноговь		6.24
9 Говьсүмбэр		6.24
11 Увс		6.23
12 Архангай		6.2
13 Сүхбаатар		6.17
14 Өвөрхангай		6.06
15 Ховд		6.05
16 Баян-Өлгий		6.03
17 Баянхонгор		5.86
18 Дундговь		5.84
19 Завхан		5.74
20 Говь-Алтай		5.52
21 Төв		5.29

Бизнесийн орчин	3.1.05
Бизнесийн таатай орчин	
Аймагт бизнес эрхлэх таатай орчин бүрдсэн.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Дорноговь	6.22
2	Дархан-Уул	6.17
3	Дорнод	5.96
4	Булган	5.9
5	Ховд	5.86
6	Өвөрхангай	5.67
7	Говьсүмбэр	5.65
8	Баянхонгор	5.59
9	Хөвсгөл	5.52
10	Хэнтий	5.49
11	Баян-Өлгий	5.45
12	Сүхбаатар	5.35
13	Сэлэнгэ	5.32
14	Орхон	5.14
15	Төв	5.02
16	Дундговь	4.96
17	Өмнөговь	4.94
17	Увс	4.94
19	Архангай	4.91
20	Говь-Алтай	4.86
21	Завхан	4.72

Бизнесийн орчин	3.1.07
Төр,хувийн хэвшлийн түншлэл	
Аймагт төр,хувийн хэвшлийн түншлэл хэрэгждэг.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Дорноговь	6.24
2	Хэнтий	6.22
3	Сэлэнгэ	6.16
3	Дундговь	6.16
5	Дархан-Уул	6.07
6	Баян-Өлгий	6.03
7	Өвөрхангай	5.96
7	Ховд	5.96
9	Баянхонгор	5.95
10	Орхон	5.89
11	Дорнод	5.88
12	Говьсүмбэр	5.84
13	Увс	5.76
14	Архангай	5.73
15	Өмнөговь	5.63
16	Хөвсгөл	5.61
17	Завхан	5.6
18	Сүхбаатар	5.48
19	Төв	5.07
20	Говь-Алтай	4.98
21	Булган	4.25

Бизнесийн орчин	3.1.06
Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд	
Аймгийн бизнес эрхлэгчдийг дэмжих зорилготой аливаа үйл ажиллагаа явуулж буй байгууллага, холбоод бизнес эрхлэгчдийн үйл ажиллагааг үр өгөөжтэй дэмжиж чаддаг.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Хэнтий	6.26
2	Орхон	6.12
3	Баян-Өлгий	6.04
4	Булган	6.02
5	Сэлэнгэ	6
6	Баянхонгор	5.95
7	Ховд	5.94
8	Дорноговь	5.92
9	Өвөрхангай	5.91
9	Дархан-Уул	5.91
11	Хөвсгөл	5.88
12	Дорнод	5.87
13	Увс	5.84
14	Говьсүмбэр	5.76
15	Өмнөговь	5.7
16	Сүхбаатар	5.63
17	Дундговь	5.54
18	Говь-Алтай	5.49
19	Завхан	5.48
20	Төв	5.2
21	Архангай	4.98

Бизнесийн орчин	3.1.08
Аймгийн төрх байдал	
Аймгийн онцлог, бусдад үнэлэгдэх үнэлэмж нь бизнесийн хөгжилд эерэгээр нөлөөлдөг.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Өмнөговь	7.11
2	Хөвсгөл	6.86
3	Сэлэнгэ	6.84
4	Хэнтий	6.71
5	Орхон	6.59
6	Өвөрхангай	6.49
7	Архангай	6.47
8	Сүхбаатар	6.43
9	Говьсүмбэр	6.4
10	Дорнод	6.38
10	Дархан-Уул	6.38
12	Дорноговь	6.27
13	Ховд	6.17
14	Увс	6.15
15	Баян-Өлгий	6.04
16	Дундговь	6
17	Завхан	5.96
18	Баянхонгор	5.93
19	Говь-Алтай	5.39
20	Төв	5.31
21	Булган	4.34

Бизнесийн орчин	3.1.09
Гадаад зах зээл	
Гадаад зах зээл рүү бүтээгдэхүүн, үйлчилгээгээ гаргах.	2023

Санал асуулга 		
Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Дорноговь	6.06
2	Булган	5.74
3	Төв	5.6
4	Дархан-Уул	5.55
5	Баян-Өлгий	5.51
6	Баянхонгор	5.43
7	Ховд	5.23
8	Увс	5.19
9	Сэлэнгэ	4.9
10	Өвөрхангай	4.85
11	Говьсүмбэр	4.67
12	Хэнтий	4.6
13	Өмнөговь	4.45
14	Орхон	4.42
14	Дорнод	4.42
16	Хөвсгөл	4.39
17	Говь-Алтай	4.38
18	Дундговь	4.25
19	Архангай	4.15
20	Сүхбаатар	4.04
21	Завхан	4

Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	3.2.02
Санхүүгийн үр чадвар	
Санхүүгийн чадварлаг мэргэжилтнүүдийн олдоц сайн байдаг.	2023

Санал асуулга 		
Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Өвөрхангай	5.84
2	Ховд	5.82
3	Увс	5.79
4	Дорнод	5.71
5	Баян-Өлгий	5.68
6	Дорноговь	5.63
7	Дархан-Уул	5.62
8	Хөвсгөл	5.59
9	Орхон	5.52
10	Завхан	5.5
11	Баянхонгор	5.46
12	Архангай	5.38
12	Говь-Алтай	5.38
14	Төв	5.21
15	Говьсүмбэр	5.13
16	Сүхбаатар	5.11
16	Өмнөговь	5.11
18	Сэлэнгэ	4.9
19	Дундговь	4.86
20	Хэнтий	4.64
21	Булган	4.55

Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	3.2.01
Чадварлаг удирдах ажилтан	
Чадварлаг удирдах ажилтны олдоц сайн байдаг.	2023

Санал асуулга 		
Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Баян-Өлгий	6.02
2	Ховд	5.66
3	Дорноговь	5.62
4	Өвөрхангай	5.61
4	Увс	5.61
6	Баянхонгор	5.51
7	Дархан-Уул	5.47
8	Орхон	5.42
9	Хөвсгөл	5.33
10	Төв	5.18
11	Говьсүмбэр	5.06
12	Өмнөговь	4.98
12	Хэнтий	4.98
12	Архангай	4.98
15	Сэлэнгэ	4.87
16	Булган	4.64
17	Завхан	4.56
18	Говь-Алтай	4.54
19	Сүхбаатар	4.41
20	Дундговь	4.39
21	Дорнод	4.38

Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж	3.2.03
Мэргэшсэн ажиллах хүч	
Мэргэшсэн ажиллах хүчийг олж ажиллуулахад хялбар байдаг.	2023

Санал асуулга 		
Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Дорноговь	5.52
2	Баян-Өлгий	5.48
3	Увс	5.29
4	Төв	5.2
5	Ховд	5.19
6	Баянхонгор	4.94
7	Өмнөговь	4.92
8	Дархан-Уул	4.59
9	Булган	4.54
10	Говьсүмбэр	4.53
11	Орхон	4.49
12	Өвөрхангай	4.47
13	Говь-Алтай	4.39
13	Дорнод	4.39
15	Завхан	4.35
16	Хөвсгөл	4.31
17	Сэлэнгэ	4.16
18	Архангай	3.96
19	Дундговь	3.92
20	Хэнтий	3.89
21	Сүхбаатар	3.76

Хөдөлмөрийн зах зээл,бүтээмж	3.2.04
Хөдөлмөрийн бүтээмж	
Нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг	2022

Эрэмбэ		мянган төгрөг
1	Орхон	107440
2	Өмнөговь	64776
3	Сэлэнгэ	56777
4	Дорнод	40219
5	Сүхбаатар	30800
6	Говьсүмбэр	28759
7	Төв	26365
8	Ховд	25934
9	Дорноговь	24478
10	Говь-Алтай	24439
11	Завхан	24089
12	Дархан-Уул	22897
13	Булган	22176
14	Хөвсгөл	21595
15	Увс	21572
16	Хэнтий	19983
17	Архангай	18904
18	Дундговь	17270
19	Өвөрхангай	15945
20	Баян-Өлгий	14823
21	Баянхонгор	14062

Хөдөлмөрийн зах зээл,бүтээмж	3.2.06
Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн	
Чадварлаг. мэргэшсэн ажиллах хүч өөр	2023
аймаг,хотод шилжин ажиллах нь аймгийн өрсөлдөх чадварт сөргөөр нөлөөлөх хэмжээнд хүрээгүй.	

Эрэмбэ	Санал асуулга	0-10 оноо
1	Төв	6.41
2	Дархан-Уул	6.32
3	Дорноговь	6.26
4	Хөвсгөл	6.23
5	Хэнтий	6.2
6	Дорнод	6.09
7	Баянхонгор	5.97
8	Өвөрхангай	5.94
9	Говьсүмбэр	5.92
10	Архангай	5.87
11	Ховд	5.84
11	Увс	5.84
13	Орхон	5.78
14	Сэлэнгэ	5.77
15	Сүхбаатар	5.46
15	Өмнөговь	5.46
17	Баян-Өлгий	5.45
18	Дундговь	5.14
19	Завхан	4.85
20	Говь-Алтай	4.64
20	Булган	4.64

Хөдөлмөрийн зах зээл,бүтээмж	3.2.05
Сургалт	
Компаниуд ажилтнаа мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад хамруулахыг чухалчилдаг.	2023

Эрэмбэ	Санал асуулга	0-10 оноо
1	Увс	7.77
2	Сэлэнгэ	7.76
3	Сүхбаатар	7.36
4	Дорнод	7.31
5	Говьсүмбэр	7.23
6	Хөвсгөл	7.18
7	Орхон	7.14
8	Өмнөговь	6.9
9	Өвөрхангай	6.72
10	Хэнтий	6.55
11	Дархан-Уул	6.5
12	Дорноговь	6.26
13	Дундговь	6.2
14	Завхан	6
15	Архангай	5.96
16	Баянхонгор	5.94
17	Ховд	5.8
18	Баян-Өлгий	5.77
19	Төв	5.41
20	Говь-Алтай	5.27
21	Булган	4.29

Санхүү	3.3.01
Банк,санхүүгийн үйлчилгээ	
Банк,санхүүгийн үйлчилгээ нь бизнесийн үйл ажиллагааг үр өгөөжтэй дэмжиж чаддаг.	2023

Эрэмбэ	Санал асуулга	0-10 оноо
1	Сэлэнгэ	6.55
2	Төв	6.44
3	Увс	6.38
4	Орхон	6.37
5	Хөвсгөл	6.34
6	Говьсүмбэр	6.29
7	Өвөрхангай	6.12
8	Хэнтий	6.07
9	Сүхбаатар	6.05
10	Завхан	6
11	Баянхонгор	5.93
12	Ховд	5.92
12	Архангай	5.92
14	Дорнод	5.82
15	Дорноговь	5.78
16	Баян-Өлгий	5.73
17	Булган	5.7
18	Дархан-Уул	5.61
19	Өмнөговь	5.34
20	Говь-Алтай	5.28
21	Дундговь	4.88

Санхүү 3.3.02
Банкны салбарууд
Банкны салбар, нэгжийн тоо 2022

Ерөнхий мэдээлэл

	тоо
Архангай	44
Баян-Өлгий	40
Баянхонгор	54
Булган	38
Говь-Алтай	46
Говьсүмбэр	9
Дархан-Уул	43
Дорноговь	58
Дорнод	42
Дундговь	34
Завхан	57
Орхон	32
Өвөрхангай	53
Өмнөговь	62
Сүхбаатар	35
Сэлэнгэ	64
Төв	64
Увс	48
Ховд	48
Хөвсгөл	60
Хэнтий	48

Санхүү 3.3.03
Зээлийн өрийн үлдэгдэл
ДНБ-д эзлэх хувь 2022

Эрэмбэ %

1	Дархан-Уул	57.01
2	Говьсүмбэр	49.03
3	Баянхонгор	48.07
4	Дорноговь	46.43
5	Өвөрхангай	38.61
6	Увс	36.56
7	Хөвсгөл	34.04
8	Говь-Алтай	33.94
9	Хэнтий	33.91
10	Завхан	33.84
11	Дундговь	33.27
12	Баян-Өлгий	32.17
13	Булган	29.38
14	Сэлэнгэ	28.36
15	Төв	28.23
16	Ховд	28.12
17	Архангай	24.69
18	Дорнод	24.42
19	Сүхбаатар	24.39
20	Өмнөговь	17.34
21	Орхон	14.78

Санхүү 3.3.04
Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл
Нийт зээлийн өрийн үлдэгдэлд эзлэх хувь 2022

Эрэмбэ %

1	Архангай	0.65
1	Сүхбаатар	0.65
3	Говь-Алтай	0.92
4	Завхан	1.04
5	Дундговь	1.07
6	Өвөрхангай	1.14
7	Хэнтий	1.27
8	Ховд	1.44
8	Төв	1.44
10	Булган	1.55
11	Увс	1.59
12	Орхон	1.62
13	Баянхонгор	1.69
14	Хөвсгөл	1.82
15	Говьсүмбэр	1.93
16	Сэлэнгэ	2.28
17	Дархан-Уул	2.29
18	Дорнод	3.21
19	Баян-Өлгий	4.39
20	Өмнөговь	4.98
21	Дорноговь	5.9

Санхүү 3.3.05
Зээл авах боломж
Бизнес эрхлэгчид зээл авахад хялбар байдаг. 2023

Санал асуулга 0-10 оноо

Эрэмбэ

1	Төв	6.49
2	Баян-Өлгий	6.03
3	Орхон	5.89
4	Сэлэнгэ	5.88
5	Дорноговь	5.79
6	Увс	5.5
7	Хэнтий	5.38
8	Говьсүмбэр	5.32
9	Өвөрхангай	5.28
10	Баянхонгор	5.27
11	Дархан-Уул	5.26
12	Хөвсгөл	5.18
12	Өмнөговь	5.18
14	Говь-Алтай	5.16
15	Завхан	5.13
16	Ховд	4.91
17	Дорнод	4.84
18	Булган	4.72
19	Сүхбаатар	4.69
20	Архангай	4.48
21	Дундговь	4.12

Санхүү	3.3.06
Хадгаламжийн үлдэгдэл	
ДНБ-д эзлэх хувь	2022

Эрэмбэ		%
1	Дархан-Уул	45.26
2	Говь-Алтай	25.31
3	Баянхонгор	24.85
4	Увс	24
5	Дорноговь	23.63
6	Завхан	22.28
7	Өвөрхангай	21.5
8	Баян-Өлгий	20.39
9	Дундговь	20.12
10	Хөвсгөл	19.65
11	Хэнтий	18.9
12	Архангай	18.32
13	Говьсүмбэр	18.2
14	Булган	14.94
15	Ховд	14.31
16	Төв	14.14
17	Сүхбаатар	13.32
18	Дорнод	13.12
19	Сэлэнгэ	12.88
20	Өмнөговь	10.95
21	Орхон	10.67

Санхүү	3.3.08
Байгууллагын хөрөнгө оруулалт	
Манай компани энэ жил бизнесийн хөрөнгө оруулалтаа хангалттай хэмжээгээр нэмэгдүүлж чадсан.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		%
1	Төв	6.34
2	Сэлэнгэ	6.19
3	Баян-Өлгий	6.04
4	Хэнтий	5.96
5	Дорноговь	5.88
6	Өвөрхангай	5.83
7	Говьсүмбэр	5.79
7	Дархан-Уул	5.79
7	Дорнод	5.79
10	Орхон	5.75
11	Увс	5.64
12	Ховд	5.63
13	Завхан	5.51
14	Баянхонгор	5.5
15	Говь-Алтай	5.43
16	Хөвсгөл	5.37
17	Сүхбаатар	5.21
18	Өмнөговь	5.17
19	Архангай	5.14
20	Дундговь	4.91
21	Булган	4.5

Санхүү	3.3.07
Банкуудын зээлийн хүү	
Хувь	2022

Эрэмбэ		%
1	Орхон	15.3
2	Баян-Өлгий	16
3	Дархан-Уул	16.1
3	Увс	16.1
3	Говьсүмбэр	16.1
3	Сэлэнгэ	16.1
3	Өмнөговь	16.1
8	Дорнод	16.3
8	Ховд	16.3
10	Дундговь	16.4
10	Төв	16.4
10	Дорноговь	16.4
10	Сүхбаатар	16.4
14	Завхан	16.5
14	Говь-Алтай	16.5
14	Булган	16.5
14	Хэнтий	16.5
18	Хөвсгөл	16.6
19	Өвөрхангай	16.7
20	Баянхонгор	16.9
21	Архангай	17

Менежментийн хэвшил	3.4.01
Компаниудын зохицох чадвар	
Зах зээлийн өөрчлөлтөд дасан зохицох компаниудын чадвар сайн байна.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Сэлэнгэ	6.51
1	Төв	6.51
3	Өвөрхангай	6.31
4	Дорнод	6.2
5	Дорноговь	6.17
6	Баян-Өлгий	6.04
7	Сүхбаатар	6
7	Говьсүмбэр	6
7	Өмнөговь	6
10	Баянхонгор	5.96
10	Хэнтий	5.96
12	Ховд	5.87
13	Хөвсгөл	5.85
14	Увс	5.84
15	Дархан-Уул	5.78
16	Архангай	5.65
17	Орхон	5.49
18	Дундговь	5.38
19	Завхан	5.25
20	Говь-Алтай	5.15
21	Булган	4.68

Менежментийн хэвшил 3.4.02

Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит
Бизнес эрхлэгчид нягтлан бодох бүртгэл, 2023
аудитын зарчмыг зохих ёсоор мөрддөг.

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Сэлэнгэ	7.75
1	Дундговь	7.75
3	Сүхбаатар	7.48
4	Өмнөговь	7.25
5	Говьсүмбэр	7.23
6	Хөвсгөл	7.2
6	Орхон	7.2
8	Увс	7.1
9	Дорнод	7.09
10	Архангай	6.98
11	Хэнтий	6.88
12	Өвөрхангай	6.59
13	Төв	6.5
14	Дархан-Уул	6.49
15	Завхан	6.41
16	Дорноговь	6.2
17	Баян-Өлгий	6.04
18	Ховд	6.01
19	Баянхонгор	5.85
20	Булган	5.81
21	Говь-Алтай	5.18

Менежментийн хэвшил 3.4.04

Нийгмийн хариуцлага
Бизнес эрхлэгчид нийгмийн хариуцлагаа 2023
ухамсарладаг.

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Өмнөговь	8.04
2	Орхон	7.59
3	Сүхбаатар	7.54
4	Сэлэнгэ	7.38
5	Хөвсгөл	7.36
6	Увс	7.33
6	Хэнтий	7.33
8	Дорнод	7.23
9	Говьсүмбэр	6.98
10	Дундговь	6.92
11	Өвөрхангай	6.76
12	Архангай	6.49
13	Төв	6.35
14	Дархан-Уул	6.28
15	Дорноговь	6.19
15	Завхан	6.19
17	Булган	6.13
18	Ховд	6.08
19	Баян-Өлгий	6.04
20	Баянхонгор	5.85
21	Говь-Алтай	5.24

Менежментийн хэвшил 3.4.03

Бизнесийн овсгоо самбаа
Аж ахуйн нэгжийн удирдах ажилтнууд 2023
бизнесийн овсгоо сайтай байдаг.

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Увс	7.31
2	Өмнөговь	7.08
3	Хэнтий	7.04
4	Орхон	6.96
5	Сүхбаатар	6.94
6	Сэлэнгэ	6.88
7	Говьсүмбэр	6.87
8	Хөвсгөл	6.79
9	Архангай	6.69
10	Булган	6.62
11	Өвөрхангай	6.56
12	Дундговь	6.54
13	Төв	6.42
14	Дорнод	6.41
15	Дархан-Уул	6.38
16	Дорноговь	6.21
17	Ховд	6.09
18	Баян-Өлгий	6.05
19	Завхан	6
20	Баянхонгор	5.94
21	Говь-Алтай	5.38

Менежментийн хэвшил 3.4.05

Компаниудын цахимжилт
Бизнес эрхлэгчид үйлчилгээний 2023
үйл ажиллагаагаа цахимжуулан
хялбаршуулж чадсан.

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Өмнөговь	7.68
2	Сэлэнгэ	6.94
3	Дорнод	6.9
4	Хөвсгөл	6.85
5	Өвөрхангай	6.62
5	Дундговь	6.62
7	Сүхбаатар	6.43
7	Хэнтий	6.43
9	Орхон	6.42
10	Говьсүмбэр	6.35
11	Дорноговь	6.27
12	Ховд	6.22
13	Дархан-Уул	6.16
13	Архангай	6.16
15	Баян-Өлгий	6.05
16	Увс	6.04
17	Завхан	6
18	Баянхонгор	5.93
19	Булган	5.77
20	Төв	5.27
21	Говь-Алтай	5.2

4

Дэд бүтэц

- Үндсэн Дэд бүтэц
- Технологийн Дэд бүтэц
- Боловсрол, соёл
- Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин

ДЭД БҮТЭЦ

- 4.1 Үндсэн дэд бүтэц
 - 4.1.01 Газар нутаг
 - 4.1.02 Хүн амын нягтшил
 - 4.1.03 Алслагдсан байдал
 - 4.1.04 Газарзүйн байршил
 - 4.1.05 Зах зээлийн багтаамж
 - 4.1.06 Хүн амын цэвэр өсөлт
 - 4.1.07 Бүтээн байгуулалт, засвар үйлчилгээ
 - 4.1.08 Тохижилт
 - 4.1.09 Эрчим хүч
 - 4.1.10 Цахилгааны үнэ
 - 4.1.11 Цахилгааны үүсгүүртэй малчин өрх
 - 4.1.12 Дулаан
 - 4.1.13 Халаалтын үнэ
 - 4.1.14 Цэвэр усны хүртээмж
 - 4.1.15 Хог
 - 4.1.16 Замын чанар
 - 4.1.17 Тээврийн хөгжил
 - 4.1.18 Тээврийн хэрэгсэл
 - 4.1.19 Шатахууны үнэ
 - 4.1.20 Түгээлтийн сүлжээ
 - 4.1.21 Өргөн хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүн
 - 4.1.22 Томоохон үйлчилгээний төвүүд
 - 4.1.23 Худалдааны цэгийн хүртээмж
 - 4.1.24 Халуун усны газар
 - 4.1.25 Ногоон байгууламж
- 4.2 Технологийн дэд бүтэц
 - 4.2.01 Холбооны салбарын нийт орлого
 - 4.2.02 Суурин утасны цэг
 - 4.2.03 Мэдээллийн хүртээмж
 - 4.2.04 Мэдээллийн байгууллага
 - 4.2.05 Харилцаа, холбооны технологи
 - 4.2.06 Чадварлаг инженерүүд
 - 4.2.07 Дижитал төхөөрөмжүүдийн хэрэглээ
- 4.3 Боловсрол, соёл
 - 4.3.01 Сургуулийн өмнөх боловсрол
 - 4.3.02 Ерөнхий боловсролын сургууль
 - 4.3.03 Бага дунд боловсрол
 - 4.3.04 Дээд боловсрол
 - 4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт
 - 4.3.06 Бага боловсролын хамран сургалт
 - 4.3.07 Суурь боловсролын хамран сургалт
 - 4.3.08 Дунд боловсролын хамран сургалт
 - 4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа (цэцэрлэг)
 - 4.3.10 Сурагч-багшийн харьцаа (бага боловсрол)
 - 4.3.11 Сурагч-багшийн харьцаа (ерөнхий боловсрол)
 - 4.3.12 Гадаад хэл
 - 4.3.13 Шинийг санаачлах чадвар
 - 4.3.14 Чөлөөт цагаа өнгөрөөх газар
 - 4.3.15 Мэргэжлийн урлагийн тоглолт
 - 4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид
 - 4.3.17 Соёлын төв
 - 4.3.18 Соёлын төвийн хүртээмж
 - 4.3.19 Музейн үзэгчид
 - 4.3.20 Номын сан
 - 4.3.21 Номын сангийн хүртээмж
 - 4.3.22 Номын сангийн уншигчид
 - 4.3.23 Уламжлалт соёл
 - 4.3.24 Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (Байгалийн ухаан)
 - 4.3.25 Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (Нийгмийн ухаан)
 - 4.3.26 Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (Хүмүүнлэгийн ухаан)
- 4.4 Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин
 - 4.4.01 Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц
 - 4.4.02 Дундаж наслалт
 - 4.4.03 Төрөлтийн ерөнхий коэффициент
 - 4.4.04 Төрөлтийн хүйсийн харьцаа
 - 4.4.05 Эхийн эндэгдлийн түвшин
 - 4.4.06 Нялхсын эндэгдэл
 - 4.4.07 Нас баралтын ерөнхий коэффициент
 - 4.4.08 Нас баралтын хүйсийн харьцаа
 - 4.4.09 Эрүүл мэндийн тусламж (их эмч)
 - 4.4.10 Эрүүл мэндийн тусламж (сувилагч)
 - 4.4.11 Халдварт өвчний тархалт
 - 4.4.12 Хорт хавдрын өвчлөлт
 - 4.4.13 Жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн эмнэлгийн хяналтад хамрагдалт
 - 4.4.14 Хүнсний аюулгүй байдал
 - 4.4.15 Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид
 - 4.4.16 Спорт заал
 - 4.4.17 Цол, зэрэгтэй тамирчид, дасгалжуулагчдын тоо
 - 4.4.18 Цаг уур
 - 4.4.19 Цэвэр агаар
 - 4.4.20 Уул уурхай
 - 4.4.21 Амьдралын чанар

Үндсэн Дэд бүтэц 4.1.01
Газар нутаг
Мянган км² 2022

Ерөнхий мэдээлэл		мянган км ²
	Архангай	55
	Баян-Өлгий	46
	Баянхонгор	116
	Булган	49
	Говь-Алтай	141
	Говьсүмбэр	6
	Дархан-Уул	3
	Дорноговь	110
	Дорнод	124
	Дундговь	75
	Завхан	83
	Орхон	1
	Өвөрхангай	63
	Өмнөговь	165
	Сүхбаатар	82
	Сэлэнгэ	41
	Төв	74
	Увс	70
	Ховд	76
	Хөвсгөл	101
	Хэнтий	80

Үндсэн Дэд бүтэц 4.1.02
Хүн амын нягтаршил
1 км²-т ногдох хүний тоо 2022

Ерөнхий мэдээлэл		тоо
	Архангай	2
	Баян-Өлгий	3
	Баянхонгор	1
	Булган	1
	Говь-Алтай	0
	Говьсүмбэр	3
	Дархан-Уул	33
	Дорноговь	1
	Дорнод	1
	Дундговь	1
	Завхан	1
	Орхон	138
	Өвөрхангай	2
	Өмнөговь	0
	Сүхбаатар	1
	Сэлэнгэ	3
	Төв	1
	Увс	1
	Ховд	1
	Хөвсгөл	1
	Хэнтий	1

Үндсэн Дэд бүтэц 4.1.03
Алслагдсан байдал
Аймгийн төвөөс Улаанбаатар хот хүртэлх зай,км 2022

Эрэмбэ		км
1	Төв	43
2	Говьсүмбэр	223
2	Дархан-Уул	223
4	Дундговь	275
5	Сэлэнгэ	321
6	Булган	336
7	Хэнтий	338
8	Орхон	373
9	Өвөрхангай	431
10	Дорноговь	450
11	Архангай	477
12	Сүхбаатар	565
13	Өмнөговь	575
14	Баянхонгор	639
15	Дорнод	661
16	Хөвсгөл	779
17	Завхан	1023
18	Говь-Алтай	1037
19	Увс	1417
20	Ховд	1487
21	Баян-Өлгий	1709

Үндсэн Дэд бүтэц 4.1.04
Газарзүйн байршил
Аймгийн газарзүйн байршил нь бизнес эрхлэгчдэд давуу тал болдог. 2023

Санал асуулга		0-10 оноо
1	Говьсүмбэр	7.87
2	Өмнөговь	7.83
3	Хөвсгөл	7.44
4	Өвөрхангай	7.37
5	Дорнод	7.34
6	Орхон	7.28
6	Сэлэнгэ	7.28
8	Дархан-Уул	6.88
9	Хэнтий	6.62
10	Архангай	6.6
11	Дорноговь	6.57
12	Сүхбаатар	6.3
13	Баян-Өлгий	6.23
14	Ховд	6.14
15	Дундговь	6.08
16	Баянхонгор	5.92
17	Булган	5.65
18	Говь-Алтай	5.49
19	Төв	5.39
20	Завхан	4.52
21	Увс	4.21

Үндсэн Дэд бүтэц	4.1.05
Зах зээлийн багтаамж	
Нийт хүн амын тоо, мянган хүн	2022

Эрэмбэ		мянган хүн
1	Хөвсгөл	136.6
2	Өвөрхангай	115
3	Баян-Өлгий	114.8
4	Сэлэнгэ	109.1
5	Орхон	107.9
6	Дархан-Уул	107.3
7	Архангай	93.1
8	Төв	92
9	Ховд	91.1
10	Баянхонгор	88.4
11	Увс	84
12	Дорнод	83.7
13	Хэнтий	79
14	Завхан	72.9
15	Өмнөговь	71.8
16	Дорноговь	71.1
17	Сүхбаатар	65.2
18	Булган	61.2
19	Говь-Алтай	57.1
20	Дундговь	46.4
21	Говьсүмбэр	18

Үндсэн Дэд бүтэц	4.1.07
Бүтээн байгуулалт, засвар үйлчилгээ	
Аймгийн Дэд бүтэц, барилгын бүтээн байгуулалт, засвар үйлчилгээний ажлын төлөвлөлт, санхүүжилт сайн байна.	2023

Эрэмбэ	Санал асуулга	0-10 оноо
1	Өмнөговь	6.88
2	Өвөрхангай	6.72
3	Дархан-Уул	6.7
4	Дорноговь	6.52
5	Говьсүмбэр	6.49
6	Булган	6.41
7	Сэлэнгэ	6.4
8	Хэнтий	6.31
9	Ховд	6.3
10	Хөвсгөл	6.27
11	Сүхбаатар	6.21
12	Архангай	6
13	Орхон	5.98
14	Баянхонгор	5.93
15	Дорнод	5.85
16	Баян-Өлгий	5.81
17	Увс	5.8
18	Төв	5.4
19	Завхан	5.22
20	Дундговь	5.02
21	Говь-Алтай	4.81

Үндсэн Дэд бүтэц	4.1.06
Хүн амын цэвэр өсөлт	
1000 хүнд ногдох	2022

Эрэмбэ		тоо
1	Баян-Өлгий	21
2	Сүхбаатар	17
2	Увс	17
4	Ховд	16
4	Баянхонгор	16
6	Өмнөговь	15
6	Говьсүмбэр	15
6	Хэнтий	15
9	Дорноговь	14
9	Архангай	14
9	Дорнод	14
9	Өвөрхангай	14
9	Говь-Алтай	14
14	Хөвсгөл	13
14	Орхон	13
14	Дундговь	13
14	Завхан	13
18	Төв	12
18	Сэлэнгэ	12
18	Булган	12
18	Дархан-Уул	12

Үндсэн Дэд бүтэц	4.1.08
Тохижилт	
Аймгийн төвд гэрэлтүүлэг, ногоон байгууламж, цэцэрлэгт хүрээлэн, явган хүний зам, сандал, хогийн сав зэрэг тохижилтын ажил сайн хийгдсэн.	2023

Эрэмбэ	Санал асуулга	0-10 оноо
1	Хэнтий	7.7
2	Өмнөговь	7.67
3	Дархан-Уул	7.51
4	Говьсүмбэр	7.41
5	Өвөрхангай	7.09
6	Хөвсгөл	6.68
7	Булган	6.61
7	Дорноговь	6.61
9	Орхон	6.6
10	Завхан	6.44
11	Сүхбаатар	6.4
12	Архангай	6.36
13	Дорнод	6.28
14	Сэлэнгэ	6.24
15	Ховд	6.21
16	Дундговь	6.12
17	Говь-Алтай	5.98
18	Баян-Өлгий	5.96
19	Баянхонгор	5.89
20	Увс	5.25
21	Төв	5

Үндсэн Дэд бүтэц 4.1.09

Эрчим хүч

 Аймгийн хэмжээнд эрчим хүчний асуудлаа 2023
хангалттай шийдвэрлэж чадсан.

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Дорнод	7.81
2	Говьсүмбэр	7.58
3	Сүхбаатар	7.06
4	Орхон	7
5	Дундговь	6.8
6	Хөвсгөл	6.77
7	Дархан-Уул	6.73
8	Сэлэнгэ	6.69
9	Дорноговь	6.63
10	Увс	6.61
11	Архангай	6.49
12	Завхан	6.33
13	Булган	6.28
14	Өмнөговь	6.25
15	Төв	6.14
16	Ховд	6
16	Баян-Өлгий	6
18	Өвөрхангай	5.88
19	Баянхонгор	5.67
20	Хэнтий	5.56
21	Говь-Алтай	5.45

Үндсэн Дэд бүтэц 4.1.11

Цахилгааны үүсгүүртэй малчин өрх

Нийт малчин өрхөд эзлэх хувь 2022

Эрэмбэ		%
1	Сүхбаатар	91.6
2	Орхон	90
3	Завхан	88.4
4	Өвөрхангай	87.7
5	Дархан-Уул	87.4
6	Сэлэнгэ	87.2
7	Баянхонгор	85.8
8	Төв	85.3
9	Говь-Алтай	83.6
10	Дундговь	83.4
11	Архангай	82.9
12	Дорноговь	81.8
13	Дорнод	80.9
14	Өмнөговь	80.8
15	Говьсүмбэр	80.3
16	Булган	79.8
17	Хөвсгөл	78.8
18	Увс	78
19	Хэнтий	77
20	Ховд	76
21	Баян-Өлгий	69.4

Үндсэн Дэд бүтэц 4.1.10

Цахилгааны үнэ

Жилийн дундаж,кВтц/төг 2022

Эрэмбэ		кВтц/төг
1	Баян-Өлгий	122
1	Ховд	122
1	Увс	122
4	Архангай	143
4	Өвөрхангай	143
4	Говьсүмбэр	143
4	Өмнөговь	143
4	Дорноговь	143
4	Сүхбаатар	143
4	Дундговь	143
4	Сэлэнгэ	143
4	Орхон	143
4	Төв	143
4	Дорнод	143
4	Баянхонгор	143
4	Дархан-Уул	143
4	Булган	143
4	Хэнтий	143
4	Хөвсгөл	143
20	Завхан	152
20	Говь-Алтай	152

Үндсэн Дэд бүтэц 4.1.12

Дулаан

 Аймгийн хэмжээнд дулааны асуудлаа 2023
хангалттай шийдвэрлэж чадсан.

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Дорнод	7.43
2	Говьсүмбэр	7.12
3	Дорноговь	6.73
4	Орхон	6.69
5	Дархан-Уул	6.66
6	Сэлэнгэ	6.16
7	Өмнөговь	6.15
8	Сүхбаатар	6.09
9	Төв	6.02
10	Баян-Өлгий	5.88
11	Булган	5.74
12	Өвөрхангай	5.69
13	Баянхонгор	5.63
14	Увс	5.58
15	Хэнтий	5.32
16	Ховд	5.21
17	Архангай	5.08
18	Хөвсгөл	5.06
19	Завхан	5.02
20	Дундговь	4.75
21	Говь-Алтай	4.13

Үндсэн Дэд бүтэц	4.1.13
Халаалтын үнэ	
Жилийн дундаж, м²/төг	2022

Эрэмбэ		м²/төг
1	Сэлэнгэ	312
2	Булган	330
3	Өмнөговь	368
4	Дорноговь	385
5	Говьсүмбэр	400
6	Увс	430
7	Хөвсгөл	440
8	Баянхонгор	495
9	Дундговь	500
10	Төв	501
11	Завхан	520
12	Ховд	550
13	Дархан-Уул	557
14	Дорнод	607
15	Орхон	608
16	Сүхбаатар	616
16	Говь-Алтай	616
18	Өвөрхангай	660
19	Хэнтий	682
20	Баян-Өлгий	858
21	Архангай	910

Үндсэн Дэд бүтэц	4.1.15
Хог	
Аймгийн хэмжээнд хогийн асуудлаа хангалттай шийдвэрлэж чадсан.	2023

Эрэмбэ	Санал асуулга	0-10 оноо
1	Өмнөговь	7.41
2	Говьсүмбэр	6.72
3	Архангай	6.4
4	Дорноговь	6.39
5	Орхон	6.35
6	Төв	6.27
7	Баян-Өлгий	6.2
8	Өвөрхангай	6.15
8	Дархан-Уул	6.15
10	Сүхбаатар	5.88
11	Булган	5.83
12	Хэнтий	5.71
13	Баянхонгор	5.61
14	Говь-Алтай	5.44
15	Дундговь	5.25
16	Завхан	5.21
17	Сэлэнгэ	5.11
18	Ховд	4.97
19	Дорнод	4.61
20	Увс	4.55
21	Хөвсгөл	4.51

Үндсэн Дэд бүтэц	4.1.14
Цэвэр усны хүртээмж	
Аймгийн хүн амын ундны усны хүртээмж, чанар сайн.	2023

Эрэмбэ	Санал асуулга	0-10 оноо
1	Ховд	6.89
2	Орхон	6.85
3	Булган	6.8
4	Хэнтий	6.77
5	Хөвсгөл	6.73
6	Дархан-Уул	6.68
7	Завхан	6.6
8	Сэлэнгэ	6.58
9	Архангай	6.57
10	Төв	6.44
10	Өмнөговь	6.44
12	Өвөрхангай	6.42
13	Дорноговь	6.38
14	Увс	6.28
15	Баян-Өлгий	6.15
16	Говь-Алтай	5.97
17	Баянхонгор	5.73
18	Дорнод	5.29
19	Говьсүмбэр	5.12
20	Сүхбаатар	5.02
21	Дундговь	4.96

Үндсэн Дэд бүтэц	4.1.16
Замын чанар	
Аймгийн авто замын чанар сайн байна.	2023

Эрэмбэ	Санал асуулга	0-10 оноо
1	Дархан-Уул	6.68
2	Төв	6.67
3	Дорноговь	6.58
4	Өмнөговь	6.32
5	Сүхбаатар	6.25
6	Хөвсгөл	6.15
7	Хэнтий	6.08
8	Говьсүмбэр	6
9	Булган	5.93
10	Баян-Өлгий	5.85
11	Завхан	5.81
12	Өвөрхангай	5.72
13	Баянхонгор	5.61
14	Сэлэнгэ	5.26
15	Ховд	5.2
16	Архангай	5.15
17	Орхон	4.73
18	Говь-Алтай	4.6
19	Увс	4.38
20	Дорнод	3.98
21	Дундговь	2.61

Үндсэн Дэд бүтэц	4.1.17
Тээврийн хөгжил	
Улаанбаатар хот руу ирж, очиход хүндрэл учирдаггүй.	2023

Санал асуулга		0-10 оноо
Эрэмбэ		
1	Сүхбаатар	7.67
2	Говьсүмбэр	7.58
3	Хөвсгөл	7.35
4	Хэнтий	7.06
5	Өвөрхангай	7.02
6	Ховд	6.95
7	Баянхонгор	6.87
8	Орхон	6.83
9	Архангай	6.82
10	Завхан	6.76
11	Булган	6.71
12	Сэлэнгэ	6.64
13	Баян-Өлгий	6.59
14	Дархан-Уул	6.57
15	Төв	6.42
16	Дорноговь	6.32
17	Говь-Алтай	5.96
18	Увс	5.84
19	Өмнөговь	5.56
20	Дундговь	4.65
21	Дорнод	3.86

Үндсэн Дэд бүтэц	4.1.19
Шатахууны үнэ	
Нэг литр АИ-80 бензиний үнэ, жилийн дундаж, төгрөг	2022

Эрэмбэ	төгрөг
1	Төв 2363
2	Дархан-Уул 2399
3	Говьсүмбэр 2413
4	Өвөрхангай 2437
5	Сэлэнгэ 2441
6	Архангай 2460
7	Дорноговь 2467
8	Баянхонгор 2480
9	Булган 2481
10	Дорнод 2487
11	Сүхбаатар 2496
12	Орхон 2539
13	Хэнтий 2554
14	Дундговь 2585
15	Хөвсгөл 2595
16	Өмнөговь 2619
17	Баян-Өлгий 2713
18	Говь-Алтай 2738
19	Ховд 2831
20	Завхан 2847
21	Увс 2848

Үндсэн Дэд бүтэц	4.1.18
Тээврийн хэрэгсэл	
Хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох авто машины тоо	2022

Эрэмбэ	тоо
1	Өмнөговь 61
2	Орхон 36
3	Дорноговь 35
4	Дархан-Уул 31
5	Сэлэнгэ 30
5	Дундговь 30
7	Булган 29
8	Ховд 27
8	Говь-Алтай 27
8	Сүхбаатар 27
11	Хэнтий 26
11	Завхан 26
13	Говьсүмбэр 25
13	Дорнод 25
13	Увс 25
13	Баянхонгор 25
13	Төв 25
18	Хөвсгөл 24
18	Баян-Өлгий 24
18	Архангай 24
21	Өвөрхангай 22

Үндсэн Дэд бүтэц	4.1.20
Түгээлтийн сүлжээ	
Аймгийн иргэд, бизнес эрхлэгчид бүтээгдэхүүнээ Улаанбаатар хотод борлуулахад хүндрэл учирдаггүй.	2023

Санал асуулга		0-10 оноо
Эрэмбэ		
1	Хөвсгөл	6.63
1	Баян-Өлгий	6.63
3	Дорноговь	6.43
4	Говьсүмбэр	6.42
5	Булган	6.24
6	Дархан-Уул	6.17
7	Өвөрхангай	6.12
8	Архангай	6.09
9	Хэнтий	6.08
10	Сэлэнгэ	6
11	Ховд	5.95
12	Сүхбаатар	5.91
13	Орхон	5.86
14	Өмнөговь	5.64
14	Баянхонгор	5.6
16	Завхан	5.59
17	Говь-Алтай	5.58
18	Увс	5.57
19	Дорнод	5.48
20	Төв	5.1
21	Дундговь	4.95

Үндсэн Дэд бүтэц 4.1.21

Өргөн хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүн
Өргөн хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүний хангамж, нийлүүлэлт хангалттай байдаг.

Эрэмбэ	Санал асуулга	0-10 оноо
1	Өмнөговь	7.41
2	Говьсүмбэр	7.27
3	Хөвсгөл	6.98
4	Баян-Өлгий	6.94
4	Өвөрхангай	6.94
6	Дундговь	6.73
7	Хэнтий	6.68
8	Дорноговь	6.61
9	Дархан-Уул	6.57
9	Архангай	6.57
11	Сэлэнгэ	6.32
12	Сүхбаатар	6.3
13	Ховд	6.29
14	Орхон	6.24
15	Булган	5.85
16	Дорнод	5.84
17	Баянхонгор	5.8
18	Говь-Алтай	5.72
18	Увс	5.72
20	Завхан	5.64
21	Төв	5.36

Үндсэн Дэд бүтэц 4.1.23

Худалдааны цэгийн хүртээмж
Худалдааны нэг цэгт ногдох хүний тоо

Эрэмбэ	тоо
1	Өмнөговь 101
2	Орхон 117
3	Дархан-Уул 138
4	Ховд 144
5	Завхан 155
6	Увс 156
7	Дорнод 169
8	Сэлэнгэ 195
9	Говь-Алтай 198
10	Говьсүмбэр 199
11	Булган 206
12	Дорноговь 211
13	Дундговь 219
14	Сүхбаатар 229
15	Хэнтий 231
16	Баян-Өлгий 302
17	Баянхонгор 338
18	Архангай 357
19	Хөвсгөл 366
20	Өвөрхангай 385
21	Төв 503

Үндсэн Дэд бүтэц 4.1.22

Томоохон үйлчилгээний төвүүд
Томоохон үйлчилгээний төвүүдийн хүртээмж /худалдааны төв, зочид буудал, ресторан гэх мэт/ хангалттай байна.

Эрэмбэ	Санал асуулга	0-10 оноо
1	Өмнөговь	7.65
2	Өвөрхангай	7.25
3	Увс	7.12
4	Хөвсгөл	7.06
5	Архангай	7.04
6	Хэнтий	7.02
7	Ховд	6.85
8	Дархан-Уул	6.78
9	Дорноговь	6.48
10	Баян-Өлгий	6.37
11	Сүхбаатар	6.24
12	Орхон	6.08
12	Говьсүмбэр	6.08
12	Дундговь	6.08
15	Дорнод	5.92
16	Баянхонгор	5.84
17	Сэлэнгэ	5.81
18	Говь-Алтай	5.72
19	Завхан	5.36
20	Төв	4.98
21	Булган	4.47

Үндсэн Дэд бүтэц 4.1.24

Халуун усны газар
Аймагт халуун усны газар хүртээмжтэй байдаг.

Эрэмбэ	Санал асуулга	0-10 оноо
1	Өмнөговь	7.07
2	Өвөрхангай	7.04
3	Увс	7.02
4	Хөвсгөл	6.88
5	Ховд	6.71
6	Дорноговь	6.51
7	Дархан-Уул	6.28
8	Хэнтий	6.23
9	Баян-Өлгий	6.22
10	Архангай	6.12
11	Орхон	6.1
12	Сэлэнгэ	5.96
13	Завхан	5.77
14	Баянхонгор	5.72
15	Дорнод	5.68
16	Говь-Алтай	5.3
17	Булган	5.29
18	Говьсүмбэр	5.25
19	Сүхбаатар	5.1
20	Дундговь	5.06
21	Төв	4.85

Үндсэн дэд бүтэц	4.1.25
Ногоон байгууламж	
Аймгийн төвд ногоон байгууламж, цэцэрлэгт хүрээлэн зэрэг тохижилтын ажил сайн хийгдсэн.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Говьсүмбэр	7.5
2	Өмнөговь	7.38
3	Өвөрхангай	7.35
4	Хэнтий	7.27
5	Дархан-Уул	6.88
6	Дорноговь	6.46
7	Булган	6.45
8	Хөвсгөл	6.31
9	Орхон	6.3
10	Архангай	6
10	Сүхбаатар	6
12	Дорнод	5.96
13	Баянхонгор	5.94
14	Увс	5.92
15	Ховд	5.89
16	Баян-Өлгий	5.84
17	Дундговь	5.68
18	Завхан	5.63
19	Сэлэнгэ	5.51
20	Төв	5.26
21	Говь-Алтай	4.96

Технологийн дэд бүтэц	4.2.01
Холбооны салбарын нийт орлого	
Сая төгрөг	2022

Эрэмбэ		сая төгрөг
1	Дархан-Уул	27704
2	Орхон	26557
3	Сэлэнгэ	23118
4	Өмнөговь	20261
5	Баян-Өлгий	18336
6	Хөвсгөл	17808
7	Ховд	16217
8	Өвөрхангай	15626
9	Дорноговь	15364
10	Хэнтий	15271
11	Төв	14083
12	Дорнод	14005
13	Архангай	13497
14	Увс	11687
15	Завхан	11475
16	Сүхбаатар	10480
17	Говь-Алтай	10243
18	Баянхонгор	10162
19	Булган	9603
20	Дундговь	6610
21	Говьсүмбэр	4546

Технологийн дэд бүтэц	4.2.02
Суурин утасны цэг	
1000 хүнд ногдох	2022

Эрэмбэ		тоо
1	Орхон	99
2	Дархан-Уул	79
3	Говьсүмбэр	64
4	Дорноговь	62
5	Дорнод	46
6	Өмнөговь	44
7	Баянхонгор	32
8	Сэлэнгэ	30
8	Говь-Алтай	30
10	Сүхбаатар	29
11	Увс	23
11	Дундговь	23
13	Төв	21
14	Ховд	20
14	Хөвсгөл	20
16	Булган	19
16	Баян-Өлгий	19
18	Завхан	18
19	Өвөрхангай	17
20	Хэнтий	14
21	Архангай	13

Технологийн дэд бүтэц	4.2.03
Мэдээллийн хүртээмж	
Аймгийн иргэд мэдээллийг цаг алдалгүй хүлээн авч чаддаг.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Өмнөговь	7.35
2	Ховд	7
3	Хөвсгөл	6.58
3	Өвөрхангай	6.58
5	Дорноговь	6.57
6	Говьсүмбэр	6.41
7	Баян-Өлгий	6.37
8	Хэнтий	6.33
9	Дархан-Уул	6.26
10	Сүхбаатар	6.13
11	Увс	6.04
11	Орхон	6.04
11	Дорнод	6.04
11	Архангай	6.04
15	Сэлэнгэ	5.92
16	Дундговь	5.84
17	Говь-Алтай	5.77
18	Баянхонгор	5.74
19	Булган	5.59
20	Завхан	5.56
21	Төв	5.21

Технологийн Дэд бүтэц	4.2.04
Мэдээллийн байгууллага	
Аймгийн хэвлэл мэдээллийн байгууллагууд үнэн зөв, шуурхай, хүртээмжтэй ажиллаж чаддаг.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Ховд	6.77
2	Өвөрхангай	6.72
3	Дорноговь	6.59
4	Хэнтий	6.41
5	Сүхбаатар	6.38
5	Архангай	6.38
7	Хөвсгөл	6.36
7	Дархан-Уул	6.36
9	Баян-Өлгий	6.29
10	Булган	6.21
10	Төв	6.21
12	Говьсүмбэр	6.17
13	Увс	6.04
14	Орхон	6.01
15	Дундговь	5.91
16	Завхан	5.85
17	Сэлэнгэ	5.8
18	Говь-Алтай	5.73
19	Дорнод	5.72
20	Баянхонгор	5.61
21	Өмнөговь	5.6

Технологийн Дэд бүтэц	4.2.06
Чадварлаг инженерүүд	
Өндөр ур чадвартай инженерүүдийн хүрэлцээ бизнесийн хэрэгцээг хангаж байна.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Дорноговь	6.53
2	Төв	6.46
3	Өвөрхангай	6.34
4	Ховд	6.18
5	Хөвсгөл	6.12
6	Орхон	6.04
7	Увс	6
8	Булган	5.97
9	Баян-Өлгий	5.96
10	Дархан-Уул	5.94
11	Сэлэнгэ	5.8
12	Хэнтий	5.76
13	Говьсүмбэр	5.72
14	Баянхонгор	5.7
15	Архангай	5.63
16	Говь-Алтай	5.62
17	Сүхбаатар	5.55
18	Дорнод	5.47
19	Дундговь	5.28
20	Өмнөговь	4.88
21	Завхан	4.6

Технологийн Дэд бүтэц	4.2.05
Харилцаа, холбооны технологи	
Харилцаа, холбооны технологи (интернет, суурин болон үүрэн утас, шуудангийн үйлчилгээ) нь бизнесийн хэрэгцээ шаардлагыг хангаж байна.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Өмнөговь	7.84
2	Говьсүмбэр	7.65
3	Хөвсгөл	7.28
4	Хэнтий	7.25
5	Дундговь	7.22
6	Өвөрхангай	7.16
7	Сэлэнгэ	7.13
8	Сүхбаатар	7
8	Орхон	7
10	Баянхонгор	6.85
11	Говь-Алтай	6.79
12	Архангай	6.76
13	Дархан-Уул	6.74
14	Булган	6.7
15	Дорнод	6.68
16	Дорноговь	6.65
17	Ховд	6.56
18	Завхан	6.5
19	Баян-Өлгий	6.45
20	Увс	6.3
21	Төв	6.2

Технологийн дэд бүтэц	4.2.07
Дижитал төхөөрөмжүүдийн хэрэглээ	
Компаниудын дижитал хэрэгсэл болон технологийг (компьютер, интернет гэх мэт) ашиглаж буй байдал сайн байна.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Өмнөговь	7.45
2	Говьсүмбэр	7.33
3	Дундговь	7.2
4	Орхон	7.19
5	Өвөрхангай	7.15
6	Хэнтий	7.07
7	Хөвсгөл	6.99
8	Ховд	6.9
9	Сүхбаатар	6.78
10	Сэлэнгэ	6.64
11	Дархан-Уул	6.62
12	Дорнод	6.6
13	Дорноговь	6.53
14	Төв	6.41
15	Баян-Өлгий	6.31
16	Завхан	6.26
17	Архангай	6.17
18	Увс	6.16
19	Булган	6.04
20	Говь-Алтай	5.9
21	Баянхонгор	5.89

Боловсрол,соёл	4.3.01
Сургуулийн өмнөх боловсрол	
Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага (ясли,цэцэрлэг)-ийн хүртээмж сайн байна.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Говьсүмбэр	7.44
2	Хэнтий	7.37
3	Өмнөговь	7.22
4	Увс	7
5	Сэлэнгэ	6.98
5	Архангай	6.98
7	Завхан	6.94
8	Говь-Алтай	6.81
9	Дорноговь	6.51
10	Сүхбаатар	6.41
11	Хөвсгөл	6.38
12	Орхон	6.37
13	Булган	6.33
14	Дархан-Уул	6.22
15	Дорнод	6.16
16	Ховд	6.03
17	Төв	6
18	Баян-Өлгий	5.96
19	Өвөрхангай	5.92
20	Баянхонгор	5.8
21	Дундговь	5.38

Боловсрол,соёл	4.3.02
Ерөнхий боловсролын сургууль	
Сургуулийн тоо	2022

Ерөнхий мэдээлэл

	тоо
Архангай	30
Баян-Өлгий	44
Баянхонгор	33
Булган	22
Говь-Алтай	28
Говьсүмбэр	5
Дархан-Уул	25
Дорноговь	22
Дорнод	27
Дундговь	19
Завхан	30
Орхон	24
Өвөрхангай	32
Өмнөговь	22
Сүхбаатар	16
Сэлэнгэ	35
Төв	32
Увс	29
Ховд	25
Хөвсгөл	35
Хэнтий	27

Боловсрол,соёл	4.3.03
Бага дунд боловсрол	
Бага дунд боловсролын чанар сайн байна	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Говьсүмбэр	7.5
2	Хэнтий	7.04
3	Увс	6.88
4	Булган	6.72
4	Хөвсгөл	6.72
6	Өмнөговь	6.71
7	Сүхбаатар	6.68
8	Сэлэнгэ	6.52
9	Дундговь	6.44
10	Дорноговь	6.43
11	Дархан-Уул	6.39
12	Өвөрхангай	6.34
13	Орхон	6.29
14	Архангай	6.26
15	Төв	6.24
16	Дорнод	6.14
17	Ховд	6.11
17	Баян-Өлгий	6.11
19	Говь-Алтай	6.01
20	Баянхонгор	5.94
21	Завхан	5.92

Боловсрол,соёл	4.3.04
Дээд боловсрол	
Дээд боловсрол эзэмшигчид нь өрсөлдөөнт эдийн засгийн хэрэгцээг хангаж байна.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Увс	6.57
2	Дорноговь	6.5
3	Төв	6.43
4	Булган	6.32
5	Баян-Өлгий	6.22
6	Хөвсгөл	6.15
7	Өвөрхангай	6.07
8	Говьсүмбэр	6
9	Сүхбаатар	5.96
9	Орхон	5.96
11	Завхан	5.85
12	Архангай	5.84
13	Хэнтий	5.74
14	Сэлэнгэ	5.7
15	Өмнөговь	5.68
16	Баянхонгор	5.66
17	Дорнод	5.65
18	Ховд	5.51
19	Дархан-Уул	5.5
20	Говь-Алтай	5.4
21	Дундговь	4.98

Боловсрол,соёл	4.3.05
Цэцэрлэгийн хамран сургалт	
Хувь	2022

Эрэмбэ		%
1	Орхон	93.6
2	Төв	92.2
3	Увс	91.6
4	Сүхбаатар	89.7
5	Хэнтий	89.6
6	Архангай	89.2
7	Өвөрхангай	89.1
8	Баянхонгор	88
9	Говьсүмбэр	87.6
10	Дорнод	87
11	Дархан-Уул	86.6
12	Ховд	86
13	Завхан	85.3
14	Говь-Алтай	85.2
15	Хөвсгөл	84.5
16	Өмнөговь	83.9
17	Сэлэнгэ	80.6
18	Булган	80
19	Дундговь	79.3
20	Дорноговь	78
21	Баян-Өлгий	76.8

Боловсрол,соёл	4.3.06
Бага боловсролын хамран сургалт	
Хувь	2022

Эрэмбэ		%
1	Орхон	103.2
2	Дархан-Уул	102.5
3	Дорнод	100.7
4	Ховд	98.9
5	Өмнөговь	98.7
6	Хэнтий	98.6
6	Сүхбаатар	98.6
8	Баян-Өлгий	98.1
8	Увс	98.1
10	Говь-Алтай	97.8
11	Завхан	97.6
12	Говьсүмбэр	97.5
13	Хөвсгөл	97.4
14	Дорноговь	97.3
15	Баянхонгор	96.5
16	Сэлэнгэ	96
17	Өвөрхангай	95.5
18	Төв	94.8
19	Архангай	93.4
20	Дундговь	93.1
21	Булган	90.2

Боловсрол,соёл	4.3.07
Суурь боловсролын хамран сургалт	
Хувь	2022

Эрэмбэ		%
1	Орхон	103.5
2	Дархан-Уул	103.1
3	Дорнод	98.8
4	Хэнтий	97.7
5	Сүхбаатар	97.3
6	Ховд	97
7	Говьсүмбэр	96.8
7	Өмнөговь	96.8
9	Завхан	96.4
10	Дорноговь	96.1
11	Хөвсгөл	95.8
12	Баян-Өлгий	95.5
13	Увс	95.1
14	Говь-Алтай	94.7
14	Баянхонгор	94.7
16	Өвөрхангай	94
17	Сэлэнгэ	93.3
18	Төв	92.4
19	Дундговь	91.9
20	Архангай	90.8
21	Булган	87.9

Боловсрол,соёл	4.3.08
Дунд боловсролын хамран сургалт	
Хувь	2022

Эрэмбэ		%
1	Орхон	103.9
2	Дархан-Уул	103.8
3	Хэнтий	96.5
4	Дорнод	96.2
5	Говьсүмбэр	95.7
6	Сүхбаатар	95.5
7	Завхан	94.9
8	Дорноговь	94.4
9	Ховд	94.2
10	Өмнөговь	94
11	Хөвсгөл	93.6
12	Баянхонгор	92.2
13	Өвөрхангай	91.9
14	Баян-Өлгий	91.8
15	Увс	91.1
16	Говь-Алтай	90.8
17	Дундговь	90.2
18	Сэлэнгэ	89.8
19	Төв	89
20	Архангай	87.2
21	Булган	84.9

Боловсрол,соёл	4.3.09
Сурагч-багшийн харьцаа (цэцэрлэг)	
Нэг багшид ногдох сурагчийн тоо	2022

Эрэмбэ		тоо
1	Дорноговь	21
2	Сэлэнгэ	23
3	Говь-Алтай	24
3	Дархан-Уул	24
5	Завхан	25
6	Орхон	26
6	Баян-Өлгий	26
8	Дорнод	27
8	Хэнтий	27
10	Говьсүмбэр	28
10	Булган	28
12	Баянхонгор	29
12	Өмнөговь	29
12	Ховд	29
15	Архангай	30
15	Дундговь	30
17	Сүхбаатар	31
18	Төв	33
18	Хөвсгөл	33
20	Өвөрхангай	36
21	Увс	38

Боловсрол,соёл	4.3.10
Сурагч-багшийн харьцаа (бага боловсрол)	
Нэг багшид ногдох сурагчийн тоо	2022

Эрэмбэ		тоо
1	Говь-Алтай	22
1	Баян-Өлгий	22
3	Завхан	26
3	Увс	26
5	Булган	27
5	Дундговь	27
7	Баянхонгор	28
7	Хэнтий	28
9	Өвөрхангай	29
9	Архангай	29
9	Сэлэнгэ	29
9	Төв	29
13	Хөвсгөл	30
14	Сүхбаатар	31
14	Ховд	31
16	Говьсүмбэр	32
16	Дорнод	32
16	Дорноговь	32
16	Өмнөговь	32
20	Дархан-Уул	34
21	Орхон	36

Боловсрол,соёл	4.3.11
Сурагч-багшийн харьцаа (ерөнхий боловсрол)	
Нэг багшид ногдох сурагчийн тоо	2022

Эрэмбэ		тоо
1	Говь-Алтай	15
1	Баян-Өлгий	15
3	Завхан	17
3	Дундговь	17
3	Булган	17
6	Увс	18
7	Архангай	19
7	Өвөрхангай	19
7	Сэлэнгэ	19
7	Баянхонгор	19
7	Хөвсгөл	19
12	Говьсүмбэр	20
12	Ховд	20
14	Орхон	21
14	Дорнод	21
14	Сүхбаатар	21
14	Дархан-Уул	21
14	Төв	21
14	Өмнөговь	21
14	Хэнтий	21
21	Дорноговь	22

Боловсрол,соёл	4.3.12
Гадаад хэл	
Ажилтнуудын гадаад хэлний мэдлэг нь аж ахуйн нэгжийн хэрэгцээг хангаж байна.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Дорноговь	6.22
2	Баян-Өлгий	5.85
3	Хөвсгөл	5.77
4	Говьсүмбэр	5.76
5	Өвөрхангай	5.57
6	Ховд	5.54
7	Дархан-Уул	5.48
7	Баянхонгор	5.48
9	Орхон	5.42
10	Говь-Алтай	5.2
11	Дорнод	5.18
12	Төв	5.16
13	Увс	5.12
14	Архангай	5.02
15	Сэлэнгэ	4.96
15	Хэнтий	4.96
17	Завхан	4.8
18	Булган	4.76
19	Дундговь	4.71
20	Сүхбаатар	4.5
21	Өмнөговь	4

Боловсрол,соёл 4.3.13

Шинийг санаачлах чадвар

Аж ахуйн нэгжүүдийн шинийг санаачлах чадвар (шинэ бүтээгдэхүүн,үйлчилгээ нэвтрүүлэх)сайн байна. 2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Өвөрхангай	6.57
2	Хөвсгөл	6.49
3	Дорноговь	6.48
4	Дархан-Уул	6.36
5	Өмнөговь	6.3
6	Говьсүмбэр	6.24
7	Сэлэнгэ	6.23
8	Орхон	6.21
9	Дорнод	6.16
10	Сүхбаатар	6.08
11	Ховд	6.04
12	Хэнтий	5.96
13	Увс	5.92
13	Архангай	5.92
15	Баян-Өлгий	5.89
16	Баянхонгор	5.81
17	Дундговь	5.76
18	Говь-Алтай	5.65
19	Булган	5.58
20	Төв	5.37
21	Завхан	5.36

Боловсрол,соёл 4.3.15

Мэргэжлийн урлагийн тоглолт

Мэргэжлийн урлагийн байгууллагын тоглолтын тоо 2022

Ерөнхий мэдээлэл

	тоо
Архангай	96
Баян-Өлгий	60
Баянхонгор	86
Булган	71
Говь-Алтай	17
Говьсүмбэр	32
Дархан-Уул	86
Дорноговь	28
Дорнод	65
Дундговь	58
Завхан	95
Орхон	171
Өвөрхангай	22
Өмнөговь	92
Сүхбаатар	28
Сэлэнгэ	37
Төв	44
Увс	55
Ховд	122
Хөвсгөл	16
Хэнтий	28

Боловсрол,соёл 4.3.14

Чөлөөт цагаа өнгөрөөх газар

Аймгийн иргэд чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрөөх газар хангалттай байдаг. 2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Дорноговь	6.4
2	Өвөрхангай	6.26
3	Дархан-Уул	6.18
4	Говьсүмбэр	5.96
5	Баянхонгор	5.72
6	Баян-Өлгий	5.67
7	Орхон	5.62
8	Ховд	5.53
9	Булган	5.47
10	Өмнөговь	5.46
11	Хөвсгөл	5.14
12	Хэнтий	5.09
12	Дорнод	5.09
14	Архангай	4.88
14	Завхан	4.88
16	Төв	4.84
17	Сэлэнгэ	4.54
18	Говь-Алтай	4.49
19	Дундговь	4.24
20	Сүхбаатар	4.04
21	Увс	3.8

Боловсрол,соёл 4.3.16

Урлагийн байгууллагын үзэгчид

Мэргэжлийн урлагийн байгууллагын үзэгчдийн тоо,100 хүнд ногдох 2022

Эрэмбэ		тоо
1	Дундговь	320
2	Говьсүмбэр	136
3	Булган	93
4	Завхан	77
5	Орхон	74
6	Дархан-Уул	68
7	Дорнод	67
8	Баянхонгор	66
9	Өмнөговь	62
10	Дорноговь	36
11	Сүхбаатар	34
12	Увс	33
13	Говь-Алтай	31
14	Сэлэнгэ	29
14	Архангай	29
16	Төв	26
17	Баян-Өлгий	24
18	Хэнтий	17
18	Өвөрхангай	17
20	Ховд	15
21	Хөвсгөл	4

Боловсрол,соёл	4.3.17
Соёлын төв	
Соёлын төвийн тоо	2022

Ерөнхий мэдээлэл

	тоо
Архангай	18
Баян-Өлгий	13
Баянхонгор	19
Булган	17
Говь-Алтай	19
Говьсүмбэр	2
Дархан-Уул	3
Дорноговь	14
Дорнод	13
Дундговь	14
Завхан	23
Орхон	6
Өвөрхангай	18
Өмнөговь	14
Сүхбаатар	12
Сэлэнгэ	21
Төв	27
Увс	19
Ховд	16
Хөвсгөл	23
Хэнтий	22

Боловсрол,соёл	4.3.18
Соёлын төвийн хүртээмж	
Соёлын төвийн суудлын тоо,100 хүнд ногдох	2022

Эрэмбэ	тоо
1 Говь-Алтай	7
1 Хэнтий	7
1 Завхан	7
4 Увс	6
4 Төв	6
4 Дундговь	6
4 Булган	6
8 Сэлэнгэ	5
8 Баянхонгор	5
8 Ховд	5
8 Архангай	5
8 Өмнөговь	5
13 Өвөрхангай	4
13 Сүхбаатар	4
13 Хөвсгөл	4
13 Дорноговь	4
13 Дорнод	4
18 Баян-Өлгий	2
19 Говьсүмбэр	1
19 Дархан-Уул	1
19 Орхон	1

Боловсрол,соёл	4.3.19
Музейн үзэгчид	
100 хүнд ногдох	2022

Эрэмбэ	тоо
1 Говьсүмбэр	95
2 Өвөрхангай	76
3 Дорнод	71
4 Өмнөговь	46
5 Дундговь	40
6 Төв	38
6 Сүхбаатар	38
8 Дорноговь	35
9 Булган	33
10 Баянхонгор	23
11 Хэнтий	21
12 Баян-Өлгий	20
13 Орхон	18
13 Завхан	18
15 Хөвсгөл	17
15 Говь-Алтай	17
17 Ховд	13
17 Дархан-Уул	13
17 Увс	13
20 Сэлэнгэ	12
21 Архангай	4

Боловсрол,соёл	4.3.20
Номын сан	
Нийтийн номын сангийн тоо	2022

Ерөнхий мэдээлэл

	тоо
Архангай	19
Баян-Өлгий	14
Баянхонгор	20
Булган	18
Говь-Алтай	19
Говьсүмбэр	3
Дархан-Уул	5
Дорноговь	15
Дорнод	14
Дундговь	15
Завхан	24
Орхон	7
Өвөрхангай	19
Өмнөговь	15
Сүхбаатар	13
Сэлэнгэ	23
Төв	28
Увс	20
Ховд	17
Хөвсгөл	24
Хэнтий	23

Боловсрол, соёл 4.3.21

Номын сангийн хүртээмж

Номын сангийн суудлын тоо, 1000 хүнд ногдох 2022

Эрэмбэ	тоо
1 Дундговь	8
2 Өвөрхангай	7
2 Төв	7
2 Завхан	7
5 Говь-Алтай	6
5 Булган	6
5 Хөвсгөл	6
5 Говьсүмбэр	6
5 Увс	6
5 Дорнод	6
5 Хэнтий	6
12 Ховд	5
12 Сүхбаатар	5
12 Сэлэнгэ	5
12 Архангай	5
12 Өмнөговь	5
12 Баянхонгор	5
18 Дорноговь	4
19 Баян-Өлгий	3
19 Дархан-Уул	3
19 Орхон	3

Боловсрол, соёл 4.3.22

Номын сангийн уншигчид

Нийтийн номын сангийн байнгын уншигчдын тоо, 1000 хүнд ногдох 2022

Эрэмбэ	тоо
1 Орхон	584
2 Завхан	240
3 Баян-Өлгий	236
4 Дундговь	215
5 Хэнтий	157
6 Өмнөговь	144
7 Дорнод	138
8 Хөвсгөл	136
9 Ховд	130
10 Архангай	124
11 Сүхбаатар	123
12 Булган	114
13 Төв	111
14 Увс	99
14 Говь-Алтай	99
16 Баянхонгор	96
17 Өвөрхангай	90
18 Говьсүмбэр	80
19 Дархан-Уул	71
20 Дорноговь	56
21 Сэлэнгэ	52

Боловсрол, соёл 4.3.23

Уламжлалт соёл

Уламжлалт соёл өөрчлөгдөх, алдагдах байдал ажиглагдахгүй байна. 2023

Боловсрол, соёл 4.3.24

Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (байгалийн ухаан)

ЭЭШ-ын байгалийн ухааны хичээлүүдийн дундаж оноо 2022

Санал асуулга

Эрэмбэ	0-10 оноо
1 Булган	6.85
2 Ховд	6.58
3 Дорноговь	6.51
4 Баян-Өлгий	6.08
4 Өвөрхангай	6.08
6 Орхон	6.05
7 Хэнтий	5.88
8 Хөвсгөл	5.87
9 Сүхбаатар	5.73
10 Сэлэнгэ	5.72
11 Дундговь	5.71
12 Баянхонгор	5.64
13 Архангай	5.63
14 Өмнөговь	5.6
15 Дархан-Уул	5.53
16 Говьсүмбэр	5.48
17 Дорнод	5.42
18 Говь-Алтай	5.37
19 Төв	5.21
20 Увс	5.16
21 Завхан	4.96

Эрэмбэ	оноо
1 Дорноговь	558
2 Увс	548
3 Дархан-Уул	546
4 Өвөрхангай	543
5 Дорнод	536
6 Баянхонгор	534
7 Завхан	533
8 Орхон	527
9 Төв	522
10 Сүхбаатар	521
11 Сэлэнгэ	520
12 Дундговь	517
13 Архангай	516
14 Хөвсгөл	514
15 Говьсүмбэр	513
16 Булган	509
16 Ховд	509
18 Говь-Алтай	506
18 Өмнөговь	506
20 Баян-Өлгий	503
21 Хэнтий	454

Боловсрол, соёл	4.3.25
Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (нийгмийн ухаан)	
ЭЕШ-ын нийгмийн ухааны хичээлүүдийн дундаж оноо	2022

Эрэмбэ		оноо
1	Дорноговь	591
2	Хэнтий	585
3	Дорнод	582
4	Өвөрхангай	578
5	Сэлэнгэ	571
5	Баянхонгор	571
7	Говь-Алтай	566
8	Өмнөговь	556
8	Төв	556
10	Дархан-Уул	554
10	Говьсүмбэр	554
10	Ховд	554
13	Булган	548
14	Орхон	545
15	Дундговь	540
15	Увс	540
17	Завхан	535
18	Архангай	526
19	Баян-Өлгий	521
20	Хөвсгөл	513
21	Сүхбаатар	499

Боловсрол, соёл	4.3.26
Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (хүмүүнлэгийн ухаан)	
ЭЕШ-ын хүмүүнлэгийн ухааны хичээлүүдийн дундаж оноо	2022

Эрэмбэ		оноо
1	Дорнод	605
2	Орхон	593
3	Сүхбаатар	591
4	Дорноговь	589
5	Говьсүмбэр	585
6	Дархан-Уул	579
7	Увс	563
8	Баянхонгор	553
9	Хэнтий	549
10	Өвөрхангай	543
11	Өмнөговь	538
12	Төв	537
13	Хөвсгөл	527
14	Ховд	524
14	Баян-Өлгий	524
14	Завхан	524
17	Булган	513
18	Сэлэнгэ	506
19	Говь-Алтай	504
20	Архангай	495
21	Дундговь	477

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.01
Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц	
Аймгийн эрүүл мэндийн салбарын бүтэц, зохион байгуулалт хүн амын эрэлт хэрэгцээг хангаж чаддаг.	2023

Эрэмбэ	Санал асуулга	0-10 оноо
1	Говьсүмбэр	6.24
2	Дорноговь	6.04
3	Ховд	5.94
4	Дорнод	5.74
5	Өвөрхангай	5.73
6	Баян-Өлгий	5.7
7	Завхан	5.55
8	Говь-Алтай	5.41
9	Сэлэнгэ	5.31
9	Өмнөговь	5.31
11	Баянхонгор	5.18
12	Төв	5.16
13	Дундговь	5.1
14	Увс	4.98
15	Хэнтий	4.93
16	Архангай	4.92
17	Хөвсгөл	4.9
18	Дархан-Уул	4.88
19	Орхон	4.66
20	Сүхбаатар	4.38
21	Булган	4.37

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.02
Дундаж наслалт	
Хүн амын дундаж наслалт	2022

Эрэмбэ		нас
1	Баян-Өлгий	76
2	Сүхбаатар	75
2	Дундговь	75
4	Говьсүмбэр	74
4	Хэнтий	74
4	Булган	74
4	Ховд	74
4	Орхон	74
9	Төв	73
9	Дорноговь	73
9	Өвөрхангай	73
9	Өмнөговь	73
9	Архангай	73
9	Завхан	73
15	Баянхонгор	72
15	Говь-Алтай	72
15	Сэлэнгэ	72
18	Дорнод	71
18	Увс	71
20	Хөвсгөл	69
21	Дархан-Уул	68

Эрүүл мэнд,хүрээлэн буй орчин	4.4.03
Төрөлтийн ерөнхий коэффициент	
1000 хүнд ногдох амьд төрсөн хүүхдийн тоо	2022

Эрэмбэ		тоо
1	Баян-Өлгий	27
2	Сүхбаатар	22
2	Увс	22
4	Хэнтий	21
4	Говьсүмбэр	21
4	Баянхонгор	21
4	Ховд	21
8	Өмнөговь	20
8	Өвөрхангай	20
8	Дорноговь	20
8	Дорнод	20
8	Архангай	20
13	Дундговь	19
13	Дархан-Уул	19
13	Орхон	19
13	Говь-Алтай	19
13	Хөвсгөл	19
13	Сэлэнгэ	19
13	Төв	19
13	Завхан	19
21	Булган	18

Эрүүл мэнд,хүрээлэн буй орчин	4.4.05
Эхийн эндэгдлийн түвшин	
100000 амьд төрөлтөд ногдох эндсэн эхийн тоо	2022

Эрэмбэ		тоо
	Архангай	0
	Баян-Өлгий	68
	Баянхонгор	52
	Булган	0
	Говь-Алтай	0
	Говьсүмбэр	0
	Дархан-Уул	0
	Дорноговь	71
	Дорнод	0
	Дундговь	0
	Завхан	0
	Орхон	0
	Өвөрхангай	43
	Өмнөговь	0
	Сүхбаатар	71
	Сэлэнгэ	0
	Төв	56
	Увс	0
	Ховд	103
	Хөвсгөл	112
	Хэнтий	61

Эрүүл мэнд,хүрээлэн буй орчин	4.4.04
Төрөлтийн хүйсийн харьцаа	
100 эмэгтэй хүүхдэд ногдох эрэгтэй хүүхдийн тоо	2022

Ерөнхий мэдээлэл

Эрэмбэ		тоо
	Архангай	107
	Баян-Өлгий	96
	Баянхонгор	109
	Булган	117
	Говь-Алтай	122
	Говьсүмбэр	110
	Дархан-Уул	109
	Дорноговь	102
	Дорнод	105
	Дундговь	91
	Завхан	95
	Орхон	118
	Өвөрхангай	104
	Өмнөговь	104
	Сүхбаатар	101
	Сэлэнгэ	102
	Төв	102
	Увс	112
	Ховд	104
	Хөвсгөл	104
	Хэнтий	93

Эрүүл мэнд,хүрээлэн буй орчин	4.4.06
Нялхсын эндэгдлийн түвшин	
1000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо	2022

Эрэмбэ		тоо
1	Орхон	6
2	Дорнод	8
2	Сүхбаатар	8
4	Дархан-Уул	10
4	Баянхонгор	10
4	Сэлэнгэ	10
4	Дорноговь	10
8	Говьсүмбэр	11
9	Завхан	12
9	Хэнтий	12
9	Дундговь	12
12	Говь-Алтай	13
12	Архангай	13
14	Баян-Өлгий	14
14	Увс	14
16	Өвөрхангай	15
16	Булган	15
16	Өмнөговь	15
19	Ховд	16
19	Хөвсгөл	16
21	Төв	21

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.07
Нас баралтын ерөнхий коэффициент	
1000 хүнд ногдох нас барсан хүний тоо	2022

Эрэмбэ		тоо
1	Өмнөговь	5
1	Ховд	5
1	Сүхбаатар	5
1	Баян-Өлгий	5
1	Увс	5
6	Завхан	6
6	Баянхонгор	6
6	Дархан-Уул	6
6	Өвөрхангай	6
6	Дорноговь	6
6	Архангай	6
6	Дорнод	6
6	Хэнтий	6
6	Говь-Алтай	6
6	Орхон	6
6	Говьсүмбэр	6
17	Булган	7
17	Сэлэнгэ	7
17	Хөвсгөл	7
17	Дундговь	7
17	Төв	7

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.08
Нас баралтын хүйсийн харьцаа	
100 эмэгтэйд ногдох эрэгтэй нас барсан хүний тоо	2022

Ерөнхий мэдээлэл 		тоо
	Архангай	201
	Баян-Өлгий	140
	Баянхонгор	214
	Булган	161
	Говь-Алтай	135
	Говьсүмбэр	140
	Дархан-Уул	161
	Дорноговь	201
	Дорнод	198
	Дундговь	209
	Завхан	158
	Орхон	179
	Өвөрхангай	171
	Өмнөговь	166
	Сүхбаатар	153
	Сэлэнгэ	191
	Төв	172
	Увс	159
	Ховд	160
	Хөвсгөл	168
	Хэнтий	151

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.09
Эрүүл мэндийн тусламж (их эмч)	
Нэг их эмчид ногдох хүний тоо	2022

Эрэмбэ		тоо
1	Орхон	241
2	Говьсүмбэр	266
3	Говь-Алтай	277
4	Дорноговь	278
5	Ховд	298
6	Өмнөговь	301
7	Дархан-Уул	321
8	Дундговь	336
9	Хэнтий	377
10	Баян-Өлгий	380
11	Өвөрхангай	384
12	Увс	386
13	Төв	405
14	Завхан	409
15	Дорнод	413
16	Сүхбаатар	415
17	Баянхонгор	426
18	Сэлэнгэ	428
19	Архангай	462
20	Хөвсгөл	467
21	Булган	542

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.10
Эрүүл мэндийн тусламж (сувилагч)	
Нэг сувилагчид ногдох хүний тоо	2022

Эрэмбэ		тоо
1	Говь-Алтай	216
2	Орхон	218
3	Дархан-Уул	223
4	Ховд	249
5	Завхан	260
5	Увс	260
7	Баян-Өлгий	270
8	Дорнод	271
9	Сүхбаатар	274
10	Дорноговь	276
11	Хөвсгөл	285
12	Өвөрхангай	296
12	Төв	296
14	Баянхонгор	297
15	Булган	302
16	Сэлэнгэ	304
17	Хэнтий	306
18	Говьсүмбэр	312
19	Архангай	325
20	Дундговь	341
21	Өмнөговь	369

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.11
Халдварт өвчний тархалт	
10000 хүнд ногдох	2022

Эрэмбэ		тоо
1	Баян-Өлгий	207
2	Дархан-Уул	223
3	Хөвсгөл	407
4	Орхон	445
5	Өвөрхангай	508
6	Булган	521
7	Архангай	610
8	Хэнтий	637
9	Увс	644
10	Сэлэнгэ	749
11	Дундговь	789
12	Сүхбаатар	823
13	Төв	868
14	Баянхонгор	927
15	Ховд	937
16	Завхан	949
17	Дорнод	1041
18	Говь-Алтай	1176
19	Дорноговь	1298
20	Говьсүмбэр	1454
21	Өмнөговь	2747

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.12
Хорт хавдрын өвчлөлт	
10000 хүнд ногдох	2022

Эрэмбэ		тоо
1	Баян-Өлгий	15
2	Говьсүмбэр	16
3	Дорноговь	17
3	Баянхонгор	17
5	Дундговь	19
5	Өмнөговь	19
7	Булган	21
8	Өвөрхангай	22
8	Сэлэнгэ	22
8	Хэнтий	22
8	Хөвсгөл	22
12	Завхан	23
12	Говь-Алтай	23
14	Увс	24
15	Төв	25
15	Ховд	25
15	Орхон	25
18	Дархан-Уул	26
19	Сүхбаатар	27
20	Дорнод	28
21	Архангай	32

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.13
Жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн эмнэлгийн хяналтад хамрагдалт	
Хувь, жирэмсний эхний 3 сартайд	2022

Эрэмбэ		%
1	Орхон	96.4
2	Увс	96.1
3	Дархан-Уул	94.8
4	Дундговь	93.6
5	Өвөрхангай	93.5
6	Дорнод	93.2
7	Төв	92.9
8	Булган	92.1
9	Баянхонгор	91.4
10	Дорноговь	91.2
11	Ховд	90.8
12	Хэнтий	90.3
12	Архангай	90.3
14	Говьсүмбэр	90
15	Өмнөговь	89.8
16	Хөвсгөл	89.5
17	Говь-Алтай	89.3
18	Завхан	89.2
19	Баян-Өлгий	89.1
20	Сэлэнгэ	88.8
21	Сүхбаатар	88.5

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.14
Хүнсний аюулгүй байдал	
Аймгийн хэмжээнд хүнсний аюулгүй байдлын асуудлыг хангалттай шийдвэрлэж чадсан.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Сэлэнгэ	6.08
2	Дорноговь	6.04
3	Хэнтий	6
3	Говьсүмбэр	6
5	Хөвсгөл	5.98
6	Баян-Өлгий	5.96
7	Ховд	5.71
8	Орхон	5.67
9	Баянхонгор	5.64
10	Дорнод	5.63
11	Дархан-Уул	5.59
12	Дундговь	5.49
13	Өвөрхангай	5.38
14	Өмнөговь	5.37
15	Увс	5.28
16	Төв	5.23
17	Архангай	5.22
18	Сүхбаатар	5.2
19	Завхан	4.9
20	Говь-Алтай	4.82
21	Булган	4.09

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.15
Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид	
1000 хүнд ногдох	2022

Эрэмбэ		тоо
1	Баянхонгор	109
2	Хөвсгөл	94
3	Орхон	82
4	Дундговь	80
5	Төв	76
6	Дорнод	75
7	Баян-Өлгий	70
8	Булган	58
9	Хэнтий	53
10	Говь-Алтай	46
11	Увс	45
12	Дорноговь	43
13	Архангай	39
14	Өвөрхангай	38
15	Говьсүмбэр	34
15	Сэлэнгэ	34
17	Сүхбаатар	30
18	Өмнөговь	21
18	Дархан-Уул	21
20	Завхан	17
21	Ховд	14

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.16
Спорт заал	
Спорт заалны тоо	2022

Ерөнхий мэдээлэл

		тоо
	Архангай	30
	Баян-Өлгий	36
	Баянхонгор	46
	Булган	34
	Говь-Алтай	34
	Говьсүмбэр	11
	Дархан-Уул	51
	Дорноговь	32
	Дорнод	35
	Дундговь	29
	Завхан	35
	Орхон	34
	Өвөрхангай	50
	Өмнөговь	39
	Сүхбаатар	23
	Сэлэнгэ	48
	Төв	63
	Увс	47
	Ховд	41
	Хөвсгөл	55
	Хэнтий	35

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.17
Цол, зэрэгтэй тамирчид, дасгалжуулагчдын тоо	
Тоо	2022

Ерөнхий мэдээлэл

		тоо
1	Архангай	109
2	Баян-Өлгий	47
3	Баянхонгор	77
3	Булган	67
5	Говь-Алтай	101
6	Говьсүмбэр	84
7	Дархан-Уул	65
8	Дорноговь	336
9	Дорнод	89
9	Дундговь	75
11	Завхан	72
12	Орхон	491
13	Өвөрхангай	113
14	Өмнөговь	72
15	Сүхбаатар	47
15	Сэлэнгэ	33
17	Төв	56
17	Увс	43
17	Ховд	71
20	Хөвсгөл	101
21	Хэнтий	46

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.18
Цаг уур	
Аймгийн бизнес эрхлэгчид цаг уурын аливаа эрсдлээс урьдчилан сэргийлж, даван туулж чаддаг.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Говьсүмбэр	6.92
2	Дундговь	6.72
3	Орхон	6.67
4	Өвөрхангай	6.65
5	Сэлэнгэ	6.64
6	Хөвсгөл	6.63
7	Дорноговь	6.5
8	Дархан-Уул	6.4
9	Увс	6.33
9	Хэнтий	6.33
11	Дорнод	6.27
11	Архангай	6.27
13	Баян-Өлгий	6.26
14	Сүхбаатар	6.2
15	Ховд	6.19
16	Завхан	6.04
17	Өмнөговь	5.63
18	Булган	5.6
19	Говь-Алтай	5.55
19	Баянхонгор	5.55
21	Төв	5.29

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.19
Цэвэр агаар	
Аймгийн төвд агаарын бохирдол харьцангуй бага байна.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Сэлэнгэ	6.81
2	Дундговь	6.42
3	Дорноговь	6.25
4	Говьсүмбэр	6.04
5	Дархан-Уул	5.96
5	Завхан	5.96
7	Баян-Өлгий	5.85
8	Булган	5.82
9	Увс	5.43
10	Төв	5.41
10	Говь-Алтай	5.41
12	Дорнод	5.4
13	Сүхбаатар	5.14
14	Хэнтий	5.04
15	Ховд	5.03
16	Хөвсгөл	4.85
17	Орхон	4.25
18	Архангай	4.12
19	Өмнөговь	4
20	Баянхонгор	3.82
21	Өвөрхангай	3.4

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.20
Уул уурхай	
Аймгийн нутаг дэвсгэрт уул уурхайн үйл ажиллагаа байгаль орчныг сүйтгэх байдал ажиглагддаггүй.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Хөвсгөл	6.58
2	Баян-Өлгий	6.3
3	Дорноговь	6.17
4	Булган	6.09
5	Ховд	5.96
6	Дархан-Уул	5.93
7	Хэнтий	5.92
8	Өвөрхангай	5.64
9	Увс	5.41
10	Орхон	5.38
11	Сэлэнгэ	5.31
12	Төв	5.21
13	Говьсүмбэр	5.12
14	Дундговь	5.1
15	Архангай	5.02
16	Дорнод	4.73
17	Сүхбаатар	4.61
18	Говь-Алтай	4.55
19	Завхан	4.16
20	Баянхонгор	4.11
21	Өмнөговь	2.73

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин	4.4.21
Амьдралын чанар	
Иргэдийн эрүүл, ая тухтай амьдрах нөхцөл сайн байна.	2023

Санал асуулга

Эрэмбэ		0-10 оноо
1	Дархан-Уул	6.57
2	Дорноговь	6.35
3	Говьсүмбэр	6.24
4	Сэлэнгэ	6.2
5	Өвөрхангай	6.19
6	Сүхбаатар	6.18
7	Хэнтий	6.15
8	Баян-Өлгий	6.12
9	Ховд	6.05
10	Дундговь	6.04
11	Дорнод	6.02
12	Баянхонгор	5.95
13	Архангай	5.88
14	Орхон	5.86
15	Завхан	5.7
16	Булган	5.63
17	Говь-Алтай	5.57
18	Төв	5.38
19	Хөвсгөл	5.33
19	Өмнөговь	5.33
21	Увс	4.84

ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН ИЛ ТОД БАЙДЛЫН ҮНЭЛГЭЭ

2011 оноос төсвийн төвлөрлийг сааруулах, орон нутгийн төсвийн болон орон нутгийн хөгжлийн сангийн орлогыг нэмэгдүүлэхэд бодлогын түвшинд үе шаттай алхмууд авч хэрэгжүүлсээр байна. Үүний зэрэгцээ төсвийн ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр бодлогын өөрчлөлтүүд ч хийгдсэн.

Төсөв орон нутгийн хөгжилд чухал нөлөөтэй тул энэ жилийн Аймгуудын өрсөлдөх чадварын тайланд Орон нутгийн төсвийн ил тод байдалтай холбоотой тусгай хэсгийг боловсрууллаа.

Сүүлийн жилүүдэд орон нутгийн төсвийн эрх мэдэл нэмэгдэж байна. Жишээ нь орон нутгийн төсвийн татварын болон татварын бус орлого. Хүснэгт 1-рт татварын болон татварын бус орлогоор бүрдэж буй орон нутгийн төсвийн орлогыг (Аймаг, Нийслэлийн төсвийн болон сум, дүүргийн татварын орлогын төрлөөр, Төсвийн тухай хуулийн 28-р зүйл) харуулав.

Хүснэгт 1. Орон нутгийн төсвийн Татварын болон Татварын бус орлого

Аймаг, нийслэлийн төсвийн татварын орлого	Сум, дүүргийн төсвийн татварын орлого
- Нийслэл хотын албан татвар - Авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар - Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар ашигласан усны төлбөр - Өв залгамжлал, бэлэглэлийн албан татвар - Татварын тухай хуулийн 23.4.9-д зааснаас бусад улсын тэмдэгтийн хураамж - Газрын тосны хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн төлбөрийн 20 хувь - Аж ахуй нэгжийн орлогын албан татварын 40 хувь	- Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулийн 7.1-д заасан орлогод ногдох албан татвараас бусад хувь хүний орлогын албан татвар - Галт зэвсгийн албан татвар - Татварын тухай хуулийн 23.4.9-д зааснаас бусад улсын тэмдэгтийн хураамж - Агнуурын нөөц ашигласны төлбөр, ан амьтан агнах, барих зөвшөөрлийн хураамж - Ашигт малтмалаас бусад байгалийн баялаг ашиглахад олгох эрхийн зөвшөөрлийн хураамж - Байгалийн ургамал ашигласны төлбөр - Ойгоос хэрэглээний мод, түлээ бэлтгэж ашигласны төлбөр - Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр - Хүн амын унд, ахуйн хэрэгцээний зориулалтаар ус, рашаан ашигласны төлбөр - Нохойны албан татвар - Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж - Газрын тосны хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн төлбөрийн 10 хувь - Газрын төлбөр - Малын тоо толгойн албан татвар - Үл хөдлөх хөрөнгийн албан татвар - Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулийн 7.1-д заасан орлогод ногдох татвар
Аймаг, нийслэлийн төсвийн татварын бус орлого	Сум, дүүргийн төсвийн татварын бус орлого
- Орон нутгийн өмчит болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн орон нутгийн өмчид ногдох хувьцааны ногдол ашиг - Орон нутгийн өмчийн эд хөрөнгийг ашигласны төлбөр болон борлуулсны орлого, хүү, торгуулийн орлого	- Орон нутгийн өмчит болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн орон нутгийн өмчид ногдох хувьцааны ногдол ашиг - Орон нутгийн өмчийн эд хөрөнгийг ашигласны төлбөр болон борлуулсны орлого, хүү, торгуулийн орлого - Хууль тогтоомжийн дагуу сум, дүүргийн төсөвт орох бусад орлого.

Эх үүсвэр: Төсвийн тухай хууль

Тэгвэл төсвийн ил тод байдал гэж юуг хэлдэг вэ? Олон улсын түвшинд төсвийн ил тод байдлыг дараах байдлаар тодорхойлсон байна. Үүнд:

“Төсвийн ил тод байдал” гэдэг нь төсөвтэй холбоотой бүх мэдээллийг цаг алдалгүй, системтэйгээр бүрэн ил тод болгохыг хэлнэ”¹ гэж Эдийн Засгийн хамтын ажиллагаа хөгжлийн байгууллагаас тодорхойлсон байдаг бол

“... Төсвийн ил тод байдал нь орон нутгийн засаг захиргааны албан ёсны цахим хуудсанд ойлгомжтой хэлбэрээр танилцуулсан төсвийн талаарх мэдээллийг иргэдэд бүрэн, үнэн зөв, цаг алдалгүй авах боломжийг бүрдүүлэхийг хэлдэг”².

Монгол Улсад ил тод байдлыг хэрхэн тодорхойлсон байдаг вэ? Төсвийн тухай хуульд төсвийг төлөвлөх, батлах, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад ТАВАН зарчим баримтлахаар тусгасны нэг нь “ил тод байдлыг хангасан байх” явдал юм (Төсвийн тухай хууль 5-р зүйлийн 5.1.4). Ил тод байдал гэж яг юуг хэлэх вэ гэдгийг энэ хуульд тодорхойлоогүй боловч зарчмыг дараах байдлаар хэрэгжүүлнэ гэж заажээ (6-р зүйлийн 6.5.1 – 6.5.6): Үүнд:

- төсөв хэлэлцэх, батлах үйл ажиллагааг нийтэд нээлттэй байлгаж, төсвийн төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, тайлагналын талаар тогтоосон хугацаанд нийтэд ойлгомжтой, хүртээмжтэй байдлаар мэдээлэх;
- төсвийг төлөвлөх, бүрдүүлэх, хуваарилах, тайлагнах үйл ажиллагаанд олон нийтийн оролцоог хангах;
- төсвийн гүйцэтгэл, зарцуулалт нь батлагдсан төлөвлөгөөний дагуу хэрэгжиж байгаа эсэхэд олон нийт хяналт тавих боломжоор хангах;
- төрөөс үзүүлж байгаа аливаа ажил, үйлчилгээ, хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээ, тэдгээрийн хүрээнд худалдан авч байгаа бараа, ажил, үйлчилгээнд олон нийт хяналт тавих боломжоор хангах;
- хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний ач холбогдлын эрэмбэ, хэрэгжүүлэх дараалал, арга замыг тодорхойлох шийдвэрт олон нийтийн саналыг харгалзан үзэх;
- төсвийн асуудлаар иргэд, төрийн бус байгууллагаас гаргасан санал, дүгнэлтийг эрх бүхий этгээд нь шийдвэртээ хэрхэн тусгасан тухай, төсвийн үйл ажиллагаа дахь олон нийтийн оролцоог хангаж ажилласан дүнг тэдэнд тухай бүр мэдээлж байх.

Түүнээс гадна “мэдээллийг ил тод, нээлттэй байлгаж, цахим хуудсаар нээлттэй мэдээлэлтэй танилцах нөхцөлийг бүрэн ханган байршуулах, мэдээллийг тухай бүрд шинэчлэх” ёстой гэж заасан байна.

Мөн түүнчлэн төсвийн ил тод байдалтай холбоотой дараах хуулиуд хүчин төгөлдөр мөрдөгдөх ёстой. Үүнд:

- Шилэн дансны тухай хууль (2014);
- Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль (2021 онд батлагдсан, өмнө нь Мэдээллийн ил тод байдал ба мэдээлэл авах эрхийн тухай хууль 2010);
- Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль (2005).

Шилэн дансны тухай хуулийн зорилт нь “улс, орон нутгийн төсөв, улсын болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгийг үр ашигтай захиран зарцуулах зорилгоор төсвийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх шийдвэр, үйл ажиллагаа тод, нээлттэй, ойлгомжтой байх, түүнд олон нийт хяналт тавих мэдээллийн тогтолцоо /цаашид “шилэн данс” гэх/-г бүрдүүлэхэд оршино” гэсэн боловч ил тод

1 OECD Best practices for Budget Transparency, 2002

2 Political stubbornness and online local budget transparency in Croatia, Ott K., Mackic V, and Bronic M., 2019

байдлын тодорхойлолт мөн л байхгүй байна. Уг хууль батлагдсантай холбоотой Шилэн данс хөтлөх журмыг Засгийн газар 2014 онд баталж, 2016 онд шинэчлэгджээ. Энэ журмаар шилэн дансны цахим хуудсанд тавигдах мэдээлэл, нийтлэг стандартыг тогтоож өгсөн бөгөөд байгууллага бүр өөрийн цахим хуудсандаа шилэн дансны цэстэй байх ёстой бөгөөд байршуулах ёстой мэдээллүүдийн нэг нь “улсын болон орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэх орлого” (уг журмын 2.2.1.1) юм.

Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд ч мөн адил төсвийн ил тод байдал гэсэн ойлголтыг тодорхой бий болгож өгөөгүй байна. Зарчмуудын нэг нь мэдээлэл ил тод, нээлттэй байна гэж зааж өгсөн бөгөөд мэдээлэл хариуцагч нь (уг хуулийн 8.6.1 заалт) олон нийтээр хэлэлцүүлж, санал авч байгаа хууль тогтоомж болон захиргааны хэм хэмжээний актын төсөл, тэдгээрийн танилцуулга, холбогдох судалгаа, бусад байгууллага, иргэнээс өгсөн саналыг ил тод, нээлттэй байлгана гэж заажээ.

Монгол Улсад орон нутгийн төсвийн ил тод байдал гэсэн нэгдсэн тодорхойлолт байхгүй байгаа тул орон нутгийн төсвийн ил тод байдал гэдгийг дараах байдлаар томъёолж байна. Үүнд;

Орон нутгийн төсвийн ил тод байдал гэдгийг орон нутгийн засаг захиргаа нь албан ёсны цахим хуудсандаа, хуульд заасан цагалбарын дагуу төсвийн төслийг боловсруулахаас эхлээд тайлагнах хүртэл байршуулсан бүх мэдээллийг хэлнэ.

Мэдээлэл гэдэгт төсвийн төсөл, олон нийт буюу орон нутгийн ард иргэдээр хэлэлцүүлж санал авсан эсэх мэдээлэл орно.

Орон нутгийн төсвийн ил тод байдал судалгааг Нээлттэй Нийгэм Форум 2011 оноос хоёр жил тутам хийхээр төлөвлөж 2016 он хүртэл 3 удаа хийж гүйцэтгэсэн байна. Нээлттэй Нийгэм Форумын энэхүү санаачилгыг Эдийн засгийн бодлого, өрсөлдөх чадварын судалгааны төв үргэлжлүүлж орон нутгийн төсвийн ил тод байдлын үнэлгээ боловсруулсан билээ.

ҮНЭЛГЭЭНИЙ АРГАЧЛАЛ

Орон нутгийн төсвийн ил тод байдлыг дээрх байдлаар тодорхойлсны үндсэн дээр дараах ТАВАН шалгуур үзүүлэлтээр орон нутгийн төсвийн ил тод байдлын үнэлгээг гаргав.

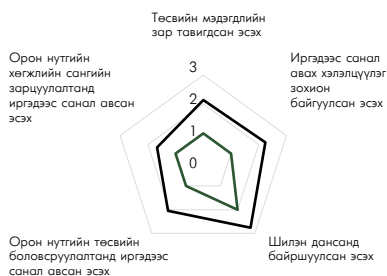
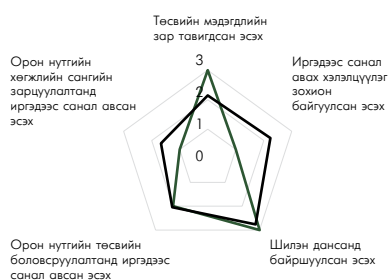
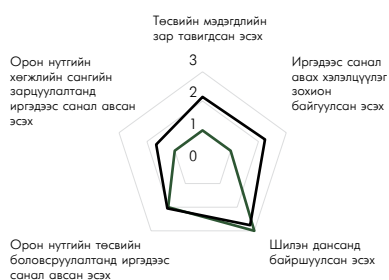
№	Шалгуур үзүүлэлт	Тайлбар	Эх үүсвэр
1	Төсвийн мэдэгдлийн зар тавигдсан эсэх	Төсвийн төлөвлөгөөг боловсруулах олон нийтийн нээлттэй хэлэлцүүлгийн зар зарлагдсан байдал	- Орон нутгийн ЗДТГ, ИТХ-ын вэбсайт - Орон нутгийн ЗДТГ, ИТХ-ын цахим хуудас - Орон нутгийн хөгжлийн сангийн цахим хуудас - Шилэн дансны вэбсайт
2	Иргэдээс санал авах хэлэлцүүлэг зохион байгуулсан эсэх	Төсвийн төсөлд иргэдийн саналыг авах хэлэлцүүлэг зохион байгуулагдсан байдал	
3	Шилэн дансанд байршуулсан эсэх	Сар, улирал, хагас жил, жил тутам шилэн дансанд төсвийн гүйцэтгэлийн тухай мэдээллийг цаг тухайд нь байршуулсан байдал	
4	Орон нутгийн төсвийн боловсруулалтад иргэдээс санал авсан эсэх	Орон нутгийн төсөвт иргэдийн саналыг тусгах зорилгоор зарласан байдал	
5	Орон нутгийн хөгжлийн сангийн зарцуулалтад иргэдээс санал авсан эсэх	ОНХС-ийн зарцуулалтад иргэдийн саналыг тусгасан байдал	

Орон нутгийн төсвийн ил тод байдлыг үнэлэх онооны тайлбар

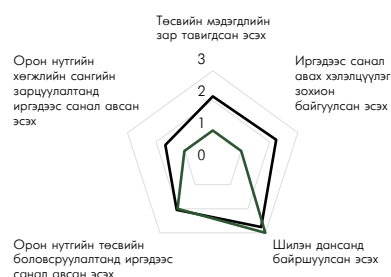
Тайлбар	Оноо
Бүрэн ил тод	3
Мэдээлэл дутуу	2
Ил тод болоогүй	1

Хамгийн өндөр оноо нь тухайн аймаг төсвийн ил тод байдлын түвшин дээгүүр буйг илтгэнэ. Өөрөөр хэлбэл хамгийн ил тод аймаг хамгийн өндөр оноо авч, төсвийн ил тод байдал хамгийн ихээр хангагдаагүй аймаг хамгийн бага оноо авна. 2023 оны төсвийн гүйцэтгэл, 2024 оны төсвийн боловсруулалтын үе шатуудыг хамаарна.

— Түхайн аймаг

Сүхбаатар

 Y_{BC}

ХЭНТИЙ

Аймаг	Хүний нөөц
Архангай	8
Баян-Өлгий	10
Баянхонгор	13
Булган	7
Говь-Алтай	6
Говьсүмбэр	11
Дархан-Уул	14
Дорноговь	7
Дорнод	14
Дундговь	14
Завхан	13
Орхон	11
Өвөрхангай	13
Өмнөговь	14
Сүхбаатар	11
Сэлэнгэ	9
Төв	12
Увс	8
Ховд	10
Хөвсгөл	11
Хэнтий	12

Орон нутгийн төсвийн ил тод байдлын үнэлгээний хүснэгт

№	Аймаг	Шалгуур үзүүлэлт					Нийт оноо
		Төсвийн мэдэгдлийн зар тавигдсан эсэх	Иргэдээ санал авах хэлэлцүүлэг зохион байгуулсан эсэх	Шилэн дансанд байршуулсан эсэх	Орон нутгийн төсвийн боловсруулалтад иргэдээ санал авсан эсэх	Орон нутгийн хөгжлийн сангийн зарцуулалтад иргэдээ санал авсан эсэх	
1	Архангай	1	1	3	2	1	8
2	Баян-Өлгий	3	1	3	2	1	10
3	Баянхонгор	3	3	3	2	2	13
4	Булган	1	1	2	1	2	7
5	Говь-Алтай	1	1	2	1	1	6
6	Говьсүмбэр	3	2	2	2	2	11
7	Дархан-Уул	3	3	3	3	2	14
8	Дорноговь	1	1	3	1	1	7
9	Дорнод	3	3	3	3	2	14
10	Дундговь	3	3	3	2	3	14
11	Завхан	2	3	3	3	2	13
12	Орхон	1	3	3	2	2	11
13	Өвөрхангай	3	2	3	2	3	13
14	Өмнөговь	3	3	3	3	2	14
15	Сүхбаатар	2	3	3	2	1	11
16	Сэлэнгэ	2	1	3	2	1	9
17	Төв	3	3	3	2	1	12
18	Увс	1	1	3	2	1	8
19	Ховд	2	3	2	2	1	10
20	Хөвсгөл	2	3	2	2	2	11
21	Хэнтий	2	3	3	2	2	12
	Нийт оноо	45	47	58	43	35	

Төсвийн ил тод байдлыг томъёолсон нэгдсэн ойлголт байдаггүйгээс аймаг бүр өөрсдийн загвараар төсвийн ил тод байдлыг ойлгож байна. Төсвийн ил тод байдал гэдэг нь төсвийн гүйцэтгэлийг тайлагнах буюу дан ганц шилэн дансны системд мэдээлэл оруулах үйл ажиллагаагаар хязгаарлагдахгүй, төсвийн төслийг боловсруулахаас тайлагнах хүртэлх бүх шат дамжлагын ил тод байдлыг хангахыг хэлнэ. Иймд Төсвийн ил тод байдлыг нэгтгэн томъёолох, иргэдийн саналыг зөв үе шатанд авах зохицуулалтыг Хуулийн хүрээнд бий болгох нэн шаардлагатай байна.

Орон нутгийн төсвийн ил тод байдлын үнэлгээг хоёр дахь удаа гүйцэтгэж буйтай холбоотойгоор харьцангуй эерэг үнэлснийг онцлох нь зүйтэй. Үнэлгээний хамгийн өндөр оноог Дархан-Уул, Дорнод, Дундговь, Өмнөговь аймгууд, хамгийн бага оноог Говь-Алтай, Булган, Дорноговь аймгууд авлаа. Шалгуур үзүүлэлтүүдийн хувьд Шилэн дансанд мэдээлэл байршуулсан байдал хамгийн өндөр үнэлгээг авсан бол, ОНХС-ийн зарцуулалтад иргэдээс санал авсан байдал шалгуур үзүүлэлт хамгийн бага оноотой буюу ил тод бус байна.

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ЭМЗЭГ БАЙДЛЫН ОЛОН ХУВЬСАГЧТАЙ ХЭМЖҮҮР

Нэгдсэн үндэстний байгууллагын хөгжлийн хөтөлбөр Монгол Улсын Засгийн газартай хамтран гаргадаг Монгол Улсын хүний хөгжлийн 2011 оны илтгэл нь “Эмзэг байдлаас тогтвортой хөгжил рүү: Байгаль орчин, хүний хөгжил” сэдвийн дор гарч байсан билээ. Тус тайланд байгаль орчны тулгамдсан асуудлуудыг хүний хөгжилтэй холбон авч үзэж, нөөц баялагт тулгуурласан хөгжлийн явцад байгаль орчны эмзэг байдлыг бууруулах, тогтвортой хөгжлийг хангахад анхаарах нь зүйтэйг тусгасан байдаг. Эмзэг байдал нь маш олон хүчин зүйлээс хамааралтай байдаг бөгөөд тэдгээрийг судлахын тулд “Байгаль орчны эмзэг байдлын олон хувьсагчтай хэмжүүр” гэсэн шинэ үзүүлэлтийг тооцон гаргажээ.

Яагаад бидэнд хэмжүүр үзүүлэлт хэрэгтэй вэ?

Байгаль орчны олон асуудалд бодлого, зохицуулалт шаардлагатай. Эдгээр асуудал нь аймаг бүрд өөр өөр байдлаар нөлөөлж байдаг. Хэдийгээр зарим нэг үзүүлэлтийг ашиглан тодорхой нэг асуудлыг хэрхэн яаж шийдвэрлэх талаарх бодлогын алхам хийж болох ч ингэж гаргасан мэдээлэл тухайн асуудлын олон талт мөн чанар, асуудлыг бий болгож байгаа гол хүчин зүйлүүдийг нарийн тодорхойлох боломжгүй байдаг. Иймд олон хувьсагч үзүүлэлтүүдийг ашиглан тооцсон хэмжүүр үзүүлэлт нь хүмүүс хаана, хэрхэн, ямар ямар шалтгаанаас болоод эмзэг байдалд өртөмтгий байна, түүнийг нь зөвхөн нэг салбарт чиглэсэн биш харин зохицуулалттай, хамтарсан хандлагаар хэрхэн шийдвэрлэж болох вэ гэдгийг харуулдгаараа их чухал.

Монгол Улсын Хүний хөгжлийн илтгэл 2011

“Байгаль орчны эмзэг байдлын олон хувьсагчтай хэмжүүр”-т эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчны нийт 16 үзүүлэлт ашигласан байдаг.

Эмзэг байдал, тогтвортой хөгжлийн асуудал нь одоо ч анхаарах зүйл хэвээр байна. Тоон мэдээллийн олдцоос хамааран дараах 14 үзүүлэлтээр Байгаль орчны эмзэг байдлын олон хувьсагчтай хэмжүүрийг тооцлоо. Үүнд:

Эдийн засгийн хувьсагч үзүүлэлтүүд	- Нэг хүнд ногдох төсвийн зардал - Чанаргүй зээлийн хувь - Ажилгүйдлийн түвшин - Алслагдсан байдал
Нийгмийн хувьсагч үзүүлэлтүүд	- Мэргэжилгүй ажилгүй иргэд - Гэр бүл салалтын түвшин - Гэмт хэргийн түвшин - Нэг их эмчид ногдох хүний тоо
Байгаль орчны хувьсагч үзүүлэлтүүд	- Ой модыг огтолсон газар - Ойн түймэр - Ширгэсэн гол горхи - Мал сүргийн нягтрал (1 км²-д ногдох малын тоо) - Агаарын бохирдол NO₂ түвшин - Агаарын бохирдол SO₂ түвшин

Индекс тооцсон аргачлал

Индексийг нормчлох арга ашиглан тооцож гаргасан.

$$P_{ij} = \frac{P_{ij} - P_{i \min}}{P_{i \max} - P_{i \min}}$$

Энд: P_{ij} - j - р аймгийн i - р хувьсагчийн утга

$\max$ - 21 аймгийн хамгийн их утга

$\min$ - 21 аймгийн хамгийн бага утга

Индексийн утга 0-1-ийн хооронд хэлбэлзэнэ. Хувьсагч бүрийг эмзэг байдлыг илэрхийлэх үзүүлэлт гэж тодорхойлох бөгөөд хамгийн их утга нь эмзэг байдлын дээгүүр түвшинг илтгэнэ. Өөрөөр хэлбэл эмзэг байдалд хамгийн их нэрвэгдсэн аймаг хамгийн их утга (1) авч, сөрөг нөлөө хамгийн бага байсан аймаг хамгийн бага утга (0) авна.

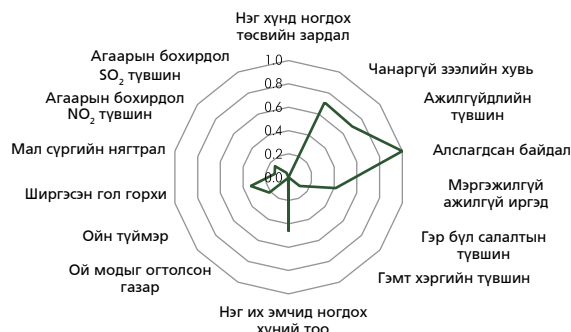
Нөгөө талаар эмзэг байдлыг илэрхийлж болох хувьсагчдын оноогоор тухайн аймгийн эмзэг байдалд хамгийн ихээр нөлөөлж байгаа хувьсагч нь хамгийн өндөр буюу нэг гэсэн оноо эмзэг байдалд хамгийн бага нөлөөлж байгаа нь хамгийн бага буюу тэг оноо авна гэж ойлгож болно.

Байгаль орчны эмзэг байдлын олон хувьсагчтай хэмжүүрийн үр дүн /2022 оны статистик мэдээлэлд үндэслэв/

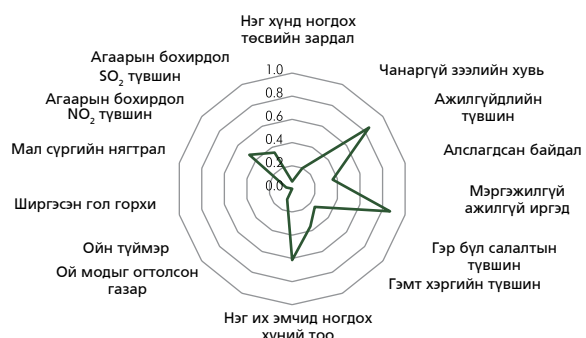
Архангай

Баян-Өлгий

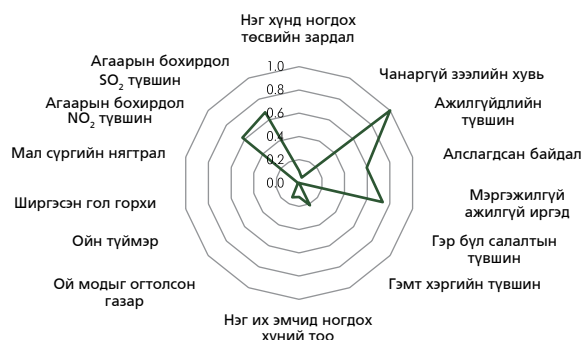
Баянхонгор

Булган

Говь-Алтай

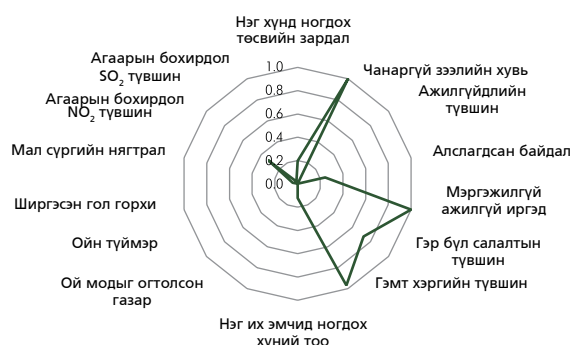
Говьсүмбэр

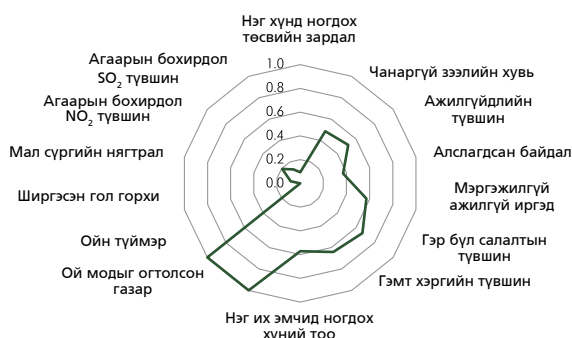
Дархан-Уул

Дорноговь

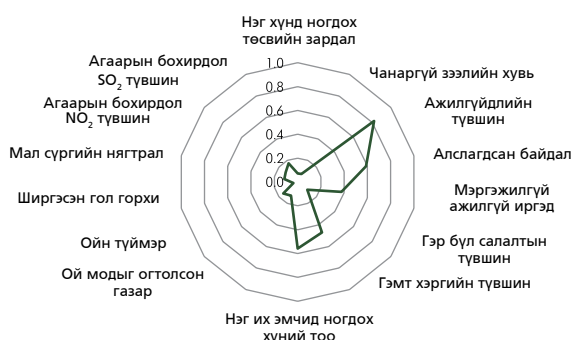
Дорнод

Дундговь

Завхан

Орхон

Өвөрхангай

Өмнөговь

Сүхбаатар

Сэлэнгэ

Төв

Увс

Ховд

Хөвсгөл

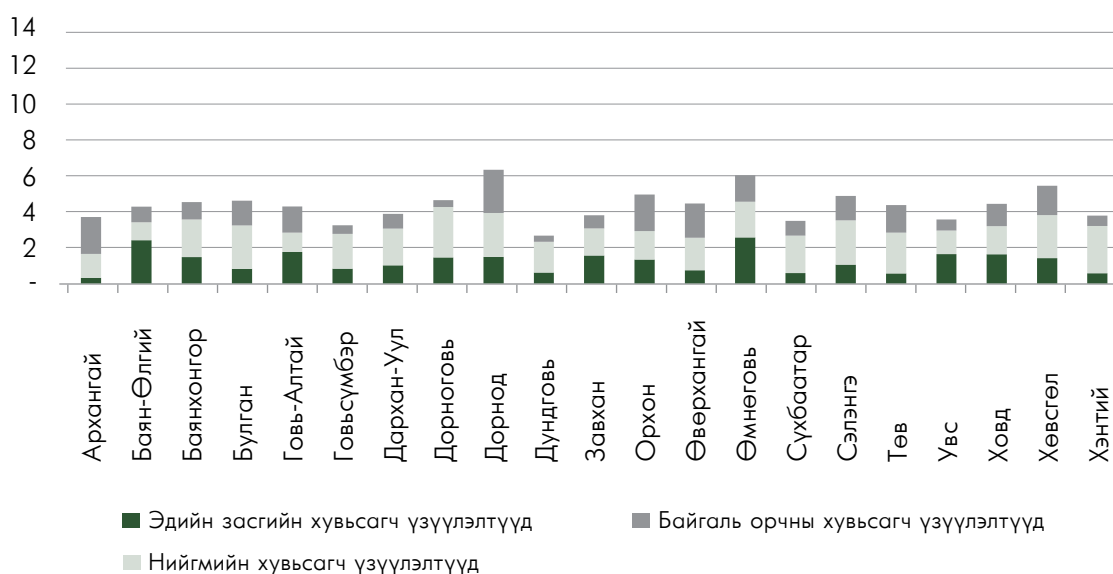
Хэнтий

Нэгдсэн үзүүлэлт

Байгаль орчны эмзэг байдлын олон хувьсагчтай хэмжүүрийн нэгдсэн үзүүлэлт нь арифметикийн нийлбэрийн аргаар тооцсноор 0-14-ын хооронд утга авах ба 0 гэсэн оноо нь тухайн аймаг 14 хувьсагчийн алиных нь ч хувьд эмзэг бус болохыг илэрхийлж, хамгийн дээд оноо болох 14 нь тухайн аймаг бүх 14 хувьсагчийн хувьд эмзэг байдлын хамгийн дээд түвшинд байгаа болохыг илтгэнэ.

Нэгдсэн үзүүлэлт

Ашигласан үзүүлэлтүүд

		Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Эх үүсвэр	Он
Эдийн засгийн Хувьсагч үзүүлэлтүүд	1	Нэг хүнд ногдох төсвийн зардал	Төгрөг	ҮСХ	2022
	2	Чанаргүй зээлийн хувь	Нийт зээлийн өрийн үлдэгдэлд эзлэх хувь	ҮСХ	2022
	3	Ажилгүйдлийн түвшин	Хувь	ҮСХ	2022
	4	Алслагдсан байдал	Аймгийн төвөөс Улаанбаатар хот хүртэлх зай, км	ҮСХ	2022
Нийгмийн Хувьсагч үзүүлэлтүүд	5	Мэргэжилгүй ажилгүй иргэд	Хувь (мэргэжилгүй гэдэгт боловсролгүй болон бага, суурь, бүрэн дунд боловсролтой ажилгүй иргэдийг хамруулав)	ҮСХ	2022
	6	Гэр бүл салалтын түвшин	1000 хүнд ногдох	ҮСХ	2022
	7	Гэмт хэргийн түвшин	1000 хүнд ногдох	ҮСХ	2022
	8	Нэг их эмчид ногдох хүний тоо		ҮСХ	2022
Байгаль орчны Хувьсагч үзүүлэлтүүд	9	Ой модыг огтолсон газар	Нийт ойн сан бүхий газарт эзлэх хувь	ГЗБГЗЗГ	2022
	10	Ойн түймэр	Давхардсан тоогоор	ҮСХ	2022
	11	Ширгэсэн гол горхи	Тоо	Усны газар	2022
	12	Мал сүргийн нягтрал	1 км ² -д ногдох малын тоо, хонин толгой	ҮСХ	2022
	13	Агаарын бохирдол NO ₂ түвшин	мкг/м ³ , аймгийн төвд	ҮСХ	2022
	14	Агаарын бохирдол SO ₂ түвшин	мкг/м ³ , аймгийн төвд	ҮСХ	2022

Ашигласан үзүүлэлтүүд

Аймаг	Үзүүлэлтүүд													
	Эдийн засгийн хувьсагч үзүүлэлтүүд				Нийгмийн хувьсагч үзүүлэлтүүд				Байгаль орчны хувьсагч үзүүлэлтүүд					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Архангай	452918	0.7	1	477	0	0.9	5.6	462	0.02	3	20	228	38	15
Баян-Өлгий	282455	4.4	10.6	1709	40	0.8	2.7	380	0.00	11	9	83	19	7
Баянхонгор	577581	1.7	12.7	639	83	1.3	5.0	426	0.03	0	0	50	34	21
Булган	745193	1.5	6	336	38	1.2	7.6	542	0.06	9	0	153	41	11
Говь-Алтай	779030	0.9	14.8	1037	71	0.4	4.0	277	0.04	1	0	30	41	36
Говьсүмбэр	907306	1.9	5.5	223	38	2.5	7.9	266	0.00	1	0	130	12	16
Дархан-Уул	536516	2.3	8.2	223	20	3.7	6.3	321	0.00	2	0	204	23.5	12
Дорноговь	1210345	5.9	0.9	450	96	2.8	8.7	278	0.00	0	0	44	27	6
Дорнод	725951	3.2	8.1	661	55	2.7	6.7	413	0.30	52	0	63	21	11
Дундговь	709925	1.1	5	275	62	1.5	5.3	336	0.00	0	0	68	20	9
Завхан	617430	1.0	12.3	1023	36	0.8	5.6	409	0.04	8	1	80	18	13
Орхон	1691945	1.6	9.9	373	11	3.2	6.7	241	0.00	0	0	509	58.5	7
Өвөрхангай	443622	1.1	6.1	431	51	1.3	6.1	384	0.04	3	1	124	38	47
Өмнөговь	4986458	5.0	6.7	575	50	2.1	7.5	301	0.01	0	0	24	33	51
Сүхбаатар	776089	0.7	3	565	45	1.2	7.8	415	0.00	21	0	105	22	7
Сэлэнгэ	632645	2.3	7.8	321	58	2.1	7.2	428	0.16	23	0	100	23	5
Төв	696355	1.4	5.3	43	52	1.5	8.2	405	0.02	8	27	123	14	8
Увс	501794	1.6	9	1417	59	0.8	3.4	386	0.03	6	0	83	23	7
Ховд	574981	1.4	8.5	1487	60	1.2	5.9	298	0.01	5	12	70	28	16
Хөвсгөл	434436	1.8	10.7	779	64	1.9	6.2	467	0.18	6	12	112	19	12
Хэнтий	682995	1.3	3.4	338	87	1.4	8.9	377	0.01	15	0	117	15	5

Байгаль орчны эмзэг байдлын олон хувьсагчтай хэмжүүрийн үр дүн

Аймаг	Үзүүлэлтүүд													
	Эдийн засгийн хувьсагч үзүүлэлтүүд				Нийгмийн хувьсагч үзүүлэлтүүд				Байгаль орчны хувьсагч үзүүлэлтүүд					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Архангай	0.04	0.00	0.01	0.26	0.00	0.14	0.47	0.73	0.07	0.06	0.74	0.42	0.56	0.22
Баян-Өлгий	0.00	0.71	0.70	1.00	0.42	0.12	0.00	0.46	0.01	0.21	0.33	0.12	0.15	0.04
Баянхонгор	0.06	0.20	0.85	0.36	0.87	0.25	0.36	0.61	0.10	0.00	0.00	0.05	0.47	0.35
Булган	0.10	0.17	0.37	0.18	0.40	0.23	0.79	1.00	0.19	0.17	0.00	0.27	0.62	0.13
Говь-Алтай	0.11	0.05	1.00	0.60	0.74	0.00	0.21	0.12	0.14	0.02	0.00	0.01	0.62	0.67
Говьсүмбэр	0.13	0.24	0.33	0.11	0.40	0.62	0.84	0.08	0.00	0.02	0.00	0.22	0.00	0.24
Дархан-Уул	0.05	0.31	0.53	0.11	0.21	1.00	0.57	0.27	0.01	0.04	0.00	0.37	0.25	0.15
Дорноговь	0.20	1.00	0.00	0.24	1.00	0.72	0.97	0.12	0.00	0.00	0.00	0.04	0.32	0.02
Дорнод	0.09	0.49	0.52	0.37	0.57	0.67	0.64	0.57	1.00	1.00	0.00	0.08	0.19	0.13
Дундговь	0.09	0.08	0.29	0.14	0.65	0.33	0.42	0.32	0.00	0.00	0.00	0.09	0.17	0.09
Завхан	0.07	0.07	0.82	0.59	0.38	0.10	0.47	0.56	0.13	0.15	0.04	0.12	0.13	0.17
Орхон	0.30	0.18	0.65	0.20	0.12	0.83	0.64	0.00	0.00	0.00	0.00	1.00	1.00	0.04
Өвөрхангай	0.03	0.09	0.37	0.23	0.53	0.26	0.54	0.48	0.14	0.06	0.04	0.21	0.56	0.91
Өмнөговь	1.00	0.82	0.42	0.32	0.52	0.50	0.78	0.20	0.02	0.00	0.00	0.00	0.45	1.00
Сүхбаатар	0.10	0.00	0.15	0.31	0.47	0.21	0.82	0.58	0.00	0.40	0.00	0.17	0.22	0.04
Сэлэнгэ	0.07	0.31	0.50	0.17	0.61	0.51	0.72	0.62	0.53	0.44	0.00	0.16	0.24	0.00
Төв	0.09	0.15	0.32	0.00	0.54	0.31	0.88	0.54	0.08	0.15	1.00	0.20	0.04	0.07
Увс	0.05	0.18	0.58	0.82	0.62	0.10	0.11	0.48	0.11	0.12	0.00	0.12	0.24	0.04
Ховд	0.06	0.15	0.55	0.87	0.63	0.24	0.51	0.19	0.02	0.10	0.44	0.09	0.34	0.24
Хөвсгөл	0.03	0.22	0.71	0.44	0.67	0.43	0.56	0.75	0.59	0.12	0.44	0.18	0.15	0.15
Хэнтий	0.09	0.12	0.18	0.18	0.91	0.28	1.00	0.45	0.04	0.29	0.00	0.19	0.06	0.00

ХАВСРАЛТ

Өрсөлдөх чадвар судлалын тухай ерөнхий ойлголт

Өрсөлдөх чадвар нь сүүлийн 20 гаруй жилийн хугацаанд эдийн засгийн ухаанд өргөнөөр хэрэглэгдэх болсон олон талт, цогц ойлголт юм. Аливаа үндэстний амжилтыг тайлбарлаж болох бүхий л хүчин зүйлсийг өрсөлдөх чадвар судалдаг.

Энэхүү ойлголтыг дөрвөн түвшинд илэрхийлж болох юм:

1. Үр ашиг

Өрсөлдөх чадвартай байна гэдэг нь бусдаас илүү байхыг хэлнэ хэмээх ерөнхий ойлголт бий. Ийм үр ашгийг тодорхойлох гол хүчин зүйл нь бүтээмж юм. Гэхдээ “Хэнд ч хэрэггүй юмыг үр ашигтай хийхээс хэрэггүй юм гэж үгүй” хэмээн Петер Дракерийн хэлсэн үг байдаг.

2. Сонголт

Тиймээс ч өрсөлдөх чадварыг аль салбарт харьцангуй давуу талыг бий болгож байгаагаа тодорхойлох стратегийн сонголт хэмээн тодорхойлж болно. Өрсөлдөх чадварын стратеги нь тухайн улс эсвэл аймаг юу хийж чадах вэ гэдгийг хараад зогсохгүй юу хийвэл зохих вэ гэдгийг харж байдаг. Боломжууд олшрох нь сонголт хийх замыг бүдгэрүүлэх талтай. Тухайн улс эсвэл аймаг (компани болон хувь хүн ч байж болно) бүх салбарт өрсөлдөх чадвараа сайжруулна гэж байхгүй. Өрсөлдөх чадвар гэдэг нь тухайн улс олон улсын хэмжээнд өрсөлдөхдөө бусдаас илүү нэмүү үнэлэмж бий болгох боломж ямар салбарт байгааг тодруулж, сонголт хийхийг хэлнэ.

3. Нөөц

Тэрхүү сонголтоо хэрэгжүүлэхийн тулд олон янзын нөөц бололцоогоо хэрхэн дайчлахаас өрсөлдөх чадвар нь шалтгаална. Засгийн газар, дэд бүтэц, технологи, санхүү, боловсрол зэргээс энэхүү нөөц бололцоонууд бий болдог. Олон улсын хэмжээнд улс орнууд эдгээр нөөцөд хүрэхийн тулд эсвэл тэднийг удирдахын тулд өрсөлдөж байна.

4. Зорилтууд

Өрсөлдөх чадвар нь өөрөө зорилт биш, харин түүнд хүрэх эдийн засгийн хэрэгсэл юм гэдэгт эрдэмтэд үндсэндээ санал нэгддэг. Гэхдээ энэхүү

хэрэгсэл нь улс үндэстнийг бүрдүүлж буй эдийн засгийн талуудыг өдөөх зорилтуудтай холбоотой бөгөөд тэдгээрээс хамаарч байдаг.

- a) Аж ахуйн нэгжүүдийн хувьд урт хугацаанд өгөөжтэй ажиллах чадвар буюу тогтвортой ашиг орлого чухал. Эдийн засгийн судалгаанууд энэхүү ойлголтыг маш сайн тодорхойлсон бөгөөд өрсөлдөх чадварын стратегийн салбарт ч үүнийг тайлбарласан байдаг.
- b) Улс үндэстнүүд хөгжил цэцэглэлт буюу бидний тайлбарладагчлан “эдийн засгийн өсөлт” ба “бусад зүйл” хэмээх ойлголтод хүрэхийг зорьдог. Ингэхдээ тухайн улсын эдийн засаг ба нийгмийн хөгжилтэй хамт “бусад зүйл” хэмээх зорилго нь хувьсан өөрчлөгддөг юм. Ядуу орны хувьд хоол хүнс болон орон байрыг ард түмэндээ хүртээмжтэй байлгахыг чухалчилж байхад илүү хөгжсөн орон байгаль орчны хамгаалал, боловсрол зэрэгт илүү ач холбогдол өгч байх жишээтэй. Гэхдээ аль ч орных нь хувьд эдийн засгийн өсөлт нь суурь шаардлага хэвээр үлдэх бөгөөд энэ нь “хэрэгтэй боловч хангалтгүй” байдаг нөхцөл юм.
- c) Хувь хүмүүс өөрсдийн амьжиргааны түвшинг дээшлүүлэх сонирхолтой байдаг.

Эдгээр ойлголтыг нэгтгэх замаар өрсөлдөх чадварыг дэлгэрэнгүй томъёолбол:

Улс орнуудын өрсөлдөх чадвар судлал нь эдийн засгийн шинжлэх ухааны нэгэн салбар бөгөөд аливаа орны компаниуд нь илүү өндөр ашиг орлоготой, ард түмэн нь илүү чинээлэг, хангалуун амьдралтай байх орчныг бүрдүүлж, хөгжүүлэх талаар бодит байдал, бодлого хоёрыг харьцуулан судалдаг.

“Улс орнуудын өрсөлдөх чадвар судлал нь эдийн засгийн шинжлэх ухааны нэгэн салбар бөгөөд...”

Өрсөлдөх чадвар судлал нь 1980-аад оны эхэн үеэс судлагдаж эхэлсэн харьцангуй шинэ салбар юм. Хэдийгээр эдийн засгийн олон ойлголт дээр суурилсан ч, эх үндэс нь сонгодог эдийн засагчид (орчин цагийн эдийн засгийн онолыг үндэслэгч Адам Смит, Давид Рикардо, Жан Батист Сей гэх мэт) –аас улбаатай. Жишээ нь “харьцангуй давуу талын онол”-ыг дурдаж болох юм.

“...бодит байдал. бодлого хоёрыг харьцуулан судалдаг.”

Бие хүнээс төдийлөн хамаарахгүй хүчин зүйлс болон хүний оролцоогоор бий болж буй төрийн бодлогуудын нийлэмжийн үр дүнд улс орны өрсөлдөх чадварын орчин бүрддэг. Энэхүү хүчин зүйлс гэдэгт байгалийн нөөц, газар, байгалийн гамшиг (үер үс, ган гачиг), өвчин тахал, дайн дажин зэрэг эрсдэл орно. Эдгээр эрсдлийг бууруулахын тулд хүмүүсийн амьдралд янз бүрийн стандартууд нэвтрүүлж мөрдүүлэх, тэднийг вакцинжуулалтад хамруулах гэх мэтээр шийдэх боломжтой. Гэхдээ мэдээж байгалийн баялгийн хомс байдлын эсрэг авах арга хэмжээний боломж хязгаарлагдмал гэдэг нь тодорхой. Харин бодлогыг бол хүмүүс өөрсдөө тодорхойлох ба хүсвэл сайжруулж, өөрчилж болдог.

“орчныг бүрдүүлж, хөгжүүлэх...”

Бодит байдал, бодлого хоёр хамтдаа аливаа улс өрсөлдөх чадварын орчноо зөв бүрдүүлэх стратеги болон үйл ажиллагааны эрх чөлөөний хэм хэмжээг тодорхойлдог. Энэ нь урт хугацаанд үргэлжлэн сайжрах үйл явц учир “хөгжүүлэх” гэсэн үг хэрэглэсэн болно.

“...компаниуд нь илүү өндөр ашиг орлоготой...”

Аливаа улс зөвхөн тэсч үлдэх биш, ер нь өөрийн өрсөлдөх чадварын орчноо амжилттай бүрдүүлэх боломжтой. Зарим улс эдийн засаг нь хэдий бага ч гэсэн гол нь тогтвортой өсч байхад баяртай байдаг. Тэдний хувьд хамгийн чухал нь амьдралын чанар, түүхэн өв соёлоо хадгалж үлдэх бөгөөд энэ байдлаараа өрсөлдөх чадвараа дээшлүүлж байгаагаа харуулахад хангалттай гэж үздэг. Түүхийн шалгуураар үзэхэд энэ нь дэвшилтэй мэт боловч өрсөлдөх чадварын хувьд тэд аажмаар доройтсоор байжээ. Иймд “илүү” хэмээн тодотгосныг улс орнууд өөрсдийн өрсөлдөх чадвараа бүрэн дайчлан ажиллах чадавхи хэмээн ойлгож болох юм.

“...ард түмэн нь илүү чинээлэг хангалуун амьдралтай байх...”

Өрсөлдөх чадвараа дээшлүүлэх эцсийн зорилго нь иргэдийн орлого, амьжиргааны стандарт, амьдралын чанар зэргээр хэмжигдэх ард түмний чинээлэг хангалуун байдлыг өсгөхөд оршдог. Иймээс хэдий “чинээлэг хангалуун байдал” гэдэг нь өрсөлдөх чадварыг эдийн засгийн бус талаас нь илэрхийлдэг ч, ямар ч үнээр хамаагүй өрсөлдөх чадвараа сайжруулах гэж зүтгэх

нь урт хугацааны хувьд тийм ч тогтвортой, зохистой шийдэл биш болохыг харуулдаг юм. Өрсөлдөх чадвар нь зөвхөн бүтээмж эсвэл ашгийн тухай биш ажээ. Хар ухаанаар бодоод үзсэн ч бүтээж буй баялгаасаа хуваалцаагүй ард түмэндээ боловсрол, дэд бүтэц болон эрүүл мэндийн хангалттай баталгаа олгодоггүй, улс төрийн болоод нийгэм эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангаж өгдөггүй улс орон урт хугацааны туршид хөгжиж чадахгүй гэдгийг хүн бүр мэднэ.

Орчин үеийн эдийн засгийн сэтгэлгээний хамгийн хүчирхэг ойлголтуудын нэг нь өрсөлдөх чадвар болж байна. Өрсөлдөх чадвар судлал нь боловсрол, шинжлэх ухаан, улс төрийн тогтвортой байдал, үнэлэмж зэрэг “эдийн засгийн бус” хүчин зүйлсийн нөлөөг нэмж тооцдог болсноор эдийн засгийн сонгодог онолд хувь нэмэр оруулсан. Нэгэнт өрсөлдөх чадвар олон ойлголтоос бүрддэг тул өрсөлдөх чадварын талаар олон янзын тодорхойлолт урган гарах болжээ. Улс орныг цэцэглэн хөгжүүлж, ард түмнийг өнө удаан, чинээлэг хангалуун амьдралд хүргэх бодлого боловсруулах хэрэгсэл гэдэг утгаараа өрсөлдөх чадварын тодорхойлолт нь өргөн хүрээтэй, олон талтай байх нь ойлгомжтой.

Олон хүн өрсөлдөх чадварыг хувь хүн, байгууллага эсвэл улс үндэстэн бусдаасаа илүү байх, хожих, хожигдохтой холбон ойлгодог. Угтаа бол өрсөлдөх чадвартай хүн, байгууллага эсвэл өрсөлдөх чадвартай улс үндэстэн нь бусдаас илүү гарч чадах салбартаа харьцангуй давуу тал үүсгэж, бэхжүүлж байдаг гэж хэлэх нь илүү зөв юм. Бүх салбарт жигд өрсөлдөх чадвартай байна гэдэг нь бараг боломжгүй. Тийм учраас сул талаа бусад давуу талаараа нөхдөг.

Сүүлийн үед үндэстэн дамнасан корпорацууд аутсорсинг болон оффшоринг стратегийг түлхүү хэрэглэх болсон нь ч үүнтэй холбоотой. Төрөлжилт буюу мэргэшших нь өрсөлдөх чадварт чухал үүрэг гүйцэтгэнэ.

Эцэст нь өрсөлдөх чадвар угтаа чадавхийг “дээшлүүлэхэд” чиглэгдэнэ. Амжилтад хүрсэн компаниуд ч ирээдүйд илүү ихэд хүрэхийг чармайж, илүү өндөр зорилт дэвшүүлдэг. Өрсөлдөх чадвараа сайжруулсан орнууд ч өөрсдийн нөөц боломж, чадавхыг бүрэн ашиглахыг хичээж байдаг. Үүнээс үзэхэд, хувь хүн, байгууллага, улс үндэстэн бүр дээд зэргээр хүчин чадлаа дайчилж, хамгийн өндөр амжилтад хүрэхэд л өрсөлдөх чадварын утга учир оршдог.

Мэдээллийн эх сурвалж, тайлбар

1. Эдийн засгийн тамир тэнхээ

Эдийн засаг

- 1.1.01 Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн
Статистик мэдээлэл
Тэрбум төгрөг, оны үнээр
2022
ҮСХ
- 1.1.02 Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн (%)
Ерөнхий мэдээлэл
Улсын ДНБ-д эзлэх хувь
2022
ҮСХ
- 1.1.03 Нэг хүнд ногдох ДНБ
Статистик мэдээлэл
Мянган төгрөг, оны үнээр
2022
ҮСХ
- 1.1.04 Эдийн засгийн хөгжлийн түвшин
Санал асуулга
Аймгийн эдийн засаг өнгөрсөн нэг жилтэй харьцуулахад хөгжиж байна / хөгжихгүй байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 1.1.05 Хэрэглээний үнийн индекс
Статистик мэдээлэл
Жилийн, хувь
2022
ҮСХ
- 1.1.06 Эдийн засаг-Бизнес
Санал асуулга
Аймгийн эдийн засгийн нөхцөл байдал бизнесийн үйл ажиллагаанд эергээр нөлөөлж байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 1.1.07 Ногоон эдийн засгийн ойлголт
Санал асуулга
Аймгийн бизнесийн байгууллагуудын ногоон эдийн засгийн талаарх ойлголт.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

Эдийн засгийн салбарууд

- 1.2.01 Эдийн засгийн салбарууд
Ерөнхий мэдээлэл
Хөдөө аж ахуй, аж үйлдвэр ба барилга, үйлчилгээний салбаруудын ДНБ-д эзлэх хувь
2022
ҮСХ

- 1.2.02 Эдийн засгийн төрөлжилт
Санал асуулга
Эдийн засгийн төрөлжилт сайн буюу аймгийн эдийн засаг нэг салбараас хараат бус, олон салбараас бүрдэж чадаж байна / чадахгүй байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 1.2.03 Аж үйлдвэр, барилгын салбарын хөгжил
Статистик мэдээлэл
ДНБ-д эзлэх хувь
2022
ҮСХ
- 1.2.04 Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт
Ерөнхий мэдээлэл
Тэрбум төгрөг
2022
ҮСХ
- 1.2.05 Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулалт(%)
Статистик мэдээлэл
ДНБ-д эзлэх хувь
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 1.2.06 Барилгын ажил
Статистик мэдээлэл
Сая төгрөг
Дотоодын барилгын байгууллагын гүйцэтгэсэн барилга угсралт их засварын ажил
2022
ҮСХ
- 1.2.07 Худалдааны салбарын борлуулалт
Статистик мэдээлэл
Сая төгрөг
Бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарын нийт борлуулалт, жилд 50 сая төгрөгөөс дээш борлуулалтын орлоготой аж ахуйн нэгжүүдийн
2022
ҮСХ
- 1.2.08 Малын тоо
Статистик мэдээлэл
Бодод шилжүүлснээр, мянган бод
2022
ҮСХ
- 1.2.09 Тариалсан талбай
Статистик мэдээлэл
Га
2022
ҮСХ
- 1.2.10 Хураасан ургац - үр тариа
Ерөнхий мэдээлэл
Тонн
2022
ҮСХ

- 1.2.11 Хураасан ургац – төмс, хүнсний ногоо
Ерөнхий мэдээлэл
Тонн
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 1.2.12 100 га хадлан, бэлчээрийн талбайд ногдох малын тоо
Статистик мэдээлэл
Хонин толгойд шилжүүлсэн
2022
ҮСХ

Хүн амын амьжиргааны түвшин

- 1.3.01 Амьжиргааны түвшин
Санал асуулга
Аймгийн иргэдийн амьжиргааны түвшин өнгөрсөн нэг жилтэй харьцуулахад сайжирсан / сайжраагүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 1.3.02 Хадгаламж
Статистик мэдээлэл
Нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг
Тооцоолол: Нийт хадгаламжийн үлдэгдлийг жилийн дундаж хүн амын тоонд харьцуулж тооцов.
2022
ҮСХ
- 1.3.03 Зээл
Статистик мэдээлэл
Нэг хүнд ногдох, мянган төгрөг
Тооцоолол: Нийт зээлийн өрийн үлдэгдлийг жилийн дундаж хүн амын тоонд харьцуулж тооцов.
2022
ҮСХ
- 1.3.04 Нэг малчин өрхөд ногдох малын тоо
Ерөнхий мэдээлэл
Тооцоолол
2022
ҮСХ

Хөдөлмөр эрхлэлт

- 1.4.01 Хөдөлмөрийн насны хүн амын тоо
Ерөнхий мэдээлэл
15-59 насны хүн амын тоо
2022
ҮСХ

- 1.4.02 Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам
 Статистик мэдээлэл
 Нийт хүн амд эзлэх хувь
 Тооцоолол: Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам (ажиллах хүч) буюу тухайн цаг хугацаанд ажиллах хүчээ нийлүүлж байгаа ажиллагч, нийлүүлэхэд бэлэн байгаа ажилгүй иргэдийн тоог нийт хүн амын тоонд харьцуулж тооцов.
 2022
 ҮСХ
- 1.4.03 Хөдөлмөр эрхлэлт
 Ерөнхий мэдээлэл
 Ажиллагсдын тоо, мянган хүн
 Ажиллагсад гэдэгт цалин хөлс, орлого олох зорилгоор эдийн засгийн үйл ажиллагаанд оролцож, хөдөлмөр эрхэлж буй (сүүлийн 7 хоногт 1-ээс дээш цагаар оролцсон) иргэнийг хамруулна.
 2022
 ҮСХ
- 1.4.04 Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин
 Статистик мэдээлэл
 Хувь
 Тооцоолол: Ажиллагчдын тоог эдийн засгийн идэвхтэй хүн амын тоонд харьцуулж тооцов.
 2022
 ҮСХ
- 1.4.05 Ажиллах хүчний оролцооны түвшин
 Статистик мэдээлэл
 Хувь
 Эдийн засгийн идэвхтэй хүн амын тоог хөдөлмөрийн насны хүн амын тоонд харьцуулсан дүн
 2022
 ҮСХ
- 1.4.06 Төрийн албан хаагчид
 Ерөнхий мэдээлэл
 Нийт ажиллагсдын тоонд эзлэх хувь
 Тооцоолол: Төрийн албан хаагчдын тоог нийт ажиллагсдын тоонд харьцуулж тооцов.
 2022
 ҮСХ
- 1.4.07 Малчид
 Ерөнхий мэдээлэл
 Нийт ажиллагсдын тоонд эзлэх хувь
 Тооцоолол: Нийт малчдын тоог нийт ажиллагсдын тоонд харьцуулж тооцов.
 2022
 ҮСХ
- 1.4.08 Ажилгүй иргэдийн тоо
 Ерөнхий мэдээлэл
 Ажиллах хүчний судалгааны дүнгээр.
 Ажилгүй иргэн гэдэгт тухайн хугацаанд ажилгүй байсан, ажил хийхэд бэлэн ажил идэвхтэй хайж байгаа хөдөлмөрийн насны, хөдөлмөрийн чадвартай иргэнийг хамруулна.
 2022
 ҮСХ

- 1.4.09 Ажилгүйдлийн түвшин
Статистик мэдээлэл
Хувь
Ажилгүй иргэдийн тоог эдийн засгийн идэвхтэй хүн амын тоонд харьцуулсан дүн
2022
ҮСХ
- 1.4.10 Ажилгүйчүүдийн тоо
Статистик мэдээлэл
Хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 1.4.11 Хүн амын ачаалал
Статистик мэдээлэл
Хувь
Тооцоолол: 15 хүртэлх болон 65 ба түүнээс дээш насны нийт хүн амын тоог 15-64 насны хүн амын тоонд харьцуулж тооцов.
2022
ҮСХ
- 1.4.12 Дундаж цалин
Статистик мэдээлэл
Сарын, мянган төгрөг
Аж ахуйн нэгж байгууллагын ажиллагсдын сарын дундаж цалин
2022
ҮСХ
- 1.4.13 Ажлын байрны хүрэлцээ
Санал асуулга
Аймагт ажлын байрны хүрэлцээ хангалттай байна / хангалтгүй байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 1.4.14 Хөдөлмөрийн бирж
Санал асуулга
Аймгийн хөдөлмөр эрхлэлтийн байгууллага иргэдийг ажил хайж, олоход нь тусалж чаддаг / чаддаггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

2. Засаглалын үр ашиг

Аймгийн төсөв

- 2.1.01 Төсвийн орлого
Ерөнхий мэдээлэл
Сая төгрөг
Улсын төвлөрсөн төсвийн шилжүүлэг, дэмжлэгийг оруулан тооцсоноор
2022
ҮСХ
- 2.1.02 Төсвийн зарлага
Ерөнхий мэдээлэл
Сая төгрөг
2022
ҮСХ

- 2.1.03 Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа
Статистик мэдээлэл
Хувь
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 2.1.04 Төсвийн орлого (%)
Статистик мэдээлэл
ДНБ-д эзлэх хувь
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 2.1.05 Төсвийн зарлага (%)
Статистик мэдээлэл
ДНБ-д эзлэх хувь
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 2.1.06 Төсвийн тэнцэл
Ерөнхий мэдээлэл
Төсвийн ашиг (алдагдал), сая төгрөг
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 2.1.07 Төсвийн тэнцэл (%)
Ерөнхий мэдээлэл
ДНБ-д эзлэх хувь
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 2.1.08 Аймгийн төсвийн удирдлага
Санал асуулга
Аймгийн төсвийн удирдлага буюу төсвийн зарцуулалт оновчтой байна / оновчгүй байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 2.1.09 Төсвийн эрх мэдэл
Санал асуулга
Аймгийн төсвийн зарцуулалтад иргэд тодорхой хэмжээгээр хяналт тавьж чаддаг / чаддаггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 2.1.10 Татвараас зайлсхийх
Санал асуулга
Татвараас зайлсхийх үзэгдэл аймгийн бизнес эрхлэгчдийн дунд бага байдаг / их байдаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 2.1.11 Төсвийн ил тод байдал
Санал асуулга
Аймгийн төсвийн зарцуулалт, худалдан авалтын мэдээлэл ил тод байдаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

- 2.1.12 Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн
Статистик мэдээлэл
Орон нутгийн төсвийн орлогод ААНОАТ-аас төвлөрсөн дүн
2022
ҮСХ мэдээ авсан

Институцийн тогтолцоо

- 2.2.01 Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр
Санал асуулга
Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэр оновчтой бөгөөд аймгийн хөгжилд хувь нэмэр оруулж чаддаг / чаддаггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 2.2.02 Ил тод байдал
Санал асуулга
Аймгийн удирдлагын бодлого, шийдвэрүүд ил тод байдаг / байдаггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 2.2.03 Хүнд суртал
Санал асуулга
Бизнесийн үйл ажиллагаанд төрийн байгууллагын хүнд суртал саад болдоггүй / саад болдог.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 2.2.04 Авлига, хээл хахууль
Санал асуулга
Аймгийн төрийн албан хаагчдын авлигад өртөх байдал харьцангуй бага / их байдаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 2.2.05 Төрийн үйлчилгээ
Санал асуулга
Төрийн үйлчилгээ түргэн шуурхай, хүртээмжтэй байж чаддаг / чаддаггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

Бизнесийн эрхзүй

- 2.3.01 Тендер
Санал асуулга
Аймгаас зарлаж буй тендерүүд ил тод, шударга байж чаддаг / чаддаггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 2.3.02 Шударга бус өрсөлдөөн
Санал асуулга
Аймгийн бизнесийн орчинд шударга бус өрсөлдөөн бага байдаг / их байдаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

- 2.3.03 Албан бус эдийн засаг
Санал асуулга
Албан бус эдийн засаг (бүртгэлгүй бизнесийн үйл ажиллагаа) нь эдийн засгийн хөгжилд саад болдоггүй / саад болдог.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 2.3.04 Захиргааны зохицуулалтууд
Санал асуулга
Бизнесийн таатай орчин бүрдэхэд аймгийн захиргааны зохицуулалтууд дэмжлэг болдог / дэмжлэг болдоггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 2.3.05 Гадаадын төсөл хөтөлбөр
Санал асуулга
Аймгийн бизнес эрхлэгчид гадаадын хөрөнгө оруулалттай төсөл, хөтөлбөрт хамрагдахад аймгийн удирдлагууд дэмжлэг болдог.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

Нийгмийн тогтолцоо

- 2.4.01 Хууль ёс
Санал асуулга
Хууль ёс хүн бүрд тэгш үйлчилдэг / үйлчилдэггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 2.4.02 Орлогын тэгш бус байдал
Санал асуулга
Аймгийн иргэдийн орлогын тэгш бус байдал буюу баян хоосны ялгаа харьцангуй бага / харьцангуй их байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 2.4.03 Хүн амын төвлөрөл
Ерөнхий мэдээлэл
Нийт хүн амд хотын хүн амын эзлэх хувь
Аймгийн нутаг дэвсгэрт оршин суугаа нийт хүн амд хотын буюу аймгийн төв, суурин газарт амьдарч буй хүн амын эзлэх хувь
2022
ҮСХ
- 2.4.04 Шилжих хөдөлгөөн – хот
Статистик мэдээлэл
Аймгийн хүн ам Улаанбаатар хот руу шилжих хөдөлгөөн.
2022
ҮСХ мэдээ авсан
- 2.4.05 Шилжих хөдөлгөөн – аймгийн төв
Санал асуулга
Аймгийн хүн ам аймгийн төв рүү шилжих хөдөлгөөн бага байна / их байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

- 2.4.06 Шилжих хөдөлгөөн ба хүйсийн тэнцвэрт байдал
Санал асуулга
Шилжих хөдөлгөөн нь хүн амын хүйсийн тэнцвэрт байдалд сөргөөр нөлөөлөхгүй байна / сөргөөр нөлөөлж байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 2.4.07 Хүйсийн харьцаа
Ерөнхий мэдээлэл
100 эмэгтэйд ногдох эрэгтэй хүн амын тоо
Тооцоолол: Эрэгтэй хүн амын тоог эмэгтэй хүн амын тоонд харьцуулж тооцов.
2022
ҮСХ
- 2.4.08 Хүн амын насны бүтцийн хандлага
Статистик мэдээлэл
Нийт хүн амд 15-34 насны залуусын эзлэх хувь
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 2.4.09 Хүний хөгжлийн индекс
Статистик мэдээлэл
Дундаж наслалт, боловсрол, орлогын үзүүлэлтүүдээр хүний чадавхын хөгжлийг харуулсан индекс. Нөөц ашиглалтын хүснэгтийн 2011-2013 оны үр дүнгээр тодотгосон.
2022
ҮСХ
- 2.4.10 Жендерийн хөгжлийн индекс
Ерөнхий мэдээлэл
Эмэгтэйчүүдийн Хүний хөгжлийн индексийг (ХХИ) эрэгтэйчүүдийн ХХИ-д харьцуулсан харьцаа. Нөөц ашиглалтын хүснэгтийн 2011-2013 оны үр дүнгээр тодотгосон.
2022
ҮСХ
- 2.4.11 Жендерийн тэгш бус байдлын индекс
Статистик мэдээлэл
Хүйсийн тэгш бус байдлаас хамаарах эрүүл мэнд, шийдвэр гаргах эрх мэдэл, хөдөлмөр эрхлэлт дэх оролцоогоор хэмжигдэх нийлмэл индекс
2022
ҮСХ
- 2.4.12 Гэмт хэрэг
Статистик мэдээлэл
Бүртгэгдсэн гэмт хэргийн тоо
2022
ҮСХ

3. Бизнесийн үр ашиг

Бизнесийн орчин

- 3.1.01 Аж ахуйн нэгж, байгууллага
Ерөнхий мэдээлэл
Үйл ажиллагаа явуулж буй
Бизнес регистрийн санд бүртгэлтэй, үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллагын тоо
2022
ҮСХ

- 3.1.02 Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж
Статистик мэдээлэл
Үйл ажиллагаа явуулж байгаа хувийн болон хувийн хамтарсан аж ахуйн нэгж байгууллагын тоо
2022
ҮСХ
- 3.1.03 Хувийн хэвшлийн томоохон аж ахуйн нэгж
Статистик мэдээлэл
50-иас дээш ажиллагсадтай
2022
ҮСХ
- 3.1.04 Хувиараа бизнес эрхлэх боломж
Санал асуулга
Аймагт хувиараа бизнес эрхлэх боломж их байдаг / бага байдаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 3.1.05 Бизнесийн таатай орчин
Санал асуулга
Аймагт бизнес эрхлэх таатай орчин бүрдэж чадсан / бүрдэж чадаагүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 3.1.06 Бизнес эрхлэгчдийг дэмжигч байгууллагууд
Санал асуулга
Аймгийн бизнес эрхлэгчдийг дэмжих зорилготой аливаа үйл ажиллагаа явуулж буй байгууллага, холбоод бизнес эрхлэгчдийн үйл ажиллагааг үр өгөөжтэй дэмжиж чаддаг / чаддаггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 3.1.07 Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл
Санал асуулга
Аймагт төр, хувийн хэвшлийн түншлэл хэрэгждэг / хэрэгждэггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 3.1.08 Аймгийн төрх байдал
Санал асуулга
Аймгийн онцлог бүсдэд үнэлэгдэх үнэлэмж нь бизнесийн хөгжилд эергээр нөлөөлдөг / сөргөөр нөлөөлдөг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 3.1.09 Гадаад зах зээл
Санал асуулга
Гадаад зах зээл рүү бүтээгдэхүүн, үйлчилгээгээ гаргах боломж сайн байдаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

Хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээмж

- 3.2.01 Чадварлаг удирдах ажилтан
Санал асуулга
Чадварлаг удирдах ажилтны олдоц сайн байдаг / муу байдаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

- 3.2.02 Санхүүгийн үр чадвар
Санал асуулга
Санхүүгийн чадварлаг мэргэжилтнүүдийн олдоц сайн байдаг / муу байдаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 3.2.03 Мэргэшсэн ажиллах хүч
Санал асуулга
Мэргэшсэн ажиллах хүчийг олж ажиллуулахад хялбар байдаг / хэцүү байдаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 3.2.04 Хөдөлмөрийн бүтээмж
Статистик мэдээлэл
Нэг ажилтанд ногдох ДНБ, мянган төгрөг
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 3.2.05 Сургалт
Санал асуулга
Компаниуд ажилтнаа мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад хамруулахыг чухалчилдаг / чухалчилдаггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 3.2.06 Мэргэшсэн ажиллах хүчний шилжих хөдөлгөөн
Санал асуулга
Чадварлаг, мэргэшсэн ажиллах хүч өөр аймаг, хотод шилжин ажиллах нь аймгийн өрсөлдөх чадварт сөргөөр нөлөөлөх хэмжээнд хүрээгүй / хүрсэн.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

Санхүү

- 3.3.01 Банк, санхүүгийн үйлчилгээ
Санал асуулга
Банк, санхүүгийн үйлчилгээ нь бизнесийн үйл ажиллагааг үр өгөөжтэй дэмжиж чаддаг / дэмжиж чаддаггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 3.3.02 Банкны салбарууд
Ерөнхий мэдээлэл
Аймгийн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж буй банкуудын нийт салбар, нэгжийн тоо
2022
МБ
- 3.3.03 Зээлийн өрийн үлдэгдэл
Статистик мэдээлэл
ДНБ-д эзлэх хувь
Тооцоолол
2022
МБ.ҮСХ

- 3.3.04 Чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдэл
Статистик мэдээлэл
Нийт зээлийн өрийн үлдэгдэлд эзлэх хувь
Тооцоолол
2022
МБ
- 3.3.05 Зээл авах боломж
Санал асуулга
Бизнес эрхлэгчид зээл авахад хялбар байдаг / хэцүү байдаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 3.3.06 Хадгаламжийн үлдэгдэл
Статистик мэдээлэл
ДНБ-д эзлэх хувь
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 3.3.07 Банкуудын зээлийн хүү
Статистик мэдээлэл
Хувь
2022
МБ
- 3.3.08 Байгууллагын хөрөнгө оруулалт
Санал асуулга
Манай компани энэ жил бизнесийн хөрөнгө оруулалтаа хангалттай хэмжээгээр нэмэгдүүлж чадсан / чадаагүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

Менежментийн хэвшил

- 3.4.01 Компаниудын зохицох чадвар
Санал асуулга
Зах зээлийн өөрчлөлтөд дасан зохицох компаниудын чадвар сайн байна / муу байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 3.4.02 Нягтлан бодох бүртгэл ба аудит
Санал асуулга
Бизнес эрхлэгчид нягтлан бодох бүртгэл, аудитын зарчмыг зохих хэмжээнд мөрддөг / мөрддөггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 3.4.03 Бизнесийн овсгоо самбаа
Санал асуулга
Аж ахуйн нэгжийн удирдах ажилтнууд бизнесийн овсгоо сайтай байдаг / муутай байдаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 3.4.04 Нийгмийн хариуцлага
Санал асуулга
Бизнес эрхлэгчид нийгмийн хариуцлагаа ухамсарладаг / ухамсарладаггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

3.4.05 Компаниудын цахимжилт

Санал асуулга

Бизнес эрхлэгчид үйлчилгээний үйл ажиллагаа /сурталчилгаа, захиалга, төлбөр төлөлт зэрэг/ цахимжуулан хялбаршуулж чадсан / чадаагүй

2023

Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

4. Дэд бүтэц

Үндсэн дэд бүтэц

4.1.01 Газар нутаг

Ерөнхий мэдээлэл

Мянган км²

2022

ҮСХ

4.1.02 Хүн амын нягтшил

Ерөнхий мэдээлэл

1 км²-т ногдох хүний тоо

2022

ҮСХ

4.1.03 Алслагдсан байдал

Статистик мэдээлэл

Аймгийн төвөөс Улаанбаатар хот хүртэлх зай, км

2022

ҮСХ

4.1.04 Газарзүйн байршил

Санал асуулга

Аймгийн газарзүйн байршил нь бизнес эрхлэгчдэд давуу тал болдог / сүл тал болдог.

2023

Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

4.1.05 Зах зээлийн багтаамж

Статистик мэдээлэл

Нийт хүн амын тоо, мянган хүн

2022

ҮСХ

4.1.06 Хүн амын цэвэр өсөлт

Статистик мэдээлэл

1000 хүнд ногдох

2022

ҮСХ

4.1.07 Бүтээн байгуулалт, засвар үйлчилгээ

Санал асуулга

Аймгийн дэд бүтэц, барилгын бүтээн байгуулалт, засвар үйлчилгээний ажлын төлөвлөлт, санхүүжилт сайн байна / муу байна.

2023

Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

4.1.08 Тохижилт

Санал асуулга

Аймгийн төвд гэрэлтүүлэг, ногоон байгууламж, цэцэрлэгт хүрээлэн, явган хүний зам, сандал, хогийн сав зэрэг тохижилтын ажил сайн хийгдсэн / муу хийгдсэн.

2023

Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

- 4.1.09 Эрчим хүч
Санал асуулга
Аймгийн хэмжээнд эрчим хүчний асуудлаа хангалттай шийдвэрлэж чадсан / чадаагүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.1.10 Цахилгааны үнэ
Статистик мэдээлэл
Жилийн дундаж, кВтц/төг
2022
ҮСХ
- 4.1.11 Цахилгааны үүсгүүртэй малчин өрх
Статистик мэдээлэл
Нийт малчин өрхөд эзлэх хувь
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 4.1.12 Дулаан
Санал асуулга
Аймгийн хэмжээнд дулааны асуудлаа хангалттай шийдвэрлэж чадсан / чадаагүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.1.13 Халаалтын үнэ
Статистик мэдээлэл
Жилийн дундаж, м2/төг
2022
ҮСХ
- 4.1.14 Цэвэр усны хүртээмж
Санал асуулга
Аймгийн хүн амын ундны усны хүртээмж чанар сайн / муу.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.1.15 Хог
Санал асуулга
Аймгийн хэмжээнд хогны асуудлаа хангалттай шийдвэрлэж чадсан / чадаагүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.1.16 Замын чанар
Санал асуулга
Аймгийн авто замын чанар сайн байна / муу байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.1.17 Тээврийн хөгжил
Санал асуулга
Улаанбаатар хот руу ирж, очиход хүндрэл учирдаггүй / учирдаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.1.18 Тээврийн хэрэгсэл
Статистик мэдээлэл
Хөдөлмөрийн насны 100 хүн амд ногдох авто машины тоо
Тооцоолол: Техникийн хяналтын үзлэгт хамрагдсан автомашины тоогоор тооцов.
2022
ҮСХ

- 4.1.19 Шатахууны үнэ
Статистик мэдээлэл
Нэг литр АИ-80 бензиний үнэ, жилийн дундаж төгрөг
2022
ҮСХ
- 4.1.20 Түгээлтийн сүлжээ
Санал асуулга
Аймгийн иргэд, бизнес эрхлэгчид бүтээгдэхүүнээ Улаанбаатар хотод борлуулахад хүндрэл учирдаггүй / учирдаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.1.21 Өргөн хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүн
Санал асуулга
Өргөн хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүний хангамж, нийлүүлэлт хангалттай байдаг / хангалтгүй байдаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.1.22 Томоохон үйлчилгээний төвүүд
Санал асуулга
Томоохон үйлчилгээний төвүүдийн хүртээмж (худалдааны төв, зочид буудал, ресторан гэх мэт) хангалттай байна / хангалтгүй байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.1.23 Худалдааны цэгийн хүртээмж
Статистик мэдээлэл
Худалдааны нэг цэгт ногдох хүний тоо
2022
ҮСХ
- 4.1.24 Халуун усны газар
Санал асуулга
Аймагт халуун усны газар хүртээмжтэй байдаг / хүртээмжгүй байдаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.1.25 Ногоон байгууламж
Санал асуулга
Аймгийн төвд ногоон байгууламж, цэцэрлэгт хүрээлэн зэрэг тохижилтын ажил сайн хийгдсэн.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

Технологийн дэд бүтэц

- 4.2.01 Холбооны салбарын нийт орлого
Статистик мэдээлэл
Сая төгрөг
2022
ҮСХ
- 4.2.02 Суурин утасны цэг
Статистик мэдээлэл
1000 хүнд ногдох
Тооцоолол
2022
ҮСХ

- 4.2.03 Мэдээллийн хүртээмж
Санал асуулга
Аймгийн иргэд мэдээллийг цаг алдалгүй хүлээн авч чаддаг / чаддаггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.2.04 Мэдээллийн байгууллага
Санал асуулга
Аймгийн хэвлэл мэдээллийн байгууллагууд үнэн зөв, шуурхай, хүртээмжтэй ажиллаж чаддаг / чаддаггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.2.05 Харилцаа, холбооны технологи
Санал асуулга
Харилцаа, холбооны технологи (интернэт, суурин болон үүрэн утас, шуудангийн үйлчилгээ) нь бизнесийн хэрэгцээ шаардлагыг хангаж байна / хангахгүй байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.2.06 Чадварлаг инженерүүд
Санал асуулга
Өндөр ур чадвартай инженерүүдийн хүрэлцээ бизнесийн хэрэгцээг хангаж байна / хангахгүй байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.2.07 Дижитал төхөөрөмжүүдийн хэрэглээ
Санал асуулга
Компаниудын дижитал хэрэгсэл болон технологийг (компьютер, интернэт гэх мэт) ашиглаж буй байдал сайн байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

Боловсрол, соёл

- 4.3.01 Сургуулийн өмнөх боловсрол
Санал асуулга
Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага (ясли, цэцэрлэг)-ийн хүртээмж сайн байна / муу байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.3.02 Ерөнхий боловсролын сургууль
Ерөнхий мэдээлэл
Тоо
2022
ҮСХ
- 4.3.03 Бага дунд боловсрол
Санал асуулга
Бага, дунд боловсролын чанар сайн байна / муу байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.3.04 Дээд боловсрол
Санал асуулга
Дээд боловсрол эзэмшигчид нь өрсөлдөөнт эдийн засгийн хэрэгцээг хангаж байна / хангахгүй байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

- 4.3.05 Цэцэрлэгийн хамран сургалт
Статистик мэдээлэл
Хувь
Тооцоолол: Нийт цэцэрлэгт хамрагдаж байгаа хүүхдийн тоог 2-5 насны хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцов.
2022
ҮСХ
- 4.3.06 Бага боловсролын хамран сургалт
Статистик мэдээлэл
Хамран сургалтын хувь, бохир
2022
ҮСХ
- 4.3.07 Суурь боловсролын хамран сургалт
Статистик мэдээлэл
Хамран сургалтын хувь, бохир
2022
ҮСХ
- 4.3.08 Дунд боловсролын хамран сургалт
Статистик мэдээлэл
Хамран сургалтын хувь, бохир
2022
ҮСХ
- 4.3.09 Сурагч-багшийн харьцаа (цэцэрлэг)
Статистик мэдээлэл
Нэг багшид ногдох сурагчийн тоо
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 4.3.10 Сурагч-багшийн харьцаа (бага боловсрол)
Статистик мэдээлэл
Нэг багшид ногдох сурагчийн тоо
Хичээлийн жилийн эхэнд
2022
ҮСХ
- 4.3.11 Сурагч-багшийн харьцаа (ерөнхий боловсрол)
Статистик мэдээлэл
Нэг багшид ногдох сурагчийн тоо
Хичээлийн жилийн эхэнд
2022
ҮСХ
- 4.3.12 Гадаад хэл
Санал асуулга
Ажилтнуудын гадаад хэлний мэдлэг нь аж ахуйн нэгжийн хэрэгцээг хангаж байна / хангахгүй байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.3.13 Шинийг санаачлах чадвар
Санал асуулга
Аж ахуйн нэгжүүдийн шинийг санаачлах чадвар (шинэ бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ нэвтрүүлэх) сайн байна / муу байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга

- 4.3.14 Чөлөөт цагаа өнгөрөөх газар
Санал асуулга
Аймгийн иргэд чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрөөх газар хангалттай байдаг / хангалтгүй байдаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.3.15 Мэргэжлийн урлагийн тоглолт
Ерөнхий мэдээлэл
Мэргэжлийн урлагийн байгууллагын тоглолтын тоо
2022
ҮСХ
- 4.3.16 Урлагийн байгууллагын үзэгчид
Статистик мэдээлэл
Мэргэжлийн урлагийн байгууллагын үзэгчдийн тоо, 100 хүнд ногдох
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 4.3.17 Соёлын төв
Ерөнхий мэдээлэл
Соёлын төвийн тоо
2022
ҮСХ
- 4.3.18 Соёлын төвийн хүртээмж
Статистик мэдээлэл
Соёлын төвийн суудлын тоо, 100 хүнд ногдох
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 4.3.19 Мүзейн үзэгчид
Статистик мэдээлэл
100 хүнд ногдох
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 4.3.20 Номын сан
Ерөнхий мэдээлэл
Нийтийн номын сангийн тоо
2022
ҮСХ
- 4.3.21 Номын сангийн хүртээмж
Статистик мэдээлэл
Номын сангийн суудлын тоо, 1000 хүнд ногдох
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 4.3.22 Номын сангийн уншигчид
Статистик мэдээлэл
Нийтийн номын сангийн байнгын уншигчдын тоо, 1000 хүнд ногдох
Тооцоолол
2022
ҮСХ

- 4.3.23 Уламжлалт соёл
Санал асуулга
Уламжлалт соёл өөрчлөгдөх, алдагдах байдал ажиглагдахгүй байна / ажиглагдаж байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.3.24 Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (Байгалийн ухаан)
Статистик мэдээлэл
ЭЕШ-ын байгалийн ухааны хичээлүүдийн дундаж оноо
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 4.3.25 Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (Нийгмийн ухаан)
Статистик мэдээлэл
ЭЕШ-ын нийгмийн ухааны хичээлүүдийн дундаж оноо
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 4.3.26 Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн (Хүмүүнлэгийн ухаан)
Статистик мэдээлэл
ЭЕШ-ын хүмүүнлэгийн ухааны хичээлүүдийн дундаж оноо
Тооцоолол
2022
ҮСХ

Эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин

- 4.4.01 Эрүүл мэндийн салбарын дэд бүтэц
Санал асуулга
Эрүүл мэндийн салбарын бүтэц, зохион байгуулалт хүн амын эрэлт хэрэгцээг хангаж чаддаг / хангаж чаддаггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.4.02 Дундаж наслалт
Статистик мэдээлэл
Хүн амын дундаж наслалт
2022
ҮСХ
- 4.4.03 Төрөлтийн ерөнхий коэффициент
Статистик мэдээлэл
1.000 хүнд ногдох амьд төрсөн хүүхдийн тоо
Тооцоолол: Жилийн дундаж хүн амын тоонд харьцуулж тооцов.
2022
ҮСХ
- 4.4.04 Төрөлтийн хүйсийн харьцаа
Ерөнхий мэдээлэл
100 эмэгтэй хүүхдэд ногдох эрэгтэй хүүхдийн тоо
2022
ҮСХ

- 4.4.05 Эхийн эндэгдлийн түвшин
Ерөнхий мэдээлэл
100.000 амьд төрөлтөд ногдох эндсэн эхийн тоо
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 4.4.06 Нялхсын эндэгдлийн түвшин
Статистик мэдээлэл
1.000 амьд төрөлтөд ногдох 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо
2022
ҮСХ
- 4.4.07 Нас баралтын ерөнхий коэффициент
Статистик мэдээлэл
1.000 хүнд ногдох нас барсан хүний тоо
Тооцоолол: Жилийн дундаж хүн амын тоонд харьцуулж тооцов.
2022
ҮСХ
- 4.4.08 Нас баралтын хүйсийн харьцаа
Ерөнхий мэдээлэл
100 эмэгтэйд ногдох эрэгтэй нас барсан хүний тоо
2022
ҮСХ
- 4.4.09 Эрүүл мэндийн тусламж (их эмч)
Статистик мэдээлэл
Нэг их эмчид ногдох хүний тоо
2022
ҮСХ
- 4.4.10 Эрүүл мэндийн тусламж (сувилагч)
Статистик мэдээлэл
Нэг сувилагчид ногдох хүний тоо
2022
ҮСХ
- 4.4.11 Халдварт өвчний тархалт
Статистик мэдээлэл
10.000 хүнд ногдох
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 4.4.12 Хорт хавдрын өвчлөлт
Статистик мэдээлэл
10.000 хүнд ногдох
2022
ҮСХ
- 4.4.13 Жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн эмнэлгийн хяналтад хамрагдалт
Статистик мэдээлэл
Хувь. Жирэмсний эхний 3 сартайд
2022
ҮСХ

- 4.4.14 Хүнсний аюулгүй байдал
Санал асуулга
Аймгийн хэмжээнд хүнсний аюулгүй байдлын асуудлыг хангалттай шийдвэрлэж чадсан / чадаагүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.4.15 Биеийн тамир, спортоор хичээллэгчид
Статистик мэдээлэл
1000 хүнд ногдох(давхардсан тоогоор)
Тооцоолол
2022
ҮСХ
- 4.4.16 Спорт заал
Ерөнхий мэдээлэл
Тоо
2022
ҮСХ
- 4.4.17 Цол зэрэгтэй тамирчид, дасгалжуулагчдын тоо
Ерөнхий мэдээлэл
Тоо
2022
ҮСХ
- 4.4.18 Цаг уур
Санал асуулга
Аймгийн бизнес эрхлэгчид цаг уурын аливаа эрсдэлээс урьдчилан сэргийлж, даван туулж чаддаг / чаддаггүй.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.4.19 Цэвэр агаар
Санал асуулга
Аймгийн төвд агаарын бохирдол харьцангуй бага байна / их байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.4.20 Уул уурхай
Санал асуулга
Аймгийн нутаг дэвсгэрт уул уурхайн үйл ажиллагаа байгаль орчныг сүйтгэх байдал ажиглагддаггүй / ажиглагддаг.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга
- 4.4.21 Амьдралын чанар
Санал асуулга
Иргэдийн эрүүл, ая тухтай амьдрах нөхцөл сайн байна / муу байна.
2023
Бизнес эрхлэгчдээс авсан санал асуулга